

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09095

SHRIFTEN

David Edelstadt

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דוד עדעלשמאָדמ.

דוד עדעלשטארט

שריפטען

מיט א פאררעדע איבער דאָס לעבען און שאַפען פון דעם דיכטער.

פון

מ. קאטץ

ארויסגעגעבען פון

פארלאג „ארבייטער פריינד“ און „פרייע ארבייטער שטימע“

לאַנדאָן, 1909—ניו יאָרק, 1925

„פרייע ארבייטער שטימע“ דרוקערין, 48 קאנעל סט., נ. י.

דוד ערעלשמאדט.

א גראדע פֿיגור פֿון מיטעלער הויך, סימעטריע אין דעם געבוי פֿון די גליעדער; א ליכטיגער פנים מיט איידעלע, צארטע געזיכטס-ציגע, אויף וועלכע עס איז אויסגעגאָסען אַ חן פֿון הויכער אינטעליגענץ און פֿון טיעפֿען געפֿיהל; אַ פֿאַר ווייט צועפֿענטע, קאַרע אויגען בעזיימט מיט אַרקען-פֿאַרמיגע שאַטען-ברעמען — אויגען, אין וועלכע עס שפיגעלט זיך שמענדיג אָב אַ פֿראַגע און אויסרוף, אַ מין פֿערוואַונדערונג, ווי זיי וואָלמען שמענדיג אייך זאָגען:

אָה מענש, פֿאַר ליעבע, גליק און לעבען

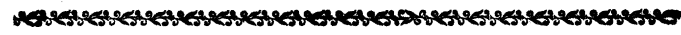
איז די נאַטור, די וועלט בעשאַפֿט;

דיר איז אַ פֿרייע ערד געגעבען,

און איצט איז ערד און מענש פֿערשקלאַפֿט.

אזוי שמעהט ער היום פֿאַר מיינע אויגען די געשמאַלט פֿון'ס לאַנג פֿערשמאַרבֿענעם און נאָך לאַנג אונטֿערגעסליכען דיכטער. ווער עס זעהט איין מאָל אזא פנים, ביי יענעם ווערט וואַרעם אין האַרצען און דאָרט ווערט איבערגעלאָזען אַן איינדרוק אויף אייביג — אַן איינדרוק פֿון אַ קריסטוס-געזיכט, אזוי ווי ערשיענען אויף דער וועלט אָבצוקומען פֿאַר די זינד פֿון די פֿער-בלאָנדזשעמע מענשען-קינדער.

ניט אומזיסט האָט זיך די געשמאַלט פֿון דעם דיכטער איינגעפֿרענט טיעף אין די הערצער פֿון אַלע, וועלכע האָבען איהם געקענט און מיט איהם די מינדעסטע מנע ומשא געהאַט, און ניט

אומזיסט האָט זיך וועגען איהם דער קלאַנג פֿערשפּרייט ווייט און
 ברייט, וואו גור עם זיינען פֿאַראַן ליידענדע און אונטערדריקטע
 אידישע פּראָלעטאַריער, וועלכע זיינען דורך דער סאַציאַליסטישער
 פּראָפּאַגאַנדאַ געקומען צום בעוואוסטזיין; ניט אומזיסט איז ביי
 אַלעמען די פֿאַרשמעלונג פֿון פּאַעט בעקרוינט מיט דעם קראַנץ
 פֿון אַ מאַרטירער; ניט אומזיסט האָבען זיך ביי אונזערע ליידענדע
 פּראָלעטאַריער-ברידער אין די רוסיש-אידישע שמעדרט געבילדעטע
 לעגענדעס (* וועגען דעם לעבען און שאַפֿען פֿון דור
 עדעלשטאַדט.

מען זאָגט געוועהנליך, אַז קיין צדיק איז ניט אַ צדיק פֿאַר
 זיין שמעדרעל, און באמת: אַפֿט פּאַסירט עם, אַז מענשען, וועגען
 וועלכע עם געהען אַרום קלאַנגען ווי וועגען הייליגע, מענשען,
 וועלכע מען אַכטעט, שעצט און פֿאַר וועלכע מען איז בענייסמערט,
 צו פֿערדאַנקען די דערצעהלונגען וועגען זיי און וועגען זייערע גוטע
 מעשים, אָדער צו פֿערדאַנקען זייערע שריפֿטען, וואָס מאַכען אויף
 מענשען אַ מיעפֿען איינדרוק, פֿערלירען אָבער אין אונזערע אויגען
 פֿיעל פֿון זייער ווערטה, ווען מיר דערקענען זיי געהנמער, ווען
 מיר לעבען צוזאַמען מיט זיי און בעאַבאַכטען זיי אין אַלע זייערע
 קעהרונגען און ווענדונגען. וואָרום נאָך אַלעמען איז דאָך אַ מענש
 פֿון פֿלייש און בלוט תמיד אַ בשר-ודם, אַ פּשימא שוין אונטער
 די אומשמענדען, אונטער וועלכע מענשען קומט אויס צו לעבען

(* "ביי אונז אין רוסלאַנד — האָט מיר איבערגעגעבען אין אַ
 געשפּרעך אברהם רייזען — רעדט מען פֿון עדעלשטאַדט, ווי וועגען אַ
 הייליגען. עם געהען זאָגן אַרום פֿערשידענע לעגענדעס וועגען זיין לעבען,
 און אַרבייטער רידען וועגען איהם און זיינען זייער ליידער מיט מרעהיט
 אין די אויגען."

אין דער היינטיגער וועלט, און בפרט אונזער די אומשמענדען אין דער אמעריקאנער ברושואונער אטמאספֿערע, וואו די נסיונות זיינען אזוי גרויס און וואו דער אידעאליום ווערט במל בששים פֿון דער ארומרינגלענדער „לעבען-מאכעריי“ אין א געשעפֿטס-וועלט. ווי אָפֿט זיינען די ענמישוניגען, ווען מען בעקענט זיך נעהנטער מיט אַ בעריהמטהיים, מיט אַ שרייבער, מיט אַ פֿאָעט, מיט אַ רעדנער, מיט אַ געלויבטען און פֿערנעטערמען כלל-טהוער.

וואָס פֿאַר אַן אויסנאָהם עס איז דעריין געווען דער דיכטער, ווי אנדערש איז געווען דער פֿאַל מיט איהם! מיר, זיינע חברים, וועלכע זיינען געווען אזוי נאָהענט נעבען איהם אין דער צייט פֿון זיין שאַפֿען, אין דער צייט פֿון זיין טהעטיגקייט אויף יענער ערשמער שמופֿע פֿון פֿערשפּרייטען, פּראָפּאָגאַנדירען סאָציאַליסטישע און אַנאַרכיסטישע אידעען צווישען די איינגעוואַנדערטע אידען אין דער נייער וועלט און שאַפֿען אַן אַרבייטער-בעוועגונג, וועלכע זאָל קעמפֿען פֿאַר אַ בעסערע וועלט — מיר ווייסען, אַז וואָס נעהנטער מען האָט געקענט איהם, וואָס אָפֿטער מען האָט פֿערקעהרט מיט איהם און געזעהן איהם אין אלע זיינע פֿיהרונגען און בענעהמונג-גען, אַלץ מעהר רעספעקט האָט מען געמוזט פֿיהלען פֿאַר איהם, אַלץ וואַרעמער איז מען געוואָרען צוגעבאַקען צו איהם, אַלץ ליעבער האָט מען איהם בעקומען, אַלץ העכער האָט זיך אויפֿ-געהויבען פֿאַר די אויגען זיין גייסטיגע פֿיגור.

עדעלשאַטאַרט'ס צויבער-קראַפֿט איז בעשמאַנען אין דער ריינקייט פֿון זיין נשמה, אין דער זויבערקייט פֿון זיין גאַנצען וועזען — אַ מאַראַלישע קראַפֿט, וואָס האָט אונבעוואוסט געווירקט מיט איהר זימליכקייט, מיט די גוטע מידות, מיט דעם מוג מוג, מיט יענע וואונדערליכע אייגענשאַפֿטען, וועלכע אַ מענש קען זיך ניט ערווערבען סידען דורך יסורים, וואָס לייטערן זיין נשמה,

אָדער דאָס זיינען אייגענע אַרענע אייגענשאַפֿטען, אין וועלכע ער אַליין איז גיט שולדיג, אַזוי ווי עס איז גיט שולדיג דאָס שענהע קינד, וואָס זיין פנים איז אַזוי ליעבליך, אַזוי אָנציהענד און דער-מאָנט אינו אָן דער געשטאַלט פֿון אַ מלאַך; אַזוי ווי עס איז גיט שולדיג די בלוט, וואָס זי גיט אַרויס פֿון זיך אַזאַ בשמים-ריח. אייגענשאַפֿטען, פֿון אַ העכערער מדרגה מענש האָט די נאַטור אַליין ערצויגען אין דעם דיכטער.

עס זיינען פֿאַראַן מענשען, וואָס זיינען פֿון דער נאַטור אַנאַרכיסמען-קאָמוניסמען; דאָס זיינען זעלמענע מענשען. און ווען אפילו קיין טהעאָריע פֿון אַנאַרכיזם און קאָמוניזם וואָלט אויף דער וועלט גיט געווען, און ווען אפילו זיי וואָלטען גיט בעקענט ווערען מיט פאַמענירטע אידעאַלען, וועלכע לייגען אַרויף אַ בעשטימטע סיגנאַטור, זיי וואָלטען אין זייער עצמיות געבליבען דיזעלביגע, גיט וויסענדיג אפשר ווי מען רופֿט דאָס. דאָס זיינען מענשען, וועלכע קענען גיט פֿערטראָגען אַ הערשאַפֿט איבער זיך; אפילו דער מינדעסטער קאָמאַנדאַ-טאָן, אַ בעפֿעהלענדעס וואָרט ברזין, בעליידיגט זיי אויף דאָס טיעפֿסטע. עס איז פֿאַר זיי אָרנאַניש און פֿסיכאָלאָגיש אונערטרעגליך דער טאָן פֿון אַ בעפֿעהל אָדער אַ קאָמאַנדירענדער בליק; זייערע צאַרמע נערווען קענען דאָס גיט פֿערליידען, זייער עמפֿינדליכע נשמה ווערט אויפֿגעבראַכט. און פונקט אַזוי, און אפשר נאָך מעהר, ווי זיי קענען גיט פֿערטראָגען אַ קאָמאַנדאַ-וואָרט איבער זיך, איז דערווידער זייער נאַטור צו בעפֿעהלען דעם צווייטען, אַ הויכען קאָמאַנדירענדען קול אויפֿהויבען געגען אָן אנדערען. דאָס איז פֿאַר זיי אויך אָרנאַניש און פֿסיכיש אונגעגליך. אַזעלכע מענשען קענען גיט הייסען, זיי קענען אָבער האַסען! פֿון זייער נאַטור אויס האַסען זיי דעם בעפֿעהלהאָבער און פֿעראַכטען די שקלאַפֿישע נשמה, דעם שטייכלער, דעם

הניפה'ושניק. ביי זיי פֿעהלט דאָס געפֿיהל פֿון „מיינע" אין אייגענמהום, ווייל זיי קענען קליינליך ניט זיין, און אויב זיי פֿעהלט די לוסט הנאה צו האָבען פֿון „דיינע", פֿעראַכטען זיי אָבער דעם „דיין", ווי דעם הונד אויף זיין בייין.

פרופֿט צו אַזאָ נאַטור צוגעבען יענעם מוג טוב, יענע האַר-ציגע גומסקייט און יענע איינדרוקספֿולע ווייכקייט און זאַנפֿמקייט, וועלכע ווערט געריהרט פֿון דעם מינדעסטען אויסדרוק פֿון ליידען אויף אימיצענס פֿנים — אַ גומסקייט, וועלכע איז אויך אין זיי אַ נאַטירליכע, אינסטינקטיווע, ניט אַן אויסגעלערענטע פֿון מאַראַל-ביכער, און איהר וועט האָבען פֿאַר זיך אַ פֿערוואָן, וואָס צייכענט זיך אויס מיט איהר גאַנצקייט, וואו דער ווילען, די געפֿיהלען און די געדאַנקען געפֿינען זיך אין אַ וואונדערליכער האַרמאָניע. דאָס האַרץ פֿון אַזאָ מענשען נעהמט אויף ווייך, אַזוי ווי וואַקס, די איינדריקע, און איינמאַל אויפֿגענומען אַן איינדרוק, ווערט ער שוין ניט פֿערגלעט, וואָרום אין דער טיעפֿער, געפֿיהלפֿולער נאַטור נעשטאַלטעט זיך דער איינדרוק צו אַן איבערצייגונג, וואָס ווערט אַזוי פֿעסט, ווי אין גאָלד אויסגעקריצט. מען רופֿט דיזע מענשען מאַראַלישע מענשען, אָבער מען מאַכט אַ טעות, ווען מען מיינט, אַז דאָס איז אַ מאַראַל פֿון דרויסען אין זיי אַן איינגעוויירקטע, — ניין, דאָס איז אַ זיסליכע נאַטור, אַ סין אַסקעטען-נאַטור, אין וועלכער די ריינהייט גופא, די גומסקייט גופא, די אַברוואַנג גופא אויף דעם צווייטענס יסורים און די פֿעראַכטונג צו דער הערשזוכט און צו דער אונטערטהעניגקייט ווערט אַ ליידענשאַפֿט, אַ פֿייעריגע ברענענדע ליידענשאַפֿט, אַ שמענדיגער פֿלאַם, וואָס פֿערצעהרט אין זיי אַלע אַנדערע ליידענשאַפֿטען. אָט דאָס איז געווען די גייסטיגע נעשטאַלט פֿון דוד ערעלשטאַרט. און דערמיט ערקלעהרען זיך אויך יענע חסרונות, וועלכע ליטעראַטור-קריטיקער מווען געפֿינען.

ווי אין די ניט געקינצעלטע אויסערליכע פֿארמען, אזוי אין דעם
 נישט-וואַריאירטען, אָפֿט מאַנאַטאַנעם אינהאַלט פֿון ווינע אידישע
 געדיכטע, עדעלשטאַדט'ס וועלט-שמערץ איז דער שמערץ פֿון די
 עניים און אביונים, דער וועלט-שמערץ פֿון אַ ישעיה הנביא;
 עדעלשטאַדט'ס וועלט-דראַמאַ איז דער קאַמפֿ פֿון קאַפיטאַל און
 אַרבייט; דאָס שפּיעל פֿון ראַנגלענדע נאַטור-קרעפֿטען, דער יצר
 טוב און דער יצר הרע, דאָס שטעלען איהם פֿאַר די ווילדע כוחות
 פֿון די וועלט-שלינגער און דער שטייגענדער בעוואוסמיין פֿון די,
 וואָס ווילען אויפֿהערען זיין פֿערשלונגענע. אָנגעהויבען האָט עדעל-
 שטאַדט'ס מוזע זינגען איהם אין דער רוסישער שפּראַך.

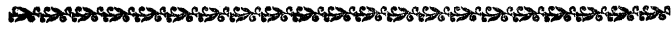
און אָנגעהויבען זינגען האָט זי, ווי ביי יעדען פּאַעט, פֿון
 דער נאַטור און איהרע שעהנקייטען און פֿון אַלעס, וואָס קען
 רייצען דעם זינגען מענשען'ס פֿאַנטאַזיע, פֿון אַלעס, וואָס עס
 שפּיגעלט זיך אָב אין זיין נשמה פֿון דער אַרומיגער וועלט. וואָס
 מעהר אָבער עס ווערט רייף זיין נאַטור, אַלץ מעהר ניט אַרויס
 זיין לירע די מענער פֿון פּראָמעסס געגען אונטערדריקונג, ביז ער
 הערט אויף ליריש צו זיין; אַלע סטרוגעס פֿון זיין לירע גיבען
 אַרויס איין האַרץ-רייסענדען געשריי, איין מאַטיוו, איין ליעד—

דאָס ליעד פֿון קאַמפֿ

וואָס קלינגט ווי קייטען

פֿון'ס פֿערשקלאַפֿטען קריסט און איד.

דער פֿלאַמענדער מאַטיוו פֿון קאַמפֿ האָט פֿערשלונגען אַלע
 אַנדערע מאַטיווען און דאָס רויט אַלע אַנדערע קאָלירען פֿון זיין
 טאַלאַנט, ווי די פֿערשיעדענאַרטיגע קאָלירען אין דעם קאַמפֿ פֿון
 מאַרען-אויפֿגאַנג געגען פֿינעסמערע נאַכט ווערען בענאַסען מיט
 איינער וועלטיגענדען פּורפּור-רויט, מיט וואָס עס ווערט בעלויב-
 טען דער גאַנצער האַריוואָנט, איידער עס קומט דער ליכטיגער טאָג.

**שוין אין זיינע רייפֿע רוסישע געדיכטע קרעכצט דעם פּאָעט'ס
לירע:**

**איך בין ניט געבאָרען פֿאַר זיסע אַריען,
פֿאַר ליבעס-טראַנק און שעהנהייטס-בלומען;
ך' בין ניט אַ פּאָעט, ך' בין אַ פּראָלעטאַריער,
אַ קינד פֿון אַרעמקייט, פֿון קאַמפֿ אַ טרוימער.
דער קאַמפֿ פֿאַר ברויט, דאָס'ז מין מווע,
דער פֿאַבריק-גיהנום איז מין פּאַרנאַס,
די קראַנקע ברוסט אונטער אַרבייטס-בלווע
איז דער זיסער נעקטאַר פֿון אונזער גאַס."**

**איז ער ווירקליך ניט געבאָרען געוואָרען פֿאַר זיסע
מעלאָדיען? ווען מען לעזט זיינע יוגענד-ליעדער אין רוסיש, וועל-
כע זיינען אפשר אונגעריימענדיג, אַלס דער פּראָדוקט פֿון אַ
טרוימערישען קינד, זעהט מען אָבער יענעם איינגעבאָרענעם
שאַלאַנט, וועלכער וואָלט אונטער גינסמיגע אומשמענדען געדאַרפֿט
ענטוויקלען זיך צו עטוואָס קינסמלעריש גלענצענדעס. עס מעג
זיך זיין אַ בעזונדער פֿראַגע, אויב ער וואָלט זיין פֿאָלק און זיינע
ליידענס-ברידער בריינגען דאָן אויך יענע נוצען, וועלכע זיינע
פּראָדוקטען האָבען געבראַכט אין וועקען דעם בעוואוסמזיין פֿון
די אַרעמע, ווען ער האָט זיך פֿערוואַנדעלט אין גאַנצען אין אַ
פּאָעט-אַ מיט אַמאָר, אויב מען קען מיט איין וואָרט בעצייכנען
זיין גאַנצע שאַפֿונג, ווי עס ערשיינט אין דעם פֿאַרליגענדען בוך.
אַבער—ערקלעהרט ער אונז אַליין:**

**„פֿריה זיינען געשטאַרבען מיינע האַפֿנונגען זיסע,
פֿריה האָב איך דערזעהען דעם ווילדען קאַנטראַסט,
דאָס אַרבייטער פֿאָלק אין אַ פינסטערער תּפֿיסה
פֿון שווינדלער און רויבער אין רייכען פּאַלאַסט...“**

* * *

עדעלשמאדט איז געבאָרען געוואָרען פֿון ניט רייכע עלמערן אין דער עכט-רוסישער שטאָדט קאַלוגאַ דעם 9טען מאי 1866. זיין פֿאַטער אַ פֿראַסמער, גוט האַרציגער, שטילער מענש, זיין מוטער, אַ שעהנע פֿשוט'ע אידישע פֿרוי, וועלכע האָט געמוזט זיין די בעל-פֿרנסה'ניצע, די עקרת הבית. זיין אידישע ערציהונג איז געווען אַ קנאַפע. מען קען זיך פֿאַרשמעלען, וואָס פֿאַר אַ מלמד ער האָט געמוזט האָבען אין אַ קאַלוגאַ, וואוּהין אַ פֿער-וואַנדערטער אָרעם-בחור, וואָס איז מסתמא געווען אַן עם הארץ אין זיין ישיבה, איז אַוועק אַ פֿרנסה מאַכען פֿון מלמד'עווען מיט די קינדער פֿון ניקאָלאַיעווסקע סאַלדאַטען און וואו אַ שוחט האָט מסתמא געשפּיעלט די ראַלע פֿון אַ רב, אַ בעל-קורא, אַ חזן און אַ מסדר-קרושין. אַ קנאַפע לויט האָט ער געהאַט צו געהן אין חדר.

אַבער דערפֿאַר האָט ער געהאַט אַ גוטען רוסישען לעהרער; דאָס איז דאָך געווען די השכלה-צייט, דער פּעריאָד פֿון „פֿראַס-וועשטשעניע" אין רוסלאַנד. ניט קיין גרויסע בילדונג האָט ער געקענט געניסען אויף די געזעהלמע גראַשענס פֿון ניט רייכע עלמערן, אָבער ער האָט ליעב געהאַט פֿיעל צו לערנען, און שוין אַלס קינד פֿיעל צו שרייבען און בעשרייבען. אָט קומט ער פֿאַר פֿאַר מיינע אויגען, לויט דערזעהלונגען, אַלס אַ שטילער, געלאַ-סענער אינגעלע פֿון אַ יאָהר אַכט, מיט גרויסע פֿערטראַכטע אויגעלאַך. די גאַנצע פֿאַמיליע זיצט ביים טיש; מען רעדט, מהומ, עסט אָדער דערזעהלט מעשיות, און דאַוודקע פֿער'נב'עט זיך אין אַ ווינקעלע און שילדערט, פֿערפֿאַסט, שרייבט אַ „סאַמשי-געניע". זיין לוסט צו שילדערן, צו בעשרייבען האָט געמוזט אין איהם זיין ליידענשאַפֿמליך פֿון פֿרויער קינדהייט אָן. נאָך אַלס נין-יעהריגער אינגעל איז ער געווען שטאַרק בעגייסטערט פֿון

טהעאמער. די גרויסע אקמריסע זאָרינאַ נאָסמראָלירט אין קאַלוגאַ, און אין דער פראַווינציעלער שטאָדט איז דאָס אַ נאַנצע עראייגניס, אַ גרויסע פּאַסירונג. דאָס טהעאמער איז ניט ווייט פֿון הויז און דוד'ל לויפֿט אַלע אָבענד אַהין. ער היט אָב אין שטאָדטישען גאַרטען, ווען די קינסמלערין געהט שפּאַצירען, זיינע אויגעלעך צועפֿענען זיך, ער קוקט איהר נאָך, שלינגט איהרע בעוועגונגען, און דאָ מאַקע תּיכּף שרייבט ער אַ ליעד, בעזינגט זאָרינאַ'ן. אַ „קוואַרטאַשקע“ געהט פֿערביי, אָרדנונג מוז מען אויפֿהאַלמען, בפרט ווען די אקמריסע אַליין געהט שפּאַצירען; ער דערזעהט אַ אינגעל שפּירט נאָך די „ווענדאַ“ און שרייבט עפעס: סטיימש, וואָס איז דאָס? צו עפעס ניט אַ סכּנה פֿאַר'ן „פּאַריאַדאַק“? ער פּאַקט דעם בונטאָוושטיק, נעהמט דאָס פֿערשריבענע פּאַפּירעל און ווערט נתפעל: גראַמען וועגען זאָרינאַ. ער פֿערשריבט דעם נאָמען און אַדרעס פֿון דעם געפּאַקטען בעל-עבירה, שיקט רופֿען דעם פּאַמער און איז איהם מתרה: — „עדעלשטאָדט, דיין ווהן וועט זיין אַ גרויסער פּאַעט. ווען עס וואַלט געווען אַן אַנדערער, וואַלט איך איהם בעשטראַפֿען דערפֿאַר“. וואָס פֿאַר אַ מערקוויר-דיג שפּיעל פֿון שיקזאַל! אַ פּריסטאָו ענמדעקט עדעלשטאָדט'ס מאַלאַנט און איז איהם מוחל די עבירה, וואַהרשיינליך צו פֿער-דאַנקען דעם אומשטאַנד, וואָס דאָס איז געווען נאָך דער רעפֿאָר-מען-צייט אין רוסלאַנד, די רעפֿאָרמען פֿון אַלעקסאַנדער דעם צווייטען.

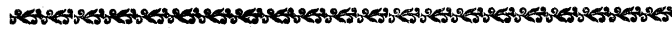
אין הויז רעדט מען שוין וועגען דוד'לס געדיכטע. אַן אָפּיצער אַ שכן איז אַן איינגעהער אין הויז, ער קומט אַריין פֿערבריינגען מיט די עלטערע ברידער פֿון'ם קינד-פּאַעט. מען טרינקט טהעע און מען צורעדט זיך וועגען פּאַליטיק, וועגען דעם פּסק פֿון נאַ-פּאַלעאַן דעם דריטען, אַזוי ווי דאָס איז געווען נאָך דער דריטש-

פֿראַנצויזישער מלחמה און נאָך דער קאַמונע אין פֿראַנקרייך. דער אָפֿיצער וויזט היסמאַריש אויף, אַז דריי איז אַ סכנות/דינע צאָהל, און ווען אַלעקסאַנדער דער דריטער וועט ווערען קיסר, וועט מסתמא אויך אַן אונגליק פאַסירען. דער יונגער אינגעל הערט זיך צו און עס ווערט שוין בעשאַפֿען ביי איהם אַ געדיכט „ראַקאָוואַיע טרי“ — מען לעזט עס פֿאַר, דער לעהרער, דער אָפֿיצער, די ברידער, די שכנים, און דאָס ווערט צומראַגען איבער דער שטאָדט; מען לויבט דעם קינד-פּאָעט. זיין גאַנצע נייסמיגע נאָהרונג בעקומט דער אינגעל פֿון לעזען פֿיעל.

ער איז שוין אַלט לערך צוועלף יאָהר. אין שטאָדט פאַסירט אַ וויכטיגע עראייגניס. עס איז געשטאַרבען דער גרויסער דאָקטאָר איוראַווסקי, וועלכער האָט געהאַט אַ שם אין דער גאַנצער גוי-בערניע; ער איז געווען אַ פּוילישער פֿערשיקטער אין קאַלוגאַ, אַ מיכטיגער אַרצט און אַ גוט-האַרציגער מענש. פֿון רייכע האָט ער געריסען, אָרעמע פֿלעגט ער היילען אומויסט און נאָך געבען מוזמן אויף אַ רפואה. דאָס הערצעל פֿון'ם יונגעל-פּאָעט ווערט געריהרט פֿון דעם פֿרייה-צייטיגען טויט פֿון דעם גוטען מענשען, וועלכער איז געווען אַ פּאָטער און בעשיצער פֿאַר די אָרעמע, און ער בעוויינט איהם אין אַ געקראַלאַג. די קאַלוגאַ'ער איינציגע צייטונג, די „גובערנסקיאַ וועדאָמאַסטי“ דרוקט דעם פּראָדוקט פֿון דער יונגער פֿעדער און דאָס ווערט געלעזען און געלויבט. אפילו דער גובערנאַטאָר אַליין ווערט אויפֿמערקזאַם דערויף. אין קאַלוגאַ איז דאָן געווען גובערנאַטאָר באַראָן פֿאַן שעוויטש*.)

(* אַ ברודער פֿון דעם בעוואוסטען סאַציאַליסטישען שריפטשטעלער און אַנימאַטאָר ס. שעוויטש, וועלכער איז פֿריהער געווען טהעטיג אין דייטשלאַנד, האָט געהייראַט מיט דער בעוואוסטער געליעבטער פֿון ס. לאַסאַל,

דער גובערנאמאָר האָט זיך פֿעראינמערעסירט צו וויסען, ווער איז דאָס דער ערעלשטאָרט, און האָט איהם געשיקט רופֿען. ווי איבער-ראַשט איז ער געוואָרען, ווען ער האָט דערזעהען פֿאַר זיך נאָך גאָר אַ יונג קינד. ער האָט איהם אָנגעקושט, געגלעט איבערן קעפעל: „דו וועסט זיין אַמאָל אַ שעהנער פּאָעט, און ווייטער ווען דו וועסט וואָס אויפֿשרייבען, בריינג דאָס צו מיר, איך וועל זעהר גערן זיין.“

אָבער קאַלוגאַ איז געווען שוין צו ענג פֿאַר דעם אינגעל-פּאָעט. דאָס הערצעל האָט געצויגען אין דער גרויסער וועלט, און ער פֿאַהרט קיין קיעוו, וואו ער האָט געהאַט אַ ברודער. קיעוו האָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק אויף דער פּאָעטישער נשמה; אַן אונווערוימעט-שמאַרט, דער ברייטער דניעפּער, די אַרומיגע בערג, די „הייליגע“ לאַוּרעס. אָבער קיין ברייטע בעקאַנטשאַפֿט האָט ער נישט געהאַט, זייענדיג אַזוי יונג און אַזוי בעשיידען פֿון דער נאַטור, און ער פֿערבריינגט זיינע מעג און מאָנאַטען אין לעזען, אין זיצען אויף די בערג און מרויסען און שילדערן די שעהנע נאַטור. מיר האָט זיך געמאַכט אַמאָל צו לעזען אַ קליינעם געדיכט זיינס אַ רוסישעס, פֿון די ערשטע, וועלכע ער האָט גע-שריבען צו יענער צייט: „דוּע יאַלקי“ — מיר דוכט, אַז צו וועלכען מבין אין האַנד אַזאַ געדיכט וואָלט נישט אַריינפֿאַלען, וואָלט ער, אויף דעם גרונד פֿון דיזען קליינעם פּראָדוקט אַליין, אָהן שום ספּק אַרויסטראָגען די מיינונג, אַז דאָס ענטוויקעלט זיך אַ בעדיי-מענדע קראַפֿט, אַ זיכערער טאַלאַנט.

העלענאַ פֿאַן ראַקאָוויץ, און איז נאָך ביסמאַרק'ס אויסווייונג-געזעץ גע-קומען נאָך אַמעריקאַ און רעדאַקטירט די סאָציאַליסטישע מעגליכע. פֿאַלקס-צייטונג.⁵

און דאָ אין קיעוו פּאַסירט יענע שוידערליכע קאַמאַסמראָפּע, וועלכע איז פֿערשריבען מיט בלוט אין די אַנאַלען פֿון רוסישען יודענטהום. עדעלשמאַדט איז דאָן אַלט געווען פֿופֿצען יאָהר. ער געהט איין מאָג אויף פּאַדאַל און פֿאַלט אַרײַן אין אַ צורײַצטער מאַסע גראַמילעס, וועלכע מאַרשירען צו סאַלאַמינקע חרוב מאַכען אידישע האָב און גוטס, שמורמען אידישע הייזער. קוים אַ לעבע-דיגער רײסט ער זיך אַרויס פֿון זײערע הענד, כאַפּט אַ דראַשקע און יאָגט זיך אַהײם, וואוהײן ער פֿאַלט אַרײַן מיט אַ וואַרנונג-געשרײ: בעשיצט זיך — אַ פּאַגראָם! און אַ פֿיבער-הײז לײגט איהם אַוועק צו בעט. אויף מאַרגען האָט מען איהם שוין געמוזט אָבפֿיהרען אין האַספּיטאַל. די האַספּיטעלער זײנען געווען פֿול מיט קראַנקע, און דעם יונגען פּאַעט קומט אויס צו לײגען אין די צײ-טיגע פּאַלאַמעס פֿאַר קראַנקע אויף פעטשאַרסק, וואו סמודענמען פֿון קיעווער אונײווערויטעט האָבען אויף זיך גענומען די וואַהל-טהעטיגע אַרבייט אַרומצוגעהן אַרום די חולאים. זײער אויפֿמערק-זאַמקײט ווערט געצױגען אויף פֿיעל געשריבענעס פֿון דעם קראַנקען. זײ בעקענען זיך מיט איהם געהנמער, בעפֿרײנדען זיך מיט איהם, בעקומען איהם ליעב, און ווען ער ווערט געזונד, לאַדען זײ איהם איין צו זיך, ווערן מיט איהם חברים, שלאָגען פֿאַר צו פֿערפֿערטיגען איהם צום אונײווערויטעט.

אין יענער צײט האָט דאָס דער יונגער דיכטער געמוזט בע-קענען זיך מיט די בעסטע שריפֿמען פֿון דער רוסישער ליטעראַטור, ווי מיט די ווערקע פֿון בעלינסקי, פּיסאַרעוו, דאָבראַליובאַוו, שעל-גונאַוו און הויפּטזעכליך מיט די געדיכטע פֿון ניקיטין און נעקראַ-סאָוו, וועלכע האָבען אויף איהם געמאַכט אַ געוואַלטיגען אײנדרוק. ער איז דאָס צו יענער צײט, ווי עס שײנט, בעקאַנט געוואָרען מיט די אידעען פֿון סאַציאַליזם, ווי די לעזער וועלען דאָס געפֿינען

אין זיין בילד פֿון לעבען „ווערא“, וואָס עס האָט שוין אויף אימער אַ ווענד געמאָן זיין לעבען, און דאָן זיינען שוין זיינע געדיכטע (אַלץ אין רוסיש) געווען די שילדערונג פֿון אַרבייטער-לעבען, דאָס בעזינגען פֿון אַ גלייכהייטס און פֿרייהייטס-אידעאַל.

די פֿריינדליכע סמודענטען שטעלען איהם פֿאַר דעם בעריהמטען אידישען כלל-מהוער, ראַדיקאַלען נאַציאָנאַליסם, פֿילאַנטראָפּ און דערנאָך פּיאָניר פֿון טעריטאָריאַליזם, דר. מאַנדעלשטאַם. ער ווערט אַ שמענדיגער איינגעהער אין דר. מאַנדעלשטאַם'ס הויז; די צוויי גוטע נשמות ווערן צוגעצויגען איינע צו דער צווייטער. מאַנדעל-שטאַם בעהאַנדעלט איהם ווי אַן אייגען קינד; דער יונגער פּאָעט העלפֿט איהם אין זיין קאָמיטעטסקע אַרבייט פֿאַר די קרבנות פֿון פּאַגראַם און דער גרויסער כלל-מהוער וויל זאָרגען פֿאַר זיין צו-קונפֿט, ער זאָל שטודירען, עררייכען אַ צוועק. אָבער דאָס אַפּעלירט נישט צו דער עמפֿינדליכער נאַטור; צופֿיעל זעהט ער זיך אָן די יסורים, ערנידריגונגען און בעליידיגונגען אין דער מדינה פֿון מאַ-נאַרכישער דעספּאָטיע. דאָס יונגע האַרץ בעגעהרט פֿרייהייט, די גליהענדע פּאַנטאַזיע מאַהלט בילדער פֿון אַ בעסערער וועלט, און די נשמה ביינקט, ציהט צו נייע וועלטען, ווייט ערגעץ, אין מרחקים, איבער ימים און יבשה, אהין, וואו פֿון וויטען דוכט זיך, אַז דער הימעל איז אזוי נאָהענט פֿון דער ערד.

גרופען בילדען זיך אויסצואוואַנדערן פֿון דער פֿערשטאַלמענער רוסלענדישער מדינה, וואו די יסורים פֿון די פֿעלקער האָבען זיך צוגאַסען ברייטער, איידער די וואַלגאַ און דער דניעפּר פֿערפֿלייצען די פֿעלדער אין פֿרייהלינגס-צייט. עס בילדעט זיך די גרופע „עם עולם“, צו וועלכער עס שמעהט צו דעם פּאָעט'ס ברודער, און דער יונגער דיכטער שרייבט זיך אָן אָן דעם „עם עולם“ — דאָרט אין דער נייער וועלט איז נישט קיין אונטערשיעד פֿון קריסט און

איד; דאָרמ וועט מען קענען צושוליען זיך צו דעם טרייען בוזים
פֿון דער מוטער נאָטור, און דורך עהרליכע אַרבייט, דורך לאַנד-
אַרבייט געמיינשאַפֿטליך לעבען אויף דעם יסוד פֿון ברידערליכקייט.
אַזוי האָט געהאַפֿט די גרופּע „עם עולם“, אויסוואַנדערענדיג פֿון
רוסלאַנד, און ענדע 1882 איז דער אינגעל-פּאָעט שוין געווען אין
אַמעריקאַ.

אַבער ווייט איז דאָ דער הימעל פֿון דער ערד. אַנשטאַט
ערד-אַרבייט און געמיינשאַפֿטריכען לעבען ווערט דער פּאָעט מגולגל
אין אַ פֿאַבריק-אַרבייטער, און ביי וועלכער אַרבייט? ביי דער
קנעפֿ-לעכער מאַשין — אַ שווערע, האַרעפּאַסנע אַרבייט:

שגעל לויפֿען די רעדער

ווילד רוישען די מאַשינען

אין שאַפֿ אַזוי שטיקענד, אַזוי הייס...

און דאָ פֿערזוכט דער דיכטער דעם אמת'ען מעם פֿון ביי-
טער-שווערען אַרבייטער-לעבען. אין די פֿעראייניגטע שטאַטען
איז אָבער צו יענער צייט געווען אַ זעהר ראַדיקאַלער שטראָם פֿון
אַ סאַציאַלער בעוועגונג. דער טרייד-יוניאָניזם אין דער מעכטיגער
אַרגאַניזאַציע פֿון די „ריטער דער אַרבייט“* האָט געהאַט אַ
ראַדיקאַלען רעוואָלוציאָנערן פֿלינגעל; די אידעען פֿון הענרי דושאַרדוש,
די געדאַנקען פֿון ווין ווערק „פּראָגרעס און אַרעמקייט“** האָבען
זיך פֿערשפּרייט אין די מאַסען; דאָס האָט זיך פֿערמישט מיט די
שטראָמען איינגעוואַנדערטע אירלענדישע רעבעלען און אויסגע-
וויזענע דייטשע סאַציאַליסטען לויט דעם ביסמאַרק-געזעץ, מיט
די רוסלענדער אידישע פֿאַרטגעשרימענע יונגע-לייט פֿון'ס פּעריאָד

* נאַטס אָוו לייבאַר.

** „פּראָגרעס ענד פּאָווערטי“.

פֿון נאַראַדנאַיאַ וואַליאַ. פֿאַול גראַטקאָ, ס. שעוויטש, האַססעלמאַן
און על כולם דער פֿייעריגער רעבעל יאַהאַן מאַסמ זיינען אָנגע-
קומען אַהער, און דער לעצטער איז אויפֿגענומען געוואָרען פֿון די
איינגעוואַנדערטע ראַדיקאַלע עלעמענטען, ווי דער פֿראַמעטעאוס
פֿון יענעם זייט אָקעאַן, וועלכער קומט שמירצען דעם צעאוס אויך
פֿון דעם זייט ים, — די לופֿט איז געווען אָנגעלאָדען מיט קאַמפֿ.
האַט דאָס אַלץ ניט געקלונגען אַזוי האַרמאָניש מיט די נאַראַדאָ-
וואַלטישעסקע אידעען, וועלכע זיינען געווען פֿאַר דעם האַרצען פֿון
יונגען פֿאַעט אַזוי היימיש, אַזוי טהייער?

נאָך דער שווערער אַרבייט דעם גאַנצען טאַג אין שאַפֿ,
קומט דער גייסטיגער גענוס, וועלכער פֿערשלינגט אַלעס אַנדערע;
מען שלינגט די רוסישע ליטעראַטור, וועלכע איז אין דערהיים
געווען פֿערבאַטען; די שריפֿטען פֿון סמעפֿניאַק, פֿון קראַפֿאַמקין;
מען בעקענט זיך מעהר מיט דער שפּראַך פֿון לאַנד, וועלכע שיינט
פֿון אָנהויב אַזוי טרוקען, אַזוי קאַלם, ווי די נשמה פֿון דעם יענקו,
און אַזוי האַרט, אַבוואַהל מיט אַ שעהן-קלאַנג, ווי דער זילבערנער
דאָלאַר גופא, אָהן וועלכען עס איז אַזוי שווער צו לעבען. אַפֿט
געהט מען אויף די פֿערזאַמלונגען, וואו די אַטמאָספֿערע איז אַ
גליהענדע, פֿול מיט דעם צינד-מאַטעריאַל פֿון פֿרייע געדאַנקען,
און נאָך וועלכע מען ועצט פֿאַרט די דיסקוסיאָן צוזאַמען מיט די
אַנדערע נאָהענטע פֿריינד.

אַבער ביי אַלעם דעם לעבט דער יונגערמאַן-פֿאַעט אויך ווין
אייגענעם מיעף-אינערליכען געפֿיהלס-לעבען און זיינע עמפֿינדונ-
גען, געפֿיהלען און שטימונגען ווערן אויסגענאָסען אויף'ן פּאַפּיר—
אַלץ אין רוסיש. אינמיטע פֿריינד לעזען עס, דעקלאַמירען, ווערן
בענייטטערט, און דאָס ניט דעם פֿאַעט אַ שטיקעל בעפֿריעדונג.
בעזאַנדערנס, ווען די גאַנצע פֿאַמיליע, עלטערן, ברידער און אַ

יונגע שוועסטער קומען אריבער אויך אין דער נייער וועלט — די אייגענע, וועלכע ליעבען איהם אזוי צערמליך און וועלכע ער אליין ליעבט מיט דער גאנצער ווייבקייט פֿון זיין געפֿיהלפֿולער נאָטור. נאָר וואָס איז דיזע ליעבענדע אַטמאָספֿערע? זי צונעהמט נאָך מעהר דאָס האַרץ, זי דערוועקט נאָך מעהר ביינקשאַפֿט נאָך אַ וועלט, וואו אַלע מענשען זיינען ברירער און שוועסטער, וואו מען זאָל ניט זעהען די ליידען געבען זיך און ווייט אַרום.

עס שפיעלט זיך אָב אין 7-1886 די טראַגעדיע פֿון שיקאַנאָ, די היי-מאַרקעט קאַטאַסטראַפֿע, דער אַרעסט און דער אורמטייל פֿון די אַכט אַנאַרכיסטען און סאַציאַליסטען, וועלכער איז בעקאַנט אין דער געשיכטע אַלס דער „פּראָצעס פֿון די שיקאַנאָ'ער אַנאַר-כיסטען" און ענדליך דער זעלבסטמאָרד פֿון דעם העלדישען לואיס לינג און די הינריכטונג פֿון די פֿיער שיקאַנאָ'ער מאַרטירער — יענע פּאַסירונג, וועלכע איז אַ שוואַרצער בראַט אין דער געשיכטע פֿון די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון נאָרד-אַמעריקאַ. עדעלשמאָרט, וועלכער האָט מיט זיין פֿאַמיליע געוואוינט אין סינסינעטי, געהאַטער צו דער הויפּטשמאָרט פֿון וועסט, וואו די געשיכטע האָט זיך אָנגעשפיעלט, לעבט אינעמענסיוו דורך אַלע פֿאַזען פֿון דער פּאַסירונג. אַלע פֿיברען פֿון זיין נשמה ווערן אָנגעצונדען; זיין פֿלאַץ אויף דעם סאַציאַלען שלאַכטפֿעלד איז בעשטימט — ער איז אַנאַרכיסט, קיינע קאַמפּראַמיסען מיט דער הערשענדער גע-וואַלט, קיין פּאַרלאַמענטאַרישע קאַקעטסוואָ מיט'ן פֿיינד — ער איז רעוואָלוציאָנער. און די ליעבע-פֿולע, האַרציגע, צאַרמע, איך-זיך-ליעבענדע אמת'ע דיכטער-נאָטור ווערט פֿייעריג מיט דער לוסט צום קאַמפּ. דאָס לאָזט ניט רוהען, דאָס לאָזט ניט אינוויצען דעם דיכטער אין דער פֿערהעלטניסמעסיג שטילער פּראָווינץ-שמאָרט הינסניעטי; עס ציהט קיין נויאַרק — אין דער אינטערנאַציאָנאַלער,

קאסמאפאלימישער וועלט-שמאדט פֿון דעם צווייטען האַלב-קונגעל, אין דער כבל-צומישענעם פֿון לשונות און אומות און צופֿלוס פֿון תמיד נייע מענשען-שמראָמען פֿון דער אַלטער וועלט. דאָרט, אין דעם גרויסען נויאַרק, קאָכט זיך, בעוועגט זיך; דאָרט זיינען קאָ-לאַניען רוסיש-אידישע; דאָרט זיינען אידעען-חברים און קאמפֿס-גענאָסען; דאָרט זיינען אויך אייניגע אינטימע פֿריינד, ווי חבר זאַלאַטאַראָוו, מיט וועמען דער פּאָעט איז געווען אַם נאָהענטסטען פֿון דעם ערשטען מאָמענט בעטרעמען דעם אַמעריקאַנער באַדען; דאָרט זיינען אידישע אָרגאַניזאַציעס, רוסישע אָרגאַניזאַציעס און הייפּזעכליך די אידישע אַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציע „פּיאַנירען פֿון פֿרייהייט“.

און דאָ, ביי זאַלאַטאַראָוו אין הויז, האָב איך זיך צום ערשטען מאל בעקענט מיט דעם פּאָעט אין זומער פֿון 1888 מען יאָהר. וואָס פֿאַר אַ צויבער-ליעבליכען איינדרוק ער האָט געמאַכט גלייך פֿון דער ערשמער מינוט! ווי אַן איידעלער קווייט, וועלכער איז אין פֿלוג אַזוי איינפֿאַך און דאָך אַזוי ערקוויקער. און קיין מאל וועל איך ניט פֿערגעסען יענע פֿאַראַהנונג, וועלכע איך האָב עפעס אינסטינקטיוו דערפֿיהלט אין אייניגע וואָכען אַרום, ווען ער האָט אונז פֿאַרנעלעזען איינע פֿון זיינע ערשטע ליעדער אין אידיש, (ער האָט נאָך דאָן אפילו ניט אַלע אידישע אותיות גוט געדרינקט און פֿלעגט אַפֿט פֿערביימען אַ „ף“ אויף „ץ“) — דאָס ליעד „מין צואה“.

אַ מעלאָדיע פֿון אַ רוסיש ליעד האָבען מיר צו איהר צוגע-פּאַסט, און אַזאַ האַרציגקייט, אַזאַ כלית-הנפש האָט זיך געפֿיהלט, ווען מיר פֿלעגען עס זינגען ניט אין זיין אָנוועזענהייט, אַז מרערע פֿלעגען אַנלויפֿען אין די אויגען, איך האָב עפעס שוין דאָן מומאַנע געפֿיהלט, פֿאַרגעאַהנט, אַז מיר וועלען איהם ניט לאַנג האָבען

צווישען זיך. אָבער ניט זיין פֿיזישער אָנבליק האָט געמאַכט אויף מיר אַזאַ איינדרוק און אויך ניט זיין שטימונג, וואָרים ער איז געווען פֿון אַ מונטערע, אָבוואָהל אַ שטילע, אין זיך פֿערטיעפֿטע נאַטור, האָט אויסגעזעהען געזונד, מוטהיג און שמאַרק, אין פֿולער בליהונג פֿון כוחות און יאָהרען. אָבער עס האָט זיך געאַהנט, אַז אַ צו ריינער, אַ צו איידעלער קווייט איז דאָס, וועלכער ווערט בעוועגט פֿון דעם מינדסטען ועפֿיר-ווינטעל, אַ צו פֿיהלענדעם האַרץ, וואָס איז אַזוי ניט אָנגעפֿאַסט צו דער גראַבער, קאַלמער, רוער, ברוזשויסקער אַטמאָספֿערע, —

• דיכטער, וועמעס האַרץ ווערט פֿערביטערט
פֿון אַ צוטראַטענער בלוס אויף דער גאַס, —
• זיפֿץ פֿון אַ בעטלער, ווערט ער פֿערציטערט,
אַ קלאַנג פֿון אַ קייט מאַכט איהם בלאַס...

די „פֿיאַנירען פֿון פֿרייהייט" האָבען דאָן אָנגעהויבען אַרויס-געבען די ערשטע אידישע אַנאַרכיסטישע צייטונג „וואַרהייט". אין איהר זיינען ערשיענען זיינע ערשטע אידישע געדיכטע, און נאָך דעם ערשטען פֿערזוך צו שרייבען אין אידיש, האָט ער שוין אָנגעהויבען צו שיקען אויך אין לאַנדראַנער „אַרכייטער פֿריינד", וועלכער איז אין יענע יאָהרען געווען דער איינציגער לעהרער און וועג-ווייזער פֿאַר די אידישע פֿראַפּאָגאַנדיסטען ווי אין אייראָפּאַ אַזוי אין אַמעריקאַ. אין אַ קורצער צייט אַרום איז ערשיענען די „זנאַמיאַ" אַ סאָציאַל-דעמאָקראַטישע רוסישע צייטונג אין ניויאָרק, אַרויסגעגעבען פֿון ל. ע. מיללער, און ניט קוקענדיג דערויף, וואָס צווישען די אַנאַרכיסטען און סאָציאַל-דעמאָקראַטען זיינען דאָן אָנגעגאַנגען פֿאַרמייאישע קריגערייען, האָט ער געלאָזט דרוקען אין דער „זנאַמיאַ" אייניגע פֿון זיינע רוסישע געדיכטע. אַ שמערצ-ליכער פֿערגעניגען איז דאָס געווען פֿאַר איהם: שמערצליך, וואָס

זיי ערשיינען אין א געגנערישער פארטיי-צייטונג און א פֿערגעניגען, וואָס צום ערשטען מאל האָט ער דערזעהן זיינע רוסישע געדיכטע געדרוקט. וואָרים מען דארף ניט פֿערגעסען, אז אידיש האָט דער פּאָעט, ווי אַלע רוסישע אינטעליגענטען, גערעכענט דאָן פֿאַר אַ שמיף-קינד, אָדער בעסער צו זאָגען — אַ שפּראַך בלויז אויף-דער-ווייל, אַ שפּראַך, וועלכע איז פֿעראורטהיילט אויפֿצוהערען אַמאָל.

שווער איז געווען פֿאַר איהם איינצולעבען זיך אין דעם טומעל-קאָך פֿון נויאָרק און נאָך אַ געוויסער צייט אָבקומענעס דאָ בי דער שווערער אַרבייט אין שאַפּ, האָט ער זיך אומגעקעהרט צוריק אין סינסנינעטי, פֿון וואָגען ער האָט נאָך דעם אונטערגאַנג פֿון דער „וואַרהייט“* צוגעשיקט זיינע געדיכטע און סקיצען אין דער צייטונג „מאָרגענשמערן“**. אונטערגעשריבען „פּאַסקאַרעל“. ער האָט שוין בעמייסערט די אידישע שפּראַך און זיינע פּראָדוקטען פֿלעגען ערשיינען אַלס אין דיזער צייטונג און אין לאַנדאָנער „אַרבייטער פֿריינד“.

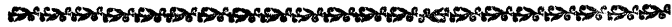
ענדע 1889 האָבען די אַנאַרכיסטען ווידער אָנגעשמריינגט וויערע כוחות און אַרויסגעגעבען די ערשטע „פֿרייע אַרבייטער שטימע“, אָבער אויך די האָט ניט געהאַט קיין זיכערע עקזיסטענץ, און ווען נאָך אַ ווייטערע בענייאונג פֿון כוחות, נאָך אַ קאָנווענציע אין 1890, אויף וועלכער דער פּאָעט איז געקומען אַלס דעלעגאַט, האָט מען אויף דאָס ניי אָנגעהויבען אַרויסגעבען די צייטונג, איז ערעלשמאַדט איינשטימיג אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס איהר רעדאַקטאָר און ער איז פֿערבליבען אין נויאָרק. זיין גאַנצע קראַפֿט

* זי האָט עקזיסטירט ניט מעהר ווי עטליכע חדשים.

** אַן אונטערשייד, אונטער דער רעדאַקציע פֿון דר. ברעסלוי.

און ענערניע האָט ער אַריינגעלייגט אין יענער „פֿרייע אַרבייטער שטימע". ביו דאָן האָט דער פּאָעט קיינמאָל פֿאַר די פּראָדוקטען פֿון זיין פֿעדער קיין גראַשען ניט בעקומען. ווער האָט דען גע- מראַכט וועגען פּרנסה פֿון שרייבען, פֿון אַגיאַטירען, פֿון פּראָפּא- גאַנדירען? אָבער אַ רעדאַקטאָר האָט דאָך שוין מיט קיין אַנדער זאַך ניט געקענט בעשעפֿטיגען זיך. אַ געהאַלט האָט ער דאָך געמוזט בעקומען. נאָמינאַל איז געווען דער געהאַלט צעהן דאָלאַר אַ וואָך, דוכט זיך. טהאַטזעכליך אָבער איז דער רעדאַקטאָר געווען דער לעצטער, וועגען וועמעס געהאַלט מען האָט געזאָגט, און דער פּאָעט אַליין האָט דאָס אויך גערעכענט פֿאַר דער לעצטער זאָרג, די הויפּט-זאַך איז געווען, אַז די צייטונג זאָל קעגען עקזיס- טירען, די צייטונג, וועלכע איז פֿאַר איהם געווען אַ מלאַכּת הקדש — אַן אַרבייט וואָס מען דאַרף טהאָן מיט מסירת נפשׁ. די גע- נאָסען, מעהרסטענמױלס אַרבייטער, האָבען דאָן אַליין ענגליך געלעבט, און ניט אין דעם דיכטער'ס איידעלען כאַראַקטער איז דאָס געווען צו דערמאָנען וועמען, אַז אַ דיכטער דאַרף אויך עסען, דאַרף האָבען אויף דירה-געלד, דאַרף האָבען אויף אַ פּאַר שײַך. און ווער ווייס וויפֿיעל פֿון זיינע לייט-אַרטיקלען, פֿון זיינע געדריכטע, פֿון זיינע בילדער, וועלכע זיינען געשריבען געוואָרען מיט אַזאַ תּמימות, מיט אַזאַ איבערצייגונג, מיט אַזאַ שטורעם פֿון געפֿיהלען, ממש מיט דעם בלוט פֿון זיין האַרצען, זיינען געשריבען געוואָרען הונגעריגער- הייט, אין אַ קאַלטען צימער און מיט פֿערנעצטע פֿיס פֿון רעגען! פֿיעלייכט איז זיין אָרגאַניזם געווען נאָך בעזונדער אונפּאַסיג פֿיזיש צו ראַנגלען זיך מיט הונגער, קעלט און דחקות, אָבער ברעכען האָט דאָס געקענט אפֿילו אַ פֿיזיש געזונדערן אָרגאַניזם, און בפרט אַזאַ, ביי וועלכען די ליידען פֿון אַ מענשהייט זיינען געווען בפּועל כּמשׁ זיינע ליידען! אַנפֿאַנג זומער פֿון 1891 האָט

מען שוין געמערקט, ווי דער פּאָעט ווערט מיט יעדע וואָך בלייכער און בלייכער. עס האָבען זיך שוין געוווּזען די סמנים פֿון יענער לונגען-קראַנקייט, וועלכע האָט איהם אָבגעריסען פֿון דער וועלט. אומזיסט האָבען פֿריינד צו איהם גערעדט, אז ער מוז פֿאַהרען אין אַן אַנדער קלימאט. וועט ער דען אַוועקפֿאַהרען און לאָזען די צייטונג אונטערנעהן? זיין לעבען איז געווען אין געפֿאַהר, ער האָט געבלומעט, און אין יוני פֿון יענעם יאָהר האָב איך, וויענדיג אין באַסמאַן, ערהאלטען פֿון איהם אַ קורצען אולטימאַטום, אז איך מוז קומען איבערנעהמען די אַרבייט, אָניש וועט ער פֿון זיין הייליגען פּאָסטען ניט אָבטרעמען ביז דעם לעצטען מאָמענט... איך בין געקומען קיין ניויאָרק... געזעהען דעם ליעבען פּאָעט דאָס לעצטע מאל. מיר האָבען געהאַפֿט, אז דער קלימאט פֿון קאַלאָראַדאָ וועט איהם פֿיעלייכט ראַטעווען. אַהין איז ער גע-פֿאַהרען.

מאַנאטען לאַנג איז ער געווען אין קאַלאָראַדאָ; אַ צערמליכע שוועסטער איז ביי זיין זייט געווען; ראַנגלען זיך האָט זי איהם געהאַלפֿען מיט דער ביטערער נויט און מיט דער שווערער קראַנק-הייט; מיט די לעצטע כוחות האָט ער אויך דאָרט געדיכטעט און די לעצטע טראַפֿענס האַרצ-בלוט אין זיינע ליעדער אַריינגעגעבען. אָבער ניט דער קלימאט פֿון קאַלאָראַדאָ, ניט די ליעבע פֿון זיינע נאָהענטע און ניט די צערמליכקייט פֿון אַ שוועסטער האָבען איהם שוין מעהר געקענט ערהאלטען אין לעבען. אַ מריבער מאַג איז יענער געווען, אזוי ווי דער הימעל וואָלט פֿערגיסען, מריפֿען טרערן און דער ווינד וואָלט צוגעטראָגען צו אונז דעם געוויין — דאָס האַרצברעכענדע ליעד:

פֿאַ, מוזע, רוף מיך ניט! מיט דינע צויבער פֿינער
וועק ניט די סטרונעס פֿון מיין קראַנקעס הַערץ—

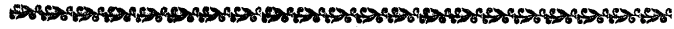

פער'משפט איז צום טויט דוין בלייבער זינגער,
 צו ענדע איז דאָס ליעד פֿון קאמפף און שמערץ...
 און אַ קורצע צייט נאָך דעם קומט די שרעקליכע נאכריכט
 פֿון זיין טויט, אויף דעם זיבען-און-צוואַנציגסטען יאָהר פֿון זיין
 לעבען.

* * *

עדעלשטאדט'ס שאַפֿען בעלאַנגט צו דעם רעוואָלוציאָנערען
 ראַמאַנטיציזם, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען, — צו יענעם
 יונגען פעריאָד, ווען די רעוואָלוציאָן האָט פֿאַרנעשוועכט אַלס די
 בעפֿרייאונגס-געטון, אין וועלכער דאָס יוגענדליכע האַרץ איז
 געווען מיט דעם גאַנצען ברען פֿון ליידענשאַפֿט פֿערליעבט, און
 זייענדיג אין איהר פֿערליעבט, געבליבען איהר טריי אין יעדע
 מינוט פֿון לעבען, מיט יעדען פֿאָדים פֿון דער נשמה, מיט יעדען
 הויך פֿון אַטהעם.

צו פֿערדאַנקען דיוער טרייהייט פֿון ליעבע, וועלכע אַטהעמט
 פֿון דעם דיכטער'ס יעדע שורה, קומט אַרויס יענע גאַנצקייט, מיט
 וועלכער עס איז דורכגעדרונגען אַלעס, וואָס איז אַרויס פֿון זיין
 פֿעדער, הגם פֿאַר דער קאַלטער לאַגיק פֿון אַנאַליז קען שיינען
 דעריין אַן איינזייטיגקייט, וואָס דער קריטיקער קען רעכענען פֿאַר
 אַ חסרון. אָבער עס זיינען פֿאַראַן חסרונות, וואָס זיינען אונז ליעב ;
 ווי פֿאַראַדאָקס אַזא געדאַנק זאָל ניט קלינגען. איך עראינער זיך
 אויף דעם גרויסען רוסישען דיינקער'ס, ניקאָלאַי מיכאַילאָוסקי'ס,
 ווערמער וועגען דעם רוסישען שריפֿטשמעלער גלעב אוספענסקי :
 עס זיינען פֿאַראַן אונמעסיגע פֿיוואַנאַמיען, וועלכע געפֿעלען
 אונז בעסער איידער געמאַהלמע שעהנהייטען. עס פֿאַסירט אויך
 אַפֿטערס, אַז אַ געוויסער אייגענשיינליכער חסרון אין'ס פנים פֿון
 אַ געליעבטע פֿערזאָן ווערט אונז בעזונדער טהייער, און טאַקע

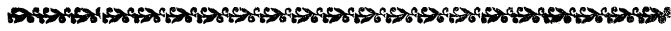
דערפֿאַר ווייל דאָס איז די אייגענטימליכקייט פֿון דעם געליעבטען מענשען, איינער פֿון יענע סמנים, וועלכער צייכענט איהם אויס, זונדערט איהם אָב, דעם טהייערען, פֿון אַלע אַנדערע, וועלכע מיר זיינען גלייבנליטיג... אויף אַן אַנדערן'ס פנים קען דאָס זיין אַ חסרון, אָבער ניט אויף זיינעם. און די ערקלעהרונג דערפֿון געדֿינט זיך אַמאָל אין אייך אַליין, וועלכער לייענט, און אָפֿט אין דעם אַלגעמיינעם אויסדרוק פֿון דעם לייענען פנים, אין וועלכען עס איז אויסגעדריקט דאָס, וואָס עס האָט אין אייך ערוועקט לייענע.

עדעלשאַטראַט האָט ניט געשליפֿען זיינע ליעדער, האָט ניט קאָקעטירט, ניט גע'חן'דעלט זיך מיט קינצלען סמאַנצעס און מיט פּוּצען ריטהמען, אָבער אַ שטראָם פֿון הייסער לייענע פֿליסט געמליך אַרויס פֿון דעם ניט-קינצלען — די זויבערע, פּרייע, איבערנעבענע אַסקעמען-נאַטור, האָט גערעכענט פֿאַר אַן איבע-ריגען וואוילטאָג, פֿאַר צופֿיעל נעהמען זיך נחת אין קינצלען און גלאַנצירען אין אַ וועלט, וואו אַזוי פֿיעל טרערן פֿליסען, וואו אַזוי פֿיעל לעבענס דאַרבען, וואו עס געהט אָן אַזאַ קאַמפּף פֿון בלוט און טרערען. און דיזע תּמימות, דיזע גאַנצקייט און טיעפֿעס פֿיהד לען מאַכט דעם שטאַרקסטען איינדרוק — יענעם איינדרוק, אָהן וועלכען קונסט איז קיין קונסט ניט.

וואָס איז דער וואונדער, אַז ווערטער, וואָס האָבען אַרויסגע-שטראָמט פֿון אַזאַ לייענעס-קוואַל, רופֿען אין אונז אַרויס אַזאַ האַרציגקייט, אַזוי פֿיעל געפֿיהלען, ווען מיר לעזען זיי, און אַז נאָך לאַנג וועלען זיי וועקען מענשען און דערוועקען אין זיי לייענע און איבערגעבענהייט צום קאַמפּף פֿאַר אַ בעסערער וועלט!

ס. קאַמיץ.

נישטערק, אפריל 15—1909.

צום אנדענקען פון דוד עדעלשמאדם.

(געשריבען אין דעם טאָג פֿון זיין טויט.)

דיסע זונן, פֿערבאָרג זיך איצמער,
וויקעל איין דיין שמראַהלענפראַכט
אין אַ ברייטער, ברייטער כמאַרע
שוואַרץ און פֿינסמער, ווי די נאַכט...

כ'זויל דיין שיינען איצט ניט זעהן,
ווען פֿערפֿינסמערט איז מיין האַרץ,
ווען איהר יעדער, יעדער ווינקעל
איז געפֿילט מיט זעעלען-שמערץ.

זאָל פֿערציהען זיך דער הימעל
מיט אַ וואַלקען רונד און רום,
כ'זויל נאָך איצמער טרויער טרעפֿען —
טרעפֿען טרויער אומעמוס.

אויף די בוימער זאָלען פֿייגעל
זיצען טרויעריג און שמוס,
צו דער ערד זאָל זיפֿצענד בוינען
זיך אין פֿעלד די שעהנע בלוס.

וואו איך וועל זיך קעהרען, ווענדען,
זאל איך מרעפֿען מרויער היינט,
זאל נאטור מיר העלפֿען קלאַגען
אויף אַ וואַהרען מענשענפֿריינד...

* * *

דאַרמען, אין אַן אַרעמען שמיבעל
ליגט פֿערגליווערט אויף'ן בעס
איצט די לייכע פֿון אַ קעמפֿער —
פֿון אַן אַרבייטער-פֿאָעט.

נאָך די פֿיעלע, פֿיעלע ליידען
אין זיין קורצער לעבענסצייט,
נאָך די זאַרגען, נאָך די צרות
האַט דער טויט איהם איצט בעפֿרייט

קאַלט און שטום און איינגעפֿראָרען
שמעהט זיין האַרץ אין זיין ברוסט —
יענעס האַרץ, וואָס האַט געשלאָגען
און געגליהט מיט פֿרייהייטס-לוסט...

יענעס האַרץ, וואָס האַט בעדויערט
אַלע אַרעמע, שוואַכע קנעכט,
וועלכע האָבען ניט קיין פֿרייהייט
און קיין ביסעל מענשען-רעכט —

יענעס האַרץ, וואָס האַט געשאַלטען
ווייט און ברייט דאָס קאַפיטאַל,
וועלכעס האַט די ערד פֿערוואַנדעלט
אין אַ פֿינסטערען יאַמערטהאַל.

יענעם האַרץ, — נאָר אַך, וואָס רייד איך?
פֿיעל צו שוואַך איז נאָך מיין פֿען
אַבצומאַהלען אַזאַ מיסמער
ווי זיין האַרץ איז וואָהר געווען.

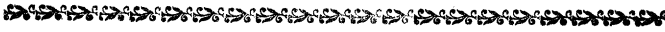
צוגעקוקט האָט ער די פֿעהלער
פֿון דער שלעכטער פֿאַלשער וועלט,
און מיט ליעבע צו דעם שוואַכען
האָט ער זיך אין קאַמפֿ געשטעלט.

אויפֿגעאַפֿפֿערט האָט ער אַלעס
פֿאַר זיין הייליגען פֿרינציפּ,
און די וואָהרע מענשענלעהרע
איז געפֿלאַסען פֿון זיין ליפּ.

אויפֿגעאַפֿפֿערט האָט ער אַלעס
זיך, זיין גאַנצע הויזגעזינד—
רוהיג ויצען פֿון דער ווייטען
איז געווען ביי איהם אַ זינד...

נישט געקוקט אויף פֿערנגיגען
האָט ער אין דער שלעכטער צייט,
פֿערנגיגען האָט געהייסען,
פֿאַרמצוועצען נאָר דעם שטרייב.

ווען פֿערפֿאַרען זייגען געוועזען
גראַב מיט אייז אין שטוב די ווענד,
דאַמאָלס האָט די מענשענליעבע
אין זיין האַרצען שטאַרק געברענגט.

שפעט ביי נאכט — ניט אויסגעשלאפען,
דאָרשמיג, הונגעריג און מיעד,
איו ער שמיל אליין געזעסען,
שרייבענדיג זיין פֿרייהייטס-ליעד.

יענעס ליעד, וואָס יעדע שורה
איז אַ שמאַרקער קריעגס-סינגאַל
אויפֿצואוועקען אלע שקלאַפען,
קעמפֿען געגען קאפיטאַל.

טרערען, וואַרעמע הייסע טרערען
פֿלעגען פֿליסען אימער פֿאַרט
פֿון זיין אויג אויף יעדעס בלעמעל
און אויף יעדעס, יעדעס וואָרט.

ניט געאַרט האָט איהם דאָס בילען
פֿון דער באַנדע ווילדע הינד...
מיט אַ זיפֿץ פֿלעגט ער דאָס לאָזען,
עס זאָל אַוועקגעהן מיט'ן ווינד.

דאָך געפֿאלען איז דער קעמפֿער
צווישען אלע אויף'ן פֿעלד,
יך געפֿאלען — דאָך געשטאַרבֿען
איז ער ווי אַ וואַהרער העלד.

„גלויב אין זיך ניט ביז דיין ענדע“
זאָגט אַ שפּריכוואָרט, קלוג און וואַהר.
זעהט! זיין ענדע איז געקומען,
זאָגט איצט עדות פֿאַר דערפֿאַר...

וְאָגַם אִיהֶם פֿרײַנד און פֿײַנדע,
אָ געשמאַרבען איז ער בראַח;
ניט געבימען זיין אידעע:
די בעפֿרײַאונג פֿון'ם שקלאַף!

ניט געבימען — ביז געקומען
איז דער טויט און האָט פֿערמאַכט
זײַנע אויגען איהם אויף אייביג
פֿאַר דער אייביג פֿינסטערער נאַכט...

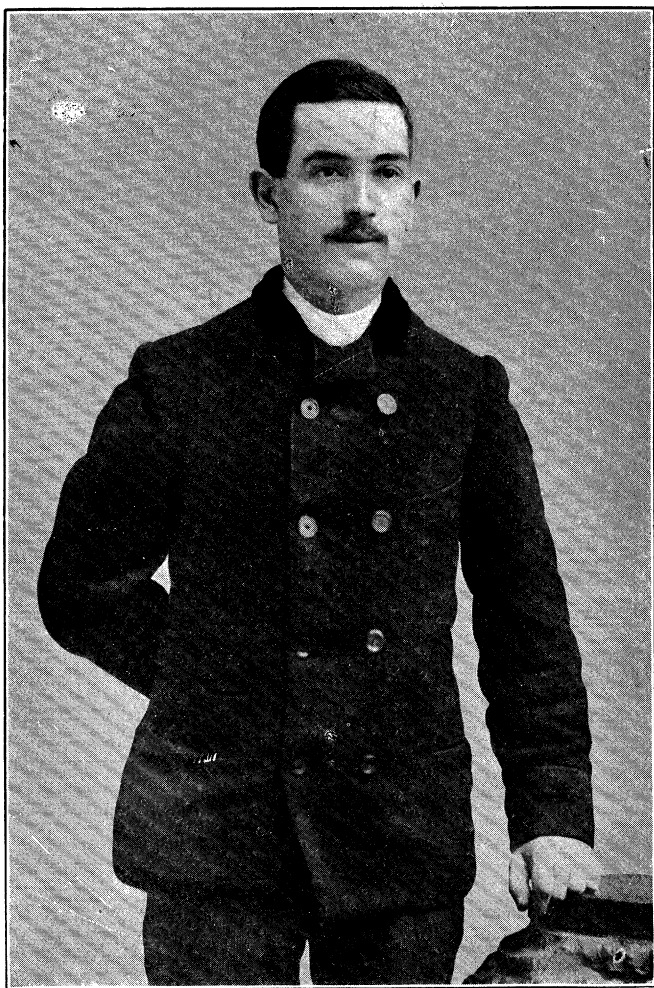
עדעלשמאַדט! דו ביזט געשמאַרבען,
פֿיהלסט ניט מעהר דעם וועלמענשמערץ.
דאָך דיין טויט האָט פֿערוואונדערט
שרעקליך, שרעקליך מיר מיין האַרץ.

ביזט געשמאַרבען... דאָך איך טרײַסט זיך,
חייל עס לעבט דיין גרויסער גײַסט,
ווען איך וועל דיין ליעד נאָר זינגען
וועט עס זיין פֿאַר מיר אַ טרײַסט...

און איך חיים, די צײַט וועט קומען
מיט דעם פֿרײַהײַטס-פֿולען גלאַנץ,
דאָן וועט יעדער איינער לייגען
אויף דיין גראָב אַ בלומען-קראַנץ.

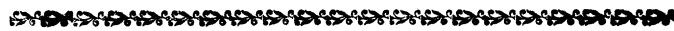
י. באַווישאַווער.

17טן סעפטעמבער, 1892.

דוד עדעלשטאדט
א פאך יאהר נאך זיין אַנקומען קיין אמעריקא.

154	—	—	—	—	—	—	דער אַרבייטער
157	—	—	—	—	—	—	אויף אַ באַל
158	—	—	—	—	—	—	זינג מיט לוסט
162	—	—	—	—	—	—	פֿרעמדעם ברויט
162	—	—	—	—	—	—	בעסער הונגען איידער בעמלען
163	—	—	—	—	—	—	מיין לעצטער וואונש
164	—	—	—	—	—	—	פֿון מיין טאָג-בוך
166	—	—	—	—	—	—	צום קעניג „טויט“
167	—	—	—	—	—	—	דער פֿערוואונדערטער אָרלער
168	—	—	—	—	—	—	אין נאַטור'ס טעמפל
170	—	—	—	—	—	—	די פֿערשאַלטענע
172	—	—	—	—	—	—	דער לעצטער סמריק
175	—	—	—	—	—	—	דער שניידער
177	—	—	—	—	—	—	אַ ביטערער מול
178	—	—	—	—	—	—	כמאָרע און זונענשין
181	—	—	—	—	—	—	טרערען
181	—	—	—	—	—	—	אַ ראָמאַנס
182	—	—	—	—	—	—	אַן אַלמע נעשיכטע
184	—	—	—	—	—	—	די הונגעריגע און די זאַמע
185	—	—	—	—	—	—	אַ וויסענשאַפֿטליכער מאָרד
188	—	—	—	—	—	—	מוטער אין קינד
189	—	—	—	—	—	—	אַ שטיקעלע ברויט
191	—	—	—	—	—	—	דער „עלפֿטער“ אין דער פֿרעמד
192	—	—	—	—	—	—	פֿון „אַלבערט פֿאַרסאָנס ליעדער“
194	—	—	—	—	—	—	1789
196	—	—	—	—	—	—	די רעוואָלוציאָן
197	—	—	—	—	—	—	די פֿאַלקס-שטימע
200	—	—	—	—	—	—	אבה'ער פֿאַמיליאַמיזנס
202	—	—	—	—	—	—	וואָס איז אַ דיכטער

203	—	—	—	—	—	אונשמערבליכקייט
204	—	—	—	—	—	צו דער מווע
206	—	—	—	—	—	פראגמעט
208	—	—	—	—	—	* *
208	—	—	—	—	—	אונזער „פרייהייט“
209	—	—	—	—	—	דער פראגעט
210	—	—	—	—	—	דאס פאבריק-קינד
213	—	—	—	—	—	א ניט געענדיגטע דראמא
214	—	—	—	—	—	וואו איז דער אונטערשיעד
216	—	—	—	—	—	דאס צייט-ליעד
219	—	—	—	—	—	צו די גאטספארמיגע בירגער
222	—	—	—	—	—	צו די פוינסטערע בטלנים
223	—	—	—	—	—	די געפאלענע
226	—	—	—	—	—	* *
227	—	—	—	—	—	דער אלטער שמייער
228	—	—	—	—	—	עס מאַגט
230	—	—	—	—	—	מין צוואה

ערצעהלונגען און בילדער

235	—	—	—	—	—	ווער איז שולדיג?
243	—	—	—	—	—	דער קאר-קאדוקטאר
254	—	—	—	—	—	די באַמערקע
264	—	—	—	—	—	געלד און לעבען
282	—	—	—	—	—	דער פערברעכער
293	—	—	—	—	—	די אוינראַנקבארע גענערין
299	—	—	—	—	—	ווער
323	—	—	—	—	—	א בריעף פֿון אַ ועלכטמערדער

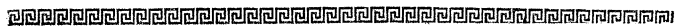
332	—	—	—	—	—	הונדערט יאָהר שמעטער
341	—	—	—	—	—	דער מאהלער
352	—	—	—	—	—	צווישען ניו־יאָרקער ראַדיקאלען
362	—	—	—	—	—	די ביאָגראַפיע פֿון דער לבנה
373	—	—	—	—	—	מוזיק

ארמיקלען

381	—	—	—	—	—	פּרונצימענלאַזינגקייט פֿון דער זשאַרגאַנישער ליטעראַטור אין אמעריקאַ
386	—	—	—	—	—	זשאַרגאַנישע דיכטער
392	—	—	—	—	—	רעוואָלוציאַנערע מאַקסיק
396	—	—	—	—	—	פּאַנאָרמי-קאָמוניזם

לידער און געדיכטע

צו מינע לעזער.

יעבע לעזער! שוועסטער און ברודער!

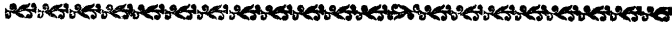
איך וואָלט אויך אמאָל געוואָלט
פֿאַר מיין דיכטער-אַרבייט, פֿאַר מינע לעזער
ווערען ביי איך בעצאָהלט!

איך וויל נישט קיין רענדלאַך, איך וויל קיין דוקאַטען,
איך פֿערקויף נישט מיין מווע פֿאַר נאָלד!
מיט לעבע צו פֿרייהייט, מיט הייליגע טהאַטען,
מיט בימערן האַס, ברודער, בעצאָהלט!

ווען איהר לעזט מיין געדיכט קענט איהר הערען,
ווען איהר וועט זיך נור איינהערען גוט,
ווי עס רוישט דאָרט אַ טייך פֿון מענשליכע טרערען,
צומישט מיט דעם דיכטער'ס בלוט!

יעדע מענשליכע טרער איז דאָרט אַ שליח
פֿון אַ געפֿייניגמען האַרץ,
וואָס פֿרעגט: ווען קומט שוין דער פֿרייהייטס-משיח—
די ענדע פֿון הונגער און שמאַרץ?

און ווילט איהר די לעצטע האַפֿנונג נישט מוימען
אין דער ברוסט פֿון'ם ליידענדען קנעכט,—
זעהט, די הייליגע לעהרע פֿערברייטען
פֿון פֿרייהייט און מענשענרעכט!

מיין ליעד וועט אייך העלפען; איך האָב עם געשריבען
נישט פֿאַר דעם שמוציגען מאַרק;
אויב ניט וואָלט איך לאַנג שוין פֿערטריבען
מיין הייליגע מווע אין זאַרנ!

איך שרייב פֿאַר אייך, מייע גומע קאַמעראַדען,
וואָס ליידען אי הונגער אי קעלט;
און בויען אַליין די שלאַכט-באַריקאַדען
אין קאַמפֿ פֿאַר אַ פֿרייע וועלט!—

וואָס מווען אַליין אַקערן, זעען
און פֿלאַנצען די נאַלדענע פירות,
וואָס מיט דאַנקבאַרקייט וועלען פֿערדייען
די פֿרייע, די גליקליכע דורות!

איך שרייב פֿאַר אייך, און האָף: מייע ליעדער
וועלען נאָך ווערען בעצאָהלט—
מיט דער פֿרייהייט פֿון מייע פֿערשקלאַפֿטע ברידער,
און נישט מיט גערויבטען גאָלד!

מיט דעם הייליגען קוש פֿון דער פֿרייהייט-געטין,
מיט איהר זיסען און הימלישען בליק,
וועלכער איז נישט נור אַליין פֿאַר פֿאַעמען
דאָס העכסטע מענשליכע גליק.

אזוי לאַנג ווי עם זיינען דעם אַרבייטערס גלידער
אין שקלאַפֿען-קעמען געשמירט,—
אין פֿרייהייטס-קאַמפֿ, מייע שוועטמער און ברידער,
רופֿט אייך מיין שמורם-ליעד!

צו מיין פעדער.

מיין פעדער, מיין ליעבלינג, מיט דיר נור אליין
ווייס איך פֿון זיסע מינוטען;
נור דו שמילסט איין מיין האַרצענס געוויין
און לאָזט איהם גיט פֿאַרבלומען.

איך אָמעס פֿריי אין דיינע שריפֿמען,
איידער עס דרוקט זיי דאָס בליי,
איידער די וועלט הויבט זיי אָן פֿערניפֿמען
מיט צינישער הויכלעריי.

די וועלט, ביי וועלכער דאָס געלד איז נור מהייער, —
זעלבסטזוכטיג, גייסמלאָן, פֿערפֿאַרען. —
ווי קען זי בעגרייפֿען דעם הייליגען פֿייער,
וואָס האָט דיינע שריפֿמען געבאַרען?

וואָס געהט איהר אָן, אויב דו שרייבסט מיט טינע,
אָדער מיט הייסע טרערען?
וואָס איז אַ דיכטער? — אַ טרוימער, אַ קינד,
פֿערליעבט אין בלומען, אין שמערען!

מיין פעדער, דו ביסט מיין גייסטיגעס שווערד,
איך שמעה מיט דיר אויף דער וואַכע;
אַלע ליידענדע קינדער פֿון דער ערד
רוף איך צום קאַמפֿף און צו ראַכע!

וואָס וואָלט איך געטהאָן אָהן דיר אויף דער וועלט?
וועמען וואָלט איך אַזוי ליעבען?
די וועלט מיט איהר זעלבסטזוכט, שווינדעל און געלד
וואָלט שנעל מיך אין קבר פֿערטריבען!

וואָס וואָלט איך טהאָן, איך אונפראַקטישער יונג,
טרוימערש און נאַאיוו?
וואָס אויפ'ן לונג, דאָס אויפ'ן צונג,
פֿון „ביזנעס" קיין בעגריעף?

אַ טרוימער, וואָס זיין האַרץ פֿערביטערט
אַ צוטראַטענע בלוט אין גאַס;
זעהט ער אַ בעטלער, ווערט ער פֿערציטערט, —
אַ היימלאָזעס קינד מאַכט איהם בלאַס.

וואָס וואָלט איך געטהאָן אין דעם פראַקטישען שמוץ,
וואו טויזענדער אַנדערע לעבען?
וואָס וואָלט איך געבראַכט דער וועלט פֿאַר אַ נוצ?
וואָס וואָלט איך די ליידענדע געבען?

ווי וואָלט איך געלעבט אָהן דיין הייליגען צויבער,
מיין פֿעדער, מיין איינציגער פֿריינד!
ווי וואָלט איך געבראַנדמאַרקט די טערדער און רייבער,
דער פֿרייהייט'ס ביטערע פֿיינד?

מיט דיר בין איך שמאַלץ, מיט דיר בין איך מונטער:
איך פֿיהל, אַז איך אַרבייט און לייסט. —
עס פֿאַלען די אייווערנע קייטען אַרונטער,
עס שטיינט צו דעם הימעל מיין גייסט!

נור דער טויט וועט אויג צושיידען! —
 און ווען צובראָכען, פֿערפֿאַלגט,
 פֿאַל איך... דאָן וועסט דו פֿאַר מיר ריידען
 צום פֿאַלק, צו דעם ליידענדען פֿאַלק!

טאָט

נאַטור און מענש.

רי זאָל איך, ברודער, פֿרעהליך וויננען,
 ווען האָס און קריעג איז איבעראַל?
 עס שיינט מיר: טיעפֿע שמערצען קלינגען,
 אויך אין'ם ליעד פֿון דער נאַכמיגאַל!
 עס שיינט מיר, אַז דער מאָנד און שמערען,
 די זילבערווייסע ליליענבלום,
 זיינען פֿול מיט הייסע מענשענמרערען
 און זיינען פֿון שרעקען בלאַס און שמום...
 ווען מענשען ליידען, קלאַגען, זאָרגען,
 קען די נאַטור דען פֿרעהליך זיין?
 ניין, מרערען בלוטיגע פֿערבאַרגען
 זיינען אין איהר רוימען זונגעשיין!

וי זעהט ווי איהרע מענשענקינדער
האָבען פֿערוויסט די שעהנע וועלט,
און איהרע ליבלינגע, ווי רינדער,
ווערען געשעכט, פֿערקויפֿט פֿאַר געלט...

און די נאָמור גיסט פֿערלטרערען
און מיט איהר וויינט דער בלומענמהאל;
עס וויינט די זונן, לבנה און שמערען
און טרויעריג קלאָגט די נאַכטיגאל...

עס קלינגען אָפֿ די שמערצען-ליעדער
אין ברוסט פֿון ליידענדען פֿאָעט,
און פֿאַר דער מענשהייט קניעט ער ניעדער
מיט הייסע טרערען און געבעט—

אַ, מענש! פֿאַר ליעבע, גליק און לעבען
איז די נאָמור, די וועלט געשאַפֿט;
דיר איז אַ פֿרייע ערד געגעבען—
דאָך איצט איז ערד און מענש פֿערשקלאַפֿט!

ווער זיינע ברידער קען פֿערשקלאַפֿען,
פֿערגיסען בלוט — דער איז אַ העלד.
און אָם די הענקער זיינען די גראַפֿען,
מאָנאַרכען, קעניגע פֿון דער וועלט!

פֿאַראַן אויך פֿרייע רעפּובליקען,
וואָס זיינען גור פֿריי אויף דעם פֿאַפּיער; —
און פֿול מיט קנעכט זיינען דאָרט די פֿאַבריקען,
און יעדער הערשער — אַ וואַמפּיר.

איך רופף צו אייך, פֿערשקלאַפֿמע ברודער,
וואַכט אויף! פֿעראייניגט מוטא און קראַפֿט
און שמירצט די ווילדע הערשער ניעדער,
דאַן לעבט און ליעבט, געניסט און שאַפֿט!

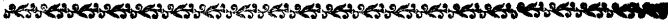
דאַן וועט נאָמור אויך פֿרעהליך זינגען,
און פֿריי וועט אָטמען דעם דיכטער'ס ברוסט,
און זיינע ליעדער וועלען קלינגען
מיט פֿרייער ליעבע, גליק און לוסט!

יִצְחָק

אין קאמפֿאָ.

מיר ווערען געהאָסט און געמריבען,
מיר ווערען געפֿלאַגט און פֿערפֿאַלגט—
און אלץ נור דערפֿאַר, ווייל מיר ליעבען
דאָס אַרימע שמאַכטענדע פֿאַלק.

מיר ווערען דערשאָסען, געהאַנגען;
מען רויבט אונז דאָס לעבען און רעכט,
דערפֿאַר ווייל מיר אמת פֿערלאַנגען
און פֿרייהייט פֿאַר אַרימע קנעכט!

אָבער אונז וועט ניט דערשרעקען
 געפֿענגניס און מיראַניי;
 מיר מוזען די מענשהייט דערוועקען
 און מאַכען זי גליקליך און פֿריי.

שמידט אונז אין אייזערנע קיימען,
 ווי בלוטיגע חיות אונז רייסן;
 איהר וועט אונזער קערפער נור מוימען,
 נאָר קיינמאַל אונזער הייליגען גייסן!

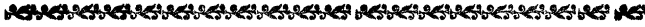

מיראַנען! איהר קענט איהם ניט מוימען,
 דאָס איז אַן אונשמערבליכע בלוט;
 זיינע שמעקענדע, רייצענדע קווימען
 בליהען שוין איצט אומעטום!

זיי בליהען אין דענקענדע מענשען,
 וואָס ליעבען גערעכטיגקייט, ליכט;
 אַליין די נאַטור מהומט זיי בענשען
 צום קאַמפֿף, צו דער הייליגער פֿפֿליכט—

בעפֿרייען די אַרימע שקלאַפֿען,
 וואָס שמאַכמען אין הונגער און קעלט
 און פֿאַר דער מענשהייט בעשאַפֿען
 אַ פֿרייע, אַ ליכטיגע וועלט,

וואו ס'זאָל זיך ניט גיסען קיין טרערען,
 ניט פֿליסען אונשולדיגעס בלוט;

נאָר מענשען ווי גלענצענדע שמערען,
זאלען שיינען מיט ליעבע און מוסת!

איהר קענט אונז ערמאָרדען, מיראַנען!
נייע קעמפּפּער וועט בריינגען די צייט—
און מיר קעמפּפּען, מיר קעמפּפּען ביז וואָנען
די נאַנצע וועלט וועט ווערען בעפּרייט.

צו די ארבייטער פרויען.

(געוויינטע דער „ארבייטער פרויען אָרגאַניזאַציע“.)

רבייטער פרויען, ליידענדע פרויען!
פרויען, וואָס שמאַכמען אין הויז און פּאַכריק,
וואָס שמעהט איהר פֿון ווייטען? וואָס העלפּט איהר ניט בויען
דעם מעמפּעל פֿון פֿרייהייט, פֿון מענשליכען גליק?
העלפּט אונז צו טראָגען דעם באַנער דעם רויטען
פֿאַרווערטס, דורך שטורם, דורך פֿינסטערע נעכט!
העלפּט אונז דעם אמת און ליכט צו פֿערברייטען
צווישען אונזיסענדע, עלענדע קנעכט!

העלפֿט אונז די וועלט פֿון איהר שמוץ צו ערהויבען!
אָפֿפֿערט, ווי מיר, מיט אַלץ וואָס אייך איז ליעב;
מיר'ן קעמפֿען צוזאַמען, ווי מעכטיגע לייבען
פֿאַר פֿרייהייט, פֿאַר גלייכהייט, פֿאַר אונזער פֿרינציפֿ!

ניש איין מאָל האָבען שוין נאָבעלע פֿרויען
געמאַכט ציטערען היינקער און טראָהן:
זיי האָבען געצייגט, אז מען קען זיי פֿערטרויען
אין ביטערסטען שמורם די הייליגע פֿאַהן.

דערמאָנט זיך אָן אייערע רוסישע שוועסטער,
ערמאַרדעט פֿאַר פֿרייהייט פֿון צאַר, דעם וואַמפֿיד,
פֿערמאַטערט ביו טויט אין די שטיינערנע נעסטער,
בעגראָבען אין שניי פֿון דעם וויסמען סיביר.

געדענקט איהר די נעמען, די הייליגע נעמען:
פֿעראַווסקאַיאַ, העלפֿמאַן, גינזבורג און נאָך
מויזענדע, וואָס פֿלעגען זיך שעמען
צו טראָגען געהאָרכואַם דעם שקלאַפֿעניאַך?

זיי זיינען אין שמורם אַזוי העלדיש געשמאַנען,
געטראָגען אין פֿינסטערניש האַפֿנונג און ליכט!
ראַכע גענומען פֿון ווילדע טיראַנען,
שטאַלץ געקוקט דעם טויט אין געזיכט!

געדענקט איהר זיי? דאַן וואָל זייער לעבען
בענייסטערען אייך! איהר זאָלט מיט ערפֿאַלג
לערנען און דענקען, קעמפֿען און שמרעבען
צו פֿרייהייט און גליק פֿאַר דעם אַרבייטער-פֿאַלק!

דער פריהלינג.

דער פריהלינג איז געקומען;
די זונן גלאנצט העל און לאכט;
הערליך שמעקען די בלומען—
אלץ האָט אויפגעוואַכט.

די נאַכטיגאַל זינגט, די שטערען
בעלייכטען די שעהנע נאַכט,
אין פריהלינג טרוימט זיך אזוי גערן—
איך וואַנדער אַרום און איך טראַכט.
איך טרוים ניט, ווי גליקליכע דיכטער,
פֿון וויין און פֿון ליעבע אין מיי:
אַהן וויין זיינען מיר ניכטער,
אַהן ליעבע זיינען מיר פֿריי.

איך טראַכט פֿון די שקלאַפֿען-געצעלמען,
וואו אַלעס איז חשך און שמום;
וואו מען זעהט אפילו זעלמען
אַ קראַנקע, פֿערוועלקטע בלום...

וואָס ווייסט מען דאָרט פֿון פריהלינג,
פֿון הייליגער לעבענספֿרייד?
מען שלאָגט זיך אַרום פֿאַר אַ שילינג,
מען עסט דאָרט פֿערגיפֿטעטעס ברויט.

קיינ גאלדענע פֿריהלינגס-שטראהלען
קומען אהין ניט אריין;
אין פֿינסטערניש לעבען און פֿאלען
די קינדער פֿון הונגער און פֿיין.

נאכמינאל, זוגענשוין, בלומען,
הייליגע, שעהנע נאָטור!
ווי זאל איך בעגריסען דיין קומען,
ווען דו ביסט פֿאַר דעם רייכען נור?

ווען דו וואָלסט קענען אויפֿבליהען
יעדעס מענשליכע האַרץ ארום מיר,
איך וואָלט מיט מרערען דאָן קניען,
הייליגע געמיין, פֿאַר דיר!

דיינע שטראהלען און פֿאַרבען
וואָלט איך בעזונגען מיט לוסט;
איך וואָלט אויך גליקליך שטאַרבען
אויף דיין שטאַלצער, מילדער ברוסט!

דאָך איצט, ווען מרערען פֿליסען
און דער גאָט מאַמאָן
האָט מיט זיין שווערר צוריסען
דעם פֿאַלקס הייליגן זאַהן;

ווען קייטען באַרבאַרישע קלינגען
אין דער „פֿרייער רעפּובליק“—
זאָג, ווי קען איך זינגען
דאָס ליעד פֿון פֿרייהייט און גליק?

צום אידישען פראלעמאריער.

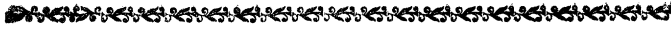
(געזונגען מיט'ן מאטיוו פֿון דעם רוסישען רעוואָלוציאָנערען ליעד
וואו זשערטוואי פאלי...)

בידער, מיר טראַגען אַ דריי־פֿאַכע קייט—
אַלס אידען, אַלס שקלאַפֿען, אַלס דענקער;
מיר ווערען געיאָגט און געמאַטערט צום שוים
פֿון אַנטיסעמיטען און הענקער!

עס דריקט אונז אין רוסלאַנד דער ווילדער קאַצאַפּ,
און דאָ, אין דער פֿרייער מדינה,
פֿערקערקערט מען אונז אין דעם פֿינסטערען שאַפּ,
וואו מיר בלוטען ביי דער מאַשינע!

די בלימעלאַך יונגע, וואָס פֿאַנגען ערשט אָן
צו לאָזען די איידעלע קווייטען,
ווערען צומראַטען פֿון געלדזעק און מראָהן,
פֿערמאַטערט אין שקלאַפֿען-קייטען!

מען מאַכט אונז פֿאַר בעטלער, מען מאַכט אונז פֿאַר קנעכט
מען ווערנט אונז, מען בויגט אונז אין דרייען;
מען זאָגט אונז: אַלעס דאַרף זיין פֿאַר אייך רעכט,
און רויבט מען אייך — מאָרט איהר ניט שרייען!

דאך, ברידער, עם לעבט נאך דער הייליגער גייסט,
וואס מאכט פאר א העלד אויך דעם שלאפען;
וואס ווארפט אום די קערקערס, די קיימען צורייסט
און בעפרייט די פערמאטערטע שקלאפען!

ער וועט אונז העלפען, פון דרייפאכען פלוך
די ארבייטער מאסע ערלעוען;
נור דאן וועט די מענשהייט איהר טאגע-בונד
אָהן טרערען, אָהן שאַנד קענען לעוען!

ברידער, מיר מווען די ליידענדע ערד
פֿון קיימען, פֿון טרערען בעפרייען!
שולטער-אָן-שולטער, מיט פֿאַנצער און שווערד,
פֿאַרווערטס אין די קעמפֿענדע רייהען!

וואָס שווערער דער קריעג, אַלץ ויסער דער ויעג,
אַלץ פראַכטפֿאַלער זיינען די פירות!
און ווער עם פֿאַלט אין פֿרייהייטס-קריעג,
דער לעבט אין די קומענדע דורות!

וואָס טויג אונז דאָס לעבען אָהן פֿרייהייט, אָהן רעכט,
אונטערן בייטש פֿון מיראַנען!
ביו וואַנען וועלען מיר בלייבען נאָך קנעכט,
היימלאָזע שקלאפען — ביו וואַנען!?

ברידער, שווערט: די פֿערבלוטיגטע ערד,
דאָס פֿאַלק פֿון מיראַנען בעפרייען!
שולטער-אָן-שולטער, מיט פֿאַנצער און שווערד,
פֿאַרווערטס אין די קומענדע רייהען!

מין פריהלינגב-ליעד.

יך דער, מען זינגט פֿון דער פֿריהלינגס זינג, פֿון דער זיסער נאכמינגאל, און איך זעה נור קאלמע פֿערפֿארענע הערצער און הער קייטען-מוזיק איבעראל...

וואָס איז מיר פֿריהלינג, וואָס זיינען מיר בלומען? זיי געניעסט איצט נור דער מיראן! ער לאָזט נור איבער גיפֿטיגע דערנער פֿאר דעם אָרעמען אַרבייטסמאַן!

וואָס ווייסט אַ שקלאַף פֿון זיסען פֿריהלינג? פֿאַר איהם איז נור שטורם און פֿרעסט, נישט מיט געזאַנגען, — מיט זיפֿצען און קרעכצען איז פֿול יעדער אַרבייטער-נעסט!

ס'וועט אויך אמאָל קומען דעם אַרבייטער'ס פֿריהלינג, דער פֿריהלינג פֿון פֿרייהייט און ליכט, ווען אַ שמראהל פֿון גליק וועט אויך פֿרעהליך שפיעלען אויף דעם אַרבייטערס בלאַסען געזיכט!

ווען אויך פֿאַר איהם וועלען בליהען די רויען און זינגען די נאכמינגאל, און זיס וועלען רוישען די גרינע יועלדער, און דער זילבערנער וואַסערפֿאַל...

ווען אויך דעם ארבייטערס פֿרוי און קינדער,
—און נישט דעם רייכען'ס נור—
וועלען געניסען דעם זיסען גן-עדן
פֿון דער שעהנער, רייכער נאָטור!

ווען יעדעס מענשליכע האַרץ וועט בליהען
מיט ליעבע, מיט הומאַניטעט!
אָך, יענעס פֿריהלינג וועל איך בעזינגען
שוין נישט ווי אַ טרערען-פֿאַעם!

איך וועל איהם בעגריסען ווי די ערשמע ליעבע
אַ ליעבענדעס האַרץ בעגריסט,
איך וועל איהם בעזינגען, ווי עס קען נור בעזינגען
אַ דיכטער און סאַציאַליסט!

איך וועל איהם בעגריסען, און וועל גערן קושען
זיין יעדען הייליגען מריט...
און אין יעדען האַרץ וועט אַן אַבקלאַנג געפֿינען
מיין ליעבע, מיין פֿריהלינגס-ליעד!

AGAS

צו מיין שוועסטער.

(נעחידעט צו אלע מיינע פֿערשקלאַטטע שוועסטער).

וועסטער מיינע, גענוג שוין דיר זאָרגען,
נישט אייביג וועט פֿינסטער זיין;
עס מוז דאָך קומען דער ליכטיגער מאָרגען—
דער הייליגער זונגענשיין!

לאָז רעש'ן דער שטורם... מיט זיין ווילדען כעס
קען ער דעם שוועכלינג דערשרעקען,
דאָך אין אונז דאַרף ער נור צאָרן און האַם,
נור מוטאָ צום קאַמפּף דערוועקען!

ליעבע שוועסטער! איך ווייס, עס איז שווער
אונזער האַרץ צו וויינען פֿערווערען,
דאָך זעה אליין, ווי קליין איז דיין טרער
געגען ים פֿון מענשליכע טרערען!

זאָלען מיר דען ווי קינדער קלאַגען
אויף דעם, וואָס מיר לעבען שלעכט,
און ביז'ן קבר די קייטען טראַגען,
ווי שוואַכע, געהאַרכזאַמע קנעכט!?

אָ, ניין! איך ווייס, אין דיר בליצט שוין דאָס פֿייער,
וואָס גליהט אזוי פֿריי אין מיין האַרץ!

אויך דיר איז די פֿרויהייט הייליג און מהייער,
דו פֿערנעסט צוליעב איהר דיין שמערץ!

צוואמען מיט מיר וועסט דו געהן אין שמורם,
אין קאמפף געגען מיראניי!
און העלפֿען צוברעכען דעם אייווערנעם טורם
פֿון פֿינסטערניש און שקלאפֿעריי!

דו וועסט נישט פֿערקויפֿען דיין יוגענד, דיין לעבען
פֿאר בעלער, שמאמעס און געלד;
דו וועסט זיך ווידמען דעם הייליגען שמרעבען—
בעפֿרייען די ליידענדע וועלט!

דו וועסט לערנען מרײ די ברענענדע פֿראגע,
וואָס ווערט „אַרבייטער פֿראגע“ גענאָנט;
דו וועסט דאָן בעגרייפֿען די שרעקליכע לאַגע
פֿון דעם פֿאַלק אין יעדען לאַנד!

דו וועסט פֿערשמעהען פֿון וואַנען די לאַרדען
האַבען גענומען דאָס רעכט
פֿערקאָפֿען דאָס לאַנד, מיט צוואַנגס-אַרבייט מאַרדען
טויזענדער אָרעמע קנעכט!

דו וועסט דאָן געהען צו די ליידענדע שוועסטער
אין דער וועלט פֿון שווינדזוכט און נויט,
אין טענעמענט-הייזער, אין פֿינסטערע נעסטער,
וואו דאָס לעבען איז ביטער ווי טויט!

דו וועסט מיט דעם פֿייער פֿון אַ ליעבענדען האַרץ
אַ נייע וועלט פֿאַר זיי ענטדעקען;

און דאָרט וואו עס הערשט נור פֿערצווייפֿלונג און שמערץ, —
א הייליגע האָפֿנונג דערוועקען!

דו וועסט פֿון זיי בילדען נייע רעקרוימען
פֿאַר'ן קעמפֿענדען פֿרייהייטס-פֿאַלק;
וועסט לערנען זיי דענקען, קעמפֿען און בלומען
פֿאַר דאָס פֿערשקלאַפֿטע פֿאַלק!

און דאָן, ליעבע שוועסטער, וועסטו נישט זאָרנען,
וועסט אַרבייטען, העלפֿען דער צייט,
בריינגען אַם שנעלסטען דעם ליכטיגען מאָרגען,
ווען אַלעס וועט ווערען בעפֿרייט!

נור דאָס פֿאַלק וועט דיר זיין הייליג און טהייער,
אין איהם — דיין לעבען, דיין גליק,
און שמאַלץ וועסטו שטעהען אין'ם שטורם און פֿייער
פֿון דעם הייליגען פֿרייהייטס-קרעג!

און ווען דער טאָג פֿון פֿרייהייט וועט קומען,
וועט יעדער פֿון פֿראַלעמאָריאַט
דיך קרוינען אין האַרצען מיט נייסטיגע בלומען
און בעיינגען דיין העלדענטהאַט!

יחסי

איך בין דאס שווערד, איך בין דער פלאם.

(פרי נאך היינריך היינע.)

איך בין דאָס שווערד, איך בין דער פלאם,
איך האָב געקעמפּט, און ווי אַ שמערען
האָב איך בעלייכטעט דעם שמורס-ים
פֿון מענשען-בלוז און מענשען-טרערען.

איך האָב אייך צום פֿרייעם קאַמפּף געוועקט,
דאָך שווער איז אָהן אָפּפֿער צו זיענען:
מיט וואונדען בלומיגע בעדעקט
זעה איך אין שלאכטפֿעלד קעמפּפֿער ליענען.

נור איצט איז ניט קיין צייט פֿאַר טרערען,
מיר מוזען קעמפּפֿען אויף דאָס ניי,
ביז מיר צושמעטערען, צושמערען
די וויסמע וועלט פֿון שקלאַפֿעריי!

פֿערליערט ניט, ברידער, האָפֿנונג, מומה, —
פֿון שלאכטפֿעלד איז אַ שאַנד אַנטלויפֿען;
ווען אויך מיט'ן לעצטען טראָפֿען בלוז
מוז מען דער מענשהייט פֿרייהייט קיפֿען!

פֿערגעסס די אַלטע שווערע וואונדען, —
ווי פֿינסטער זאָל די נאַכט ניט זיין,
צום סוף, אָ, מוז זי דאָך פֿערשווינדען
און געבען פֿלאַץ פֿאַר זונגעשיין!

לאָז רוסלאַנד אונז אַלס ביישפּיעל דינענען, —
דאָרט פֿאַלען אָפּפֿער אָהן אַ צאָהל;
דאָך וועט איהר תמיד דאָרט געפֿינען
אַ קעמפּפֿער גרייט פֿאַר ברודערס' ראָל!

דאָרט וועלען נאָך פֿיעלע אָפּפֿער פֿאַלען,
דאָך פֿאַלש דאָרט ניט דער העלדענמוטה —
ער פֿלאַנצט די פֿרייהייטס-אידעאַלען
מיט הייליגען מאַרטירער-בלוזט...

וואַכט אויף, אָ ברודער! מיט שווערד און פֿלאַם
קומט אַלע מיט אין די קעמפּפֿערס-רייהען.
און ווען אויך מיר פֿאַלען אין דעם שטורם-ים,
וועלען מיר דאָך די וועלט בעפֿרייען!

יציאת מצרים.

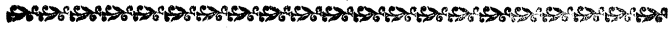
זין דעם לאנד פֿון פֿיראמידען
ז'געווען אַ קעניג, ביז און שלעכט,
געוועזען זיינען אלע אידען
זיינע דינער, זיינע קנעכט.

שווער האָט זיי געפלאַנט דער קעניג;
ליידען האָט דאָס פֿאַלק געמוזט,
ווייל עס האָט פֿערשמאַנען ווייניג,
ווייניג מוזט געהאַט אין ברוסט.

קנעמען ליים און שלעפען ציגעל,
בויען שלעסער, הויך און רייך—
ביז דעם קבר פֿון זיין וויעגעל
ז'געווען דער קנעכט צום הונד נאָר גלייך.

קינדער האָט מען דאָן פֿערמויערט,
ווען אַ ציגעל האָט געפֿעהלט,—
ווער ווייס ווי לאַנג ס'וואָלט געדויערט
דיזע וויסמע שקלאַפֿען-וועלט.

ווען אין'ס לאַנד פֿון פֿיראמידען
וואָלט ניט זיין אַ שמאַרקער העלד,
וועלכער האָט געקעמפֿט פֿאַר אידען
מיט זיין חכמה און זיין שווערד.

אויך דיוער העלד געווען איז איינער
פֿון די פֿרייע מענשען־דענקער,
וואָס די וועלט פֿערוואַרפֿט מיט שטיינער
אַדער גיט זיי אָפֿ צום הענקער—

יאָגט און קוועלט זיי, ווייל זיי טוען
פֿאַר די מענשהייט גרויסע טובות,
און ווען זיי אין קבר רוהען
שמעלט די מענשהייט זיי מצבות...

דיוער העלד האָט אויך פֿערשטאַנען,
אַז דאָס פֿאַלק וועט לעבען שלעכט
ביז עס הערשען נאָך מיראַנען,
ביז עס גיט נאָך הערר און קנעכט;

אַז דער מענש איז אונצופֿרידען,
ווייל ער שלעפט די קייטען נאָך;—
און ער האָט בעפֿרייט די אידען
פֿון דעם וויסמען שקלאַפֿען־יאָך.

צו אַ לאַנד פֿון זיסער פֿרייהייט
האָט ער דאָן זיין פֿאַלק געבראַכט,
ביז זיין לעצטען טאַג מיט טרייהייט
זיין געליעבטעם פֿאַלק בעוואַכט.

און פֿאַראיבער זיינען, ברירער,
מיליאָנען טעג און נעכט.
און איצט, אידען, זייט איהר ווידער
פֿרעה'ס דיענער, פֿרעה'ס קנעכט.

פֿאַלק! ווער וועט דיך איצט בעפֿרייען,
וואו איז ער, דיין שעהנער העלד?
אויף דיין וויינען, אויף דיין שרייען,
ווער וועט ציהען איצט זיין שווערד?

ווער וועט איצט דיין ים צושפֿאלמען
דעם ים פֿון מרערען, בלומ און שמערצען,
און פֿון שמורם דיך בעהאַלמען
אין דעם הימעל פֿון זיין האַרצען?

ווען דו ווילסט קיין קיימען מראַנגען,
פֿאַלק, זיי אליין דיין שעהנער העלד!
ניט נור מענשען, — שטיינער קלאַנגען
אין דער וויסער שקלאַפֿען-וועלט!

אלע שקלאַפֿען זיינען ברידער —
רייכט זיך ברידערליך די הענד.
שמירצט די ווילדע פרעה'ס נידער,
און פֿון קנעכטשאַפֿט מאַכט אַן ענד!

דאָן אַ פּסח גאָר אַ נייער
קומט מיט פֿרייהייט, מיט ערפֿאַנג,
און זיין אנדענק וועט זיין טהייער,
חייל דער העלד איז זעלבסט דאָס פֿאַלק.

פֿאַלק

א מרויעריגער געלעכטער.

יך קוק אויף אייך אין וויין און לאך,
איהר זייט אזוי קינדערש, איהר זייט אזוי שוואך;
איהר ווארט אויף רעפארמען, איהר גלויבט אין שטאטאט
און ווילט ניט בעגעהן אן ענערגישע טהאט.

זיי זייגען עטליכע, איהר זייט אסך...
וויל איהר זייט דום, דערפאר זייט איהר שוואך;
קריגט נור אביסעל מענשען-פערשטאנד—
און פרייהייט דערלאנגט אייך איהר הייליגע האנד!

איך קוק אויף אייך, ברידער, און וויין און לאך,
איך ווייס, אז איהר ליעבט אונזער הייליגע זאך,
נור דאס, וואס זי פאדערט, פערשטעהט איהר נאך ניט—
עס פעהלט אייך דער שמורמישער פרייהייטס-געמיטה!

ימים

די מאנעס־פראגע.

ײַ אַם געהט מיר אָן, ווען ער וועט קומען
דער מאַג פֿון אַלגעמיינעם גליק;
צי וועל איך פֿליקען זיינע בלומען,
צי וועל איך הערען זיין מוזיק?—

צי וועל איך אויך געניסען די פירות
פֿון פֿרייהייט'ס שעהנעם פֿאַראַדזיז?
אָדער נור די קינפֿטיגע דורות
וועלען דאָרט לעבען פֿריי און זיס?

איך בין קיין הענדלער, כדי צו טראַכטען:
צי וועל איך זיין בעצאָהלט דערפֿאַר,
וואָס איך וועל העלפֿען דעם פֿערשמאַכטען,
דעם אונטערדריקטען אין געפֿאַהר!—

פֿאַר מיר איז נור די פֿראַגע וויכטיג:
צי קומט דער שעהנער אידעאַל?
צי ס'וועט אַ מאָל נאָך ווערען ליכטיג
אין אונזער וויסמען יאָמערטהאַל?

דאָך ווען ער קומט, צי היינט, צי מאָרגען,—
דאָס, אָה, געהט מיר ווייניג אָן!
כ'וועל פֿאַר איינס נור תמיד זאָרגען:
מיין מענשען־פֿליכט זאָל זיין געטהאָן!

און ווי דער שמורם זאל ניט ווארפֿען
 מיין שיפֿעל אין לעבעגס אָקעאן;
 און וואָס אויסשטעהן איך זאל ניט דארפֿען
 פֿון יעדען האַרצלאָזען מיראָן—

דאָך האַלטען וועל איך שטאַלץ די פֿאַהן
 און קלינגען הויך אין פֿרייהייטס-גלאַק;
 אויפֿגעהן מיט די זונן פֿון פֿרייהייט,
 קומען מיט דער פֿרייהייטס-מאַג!

היינטיגע מענשען.

די יינע זיינ'ן די מענשען גאַנצע וועלטען
 פֿון חכמה, פֿון דומהייט, פֿון פֿרייד און שמערץ;
 אָבער זעלטען, אַך, זעהר זעלטען
 געפֿינט מען אַ וואַרעם מענשליך האַרץ!

מיר האָבען זעהר פֿיעל מאַראַליסמען,
 מיר האָבען געזעצען אויף יעדען שריט;
 שרייבער, רעדנער, גלענצענדע „איסמען“,
 נור מענשליכע הערצער — דאָס האָבען מיר ניט.

מענשען האָבען דאָס האַרץ פֿערלאָרען
 אין ווילדען יאָגד נאָך געלד און רוהם;
 מענשען זיינען שטיינער געוואָרען,
 וואו גיפטיגע שלאַנגען קריכען אַרום.

* * *

וואַרעמע הערצער, עדעלע, זיסע,
 ווי שווער איז אַהן אייך דער לעבענס-וועג!
 די וועלט איז אַ דול-הויז, די וועלט איז אַ תּפֿיסה,
 אין כּמאַרע פֿערלירט זיך דער הייליגער צוועק!

אָפֿט

בלומען און שמערען.

יך בין פֿערליעבט אין אַ שניי-ווייסע בלום;
 ווען איך זעה זי ניט, ווילט זיך מיר קלאַנגען,
 און ווי איך דערזעה זי ווער איך אַזוי שטויס,
 אַז איך קען קיין וואָרט ניט זאָגען.

ווען עס קומט די נאַכט און עס איז שמיל אומעמוס,
 אין הימעל שיינען די שמערען,
 דאַן געה איך אין נאַרטען צו מיין שניי-ווייסע בלום—
 צו זעהן זי בין איך אַזוי גערן.

פון הימעל שיינט די שעהנע לבנה,
זי זעהט מיין ליעבע, מיין שמערץ.
זי איז ניט אזוי שמאָלץ, ווי די גאָלדענע זון
און האָט מיטלייד מיט מיין האַרץ.

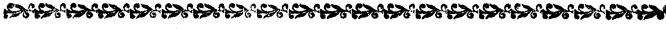
זי זעהט, ווי איך וואַנדער אין גאַרטען אַרום
און בענעץ דאָרט די בלומען מיט טרערען,
און זי זאָגט: „צו וואָס ליעבסטו די ערדישע בלום
ווען עס גיט אזוי פֿיעל הימלישע שמערען.

די ערדישע בלומען זיינ'ן זעהר צולאָזען,
זיי האָבען גאָר קיין אידעאַל;
זיי ליעבען היינט די שעהנע רויזען
און מאָרגען די נאַכטיגאַל,

און איבערמאָרגען אַ גאָלדענע פֿליעג
און פֿערגעסען די שעהנע רויזען;
פֿערגעסען דער נאַכטיגאַל'ס זיסע מוזיק—
יא, די ערדישע בלום איז צולאָזען.

ליעב די שעהנע, די ליכטיגע שמערען,
זיי זיינען אזוי גוט און טריי;
זיי וועלען גיט נאָרען, זיי וועלען גיט שמערען
דיר זיין פֿערניגפֿטיג און פֿריי.

זיי וועלען דיר זינגען אַ הייליגעם ליעד.
וואָס געטער און ענגלען גור הערען.
די ערדישע בלומען פֿערשמעהען דיר גיט
קום צו די גאָלדענע שמערען.

זיי וועלען דיך ליעבען, זיי וועלען דיך קושען,
זיי וועלען דיין מרויער צושמערען ;
און וועסו פֿון זעליגקייט מרערען פֿערגיסען,
דאן ווערט פֿון זיי הייליגע שטערען."

אזוי זאגט די לבנה, און ווי א קינד אין א וויגעל
אין מיין ברוסט ווערט אנשלאָפֿען מיין שמערץ,
כ'זעה אין דער לבנה, ווי אין א זילבערנעם שפיגעל,
דאָס ליידערע מענשליכע האַרץ.

וואהרע און פאלשע העלדען.

 רייבער, רעדנער, פראָפֿעסאָרען,
פֿאַר דעם גרויסען הייליגען צוועק—
צו בעפֿרייען אלע מענשען,—
שימען ווערמער גאַנצע זעק.

מאנכע האנדלען אויך מיט ווערמער
און פֿערקויפֿען זייער וועלט ;
איינער פֿאַר אַפֿלאַדיסמענטען
און דער אנדערער פֿאַר געלד !

דאך דער זעהן פֿון פֿאַלק, דער וואהרער,
ניט צום וואָרט — ער גרייפֿט צום שווערד,
און פֿאַר זיינע ברודער-שקלאַפֿען
קעמפֿט ער מוטשיג ווי אַ העלד!

און ער זוכט קיין מאָנומענטען,
קיין פֿערזענליכען ערפֿאַלג;
גערן ליידעט ער און בלוטעט—
אַפֿפֿערט אלעס פֿאַר דאָס פֿאַלק.

שונאים וואַרפֿען אין איהם שטיינער,
פֿון איהם לאַכט דער זאַמער נאָר.
דאך דער העלד געהט תמיד פֿאַרווערטס,
תמיד פֿאַרווערטס אין געפֿאַהר—

אין זיין האַנד די פֿרויהייטס-פֿאַהנע,
אין זיין ברוסט — אַ וואַרמעס האַרץ,
פֿול מיט ריינע מענשענליעבע,
פֿול מיט טיעפֿען האַם און שמערץ!

אין דער שוואַרצער נאַכט און שטורם,
ווי אַ שעהנער זונענשטראַהל,
בליצט און שיננט פֿאַר זיינע אויגען
זיין געליעבטער אידעאַל...

קעמפֿענד שטאַרבט ער פֿאַר דער מענשהייט
און זיין קבר בלייבט אליין —
בלייבט אליין אָהן שעהנע בלומען,
אָהן אַ רייכען מאַרמאָר-שטיין...

דאך עם קומען שוין די ציימען,
ווען דאס פרייע פאלק דער וועלט
מאכט אונשמערבליך איהם, דעם וואהרען,
זעלבסטבעוואוסמען מענשען-העלד...

און פון אלע פאלשע העלדען
פון געזיכט די מאסקע פאלט,
און זיי צייגען זייער שווארצע,
זייער העסליכע געשמאלט...

דאן מיט שאנדע שמירצען ניעדער
אלע שמוציגע פיגמיען,
אייביג לעבט דער וואהרער קעממפער
פאר די הייליגע אידעען!

דער וואנדערער.

יך האב אויסגעוואנדערט די גאנצע וועלט
און ניט געפונען קיין ארט,
וואו עס זאל ניט הערשען שווינדעל און געלד
צוזאמען מיט רויב און מאַרד!

וואו פרייע ליעבע זאל ניט זיין פֿערבאָמען,
דאָך פֿריי איז פֿראַסטימוציאָן,
וואו אַרבייטער זאָלען ניט זיין געטראָמען
פֿון פֿאַליטיקער, געלדזעק און טראָהן!

איך האָב ניט בעגעגענט קיין איינציגע שמאָדט,
וואו מערדער, גנבים און שקלאַפֿען
זאָלען ניט גלויבען אין קירכע, אין גאָט,
מעהר ווי די פֿרומע פֿלאַפֿען.

איך האָב ניט געפֿונען קיין זשאַרגאַנישעס בלאַט,
וואו מען זאָל זיך ניט פֿאַטשען, ניט קריגען,
און עס זאָל ניט זיין אַ העלדענטהאַט—
צו האַלטען מלחמה מיט פֿליעגען!

איך האָב ניט בעגעגענט צווישען פֿרייהייטס-בלומען
זאָל ניט זיין אויך בלאַמע און מיסס...
און אַז פֿאַראַוימען און מענשעלאַך דומע
זאָלען ניט שימפֿפֿען אויף אַן אַנאַרכיסט!

איך האָב ניט בעגעגענט די וואָס פֿרעדיגען וואַהרהייט
זאָלען זאָגען די וואַהרהייט אליין!—
וואו ביסטו מענשליכקייט? ליעבע און פֿרייהייט?—
די וועלט איז אַזוי העסליך-געמיין!

אָפֿט

II.

דער זעלנער.

א אידישער זעלנער שמעהט איינזאם
אין רוסלאנד אויף זיין פאָסט;
ער שמעהט אין שנעע בעגראָבען,
פֿערנגליווערט פֿון דעם פֿראָסט...

ער טרוימט פֿון זיינע ברידער,
וואָס לעבען אין אַ פֿרייער וועלט;
ווי פֿרעהליך שיינט די זונן דאָרט
און ס'בליהט דאָס גרינע פֿעלד!

שמאָלץ שמעהט ער אין דעם שטורם,
זיין ביקס געדריקט אין האַנד:—
ער איז נאָך ניט פֿערלאָרען—
עס לעבט אַ פֿרייע לאַנד!

III.

די ליליע.

די שעהנע וואַסער-ליליע
קוקט אַרויס פֿון בלויען ים,—
דער מאַנד קוקט פֿון הימעל אַרונטער
מיט זיין ליעבעס זיסען פֿלאַם.

פֿערשעהמט זינקט זי איהר קעפעל
אראָב צום אָקעאָן,
און ביי איהרע פֿיס ליגט נעביד
דער הימלישער דאָן זשואַן.

IV.

נור דאָס ניט!

רָען איך הייראַמט, וועל איך שמרעבען,
אַז מיין פֿרוי זאָל גליקליך לעבען;
וואָס זי וועט ניט מהוּן, ניט זאָגען,
וועל איך מוט היג איבערטראָגען.

נור ווען זי וועט זיך ערלויבען
מיינע ווערק אמאָל ניט לויבען,
מיד ניט קרוינען אלס פּאַעט—
ניב איך תיכף איהר אַ גמ!

סאַטאַ

צו די אידישע שריפטשמעלער.

דאלט הויך די פֿאָהן פֿון ליטעראַטור,
איהר טעמפעל — הייליג און פֿריי,
זייט מרײ דעם אמת, זייט מרײ דער נאַטור,
דער ליידענדער מענשהיים זייט מרײ!

בויגט נישט דעם קאַפּ פֿאַר דער גאַלדענער קאַלף,
פֿאַר רייכע, געפּוצטע דיעבען,
לערנט די מענשען צו זאָגען דרייסם,
וואָס זיי דיינקען, האַסען און לייעבען.

וועגט יעדעס וואָרט און יעדען געדאַנק,
אידער איהר דרוקט נאָך די שריפֿטען,
פֿיליכט זייט איהר גאָר מיט אייגענליעבע קראַנק
און וועט אויך דעם צווייטען פֿערגיפֿטען!

אַ ריינעם געוויסען, אַ געוונדען פֿערשמאַנד,
מוז אַ שריפֿטשמעלער האָבען,
אַז נישט וועט ער זיך מיט זיין אייגענער האַנד
אין זיין אייגענעם שמוץ בעגראָבען.

מען קען אויך מיט שמוץ אַ קראַנק זיך געווינען,
ביי די, וואָס זיינען דומ אין געמיין;
דאָך הייליגע אַכטונג פֿון דער מענשהיים פֿערדיענען
קען גור דער עהרליכער דיינקער אַליין!

זייט פֿאַר דעם פֿאַלק ליכטיגע שטערען,
אין דער פֿינסטערער שקלאַפֿען-נאַכט,
בעלייכט זיינע קיימען, וואונדען און טרערען,
דערוועקט אין איהם האַפֿנונג און מאַכט!

פֿלאַנצט אין זיין האַרצען פֿרייע געדאַנקען
פֿון גלייכהייט און ברידערליכקייט!
און די גאַלדענע צוקונפֿט וועט אייך בעדאַנקען
מיט דעם קראַנץ פֿון אונשטערבליכקייט!

אַמאָ

דיכטער און מוזע.

(דיאַלאָג)

דיכטער:

וּם מאַרנען, מיין מוזע, מיין הימלישע שעהנחיים!
דו קוקסט עפעס היינט ווי אין כעס;
האַבען שוין ווידער דעם פֿאַלק'ס אונטערדריקער
דערוועקט אין דיר צאָרן און האַס?
איך זעה, אז דיין שעהנעס געזיכט איז פֿערוואַלקענט,
די הימלישע אויגען זיינען פֿייכט—
זאָג מיר, וואָס איז דען געשעהען, מיין מלאַך?
זאָג מיר, איך טרייסט דיך פֿילייכט!

מוזע:

— איך קום איצט פֿון מעמפעל, פֿון הייליגען מעמפעל
פֿון קונסט און ליטעראַטור ;
פֿון דאָרט, וואו אמאָל האָט ליעבע און שענהייט
גערוהט אויפֿן שויס פֿון נאַטור.

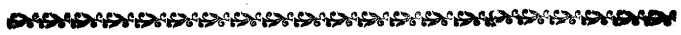
וואו עס האָבען געקלונגען הימלישע ליעדער
פֿון ליעבע, פֿרייהייט און גליק ;
וואו ס'פֿלעגט די מענשליכע הערצער דערקוויקען
די הערליכע זיסע מוזיק !

דאָך, מענשען, וואָס האָט אידור געמאַכט פֿון דעם מעמפעל? —
אַ מאַרק, אַ שמוציגען מאַרק!
וואו איהר פֿערקויפֿט אייער גייסט, אייער עהרע,
און טרייבט די וואַהרהייט אין זאַרג!

דאָס, וואָס היינט ווערט געלויבט און פֿערגעסערט,
ווערט מאַרגען מיט בלאַטע בעדעקט ;
און איבערמאַרגען שוין ווידער פֿערצוקערט,
געחנפֿ'עט, געשמייבעלט, געלעקט...

און די, וואָס רופֿען זיך דיינקער און קינסטלער, —
פֿאַר אַ שמוציגען גראַשען נישט מעהר —
ברעכען זיך, קרימען זיך דאָרט פֿאַר'ן עולם,
שפּרינגען אַהין און אַהער !

די ריינסטע געפֿיהלען, די הייליגסטע פֿערעל
פֿון מענשליכען האַרץ און פֿערשטאַנד,

דערען געמראָמען פֿון שמוציגע ברואים,
פֿון דומהיים, געמיינהיים און שאַנד!

און דאָס איז דער טעמפעל, דער הייליגער טעמפעל
פֿון קונסט און ליטעראַטור!
וואו זייט איהר, איהר אמת'ע דיינקער און קינסטלער,
איהר ליעבלינגע פֿון דער נאַטור?!

וואָס לאָזט איהר פֿערשמוצען די גאַלדענע פֿאָהן
פֿון קונסט און פֿאַעזיע—
וואָס לאָזט איהר אַרײַן אין הייליגען טעמפעל
פֿערפעסטעמע, שמוציגע פֿיה!

וואָס פֿערטרייבט איהר זיי ניט מיט אייזערנע ריטער
פֿון קלאָהרען פֿערנונפֿט און קריטיק—
וואָס לאָזט איהר זיי די מאַסע פֿערדאַרבען
מיט זייערע הינטישע שטיק!

פֿערטרייבט דיזע העסליכע, שמוציגע ברואים,
און מיט אייער זיסען מרומפעט
רופֿט צוזאַמען די אַרבייטער פֿרייע—
קונסט און הומאַניטעט!

בוים אויס אַ טעמפעל, אַ הייליגען טעמפעל
פֿון פֿרייהיים און זימליכקייט;
בעניסערט דאָס פֿאַלק, דערוועקט אין זיין זעלע
וואַהרהיים און ברידערליכקייט!

און ווען עס קומט אַ ביטערע שמונדע,
און די נויט איהרע ציינער בעווייזט—

דאן, עהרליכער דיינקער! פֿערקויף דיינע מוסקלען,
נור פֿערקויף נימ דין האַרץ און דין גייס!

פֿערקויף נימ דין פֿעדער, אין איהר איז דין זעלע,
דיין הייליגער לעבענס-געזעלם; —
דיין קערפער זעמ שמאַרבען, דין פֿעדער זעמ לעבען
און ריידען פֿון דיר צו דער וועלט!

פֿערקויף נימ דין פֿעדער! אין קעלט און אין הונגער,
פֿעראכטעמט, פֿערלוימדעמט, פֿערפֿאַלגט —
בלייב טריי דין געוויסען, אויף'ן שוועל פֿון דין קבר
זינג צו דין ליידענדען פֿאַלק!

פֿאַמ

צוויי דיכטער.

(פֿריי נאָך נעקראַמאָוו).

די גליקליך איז דער זיסער דיכטער,
וואָס האָט פֿיעל האַניג, ווייניג גאַל,
זיין זעג בעלייכטען לעבעס-ליכטער,
מען פֿלעכט איהם קראַנצען איבעראַל.

ער איז אלזוימיג, מיט פרינציפען
פֿערבינדט זיך ניט דער פֿרייער העלד ;
און שמייכלענד שטעלט ער אויס די ליפען
צו אלע אָבגעטער פֿון דער וועלט ;

מען לויבט זיין גייסט פֿון אלע זיימען,
דער אַרמאָדאָקס און ליבעראַל—
ער ליעבט מיט קיינעם ניט צו שמריימען
און זינגט זיך ווי אַ נאַכטיגאַל.

זיין יעדעס וואָרט, זיין יעדעס שמרעבען
איז פֿאַר דער וועלט אַ קאָמפּלימענט,
די ברידער דיינקען שוין ביים לעבען
צו שטעלען איהם אַ מאָנומענט.

דאָך ביטער, טראַגיש איז דאָס לעבען
פֿון דעם פּאָעט, וואָס האָט זיין האַרץ
די אונטערדריקטע אָבגעגעבען,
און טראַגט אין ברוסט אַ ים פֿון שמערץ!

ער בליצט און דונערט מיט זיין האַרפֿע
אויף אלע פֿיינד פֿון אַרימען פֿאָלק ;
פֿאַר וואַהרהייט, נאַקעטע און שאַרפֿע,
ווערט ער פֿערלויבדעט און פֿערפֿאַלנט!

דאָס שיפען פֿון די רייכע שלאַנגען,
וואָס ער דערשרעקט מיט זונגענליכט—
דאָס זיינען זיסע לויב-געוואַנגען
פֿאַר זיין אַלמעכטיגעם געדיכט!

זיין יעדעס ליעד, זיין יעדע שורה,
איז פֿול מיט גיפֿט פֿאַר מיראַניי;
ער וואַרפֿט די שווינדלער גלייך אין צורה
דער וואַהרהייט'ס קאַכעדיגע בליי!

ער רייסט אַראָב אָהן פֿורכט די מאַסקע
פֿון יעדען פֿאַלשען היפּאָקריט,
ער קעמפֿט און זוכט ניט קיינעם'ס לאַסקע,
און זוכט קיין שכירות פֿאַר זיין מהאַט!

ער טראָגט מיט שמאַלץ זיין שווערד און פֿאַהן,
ער קוקט ניט לינקס, ער קוקט ניט רעכטס;
פֿאַרווערטס קוקט ער צו דער זונן נור,
און זי אליין נור הערט זיין קרעכץ!

זיין מווע קען ניט שמייכלען, גלאַנצען,
מיט בלוז און נאַל איז פֿול זיין מינט;
אָהן פֿריינד, אין ריינע בלומענקראַנצען
שמעהט ער אליין אין שטורמוינד!

די וואַהרהייט וועט אַס ענדע זיענען!
די פֿינסטערניש וועט אונטערגעהן—
און ווען ער וועט אין קבר ליגען
נור דאַמאָלס וועט די וועלט פֿערשמעהן

מיט וואָס פֿאַר ליעבע, ערנסט, אַכטונג
ער האָט געדיענט דער פֿרייהייטס-פֿאַהן;
זי ער האָט געליעבט אין זיין פֿער אַכטונג
און זי פֿיעל נומס ער האָט געטהאָן!

מרערען.

(פריי נאך ביראָן.)

זובראָכען איז מיין האַרץ, אָה, ניכער, ניכער, זינגער!
נעהם דיין האַרפֿע, שפּיעל אויס אַ געזאַנג!
רייס אַרויס מיט ציטערענדע פֿינגער
פֿון דייע סטרונגעס אַ הימליש-זיסען קלאַנג!

און אויב מיר איז געבליבען איצט ניט מעהר,
ווי נור איין האַפֿנונג—זי וועט מיר פֿריינדליך שטראַהלען,
און אויב מיין אויג פֿערמאָגט האַמש נאָך אַ מרער—
זי וועט צוגעהן, און ווי אַ פּערל פֿאַלען!

לאַז דונערן דיין ליעד מיט ווילדען שמערץ,
פֿרעהליכעס וועט נור מיין וואונד צוראַצען,
אָה, זינגער! מרערען, מרערען וויל מיין האַרץ!
אַז ניט, אָה, וועט מיין ברוסט אויף שטיקער פּלאַצען!

איך האָב געלימען, געלימען איבעראַל,
איצט זיינען געקומען שרעקליכע מינומען.
מיין לעבענס-בעכער איז פֿול מיט גיפֿט און גאַל—
אָה, ניב מיר מרערען! אַז ניט וועט מיין האַרץ פֿערבלומען!

אמאָן

מיין מווע.

(געשריבען גאר דעם ווי איך האָב דורכגעלעזען אין אַ סאַציאַל-
דעמאָקראַטישען זשורנאַל אַ געדיכט פֿון אַן אַנאַרכיסט.)

מי גלעקלאַך קען מיין מווע ניט קלינגען,
זי וועקט, זי רופֿט מיט אַ קריעגס-טרומפעט,
שמורם-ליעדער קען זי נור זינגען
מימ'ן פֿייער פֿון אַן אלטען פּראָפֿעט!

זי וועט איהר גענגער די האַנד ניט דערלאנגען,
זי וועט ניט קושען זיין גיפֿטיגע ליפּ,
זי ווייס, אַז איהר גענגער'ס בעסער פֿערלאנגען
איז ועהן דעם טויט פֿון איהר גרויסען פּרינציפּ!

זי וועט זיך ניט בוקען פֿאַר פֿרעמדע אַלטאַרען,
זי איז שטאַלץ, ווען איהר קלייד איז אויך אַרים און פּראָסט,
עס מעגען פֿערשפּאַטען זי שורקען אין נאַרען,
זי בלייבט ביז איהר טויט אויף איהר הייליגען פּאַסט!

פּאַסט

דער דיכטער.

פאר דער פראקטישער וועלט איז אַ דיכטער אַ נאַר.
און ווייסט איהר: ווארום? דאָס איז טאַקע דערפאַר,
ווייל ער זוכט ניט קיין רייכטהום, איהם שרעקט קיין געפאַהר,
ער ווייזט אָן דער וועלט, וואָס פאַלש און וואָס וואָהר.

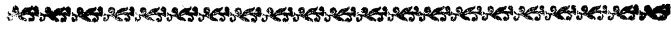
די וועלט מעג איהם האַסען, די וועלט מעג איהם יאָגען,
דאָך וועט ער תמיד דעם אמת נור זאָגען;
ער זוכט ניט קיין כבוד, ער זוכט ניט קיין געלד,
גערעכטיגקייט, ליעבע — איז זיין ציעל אויף דער וועלט.

אַל-די מענשליכע טרערען, וועהטאַגען, שמערצען,
פיהלט דער דיכטער אין זיין ליידענדען האַרצען;
פאַר איהם זיינען אַלע שוועסער און ברידער, —
סימ'ן בלוט פֿון זיין האַרצען שרייבט ער זיינע לייערער.

זיין גייסט טהום אונז הערליכע בלומען פֿיעל שיינקען,
ער לערנט אונז ליעבען, ער לערנט אונז דיינקען,
סימפֿיהלען מיט אַלע ליידענדע מענשען,
פֿערדאָמען די פֿאַלשקייט, גערעכטיגקייט בענשען.

ער לערנט אונז קעמפֿען פֿאַר פֿרייהייט און גליק,
ער בענייטערט די וועלט מיט זיין געטליכער מוזיק.

• * •

פֿאַר דער פֿראַקמישער וועלט איז אַ דיכטער אַ נאַר,
 פֿאַר דיינקענדע מענשען — איז זיין האַרץ אַן אַלמאַר;
 אַ מעמפעל פֿון אַלץ, וואָס איז מענשליך און פֿריי,
 קיינער איז דער וועלט, ווי דער דיכטער, ניט מריי!

פֿאַר אַ

דער אַנימאַטאָר.

דער אַנימאַטאָר, ווי אַ האָהן,
 וועקט אייך צו דער רעוואָלוציאָן;
 ער קעמפֿט און מראַגט אַליין די פֿאַהן...
 צו'ס ענדע — הויבט זיך גאַרניט אָן!
 אַה, ווען איהר האַסט די קייטען, דעס טראָהן,
 דאַן מוזט איהר אַליין אויך עפעס טהאָן —
 זייל אָהן אייך הויבט זיך גאַרניט אָן!

פֿאַר אַ

1891.

אָס אַלמע יאָהר איז געשטאַרבען,
דאָך איז דען ניט אַלץ איינעם,
ווען 90 האָט זיך ערוואָרבען
אַ שפּאַגעל נייע איינס?

אַ ניי יאָהר איז געבאַרען,
דאָך לעבט נאָך די אַלמע נייע,
און לייכטער איז ניט געוואָרען
מיין אַלמע שקלאַפֿענקייט.

נאָר וואָרף איך צוריק מייע בליקען
אויף'ן דורכגעגאַנגענעם וועג,
זעה איך איצט נייע בריקען
צו אונזער הייליגען צוועק.

עס וואַקסען תמיד די רייהען
פֿון קעמפֿער פֿאַר פֿרייהייט און רעכט,
וואָס האַבען געשוואָרען צו בעפֿרייען
די אַרעמע עלענדע קנעכט!

אַלץ העכער הויבט זיך די פֿאַהן!
עס בליצט דער פֿרייהייט'ס שווערד
און העלער לייכט די זונן
אויף אונזער פֿינסטערער ערד!

און יעדער מארגענשמערען
בריינגט נעהענטער די צייט,
ווען אינזער ערד וועט ווערן
פֿון מיראַניי בעפֿרייט!

זכור

צו די גענאסען.

די נאכט איז פֿינסטער, מען זעהט ניט קיין שמערען...
דער הימעל איז שוואַרץ, ווי די ערד.
חילד רוישט דער ים פֿון מענשליכע טרערען,
עס הערשען נור היינקער און שווערד — —
די וואַהרהייט ליגט עלענד אין קייטען געשלאָסען,
פֿערוואונדעט פֿון שרעקליכען פֿיינד.
אַה, וואַהרהייט! וואו זיינען דייע טרייע גענאָסען?
וואו זיינען דייע עהרליכע פֿריינד?
וואַרום קומען זיי ניט היילען דייע בלוטיגע וואונדערן,
און טהאָן זייער מענשליכע פֿליכט?
איז דען אויף אייביג די זונן שוין פֿערשוואונדען,
פֿערלאָשען איהר הייליגעס ליכט?

איז דען די גייסטיגע מענשהייט געשמאָרבען—
עס לעבען נור היינקער און קנעכט?
און אלעס וואָס העסליך איז, שמוציג, פֿערדאָרבען,
נור דאָס האָט צו לעבען אַ רעכט?

ניין, ברידער, איך קען ניט, איך וויל דאָס ניט גלויבען!
מיר זיינען פֿערמאָטערט, פֿערשקלאַפֿט,
אין שטייגען פֿערצאָמט, ווי געפֿאַנגענע לייבען,
אַבער דאָך איז ניט טויט אינווער קראַפֿט!

די מענשליכע קראַפֿט קען נאָך וואונדער בעווייזען,
ווען דער שטורם דערוועקט אינווער גייסט,
ווי מיט צויבער צושמעטערט זי שטיינער און אייזען,
אויף שטיקער די קייטען צורייסט!

עס קען ניט די האַפֿנונג אויף פֿרייהייט פֿערלירען,
ווער עס ווייסט די געשיכטע פֿון דער וועלט,
נור אין דער פֿינסטערניש קענען רעגירען
געוואַלדהייטען, שווינדעל און געלד.

דאָך ווי עס קומט נור דער ליכטיגער מאָרגען,
זיינען היינקער און טראָהן אין געפֿאַהר,
אַל-דאָס שלעכטס, וואָס איז אין דער פֿינסטער פֿערבאַרגען,
ווערט דעם פֿאַלק דאָן פֿערשטענדליך און קלאַהר.

עס ברעכען די קייטען, עס פֿאַלען די טראָהנען,
עס רעגירט נור דער פֿרייער פֿערשטאַנד,
מען ברויכט ניט קיין בלוט-הינד, מען דאַרף קיין קאַנאַגען,
ליעבע און עהרע בעשירמען דאָס לאַנד.

און ווען איהר האָט האָפֿנונג, פֿערלאָזט ניש די וואָפֿען,
וואָס קענען אייך פֿיהרען צום זיענ,
פֿערלאָזט ניש די וואַהרהייט, וי קעמפֿט פֿאַר די שקלאָפֿען,
פֿאַר מענשליכע פֿרייהייט און גליק!

זעהט ווי די וואַהרהייט איז עלענד, בענאָסען
מיט טרערען, אַ בלוטיגער טייך — —
קומט צו איהר, רעטעט זי, ברודער, גענאָסען!
זי קעמפֿט און זי בלומעט פֿאַר אייך!

פֿאַר אַ

צורוף צו דער „וואַהרהייט“.

הייליגע וואַרהייט, איך בענרים פֿון מיין האַרצען
דיין אַנקומען אויף אונזער וועלט,
וואו דאָס פֿאַלק איז פֿערוונקען אין אייביגע שמערצען,
וואו עס הערשען נור פֿאַלשקייט און געלד.

קום, בעלייכט מיט דייע הימלישע שטראַהלען
די שרעקליכע, פֿינסטערע נאַכט,
וואו טויזענדער מענשען אונשולדיגע פֿאַלען
אין קאַמפֿ מיט דער מיראַנישער מאַכט.

קום, ערקלעהר אונז מיט ליעבע און קלאַהרהיים,
ווי שענדליך עס איז שקלאַפֿעריי,
אין נור דורך דעם קאַמפּף פֿאַר ליעבע און וואַרהיים
קען דאָס פֿאַלק ווערן גליקליך און פֿריי.

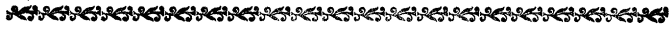
בענייסטער, פֿעראייניג דייע אָרעמע ברידער!
הויב אויף דעם געפֿאַלענעם קנעכט.
צוברעך זיינע קייטען, בעפֿריי זיינע גלידער
און גיב איהם דאָס מענשליכע רעכט!

יפאם

דער וועקער.

דערט נור צו, וואָס איך וועל זאָגען:
ווען איהר ווילט קיין קייטען טראָגען—
קומט אין אונזער פֿאַלק.
וואָס מיר ווילען, — גיט פֿיעל ברייען,
איז פֿון שקלאַפֿען-יאָך בעפֿרייען
דאָס אונטערדריקטע פֿאַלק.

קומט צו אונז מיט פֿרייע ווערטער,
פֿרייע הערצער, פֿרייע שווערטער,
קומט אין פֿרייען שלאַכט,
קעמפֿען ווילען מיר, ביז וואָגען
עס וועלען פֿאַלען די טיראָגען,
שווינדען וועט די נאַכט.

ועהט נור וויפיעל קעמפפער פאלען
פאר די פרייהייטס-אידעאלען
אין'ם קאמפף מיט מיראני!
ואלען מיר דען רוהיג שווייגען,
רוהיג ויצען אין די שטייגען,
דולדען שקלאפערן!?

הערט ווי אונז דער פיינד בעליידיגט,
נאָטעס-פֿורכט און קנעכטשאַפֿט פֿרעדיגט
פֿאַר דעם אַרבייטס-מאַן...
שוין גענוג אין קיימען שלאָפֿען,
ברעכט די קערקערס-טהירען אָפֿען,
מיט צו דעם מיראן!

קיינמאָל וועט איהר נויט פֿערמיידען,
תמיד שאַנד און שמערצען ליידען,
ווי לאַנג נור איהר זייט קנעכט.
ברידער, העלפֿט איינער דעם צוויימען,
ברעכט די קיימען אָן די קיימען,
קעמפֿט פֿאַר מענשענרעכט!

ווי לאַנג וועלען נאָך רעגירען
וילדע היינקער און וואַמפֿירען?—
ליידענדע ערוואַכט!
קומט צו אונז מיט פֿרייע ווערטער,
פֿריי הערצער, פֿרייע שווערטער,
קומט אין פֿרייען שלאַכט!

צורוף צו „די פרייע ארבייטער שטימע“.

פרייע ארבייטער שטימע!
אויף דיין הייליגער לעבענס-שוועל
בעגריסט דרך מיט ליעדער און מרערען
דיין אלטער פֿריינד פֿאסקארעל!

פֿאר דעם הארצענס מיעפֿע געפֿיהלען
איז צו אָרעם אונזער שפראך,
רייכער זיינען אונזערע מרערען,
מיט זיי קען מען זאָגען אסך!

און מיט הייליגע ארבייטער-מרערען,
וואָס פֿאלען איצט זעהר אסך
שרייב איך אויף אויף דיין רויטער פֿאָהן:
„קעמפֿ פֿאר די הייליגע זאך!“

וילד רוישען די קאלטע וועלען
פֿון דעם גרויסען לעבענס-ים,
די אָרעמע, עלענדע שיפֿער
זיי לעבען, זיי אַטהעמען קאָם!

דער ווינד האָט צוריסען די זעגעל,
צובראָכען דעם קליינעם קאָמפּאָס...
עס איז זיי אין שטורם געבליבען
נור הונגער, פֿערצווייפֿלונג און האָס!

וואוהין עם מראַגס זיי דער שמורם,
פֿון דעם האַבען זיי קיין בעגריף!
זיי שרייען, זיי גיבען סיגנאַלען—
דאָך מען זעהט ניט קיין רעמונגס-שיף!

פֿרייע אַרבייטער שטימע!
דיין הייליגע פֿליכט איז אַצינד:
העלפֿען בעפֿרייען די ברודער
פֿון שרעקליכען שמורס-ווינד!

צייג זיי דיין רויטע פֿאַהן,
אַלס אַ הייליגען רעמונגס-סיגנאַל!
בעליכט זיי דעם וועג מיט דיין פֿאַקעל!
מיט דער וואַהרהייטס בליצענדען שטראַהל!

דורך שמורס, דורך רוישענדע וועלען,
דורך שמיינער, וואָס ליגען אין וועג,
העלף דעם פֿאַלקס-שיף עררייכען
דער פֿרייהייטס הייליגען ברעג!

העלף פֿערניכמען די ברואים,
וואָס ווילען דערטרונקען דאָס שיף—
וואָס ווילען זייערע ברודער
בעגראַבען אין פֿינסטערניש טיעף!

קעמפֿף ניט מיט שוואַכע פֿליגען,
ווען דער טיגער שמעהט ביי דער טהיר!
ווען טויענדע עלענדע ברודער
רויפֿען נאָך הילפֿע צו דיר!

שווער ביי די הייליגע וואונדערן
פֿון די קעמפֿער פֿאר מענשענרעכט—
אז דיין הארץ, דיין גייסט, דיין לעבען
געהערט צו די לידענדע קנעכט!

שווער, אז דו מוזט זיי העלפֿען
אין זייער בימערער נויטה!
שווער, אז דו מוזט פֿערניכטען
יעדע שענדליכע שקלאפֿען-קייט!

שווער ביי דער פֿרייהייטס-פֿאָהן,
רויט פֿון מאַרטירער-בלוט,
אז קיין שטורם, קיין פֿיינד, קיין פֿערצווייפֿלונג
וועט ניט צוברעכען דיין מוט!

אז נור דער טויט אָדער פֿרייהייט
וועט צושיידען דיך מיט דער שווערד!
קלינג אָב, פֿרייע אַרבייטער שטימע,
איבער דער גאַנצער לידענדער ערד!

וועק די פֿערשקלאַפֿטע מענשהייט
צו דער לעצטער רעוואָלוציאָן—
מיט אייזערנעם מוט, מיט בעגייסטערונג
דיין הייליגע אַרבייט פֿאַנג אָן!

פארווערטס.

צו דער ארבייט, פארווערטס, ברידער,
אלע, אלע, קומט מיט מוטע!
פרייע ארבייט שטארקט די גלדער
און זי רייניגט אונזער בלוט!

פֿוילט זיך ניט! א שאַנדע — כ'לעבען—
שלאָפֿען אין אַ צייט פֿון קריגע!
ווילט איהר וויסען, וואָס הייסט לעבען—
קעמפֿט פֿאַר אַלגעמיינעם גליק!

פֿאָרווערטס, שטופֿט די פֿרייהייטס-רעדער
מיט'ן שווערד און מיט'ן פען—
לאָז זיין ארבייט טהון אַ יעדער—
ווי ער קען און וואָס ער קען.

לערנט זיך און אויך דעם צווייטען—
צייגט דעם וויסענ'ס ריינעם קוואַל!
און צוגליטה די שקלאַפֿען-קיימען
מיט דער וואַהרהייט'ס הייסען שטראַהל

וואַרפֿט אַריין אין אַלע קלאַסען
פֿונקען פֿון דעם פֿרייען גייסט!
לערנט דיינקען, קעמפֿען, האַסען,
אַז איהר מענשען זייט, בעווייזט!

און ניט צימערט פֿאַר די היינקער!
שמאַרבען ווי אַ פֿרייער מאַן—
איז דאָך ליעבער פֿאַר'ן דיינקער,
ווי זיך בוקען צום מיראַן!

נאָך די שמורמען, פֿרעסט און שנעען
קומען וועט דער שעהנער מאַן,
וואָס מיר וועלען איצט פֿערווען—
וועט דאָן בליהען פֿראַנק און פֿריי!

און אַ יעדער וועט געניסען
פֿון דעם ריינעם פֿרייהייטס־בוים—
זיסע פירות, וואָס פֿערויסען
יעדעס האַרץ און יעדע היים!

פֿאַרווערטס שמופּט די פֿרייהייטס־רעדער!
אַרבייט ערנסט, פֿול מיט גייסט!—
מיט'ן שווערד און מיט'ן פֿעדער—
אַז איהר מעגשען זייט, בעווייזט!

אָפּטאַ

אונזער אידעאל.

נאך ניט איינמאל וועלען מיר פאלען
אין קאמפף פאר אונזער אידעאל,
פון געגנער ביטערע פערלוימדעט,
פערפאלגט, פעראכטעט איבעראל.

ניט איינמאל וועלען „קלוגע ברידער“
פון אונזערע וואונדערן מאכען שפאס,
אונזער ברודער-האנד בעגענגען
מיט שלאנגען-ניפֿט און ווילדען האס.

ניט איינמאל וועט די דומע מאסע,
פון דעמאנאגען צוגערעדט,
מיט שמוץ פֿערווארפען אונזער פֿאהן
און קרייציגען אונזער פראפעט.

ניט איינמאל וועט מען נאך בעשאפען
א שפאגעל נייע שקלאפען-רוט
און זאגען אונז: אָט דאָס איז פֿרייהייט,
נעהמט שנעל אַראָב פֿאַר איהר דעם הוט!

דאך וועל'ן מיר געהן מיט אונזערע וועגען,
פון אונזערס טרעמען מיר ניט אָב;
ווען אויך פֿאַר יעדען שריט צו פֿרייהייט
בעצאהלען מיר מיט אונזער קאָפּ!

סיר ווילען קיין רעפארם-גליקען:
 דען גענען אונזער אידעאל
 ויינען זיי ווי יאָהר-צייט ליכטלאַך
 גענען אַ העלען זונען-שמראַהל.

האַלבע פֿרייהייט איז קיין פֿרייהייט!
 דאָס איז פֿערפּוצמע שקלאַפֿען-שאַנד:
 זי וועט זעמיגען אונזער מאַגען
 און פֿערשקלאַפֿען דעם פֿערשמאַנד!

סיר ווילען אונבעגרענצטע פֿרייהייט,
 וואו דאָס געזעץ איז די גאַטור;
 וואו מיט אַ פֿולער ברוסט וועט אָטהעמען
 די ריינע מענשליכע קולטור!

וואו קונסט, וואו וויסענשאַפֿט און וואַהרהייט
 וועלען דאָן צום ערשמען מאָל
 פֿון זיך אַראָבואַרפֿען די קייטען
 און פֿריי דערהויבען זייער קול!

און זיי מען זאָל אונו ניט פֿערלוימדען,
 פֿערדאַמען, דריקען איבעראַל —
 סיר געהען פֿאַרווערטס, אימער פֿאַרווערטס,
 צום ליכט, צו אונזער אידעאל!

פֿאַר אַלע

אויף דער וואך.

עקרונט פֿון פֿיינד מיט גיפֿמיגע דערנער,
פֿון גוטע פֿריינד פֿערגעסען, פֿערלאָזט—
ווי אויף דער וואַך אָן אלטינקער זעלנער
שמעהט ער אליין אויף זיין הייליגען פֿאָסט.

די נאַכט איז פֿינסטער, עס רעגענט און האַגעלט,
עס הערט זיך אין ווינד אַ ווילדער געוויין;—
אך, ווי עלענד איז דער און פֿערוואַגעלט,
ווער אין שטורם שמעהט אויף דער וואַך אליין!

אליין, פֿערגעסען פֿון פֿריינד און ברידער,
אליין, ווי אַ שיפֿעל אין שטורמישען מעער:
אַט, אַט וואַרפֿט דיך דער שטורם אַנידער
און פֿון דער האַנד פֿאַלט דאָס געוועהר!

דאָך ניין, ער דאַרף ניט, ער טאָר ניט איצט פֿאַלען!
ער ראַנגעלט זיך מיט שטורם און קעלט,
ער הויבט אויף דאָס געוועהר, פֿייערט סיגנאַלען...
און עס ענטפֿערט איהם נור דאָס עכאָ פֿון פֿעלד!

און ס'פֿילען זיך אָן זיינע אויגען מיט טרערען,
דאָס האַרץ ווערט פֿערגליווערט אין ברעגענדען פֿראַסט
און ווען עס וועט אויפֿגעהן דער מאַרגענשמערען
געפֿינט ער איהם טויט אויף זיין הייליגען פֿאָסט...

וואכט אויף!

די לאנג, א ווי לאנג וועט איהר בלייבען נאך שקלאפען
און טראגען די שענדליכע קייט?!?

ווי לאנג וועט איהר גלענצענדע רייכטהיימער שאפען
פאר דעם, וואס בערויבט אייער ברויט!?

ווי לאנג וועט איהר שמעהן אייער רוקען געבויען,
ערנידערניגט, היימלאז, פערשמאכט?!?
עס מאגט שוין! וואכט אויף! עפענט די אויגען!
דערקענט אייער אייזערנע מאכט!

ערווערנט זיך די פרייהייט מיט קאמפף-באריקאדען!
ערקלערט די טיראנען א קריעג!
מוטה און ענטשלאסענהייט, בראווע קאמעראדען,
וועלען אייך פיהרען צום זיעג!

קייטען, און טראהנען, אה, אלעס מוז פאלען,
אונטער דעם ארבייטערס שווערד!
מיט דופטענדע בלומען, מיט גאלדענע שמראהלען
וועט פרייהייט בעציערען די ערד!

אין אלעס וועט לעבען, ליעבען און בליהען
אין פרייהייטס גאלדענעם מאי!
ברידער! גענוג פאר טיראנען צו קניען!
שווערמ, דאס איהר מוזט ווערען פריי!

קלינגט איבעראל אין די פרייהייטס-גלאַקען!
פֿערזאמלעט די ליידענדע קנעכט!
און קעמפֿט בענייסמערט, קעמפֿט אונערשראָקען
פֿאַר אייערע הייליגע רעכט!

אָפּט

ניט אייביג.

ניט אייביג וועלען זיי דויערען
די קאַלטע פֿינסטערע נעכט;
ניט אייביג וועט פֿאַר זיך מויערען
נור פֿינסטערע קערקער דער קנעכט.

ניט אייביג וועט ער בויען
פֿאַר זיינע טיראַנען פֿאַלאַסטען,
ווען אַרעמע קינדער און פֿרויען
האַרעווען, שמאַכטען און פֿאַסטען!

ניין! ברודער, דער פֿרייהלינג מוז קומען
מיט ליכט און זונענשיין,
אין וועלכען עס לאַכען די בלומען
און עס פֿלייסט דער לעבענסווין!

נימ לאָזט זשע די קעפ אַרונמער!
נימ שטעהט אויף'ן האַלבען וועג!
פאַרווערטס! שטאַלץ אין מונמער!
פאַרווערטס, צום הייליגען צוועק!

יפּוּס

דער רוימען זעגעל.

איך זעה אַ רוימען זעגעל
מיט זילבערנעם שוים בעשפּריצט:
ער לויפּט צווישען שמורמישע וועלען,
עס קראַכט, עס דונערט און בליצט.

אונמער דעם רוימען זעגעל
זעה איך אַ פּראָלעטאַר,
מיט זיין אייווערנער האַנד אויף דעם רודער
שמעהט ער שטאַלץ אין געפּאָהר.

איהם שרעקט נימ דער ווילדער שמורם,
איהם שרעקט נימ דער פּעלזען-שמיין;
ער טרעפּט מיט זיין פּייל אין די ברואים,
וואָס קריצע זייה איהם מיט די צייהן.

זיין גייסמיגער בליק איז געריכטעט
אויף דעם אינוועל, וואָס „פֿרייהייט" הייסט —
אהין, וואו דער מענש וועט געפֿינען
זיין גליק, זיין ליעבע, זיין טרייסט!

און ווען טויזענדע פֿעלוען און שמורמען
בעגעגענען איהם אויף זיין וועג,
מיט זיין ברוסט אויף דעם רוימען זענעל
וועט ער עררייכען דעם ברעג!

ער וועט עררייכען דעם אינוועל
פֿון פֿרייהייט, פֿון מענשענגליק;
און אויף'ן בעזיענמען שמורם,
וואַרפֿען מיט שמאָלין זיין בליק!

פֿאַרווערטס, מיין רוימער זענעל!
די וואַהרהייט איז דיין פֿאַסאָזשיר;
פיראַמען, שמורמען און פֿעלוען —
אַלעס בעזיענסטו מיט איהר!

פֿאַרווערטס, פֿראַלעטאַריער!
דו האָסט נאָך טויזענדע פֿריינד!
מיט דיין אייזערנער האַנד אויף דעם רודער
וועסטו בעזיענען דיין פֿיינד!

פֿאַר

צו א פריינד.

דאָס שיפעלע לויפֿט צווישען רוישענדע וועלען;
דער שמורם ווערט שטאַרקער מיט יעדער מינוט;
דער וועג איז געפֿעהרליך... דאָך שטאַרק איז דער זענעל—
עהרליכער שיפֿער, פֿערליר ניט דין מוטש!

עס ווערען אלץ בייזער די קעמפֿענדע שטראָמען;
דאָס שיפעלע וואַרפֿט עס אַרויף און אַראָב;
עפעס צורייצטע און העסליכע ברואים
שמעקען פֿון וואַסער אַרויס זייער קאַפּ...

זיי עפֿענען ברייט די פֿערבלוטטיגטע מיילער,
דאָך שנעל מאַגט דער שמורם דיך ווייטער אוועק—
עס בליצט און עס דונערט, עס בויגט זיך דער זענעל:
עס ליגט צווישען פֿעלזען דער שרעקליכער וועג!

זעהסטו פֿון ווייטען דאָרט רויטע סיגנאַלען?...
דאָס קומט דיר צו הילפֿע די הייליגע צייט!
ס'נעהט אויף שוין דער מאַרנעז — פֿערלאָז ניט דעם רודער!
קעמפֿ מיט דעם שמורם! דער ברעג איז ניט ווייט...

✽

א גומ ווארט.

זייט איהר מענשען — האנדעלם מענשליך!

האט אין זינען אייער זיעל!

ניט קיין פלאץ אין אייער הארצען

פאר א קליינליכען געפיהל!

ניט פֿערגעסט, פֿאר וואָס מיר קעמפֿען!

ניט פֿערגעסט, אז פֿאר'ן מהיר

שמעהט די מאַסע, די, וואָס בלוטעט,

די, וואָס ליידעט אָהן אַ שיעור!

זייט איהר מענשען, האנדעלם מענשליך!

ניט פֿערלירט זיך אין געפֿאהר!

וועקט מיט ווערטער! וועקט מיט מהאמען

דעם פֿערשקלאַפֿטען פֿראַלעמאר!

סוף

צום פֿעראייניגטען קאמפף.

מיט שעהנע ליעדער, מיט גלענצענדע רעדען
איז שוין איבערפֿילט אונזער וועלט,
דאָך איז דאָס פֿאַלק נאָך ווייט פֿון גן־עדן
און גאָט איז נאָך אימער — דאָס געלד.

ניט ליעדער, ניט ווערטער, אָה, גוטע קאמעראַדען!
עס רופֿט אונז די מענשליכע פֿליכט;
ניט אויף דער ביהנע, — אויף שלאכט־באַריקאַדען;
קעמפֿט אויס די פֿרייהייט, דאָס ליכט!

ניט מיט דעם קלינגענדען גלענצענדען וואָרט —
מיט מיין שווערד וויל איך קעמפֿען און בליצען!
און ווען מיין טויט בעגעגענט מיך דאָרט,
בעט איך איהם אַ ווילינקע זיצען...

אַ ווילינקע וואָרטען, ביז וואַנען מיין שווערד
אויף די שונאים צוברעך איך אין דרייען,
ביז וואַנען איך זעה, דאָס פֿאַלק ווי אַ העלד
וועט זיך פֿון קייטען בעפֿרייען!

דאָן זאָג איך צום טויט: „איצט טראַג מיך אַוועק
אין דיין רוהיגען שמילען געצעלט.
איצט שלאָף איך געשמאַק, וויל עררייכט איז מיין צוועק —
בעפֿרייט איז די מענשליכע וועלט!“

ווערטער זיינען איצט צו מענשליכע וואָפֿען
פֿאַר אונזער אונטערשליכען פֿיינד;
ווען איהר ווילט ניט זיין אייביג בעטלער און שקלאָפֿען,
פֿעראייניגט אייך, ברודער און פֿריינד!

אייניגקייט איז איצט דער גאָלדערנער בריק,
וואָס קען אונז די מעגליכקייט געבען,
ערריכען די וועלט פֿון פֿרייהייט און גליק,
געניסען אַ מענשליכען לעבען!

רופֿט צו פֿעראייניגונג, פֿערגעסט אָן פֿערוואַנען—
רעמעט די מענשהייט פֿון שאַנד.

דער פֿיינד דאַרף סאָלדאַטען, שפּיאָנען, קאַנאַנען;
מיר דאַרפֿען — אייניגקייט, ליעבע, פֿערשטאַנד.

און ווען מיר זיינען ווייניג, דאַן זיינען מיר קאַנאַנען,
און שווערדען זיינען אונזערע הענד;
און פֿון אַלע בלוטיגע רעוואָלוציאָנען
קומט דאַן דאָס גליקליכע ענד!

פֿעראייניגט אייך אַלע, ווי גוטע קאַמעראַדען,
עס רופֿט אונז די מענשליכע פֿליכט;
ניט אויף דער ביהנע, — אויף שלאַכט-באַריקאַדען
קעמפֿט אויס פֿאַר זיך פֿרייהייט און ליכט!

פֿינע

קעמפף ביזו סוף I

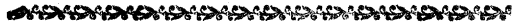
נאך א לאנגען, שווערען קריעג
קעהרסטו זיך פון שלאכט צוריק;
גליקליך ביסטו אין דיין זיעג,
מוטהיג שטראהלט דיין העלדענבליק!

אויף דיין שמאלצע, רויטע פֿאהן
שיינט אראב די העלע זונן;
אלע פֿיינד פֿון שקלאפענקייטען
גרויסען דיך מיט בלומען-קוויטען!

דיינע ברודער — ארבייטסלייט —
דיינקען פֿון א נייער צייט;
שקלאפען, פֿול מיט חרפה, שאנד,
רייכען דיר א ברודער-האנד. —

דאך פֿערגעס ניט, אז פֿאר דיר
ליגט נאך ארכייט אָהן א שיעור!
פֿרייהייטס-שונאים לעבען נאָך,
שמאָרק איז נאָך דער שקלאפעניאָך!

ווייס, אז פֿאר א גרויסע זאך
מו מען אָפֿפֿערן אסך!
ניט א העלפֿט — דעם נאנצען לעבען
מו מען דער אידעע געבען!

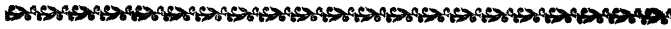

ווייס: דאָס גרעסמע מענשענגליק
איז איצט אין'ס פֿרייהייטס-קריעג;
יעדען פֿרייהייטס-קעמפֿער'ס וואונד
מאכט די מענשהייט מעהר געזונד!

אָפֿט

די פֿרייהייטס-געטין.

וונגע קעמפֿער, אין פֿרייהייטס-קריעג,
האלט פֿעסט די פֿאָהן פֿון וואַהרהייט!
ניט לאָזט זיך פֿערבלענדען פֿון אַ לייכטען זיעג,
וואָס פֿיהרט ניט צו ווירקליכער פֿרייהייט!
ניט לאָזט זיך נארען פֿון קנאָר-אָקעטען,
פֿון חניפות-פּאָליטיק!
ניט פֿון רייכסמאָג קומט די פֿרייהייטס-געטין,
ניט אין שטיב-קאָסטען ליגט אונזער גליק!
איהר זעהט אָט יענע פינסטערע גריבער,
וואו עס הערשט פֿערצווייפֿלונג און שמערץ,
וואו עופֿה'לעך שטאַרבען אין הונגע-פֿיבער
אויף דעם בלוטענדען מוטער-האַרץ!

וואוהין די זונן קומט קיינמאל אריין
מיט איהרע ליכטיגע שטראהלען,
עס קלינגט קיין מוזיק, עס פֿינקעלט קיין וויין
אין גאלדענע באקאלען!

וואו דער, וואָס בויט דעם רייכען פּאלאַס,
פֿיהרט דורך די אייזענבאהנען,
בלומעט אונטער דער שווערער לאַס,
פֿון אויסבײַטער און מיראַנען!

וואו קיינער האַלט ניט קיין גלענצענרע רעדעס
פֿון פֿערשימעלמער פּאָליטיק;
וואו די נאַסע ווענד זיינען די עדות
פֿון אַ בימערען לעבענס-קריעג!

וואו אויגען זיינען אין טרערען פֿערשוואַמען,
און מיט בלוט איז בעפֿלעקט די ערד—
אַט פֿון דאָרט וועט די פֿרייהייטס-געמין קומען,
מיט איהר הייליגען פֿלאַמענדען שווערד!

זי וועט קומען אויף דעם געשריי פֿון קרבנות,
פֿון דער בלוטיגער מיראַניי!
זי וועט קומען בעגלייט פֿון יונגע אלמנות
און יתומים פֿון דער שקלאַפֿעריי!

זי וועט קומען צו רעמען די עלענדע, שוואַכע
פֿון דעם אויסבײַטערס אייזערנער רוט!
זי וועט קומען נעהמען גערעכטיגע ראַכע,
פֿאַר יעדען טראַפען אַרבייטער-בלוט!

זי וועט פֿעראייניגען אלע נאציאָנען
מיט איהר זיסען, הייליגען קוש!
אויף די צושמעטערטע קיימען און טראָהנען,
וועט רוהען איהר אייזערנער פֿוס!

און איך שווער: זי וועט אויף אייביג בענראָבען
די פֿערפעסטעטע קירכע און שטאָט;
און נור דאָן וועסטו ווירקליכע פֿרייהייט האָבען,
פֿערשקלאַמער פראַלעטאָריאַט!

דער בעליידניגמער העכד:

מיט א פֿרייען גייסט און אייזערנעם מוט, און
אין ער תמיד אין שטורם געשמאָנען,
און האָט ווי א העלד מיט זיין האַרץ און בלוט
געקעמפֿט געגען אלע טיראַנען.

ער האָט עלענד געוואַנדערט פֿון שטאָדט צו שטאָדט,
פֿערפֿאָלגט פֿאַר זיין ליעבע צו וואַהרהייט,
אין איין האַנד אַן אַרון פֿאַר'ן גאַלדענעם נאָט,
אין דער צווייטער — א פֿאַקעל פֿאַר דער פֿרייהייט!

עם האָבען די הערשער געקריצט מיט די ציין,
פֿערדאָמט איהם, געשלעפט צום געריכט,
דאָך איז ער געבליבען אייזען און שטיין
אין קאַמפֿ פֿאַר פֿרייהייט און ליכט.

וואָס מעהר די מיראַנען פֿון אונזער יאָהרהונדערט
האָבען דעם קעמפֿער פֿערפֿאַלגט,
אַלץ מעכטיגער האָט זיין שטימע געדונערט,
פֿערטהיידניג דאָס ליידערע פֿאַלק.

און איז מען בענאַנגען אַ שרעקליכען מאָרד,
איבער פֿרייע קעמפֿער און דיינקער,
האָט ער דער ערשטער, מיט טהאַט און מיט וואָרט
געבראַנדמאַרקט די שווינדלער און היינקער!

ער שטעהט אין זיין קאַמפֿ אַזוי פֿריי און שטאַרק,
ווי עס איז נאָך קיין קעמפֿער געשמאַנען,
פֿאַר זיין רוימע פֿאַהן און שוואַרצען זאַרג
ציטערן אַלע מיראַנען!

דאָך זעה איך איצט, ווי עס וואַרפֿט אין איהם שטיינער
נישט נור זיין בלוטיגער פֿיינד,
אַה, ניין! עס וואַרפֿט נאָר שמוץ אין איהם איינער,
וואָס רופֿט זיך מענשענפֿריינד!...

וואָס דיינקט, אַז מען קען מיט חן'דעלאַך זיסע,
און מיט אַן אַראָבענומענעם הוט,
פועל'ן ביי מערדער, מען זאָל נישט פֿערניסען
אונשוולדיגעס מענשליכעס בלוט!

וואָס דיינקסט, אַז מען דאַרף נישט קיין בלוז און קרבנות,
נור אַ זיסען קאַמפּלימענט
פֿאַר היינקער, וואָס האָבען קיין פֿונק פֿון רחמנות,
צו מאַכען פֿון קנעכט שאַפּט אַן ענד!...

און דיווער... וואַרפֿט שטיינער און ציניש בעליידיגט
יעדען קעמפּפֿער און עהרליכען מאַן,
וואָס דיינקסט נישט ווי ער און מיט זיין בלוז פֿערטהיידגט
זיין פֿאַלק געגען יעדען מיראָן!

מענשען, וואָס לאַבען אין זייער האַרצען,
פֿון גאַלנען, פֿון שרעקליכען טויט,
כרי נור צו רעמען דאָס פֿאַלק פֿון שמערצען
פֿון פֿינסטערניש און נויטה; —

און אין דיווע מענשען וואַרפֿט ער מיט שטיינער,
דער דייטשער מענשענפֿריינד...
און בעשימפֿט אויך די יונגע הייליגע ביינער,
וואָס רוהען אין משיקאַנאָ היינט!

און מען כאַפּט שוין אונטער זיין נעשרי
„נידער מיט אַנאַרכיסמען!“
ווייל זייער עהרע פֿערקויפֿען זיי
צו די קאַפיטאַליסטען!...

אַה, דומע פֿערליימדונג! וואַרפֿט נור אַ בליק,
אויף די משיקאַנאָ-מאַרטירער!
און נעהמט אייער שענדליכען שמוץ צוריק
ווען איהר זייט נישט קיין פֿאַלקס-פֿערפֿיהרער!!

אָה, ווי פֿינסטער איז אונזער נאַכט!
איין ברודער דערקענט נישט דעם צווייטען,
און מרעט מיט די פֿיס איהם, און שפּאַט און לאַכט
פֿון זיין ברודער'ס וואונדען און קייטען.

דאָך זעה איך שוין קומען די פֿרייע זונן,
זי וועט בעלייכטען מיט גאַלדענע שטראַהלען
יעדען קעמפּפֿער, וואָס איז מיט זיין שווערד און פֿאַהן
אין קאַמפּף פֿאַר די פֿרייהייט געפֿאַלען.

און עס וועלען קומען אויפֿ'ן הייליגען אָרם,
אַלע מענשען — ברודער — נישט... יס ט ען,
און וועלען קניען מיט מרערען דאָרט
ביי די קברים פֿון אַנאַרכיסטען!

אָמאָ

דער וואַמפֿיר.

קומ איהם נור אָן, דעם פֿעטען, דעם ברייטען
וואַמפֿיר פֿון מענשען-בלוט!
וואָס שמידט זיינע ברודער די הענד אין קייטען,
אום צו רייטען אויף זיי גומ!

ועהמ! ווי ער זיצט מיט א זיסען שמייכעל
און קלערט זיך: „איך הער אייך אין מראָק!
אזוי לאַנג, ווי דאָס פֿאַלק האָט ניט קיין שכל,
לעב איך א גומען מאָג!—

אזוי לאַנג איהר זייט פֿערד, וועל איך אויף אייך רייטען
און שינדען די הויט פֿון אייך פֿריי!
און וועט איהר זיך אָנפֿאַנגען בריקעווען, שמררייטען,
דאָן רוף איך די פֿאַליציי!

וואָס שרעקט מיך אייער יוניאָן—מלחמה?
אַם ענדע בלייב איך דאָך באָס!
נאַראַנים! איהר נעהמט פֿון אונז נקמה?
מיט וואָס?... מיט אַ שנעל אין נאָז?—

פֿאַר איינס נור ציטערען מיר, ווי פֿאַר פֿייער:
דאָס איז, — פֿאַר די אַנאַרכיסמען!
ביי זיי איז דאָך גאָר דאָס לעבען ניט טהייער,
אַבי נור אונז צו פֿערוויסמען!

כ'לעז אַ מאָל זייערס אַ בלאַט;
איהר ווייסט, וואָס זיי זאָגען דעם עולם?
„וויילט איהר זיין פֿריי, דאָן שיקט אַוועק באַלד
אַלע רויבער אויף'ן בית עולם!“

וואָלמען זיי נור גערעדט... אָבער ליידער
קענען זיי אויך אַ מאָל טהאָן;—
זיי גיבען אַ מאָל אַ באַמבע אַ שלידער,
אַ עס ציטערט מיין שקלאַפֿען-טראָהן!

מיר האָבען שוין מיליאָנען פֿערלאָרען
אום זיי צו מאַכען אַ ביסעלע קאַלם...
אָבער היינט מען פֿינף, ווערען געבאָרען
טויזענדע אַנדערע באַלד!

איך פֿיהל, אַז עס קומען שלעכטע צייטען!
איך וועל ניט קענען מעהר
פֿרעסען און זויפֿען און רוהיג זיך רייטען
אויף טויזענדע קנעכט ווי אַ הערר!—

נור אזוי לאַנג, ווי דאָס פֿאַלק האָט נאָך קיין שכל
צו פֿאָרערען מענשען-רעכט,
קען איך מיר רוהיג מיט אַ זיסען שמייכעל
רייטען אויף דומע קנעכט."—

און די קנעכט? זיי פֿיהלען, אַז אַ שווערע משא
דריקט זיי און שלעפט צו דער ערד;
עס גיסט זיך שוויים פֿון די פנים'ער די בלאַסע, —
זיי קרעכצען און... שלעפען ווי פֿערד!

זיי פֿאַנגען אָן אַמאָל בריקעווען, שרייען;
זיי ווילען מעהר האָבער און גראָז...
און ווי מען גיט זיי אַביסעל צו קייען,
לעקען זיי ווידער דעם באַם.—

עס גיט אויך אזוינע, וואָס בייסען די לייצעס
און פֿיהלען אַ פֿרייעס געמיטה,
און ווילען ניט טראָגען אויף זייערע פֿלייצעס
יעדען רויבער און פֿאַראַזיט.—

דיזע בילדען איצט מעכמיגע רייהען
פֿון קעמפֿער פֿאַר פֿרייהייט און רעכט;
און די צייט איז ניט ווייט, ווען זיי וועלען בעפֿרייען
די ליידענדע שמאַכטענדע קנעכט!

די צייט איז ניט ווייט, ווען מיר וועלען ניט וויסען
פֿון קיימען, פֿון טרערען, פֿון נויט,
און יעדעס מענשענקינד וועט געניסען
פֿרייהייט און ליעבע און פֿרייד!

דאָך ברודער, אזוי לאַנג איהר ווייט נאָך שקלאַפֿען,
פֿערגעסט ניט אייער פֿליכט!
און גרייבֿט צו די הייליגע, מעכמיגע וואַפֿען,
וואָס פֿיהרען צו פֿרייהייט, צו ליכט!

וואָס

די צווייפֿיסיגע חיה.

דאָנמ מיר וואוּ בין איך, איר זעה ניט קיין מענשען,
צוויי פֿיסיגע חיה'לעך לויפען אַרום...
נימאָ וואָס צו ליעבען, נימאָ וואָס צו בענשען,
די וועלט איז אזוי העסליך, די וועלט איז אזוי דום!

קוק, ווי מען רויבט דיינע שוועסטער און ברידער,
קוק, ווי מען טרייבט זיי צו זעלבסטמאָרד און מאָרד;
מען צאָפט זיי דאָס בלוט. מען האַקט זיי די גליעדער—
קוק, שלינג די טרערען... און זאָג ניט קיין וואָרט!

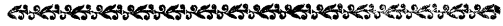
און זאָסטו אַ וואָרט, ווילסט זיין אַ גוטער,
פֿערטהיידניגען דעם שוואַכען אין קריעג!
דאָן זאָג „זיי געזונד“, צו דיין אַלטינקער מוטער,
צו דיין פֿרוי און קינד... דו קומסט ניט צוריק!

דו קומסט ניט צוריק, אויף דיר וואָרט שוין דער היינקער!
צו פֿיהרען דרך אויף'ן טויטען-בריק!
דער לאַרבער-קראַנץ פֿון אַ פֿרייען דיינקער,
אין אונזער יאָהרהונדערט איז — קייטען און שטריק!

מענש! דו שטאַלצע צווייפֿיסיגע חיה!
מיט וואָס נעהמסטו זיך איבער? ערקלעהר נור דאָס מיר!
אַ יעדע פֿיצניקע פֿויגעלע פֿרייע,
האַט דאָך מעהר יושר און ליעבע פֿון דיר!

קוק ווי פֿריי זי בויט זיך איהר נעסט,
ערנערט זיך פֿריי מיט איהר אייגענער קראַפֿט,
האַט נאָהרונג, אַ רוה-פֿלאַץ אין שטורם, אין פֿרעסט,
און איז ביי קיינעם ניט פֿערשקלאַפֿט!

זי בענעגענט די זונן מיט אַ זיסען געזאַנג,
שוועבט פֿרעהליך אין לופֿט אום, אַ גליקליכע, פֿרייע,
און ווייסט גאָר ניט ווי אינגליקליך, קראַנק
איז דאָרט אויף דער ערד די צווייפֿיסיגע חיה!

זי ווייסט ניט פֿון בלוזיגע מאַרד־קאָנאַנען;
זי ווייסט ניט פֿון קייטען, נאַלאַן, אָסטראָני;
פֿון די פֿערפעסטעטע קירכען און טראַנען,
וואָס מאַכען נאַכט פֿון דעם ליכטיגען טאָג!

זי ווייסט גאָר ניט, אז מיר מענשען האָבען
א ציוויליזאַציע, גאָר וואַנדערבאַר!
זי קען טויענדער מענשען בעגראַבען,
און דערביי ניט געבען אַ קריס זיך זאָגאַר!

זי האָט אויף יעדען טריט עשאַפֿאַמען,
אַן אָפענעם און געהיימען טראַן—
דאָ ערמאָרדעט מען אונז דורך עלעקטרישע דראַמען,
דאָרט צורייסט אונז אויף שטיקער די אייוענכאַהן!

דאָ פֿערשיט מען אונז אין אַ קוילען־מינע,
דאָס פֿאַלם מען פֿון עלעווייטער אַראָפּ!
אין דער פֿרייער ציוויליזירטער מדינה
היינט אויף אַ האָר אונזער אַרעמער קאַפּ!

ענטוויקלונג, פראַגרעס! — דאָך, פֿויגעלע זיסע,
ווי איך זעה איז דיר אונבעקאַנט אונזער וועלט,
דו וויכסט די ערד ווי אַ פֿינסטערע תּפֿיסה,
וואו די זונן איז מיט אייווערנע ווענד פֿערשמעלט!

אַך, איך בין דיר מקנא, פֿויגעלע, פֿרייע!
זינג הויך! און זיי צופֿירדען דערפֿין,
וואָס דו ביזט ניט אַ ביזע צוויי־פֿיסיגע חיה,
וואָס שענדעט די פֿרייהייט, וואָס לאַכט פֿון דער זונן!

זינג הויך! און מיט דייע פרייע ליערער
 דערמאן דעם מענשען, אז אויך ער קען זיין פריי!
 דערוועק — דערוועק מיינע ליידענדע ברידער
 פון דעם ביטערען שלאָף פון שקלאַפֿעריי!

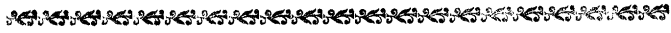
פֿליה, פֿייגעלע, הויך! און מיט די פֿרייע פֿליגעל,
 קלאַפ אָן אין דעם פֿענסטער'ל פֿון „דשוליעט“,
 וואו עס שמאַכטען מענשען אונטער שלאָס און ריגעל,
 דערפֿאַר, ווייל זיי האָבען פֿאַר פֿרייהייט גערעדט!

ניב זיי אָב אַ גרום פֿון אַן עלענדען זינגער,
 וואָס דינקט פֿון זיי אימער מיט טרערען און שמערץ—
 פֿילייכט וועט זיי ווערען אַ ביסעלע גרינגער,
 ווען זיי הערען אַ וואָרט פֿון אַ פֿרייען האַרץ!

פֿאַר אַ

פֿון פינסטערניש.

וואָס ליאַרמט איהר, אַרטהאָדאָקסען?
 ווילט איהר, אז דאָס יודענטהום
 זאָל נור בעשטעהן פֿון אַקסען,
 ווי איהר, אונזייסענד און דום!?

איהר ווילט מיר זאלען זיך בוקען,
צו אייער פֿינסמערען גאָט,
און בויען דעם קאָפּ און רוקען
פֿאַר יעדען פֿרומען איריאָט!

איהר ווילט מיר זאלען אַנטלויפֿען
ווי איהר פֿון ליכט און פֿערשטאַנד;
פֿאַר אַ סענט, לייב און זעלע פֿערקויפֿען,
אַבי זיצען אין מורח-וואַנד!

יעדע צייט האָט איהר נייע תורה—
אונזער תורה איז פֿרייהייט און רעכט;
און ביי אונז איז די גרעסע עבירה
צו זיין אַ געהאַרכזאַמער קנעכט!

מיר האָבען אויך נייע פּראָפֿעטען—
בערנע, לאַסאַל, קאַרל מאַרקס;
זיי וועלען פֿון גלות אונז רעטען,
ניט מיט פֿאַסטען און הייליגען וואַקס!

זיי זאָגען: איוראַעלימען!
אייער ליידען וועט געהמען אַן ענד,
ווען מיראַנען און יעזואַיטען
וועלען פֿאלען פֿון שקלאַפֿענהענד!

ווען פֿרייהייט וועט צוגיסען
איהר הייליגעס ליכט אומעטום,
נור דאַן וועט פֿון צרים ניט וויסען
דאָס ליידענדע יודענמהום!

זיי רופען אונז אין די רייהען
פֿון די אלוועלמליכע קנעכט,
וואָס קעמפֿען די וועלט צו בעפֿרייען
און געבען איהר מענשענרעכט!

וואָס ווילען, אז אלע נאַציאָנען
זאלען איין פֿאַמיליע זיין;
לעבען אַהן קייטען, אַהן מראָהנען,
אין ליעבע, אין זונגענשיין.

די מענשהייט זאָל ניט וויסען
פֿון קיין אונטערשיעד;
א יעדער זאָל פֿרייהייט געניסען
סיי הייד, סיי קרויסט, סיי איד!

א יעדער זאָל מעגליך לעבען
און וויסען וואָס לעבען בעמייט!
און ווער ווי דער איד דאַרף שטרעבען
צו דיזער הייליגער צייט?

ווער האָט אזוי ביטער געליטען,
ווי ער פֿון מיראַניי?
פֿון די געקרוינטע באַנדיטען
און פֿינסטערער שקלאַפֿעריי?

גענוג זיך בוקען צו געטער,
צו פֿאַפען, געלדזעק און מראָהן!
איד! דיין איינציגע רעטונג
איז די גרוסע רעוואָלוציאָן!

צו איהר, איוראעלימען!
 פֿאַרווערמס, מיט האַפֿנונג און מוסח!
 גענוג האַבען פֿאַראַזימען
 געטרונקען אייער בלוט!

יעדע צייט האָט איהר נייע תורה—
 אונזער תורה איז פֿרייהייט און רעכט:
 און, ברודער, די גרעסטע עכירה
 איז צו זיין געהאַרכזאמע קנעכט!

אפאס

צו די פילאזאפישע רעוואלוציאנערען.

גענוג שוין אייך שרייבען, גענוג שוין אייך דרוקען,
 עס קריכט שוין פֿון האַלו אייער שוואַץ,
 דער פֿיינד זיצט גאַנץ רוהיג אויף אונזער רוקען
 און הערט אייך אַזוי ווי די קאַץ!

איהר זאָגט, איהר זייט רעוואַלוציאַנערען
 און ליגט געבוידען מיט פֿלאַקס;
 דיינקט איהר פֿילייכט דאָס מיסמעס צושטערען
 מיט ציטאַמען פֿון קאַרל מאַרקס!

מיט שימפפֿערייען אויף אנארכיסמען,
וואָס איהר האָט געלערנט געוויס
ביי שווינדלער, פּאָליטיקער, קאָמיאַליסטען,
וואָס טרעטען דאָס פּאָלק מיט די פֿיס!

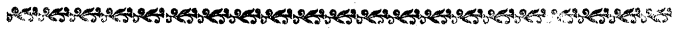
אַדער מיט דעם, וואָס איהר וועט דערהויבען
דעם שקלאַפֿענלוין אויף אַ סענט!
ווי לאַנג וועט איהר נאָך אין אַ חלום גלויבען
און האַלטען אין קעשענע די הענד!

אַ שטאַרקע קראַפֿט קען קיינמאָל בעזיענען
אַ שטאַרקערע קראַפֿט, ניט וואַהר?
אַבער אַ מינער זאָלען בייקומען פֿליגען—
אין דעם קען נור גלויבען אַ נאַר!

איהר מענט זיין ווי רייך מיט פֿילאָזאָפֿיע,
מיט הויכע קלינגענדע ווערטער,—
דער פֿיינד וועט אייך פֿערניכטען ווי פֿיה
מיט זיינע קאַנאָנען און שווערטער!

שמעל זיך מיט מוטא אין קעמפֿענדע רייהען,
פֿערשקלאַפֿטער פּראָלעטאַריאַט!
ניט מייטע פֿראַזען, — דיך קען בעפֿרייען
אַ פֿרייע לעבענדיגע טהאַט!

ניט נור שאַרפֿע געדאַנקען, אויך שאַרפֿע שפּיזען
פֿאַדערט דער קאַמפֿף פֿון אינו היינט;
ניט ווי פֿראַזעאַרען — ווי קעמפֿער, ווי ריעזען
בענעגענט אין שלאַכטפֿעלד דעם פֿיינד!

ווענדעט אן אלע קרעפֿמען אים נור צוברעכען
יעדע העסליכע שקלאפֿענקייט;
מיט זיי פֿאלט די מוטער פֿון אלע פֿערברעכען—
דער שרעקליכער הונגער-נייט!

בלייבט אויף'ן שלאכטפֿעלד ביז איהר וועט פֿערניכמען
דאָס סיסמעס פֿון „הערר און קנעכט“;—
נור דער ווער עס טהוט זיינע מענשען-פֿליכטען,
קען האָפען אויף מענשען-רעכט!

נור ניט מיט פּוסמען פֿילאָזאָפֿירען,
ניט מיט ברודער-פֿרעסעריי
קען מען אויף'ן שלאכט-פֿעלד פֿיהרען
דאָס פֿאלק געגען מיראָני!

קריכט אַרויס פֿון זומפ, וואו עס ווערט פֿערפֿאלען
דער ריינער געזונטער פֿערשטאנד;
צו אַרבייט רופֿען די מאָרגען-שמראַהלען—
רייכט זיך ווי ברידער די האַנד!

גענוג מיט פֿערזענליכען שמוץ פֿערשוואַרצען
דער פֿרייהייטס הייליגע פֿאָהן!
מענשען, מענשען, האָט נאָט אין האַרצען!
הויכט אָן ווירקליך עטוואָס צו מאַהן!

צוויי פאבעלס.

2.

דער קינסטלער און דער עזעל.

קינסטלער האָט געמאַכט אַ בילד,
אַ קאַמישע עזעל-פּיגורע,
עפעס אַ חיה, דום און ווילד.
האָט דאָרט דערקענט איהר צורת.

— סמייטש! דאָס בין איך דאָך מיט די ביינער!
— שרייט דער עזעל — דאָס איז מיין פאַרטרעט!
דער קינסטלער לאַכט... — ווער ביזוּ אַזוינער?
— איך... אַן עזעל-פּאַעט!

II.

דער עזעל און דער זונען-שמראהל.

מאָל האָט צו אַן עזעל אין שמאַל
דורכגעדרונגען אַ זונען-שמראהל;
עס האָט דעם עזעל שמאַרק פֿערדראַסען,
וואָס דער שמראהל האָט איהם מיט זיין ליכט פֿערנאַסען.

דער עזעל איז ביין. ער וואַרפֿט מיט די פֿיס
און קלאַפּט מיט די אויערען... ער הירושעט אין שמאַל
און שפּרינגט אין דער הויך און וויל געבען אַ בים
זיין בלוטיגען פֿיינד — דעם זונען-שמראהל.

דער זונען-שמראהל, קלאָהר ווי אַ ריינער שפּיעגעל,
קוקט אויפֿ'ן עזעל און דיינקט ביי זיך:
עס איז גוט, וואָס אַן עזעל האָט נישט קיין פֿליעגעל,
אַז נישט וואָלט ער פֿערשמירט מיט די לאַפעס מיך!

פאלשע דיכטער.

עס איז א יחוס צו זיין א פאָעט,
דאָך עס עקעלט, ווען מיט אייך אויף איין ברעם
שמעקט א נפש מיט צוויי געזיכטער
און ערקלעהרט: ער איז אויך א דיכטער!
היינט פֿאַר א געבראָמענס מיט קארטאָפֿעל
לעקט ער דעם רייכען לומפּס פֿאַנטאַפֿעל;
מאָרגען פֿאַר א גילדען לאָהן
שרייט ער: „עס לעבע די פֿרייהייטס-פֿאַהן!“
דאָך וואָס געהט עס אָן דער וועלט,
וואו אַליץ פֿערקויפֿט זיך אָפֿען פֿאַר געלד, —
מענסט זיין א נפש אָהן עהרע, פֿרינציפּ,
אַבי נור עס גראַמט זיך, ביסמו אונו ליעב!

צוויי מאלער.

׀ יין מאלער האָט דעם „יאַמערטהאַל“ בעשריבען
און האָט אַלס פֿאַרב בענוצט זיין בלוט אליין;
מיט טרעהרען זיינען מענשען שמעהן געבליבען
פֿאַר זיין בילד, אַזוי הייליג-שעהן!

דעם צווייטען מאלער האָט די זאך פֿערדראָסען...
„וואַרט! איך וועל אייך ווייזען, וואָס הייסט גוט!“
און האָט אַ גאַנצען עמער צוגאַסען
דאָרט, וואו מען דאַרף איין טראָפען האַרצענס-בלוט.

דאָס בילד איז פֿאַרטיג... עס עקעלט פֿראַסט צום שטאַרבען! —
עס האָט קיין בלוט, עס האָט קיין לעבענס-קראַפֿט; —
אַ גאַנצער עמער מיט געמאַכטע פֿאַרבען
קען ניט פֿערבייטען איין טראָפען האַרצענס-זאַפֿט!

אָפֿט

וואס זאגט איהר צו איהם.

נארכיסמען, העצערס, שקצים!

ווייער מאַסט איז א שפיאָן!

מיינט איהר, אז ער פריידיגט אומזיסט

א בלוטיגע רעוואָלוציאָן?

„ער ווערט פֿון דער רעגירונג בעצאָהלט

פֿאַר זיין „פראָפּאָגאַנדא דער מהאַט“;

איהר גלויבט מיר ניט? איך שווער: ס'איז אמת,

ווי איך בין סאָציאַל-דעמאָקראַט!

„ווייער קראַפּאָט קיין קען ווייניגער

פֿון אַ רוסישען נימנאָזיסט!

איהר לאַכט מיך אויס? נו, זייט איהר אויך

אַ פֿערדאמטער אַנאַרכיסט!

„פֿון אויפֿהעצער, פֿון באַמבען-וואַרפֿער

קען דען אַרויסקומען עפעס גוטס?

אונזער קעסטמעלע, אונזער נעסטמעלע,

פֿערוואַרפֿען זיי מיט שמוץ!

„זיי שרייען, אז פּאָליטיקע

איז שווינדעל — אַ טובלע איי!

זיי פֿיעל שטימעלעך, זיי פֿיעל שעפּסעלעך,

האַבען מיר פֿערלירען דורך זיי!

„די אנארכיסמען... נור וואָס ריידען פֿון זיי!
וואו זיינען דען דאָ אנארכיסמען?
אומעמוס זיינען דאָ נור מיר:
פּאָליטישע טרייד-יוניאָניסמען!

„מיר האָבען גוט קארל מאַרקס אויסגע'חור'ט,
געשמודירט דעם אַרבייטערס לאַגע;
צוזאַמען מיט ליעבנקעכט האָבען מיר אויסגע'חור'ט
די סאַציאלע פֿראַגע!

„מיר האַלטען איצט אין איין חור'ן
די קלוגע פּאָליטיק;
ניט דינאמיט — דאָס קעסטעלע
וועט אונז פֿיהרען צום זיעג!

„וויסענשאַפֿטליכע, פּראַקטישע קריכער
זיינען ביי אונז, ווי זאָגט דאָרט דער גוי:
(ענטשולדיגט מיר פֿאַר אַ פֿאַניעם ווערמעל)
יאַ סאָמסקי! שאַפּן דאָלוי!“

איך זעה שוין די צוקונפֿט די גאַלרענע,
וואו דער שטאַט וועט טראַגען די קרוין;
פּאָליציסמען סאַציאליסטישע
וועלען אויף יעדען ווינקעל שמעהן.

פֿון פֿרעוידענט, וואָס זיצט אויף'ן טראַהן,
ביו'ן שערף, וואָס פֿערציהט די שמריק...
אלע וועלען זיין סאַציאליסטישע...
וואָס זאָגט איהר אויף אז גליק?

געזעץ און אָרדנונג הייליגע
וועלען מאַכען אונו אלעמען גלאַם...
ברידער! אויף צום קעסטעלע—
וואָס פֿאַר מיר — איך בין קאַנדידאַט!

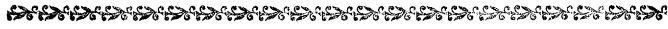

אנארכיע I

א וועלט אָהן הערשער, אָהן קייטען, אָהן טרערען,
א וועלט פֿון ליעבע און האַרמאָניע,
וואו איינעמס גליק וועט דעם צווייטענס ניט שמערען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו קיינער וועט ניט רעגירען
איבער דעם אַנדערענס אַרבייט און מיה,
פֿריי וועט זיין יעדעס האַרץ און געהירען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו פֿרייהייט וועט יעדען בעגליקען,
דעם שוואַכען און שטאַרקען, דעם „ער“ און „זי“,
וואו „דיינס“ און „מיינס“ וועט קיינעם ניט דריקען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו ליעבע וועט ניט וויסען
פֿון שענדליכען האַנדעל, ניין, פֿריי וועט זי
אויף אַ ליעבענדער ברוסט איהר גליק געניסען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו קירכען און סינאגאגען
וועט מען פֿערוואַנדלען אין שטאַלען פֿאַר פֿיה; יעדען
גאַלגאַן און קערקער אויף שטיקלאַך צוטראַגען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו קרוינען און מאָרד-אינסטרומענטען,
וועלען אויף די הורכות פֿון מאַנאַרכיע
שמעקן אַלס בלוטיגע שאַנד-מאַנומענטען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

א וועלט, וואו זונגע-הויך וועט זיך ערהויבען
קונסט, וויסענשאַפֿט, אינדוסטריע;
א וועלט פֿון וויסען — ניט פֿון גלויבען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

געשעצט וועט זיין יעדעס מענשליכע וועזען
ווי די גאַנצע מענשהייט, הייליג ווי זי,
פֿרייהייט און ליעבע וועט אַלעס ערלעזען—
דאָס איז אַנאַרכיע!

אָפֿט

צום ארבייטער.

רײַ שווער עם זאלען ניט זיין די וועגען,
וואָס פֿיהרען צו פֿרייהייט, וואָס פֿיהרען צום זיעג,
שמרענג אָן דיינע קרעפֿטען! אָהן מורא בעגעגען
דעם שטורם און פֿייער פֿון ביטערען קריעג!

אויף דיר וועלען בילען גראַבע בולדאָגען,
דער שונא וועט קריצען אויף דיר מ מ די ציין,
יעדער אויסוואַרף וועט אַ האַס אויף דיר טראָגען,
יעדער היפּאָקריט אויף דיר וואַרפֿען אַ שטיין!

מען וועט דיך פֿערלוימדען, דאָס בלוט פֿון דיר צאָפען,
דער, פֿאַר וועמען דו קעמפֿסט, וועט דיך האַסען זאָגאַר,
די ביטערע נויט וועט אין טהיר צו דיר קלאַפען —
דאָך זיי אַ מענש אויך אין נויט און געפֿאַהר!

פֿערנעס ניט, ווי הייליג, ווי גרויס איז די זאַכע,
פֿאַר וועלכע דו קעמפֿסט! איהר הייליגער זיעג
וועט ברײַנגען פֿאַר אַלע עלענדע, שוואַכע,
פֿאַר אַלע פֿערשקלאַפֿטע פֿרייהייט און גליק!

פֿערנעס ניט! און לאַז דיין שטימע צוקלינגען
איבער דער גאַנצער ליידעגדער ערד,
און נור דער טויט אַליין זאָל דיך צווינגען
אזעקליינגען דיין פֿאָהן און דיין שווערד!

ביי א מענעמענט הייז.

עס שמעהט א פרוי ביי א מענעמענט הייז,
זי וויינט און ברעכט די הענד;
דער רייכער לענדלאָרד וואַרפֿט זי אַרויס,
זי האָט ניט צו בעצאָהלען קיין רענט!

מען וואַרפֿט אַרויס איהר אָרעמעס גוטס,
זי שמעהט דערשלאָגען און בלאַס.
זי האָט קיין פֿריינד, זי האָט קיין שוץ,
איהר וואוינונג איז איצט די גאַס!

זי איז נאָך יונג, און דאָס עלענד, די נויטה,
ווער ווייסט צי וואָס וועט דאָס זי בריינגען?
פֿערקויפֿען די עהרע פֿאַר'ן שטיקעל ברויט,
מרינקען זיך, אָדער היינגען?!

און וואַרום, וואַרום? איז אַרמוטה אַ זינד?
איז זי פֿון אַ שמיין געבאָרען?
האָט ניט די נאַטור פֿאַר איהר יעדען קינד
זונגענשיין, לאַנד און קאָרן?

אויף דער נאַטור'ס גן עדן ווער האָט אַ רעכט
אויפֿצוהיינגען אַ שלאָס—
און זאָגען: איהר אַלע זייט בעטלער און קנעכט!
גור איך, גור איך בין באַס!

און פֿון וואַנען שטאַמט דער מיטעל „לאָרד“?
ניט פֿון אַ רויבער-באַנדע,
וואָס האָט איהר רייכטהום ערוואַרבען דורך מאָרד
און מויענד-יאַהריגער שאַנדע?

און פֿון וואַנען שטאַמט די „הייליגע“ רענט?
זעלטען וועמען עס וואונדערט,
דאָס דער שענדליכסטער רויב איז אַנערקענט
אַלס אַ „רעכט“ אין אונזער יאַהרהונדערט!

דאָך נאַרישער דיכטער, וואָס ביסטו אין כעס!
וואָס האָסטו אַזוינס געזעהן!
מען וואַרפֿט אַרױס אַ פֿרוי אויף'ן גאַס...
דאָס טהוט זעהר אָפֿט געשעהען!

מענשען נעהען קאַלמבלומיג פֿערביי...
מענשען... וואָס זאָג איך, אַ ניין!
ברואים! וואָס זיינען נור ווערט אַ שפּיי,
אָדער אַ גומען שמיין!

געשענדעמע שוועסטער, פֿערהונגערטע ברודער—
מאָרד! וואָס געהט זיי אָן!
מיט לויבעזאנגען קניען זיי ניעדער
פֿאַר שווינדלער, געלדזעק, און טראָהן!

און ווען עס קומט אַ קעמפֿער, אַ דיינקער
זיי וועקען פֿון שענדליכען שלאָף,
שלעפען זיי איהם צום בלוטיגען היינקער
און שרייען: היינגט איהם אויף!

איך שמעה פֿערטראַכט ביים מענעמענט הויז, —

די עלענדע פֿרוי, זי וויינט...

די שמוציגע לויפֿערס לאַכען זי אויס, —

זיי וויינען דערצו שוין געוואוינט!

און דאָרט ניט ווייט ראָלען קארעמען,

עס גלאַנצט דער רייכער פּאַלאַסט!

אַ פֿרייהייטס קאַמפּף! ווען וועסטו אונז רעמען

פֿון דיזען שענדליכען קאָנטראַסט!

ווען קומט איהר, אַ הייליגע מינוטען!

ווען אויף יעדען שריט און טריט

וועט דאָס מענשליכע האַרץ ניט בלומען,

ניט זינגען קיין טרערען-ליעד?

דער פאל פון דער באסטיליע.

הערט ווי עס דונערט, עס שמורמט און קראכט —

דאָס פּאַלט די באַסטיליע, די שרעקליכע מאַכט

פֿון פֿראַנקרייך'ס געקרוינטע באַנדימען.

דאָס פּאַלט די באַסטיליע, די בלומיגע ווענד,

וואו יעדער שטיין איז אַן עדות, אַ וועלט מאָנומענט

פֿאַר די, וואָס האַבען פֿאַר פֿרייהייט געליטען.

אין ווילדער פֿערצווייפֿלונג, אין בלוט און אין פֿלאַמען
שמעהען די ליידענדע שקלאַפֿען צוזאמען—
די קינדער פֿון הונגער און נויטה,
זיי ברעכען דעם טראָהן פֿון די הערשענדע היינקער
דעם פֿינסטערען קערקער פֿון מענשליכע דיינקער—
דעם גיהנום פֿון שרעקען און טויט.

עס האָט שוין געשלאָגען די שמונדע פֿון ראַכע,
ווען שוואַך זיינען די שמאַרקע און שמאַרק זיינען די שוואַכע
אין זייער גערעכטען צאָרן.
עס פֿאַלט די באַסטיליע, עס שמורמט אין קראַכט:
דאָס פֿאַלק האָט ערקענט זיין געוואַלטיגע מאַכט.
טראַגען איהר זייט איצט פֿערלאָרען!

איהר קענט מעהר ניט שיסען אין פֿאַלק מיט קאַנאַנען,
און זיצען זיך רוהיג אין גאַלדענע טראָהנען,
און טרינקען דאָס בלוט פֿון דעם פֿאַלק.
איהר מוזט פֿון די רייכע פּאַלאַסמען אַנטלויפֿען;
פֿאַר געלד וועט איהר איצט מעהר קיין שקלאַפֿען ניט קויפֿען
שווינדלער האַבען דאָ מעהר קיין ערפֿאַלג!

עס ליגט אין רואינען דער פֿינסטערער טהורם—
און יעצט הויבט זיך אויף אַ געוואַלטיגער שמורם
אויף דער שוואַרצער באַסטיליע פֿון דער וועלט!
דאָרט, וואו אַ ברודער ערמאַרדעט דעם צווייטען,
דריקט איהם, בערויבט איהם און שליסט איהם אין קייטען,
פֿערקויפֿט איהם פֿאַר לוקסוס און געלד.

און די הייליגסטע פליכט פֿון מענשליכע פֿליכטען—
 אָה, פֿאַלק! — איז צו ברעכען, פֿערברענען, פֿערניכטען
 די שוואַרצע באַסטיליע פֿון דער ערד!
 דערוועק דאָך דיין גייסט, דיין קראַפֿט, דיין צאָרן—
 דער מענש איז פֿאַר ליעבע, פֿאַר פֿרייהייט געבאָרען—
 פֿאַרווערטס מיט פֿלאַם און מיט שווערד!
 פֿאַרווערטס אין קאַמפֿף, מיט געוואַלטיגען שטורם,
 שטירצט די באַסטיליע פֿון פֿינסטערען טהורם,
 לאָז פֿרייהייט בעלייכטען די ערד!

מערץ בילדער.

פון שרעקליכען קאַמפֿף, פֿון בלוטיגען קריעג
 איז רויט דער מאַנאַט מערץ.
 אַ בלוטיגער פֿאַל, אַ בלוטיגער זיעג—
 עס בלוטעט דאָס מענשליכע האַרץ.

פֿראַנקרייך! דו שעהנעם, דו פֿלאַמענרעם האַרץ
 פֿון אלע רעוואַלוציאַנען!
 מיט דיין מוטא איז געקרוינט דער מאַנאַט מערץ—
 עס הילכט מיט דייע קאַנאָנען.

פאריוער קאמונע! דיין געמליכעם בילד
רופט פאר די טוימע נאך ראכע;
און זיינען די טיראנען נאך אזוי ווילד,
דאך לעבט דיין הייליגע זאכע!

עס לעבט דיין פרייער, דיין הייליגער גייסט
פאר נייע און בליהענדע דורות,
זושמעטערט די קערקערס, די קייטען צורייסט
און בריינגט אויף דערקוויקענדע פירות.

און עס וועט נאך קומען א געוואלטיגער מערץ—
די מענשהייט קען איהם ניט פערמיידען,
ווען דאס בעפריימע, דאס מענשליכע הארץ
בעצאהלט פאר זיינע אייביגע ליידען.

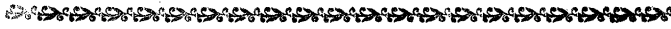
עס פאלען נאך פיעלע, נאך פיעלע קרבנות
אין קאמפף פאר פרייהייט און רעכט,
און אזוי ווי דער הערשער האָט איצט קיין רחמנות,
וועט אויך עס ניט האָבען דער קנעכט!

דאך וועט אס ענדע גערעכטיגקייט זיענען:
פֿערגעסען ווערט פולווער און בלוי;
פֿערגעסען די בלוטיגע, שענדליכע קריענען—
דער מענש וועט זיין מענשליך און פֿריי...

דער 13-טער מערץ.

ר וסלאַנד! אונגליקליכעס, פינסטערעס לאַנד
פֿון אייביגען טרויער און שמערץ!
דעם מיראַן האָט געשמירצט דיין מעכטיגע האַנד
אין דעם רויטען מאָנאַט מערץ!
מיט אַ שענדליכען טויט איז געפֿאַלען דיין היינקער,
און די ירושה צום זוהן
איז מאָרד געווען פֿאַר קעמפֿער און דיינקער,
פֿאַר אַלע שונאים פֿון בלוטיגען טהראָן.
רוישישע קעמפֿער פֿאַר ליעבע און פֿרייהייט!
ווער האָט אין קאַמפֿ פֿאַר זיין פֿאַלק
געצייגט אַזאַ אייזערנעס מוט, אַזאַ טרייהייט,
וועמען האָט מען אַזוי ביזן פֿערפֿאַלנט!
זייער בלוט ווערט געטרונקען פֿון יעדען וואַמפיר;
מען פֿערשטיקט זייער וואָרט און געשריי
אין שוואַרצען קערקער, אין וויסטען סיביר,
געמאַטערט, בעגראָבען אין שניי...
דאָך פֿרייהייט פֿערניכמען מיט דעם עשאַפֿאַט,
אין, מיראַנען! אַ ביטערער מעות—
עס קלאַפֿט שוין אין טהיר צום צאַר-אידיאַט
דער בלוטיגער מלאך-המות!

און ניש אייביג בלייבט רוסלאַנד אָהן פֿרייהייט און רעכט ;
די מענשהייט וועט נאָך זעהען
ווי עס בעפֿרייט זיך דער רוסישער קנעכט
און די פֿרייע פֿאַהנען וועהען!

ברידער און שוועסטער! דעם דיכטערס פֿערלאַנגען
איז אַ שעהנער, אַ בליהענדער מערץ ;
אָהן בלוטיגען קאַמפֿף, מיט די זיסע געזאַנגען,
וואָס דערפֿרעהען דאָס מענשליכע האַרץ!

אַ בליהענדער מערץ מיט ליעבע און פֿריעדען,
מיט בלומען און זונגענשיין,
וואו אַלע מענשען גליקליך, צופֿריעדען
וועלען אַ פֿרייע פֿאַמיליע ווין...

דער קומענדער שמורם.

יך בין אַ הייסער רעוואָלוציאַנער,
פֿערהאַסט איז מיר געלדזאק און טראַהן ;
דאָך בליצט אין מיינע אויגען אַ טרעהר,
ווען איך קלעהר פֿון רעוואָלוציאַן.

איך בעוינג זי ניש מיט מרומפייטען-קלאנג, —
איך בערויער מיט מרעהרען די צייט
אין וועלכער דער מענש, דער פֿערשקלאַפֿטער געדאנק,
קען זיין דורכ'ן שווערד נור בעפֿרייט!

און ווען נור איך בלעטער די וועלט-געשיכטע
און מראכט זיך אין איהר איין נומ,
זעה איך פֿון איהרע אמת'ע בעריכטען, —
יעדע פֿיצעלע פֿרייהייט קאָסט בלומ.

מיר זיינען אויף איין האָר ניש פֿאָרגעשריטען
אין פֿרייהייט און הומאַניטעט,
מיר האָבען נור שמאָהל אויף פּולווער פֿערביטען
און שטריק — אויף עלעקטריציטעט!

מיר האָבען אויף יעדער זאך אַ מאַשינע,
מיר מוויטען מיט וויסענשאַפֿט;
די וועלט איז, ווי תמיד, אַ בלוטיגע ביהנע,
דער עהרליכער מענש איז אַ שקלאַף.

וואָס ווייסט ער פֿון ליעבע, וואָס ווייסט ער פֿון לעבען?
וואָס האָט ער פֿון דער גאָטור?
זי האָט איהם אַן איידעלעס האַרץ געגעבען —
צו פֿיהלען די וועהטאָגען נור!

ווער וועט איהם העלפֿען? וואָס וועט איהם רעמען?
ווערטער? — עס הויבט זיך ניש אָן!
מאָבען פֿלאַץ פֿאַר דער פֿרייהייטס-געטין
קען נור די רעוואָלוציאָן!

פריינד! איך בעוויין איהרע יונגע אלמנות,
איהר רישענדען, בלוטיגען מעער;
ווער ס'פערמאגט נור א פֿונק פֿון רחמנות
קען נישט דיינקען פֿון איהר אָהן א טרעהר.

דאָך דער שמורם מוז קומען — עם העלפֿען קיין טרערען!
איהם פֿערהאַלטען האָט קיינער קיין מאכט!
ער וועט מיט זיין אייזערנער קראַפֿט צושטערען
די, וואָס האָבען אויף דער וועלט איהם געבראַכט.

דאָס זיינען די, וועלכע עם האָבען געשטיקט אונז,
גערויבט אונזער פֿרייהייט און ברויט,
געזעצט אונז אין תּפֿיסות, געפֿייניגט, געדריקט אונז,
געשמירט אונז אין אייזען און קייט.

ער וועט צושטערען טיראַנען און טראָהנען
און אויף די רואינען פֿון שאַנד,
פֿון קייטען, פֿון טורמעס, פֿון מאַרד־קאַנאַנען
וועלען מיר בויען א פֿרייעס לאַנד!

א רייכען גן־עדן, א הייליגען טעמפעל
פֿון ליעבע, פֿון פֿרייהייט, פֿון גליק,
וואו אויף אַלעס וועט ליגען דער גייסטיגער שטעמפעל
פֿון וואַרהייט'ס אייביגען זיעג!

יִפֿיִּי

דער 11-טער נאוועמבער.

עס פלאמערען ווידער די בלוט-רוימע פֿאָהנען!
עס קלינגט דער פֿרייהייטס הייליגע שמים!
נאָך אמאָל וועט מען דעם פֿאַלק דערמאָנען
די קעמפֿער, וואָס לעבען און שטאַרבען פֿאַר איהם!

אין דער וועלט-געשיכטע וועלען מיר ווידער
אויפֿמישען דאָס מאַרטירער-בלאָט,
וואָס איז פֿריש נאָך מיט בלוט פֿון אונזערע ברידער,
ערמאָרדעט פֿון געלדראַק, קירכע און שטאַט!

פֿינף נייסטער פֿערבלויטיגטע וועלען שוועבען
אויף דער פֿאַלקס-מריבונע צווישען ליידענדע קנעכט;
און וועלען אונו מוטע אונבעזיגבאַרען געבען
צו לעבען און שטאַרבען פֿאַר פֿרייהייט און רעכט!

זיי וועלען עראינערען אונו די צואה,
וואָס זיי האָבען דעם אַרביימער פֿאַלק געלאָזט:
„קעמפֿ פֿאַר דיין פֿרייהייט! קיין שום חיה רעה
דאַרף דיך ניט פֿערמרייבען פֿון הייליגען פֿאַסט!“

„גיט שרעקט זיך פֿאַר היינקער מיט זייער תּלּיה!
קעמפֿ און קלינגט אין פֿרייהייטס-גלאַק!
און זייט די אַל-וועלטליכע שקלאַפֿען מודיע,
אַז עס געהט אויף שוין דער בעפֿרייאַנגס-מאַג!“

און אויף ביידע ברענגען פֿון גרויסען אמלאַנט
וועלען די שקלאַפֿען פֿון אלע נאַציאָנען
זיך רייכען פֿריינדליך די ברודער-האַנד
און שווערען צו פֿערניכטען קייטען און מראָהנען...

שפּאַניען.

פּאַניען! דו צופֿוילמער מראָהן
פֿון דער בלוטיגער אינקוויזיציאָן!
דיין פֿאַלק איז פֿערשקלאַפֿט, בערויבט און געמראָמען,
און יען עס דערהויבט זיין טרערען-שטים,
וויילסטו מיט מאָרד, מיט בלוט, עשאַפֿאַמען,
דערשטיקען איהם!?

דומע מיראַנען! די אינקוויזיציאָן
מיט איהר גאַראַמען אין פֿינסטערען טורם
וועלען ניט שוויטען די רעוואָלוציאָן, —
איהר זייט די וואַלקענס, זי איז דער שמורם!

זי קומט, די טאַכטער פֿון ראַכע און עָרן,
עס האַבען די טרערען פֿון פֿאַלק זי געבאַרען,
און דעם אַרבייטער'ס ברענענדע וואַנדען
איהר רויטען פֿאַקעל אָנגעצונדען!

וי קומט! און וועה צו איך, דעספאָטען!
איהר האָט דאָס פֿאַלק גערויבט און געטראָטען,
איהר האָט מיט מאָרד, מיט תּפּיסות, גאַראָטען,
דערשטיקען געוואָלט דעם פֿרייען גייסט!—
ווען דער שקלאַף זיינע קייטען צורייסט,
צוברעכט ער איך אייערע טראָהנען!
איהר מאַכער פֿון אינקוויזיציאָנען!
שטויב וועט פֿון איך ווערען, דאָך וועט'ן איך דערמאָנען,
דערמאָנען אַלס מערדער, אַלס בלוטיגע היינקער,
וואָס האָבען געשטיקט יעדען עהרליכען דיינקער,
יעדען פֿריינד פֿון פֿרייהייט, ווי מיגערס פֿערפֿאַלגט,
ווייל ער האָט געליעבט דאָס ליידענדע פֿאַלק!
דאָך די, וועלכע איהר האָט געשטיקט און געוואָרנען,
זיי וועלען ווי אַ ליכטיגער מאָרנען
שיינען אין דער קומענדער צייט,
ווען אַלעס און יעדער וועט זיין בעפֿרייט!

* * *

פֿאַרווערטס, איהר קעמפֿער פֿאַר אַנאַרכיע!
ווי שעהן, ווי גרויס, ווי הייליג איז זי,
די געמיז פֿון פֿרייהייט! עס האָט ניט קיין שיעור,
ווי זיס איז צו לעבען און שטאַרבען פֿאַר איהר!

אָפּט

שרעקליכע געסט.

עס איז שפעט אין דער נאכט, כ'האב מיין ספר פֿערמאכט
און זיך פֿערטראכט ביי דעם פֿענסטער;
א שרעקליכער חושך; קיין לבנה, קיין שטערען...
פלוצלינג זעה איך, ווי ווייסע געשפענסטער

קומען גאנץ שמיל אין מיין צימער אריין
און ועצען זיך שווייגענד אנידער; —
עס האָט מיך בעגאָסען אַ קאלמער שווייס,
צוציטערט אין מיר אַלע גליעדער.

געבליצט האָבען זייערע אויגען, אזוי ווי
עס וואָלט דאָרט אַ פֿייער געברענט;
עס האָבען פֿערבלומיגטע קייטען געהאָנגען
אויף זייערע פֿערוואַנדעטע הענד.

איך האָב מיט טרערען און מורא געלייענט
אויף יעדענ'ס בלאַסען געזיכט:
„מיר ווערען געשענדעט! מיר ווערען געמאָרדעט
פֿאַר לייעבע צו פֿרייהייט און ליכט!“

„ווילדע פֿערצווייפלונג! הייליגע לייעבע!
שמערצען אָהן אַ צאָהל!“ —
עס האָט זיך, ווי פֿון אַ מיעפֿען קבר
געהערט זייער ריהרענדער קול: —

„ברודער! צי האָסטו אונו גאַרניט דערקענט?
מיר זיינען געקומען צו דיר
פֿון דיין פֿערשקלאַפֿטער, פֿערבלומיגער חיימאמה,
פֿון רוסלאַנד, פֿון וויסטען סיביר!

„דאָס אייז און דער שנעע פֿון סיביר ווערט צוגאַנגען
פֿון אונזערע מרערען און בלוט;
דאָך לויפֿען מיר ניט פֿון דעם בלוטיגען שלאַכטפֿעלד
און קעמפֿען מיט גלויבען און מוטע!

„מיר ווערען געשענדעט, מיר ווערען געמאַרדעט,
ווי חיות ווי ווילדע פֿערפֿאַלגט;
און אַלץ נור דערפֿאַר, ווייל מיר פֿאַדערען פֿרייהייט
און ליכט פֿאַר דעם ליידענדען פֿאַלק.

„מען שמירט אונו אין קייטען, אין פֿינסטערע תּפּיסות
בעגראַכט מען אונו לעבעדיגערהייט;
זעלבסטמאַרד איז דאָרט אינוער איינציגע רעטונג,
דאָך רויבט מען פֿון אונו אויך דעם טויט.

„פֿערלען און בלומען פֿון דער דיינקענדער מענשהייט,
עדעלקייט, בילדונג, טאַלאַנט,
וואָס אין לענדער אין פֿרייע בעדעקט מען מיט קראַנצען,
ווערען בעדעקט דאָ מיט שאַנד!

„אַה, מענשען! זיינען מיר דען אַלע ניט ברודער?
איז די גאַנצע וועלט ניט איין לאַנד?
קען דען אַ מענש פֿון אַ מענשען צושיידען
דעם היינקער'ס בלוטיגע האַנד?!

„אָה, ניין! -- הויבט אויף אַלע איין מעכטיגע שטימע!
פֿון אמת דאָס פֿלאַמענדע וואָרט!
מוטהיג קעמפֿט מיט ווערטער און טהאַטען
געגען שרעקליכען ברודער-מאָרד!

„דאָס בלוט פֿון אייערע שוועסטער און ברידער,
אין זייער פֿערצווייפֿלונגס-געשרוי,
רופֿט אייך: „צום קאַמפֿף! צו גערעכטיגער ראַכע!“—
ברידער! פֿערגעסט ניט אָן זיי!

„דיינקט אָן די רוסישע יונגע מאַרטירער,
וואָס בלוימען מיט טויזענדע וואונדען!“—

.....:
קלינגענד מיט די קיימען זיינען די געשפענסטער
אין שוואַרצען נאַכט-חשך פֿערשוואונדען.

פֿאַר

סאפּיא פּעראַווסקאָיא.

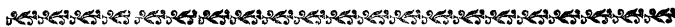
(געווידמעט מיין שוועסטער שרה עדעלשטאָדט.)

דאָס איז געווען אַ פֿרוי! זעלמען זיינען פֿרויען
אזוי בראַזו און נאָבעל, אזוי גייסטיג וואונדערשעהן.
זי איז געווען בערוֹפֿען דעם פֿרייהייטס-מעמפּעל בויען
און מיט איהר בלוט האָט זי געפֿאַרבט זיין שטיין!

דאָס איז געווען אַ פֿרוי! דרייַסמער פֿון אַ מאַן
האָט זי געקעמפּפֿט פֿאַר פֿרייהייט און פֿאַר רעכט!
זי האָט געהאַמערט דעם זאַרג פֿאַר'ן מיראַן
און האָט געריסען די קייטען פֿון די קנעכט!

איהר פֿאַמער האָט זיין שענהעם קינד ערצויגען
צווישען רייכטהום, בלומען און מוזיק;
איהר יונגענד, ווי אַ העלער רעגענבויען,
האָט געשיינט מיט ליעבע און מיט גליק.

עס פֿלעגען שמונדען, ווי זיסע שמראַמען, פֿליסען
אין פֿרייד, אויף בעלער, ביז אַ נייער מאַג
האָט זי ערוועקט פֿון איהר טרוים דעם זיסען,
ווי דער קלאַנג פֿון אַ שטורם-גלאַק!

זי האָט זיך אויפֿגעכאַפּט און מיט ווילדען צאָרען
 אַראָבגעריסען פֿון קאַפּ איהר בלומענקרוין ;
 טרייהייט האָט זי דעם אַרעמען פֿאַלק געשוואָרען ;
 קעמפֿען, לעבען, נור פֿאַר איהם אַליין !

זי האָט פֿערלאָזען די וועלט פֿון רייכע גראַפֿען,
 אין פֿראַסמע לאַפּמשעס און אַ סאַראַפּאַן
 איז זי אַוועק צו אונטערדריקמע שקלאַפֿען
 פֿריידיגען האַס צו יעדען טיראַן.

זי איז אַוועק צו די, וואָס אַק'רען, זעען, שניידען
 פֿאַר אונז דאָס ברויט מיט וייער שווייס און בלוט
 און אַליין נור קעלט און הונגער ליידען
 און שטעהען פֿאַר וייער רויבער אָהן אַ הוט.

צו זיי האָט זי געבראַכט די פֿרייהייטס-לעהרע
 און האָט מיט טרערען דערלאַנגט דעם פֿאַלק איהר האַנד.
 זי האָט אין איהם געוועקט זיין מענשען-עהרע,
 גערופֿען איהם צום קאַמפֿף, צום ווידערשטאַנד !

אַוועק זיינען יאָהרען און זי האָט פֿערשטאַנען
 אַז דאָס וואָרט איז שוואַך, עס האָט קיין ווערמה
 אין דעם קאַמפֿף מיט הערצלאָזע טיראַנען ;
 און זי נעהמט אין האַנד די פֿרייהייטס-שווערד !

זי קעמפֿט און גראַכט אַ טיעפֿען שוואַרצען קבר
 פֿאַר דעם טיראַן אין גאָלדענעם פֿאַלאַסם. —
 ווער האָט, ווי זי, די טיראַני געהאַסט
 מיט יעדען טראַפֿען בלוט, מיט יעדען אבר ?

און צום סוף איז דער ראכע-מאָג געקומען,
 פּער־אָוסקאַיאַ הויבט אויף איהר ווייסע מוך...
 אַ באַמבע דונערט... און אין בלוט פֿערשוואומען,
 שטירצט דער מיראַן, פֿאַלט מיט אַ ווילדען פֿלוך!

ס'האַבען זי דערוואָרנען די געקרוינטע היינקער,
 דאָך לעבט איהר גייסט און ווירקט נאָך איצט,
 פֿון הערצער אידעלע און פֿון פֿרייע דיינקער
 געליעבט, געאַכטעט, בעוואונדערט און געשעצט.

זי שוועבט פֿאַר מיר, די געמיין וואונדערשעהנע!
 בעצויבערענדר, ענטשלאָסען, מילד און דרייסט,
 און זי דערפֿילט מיין האַרץ מיט פּערעל ריינע,
 און בעפֿליגעלט מיין פֿערשקלאַפֿמען גייסט!

איך הער איהר שטימע: „עס שרעקט מיך ניט דאָס היינגען
 לייעבע מומער! מיט מיין מויט אַצינד
 וועל איך מעהר דער פֿרייהייט נוצען בריינגען,
 ווי מיט מיין לעבען! פֿערניב דיין אָרעמען קינד!“

אַה, זיסע ווערמער! אַה, הייליגעס געזיכט!
 לאַז יעדער מענש דרך אין ויין האַרץ פֿערשליסען
 און, ווי די פֿרייהלינגס-זונן, וועסט דו ויין וועג בעגיסען
 מיט בלומענדופֿט און וואונדערבאַרען ליכט!

לואיזע מישער.

צי וואוואָרפֿען די גלענצענדע לאַקען,
מיט מעכטיגען שווערד אין דער האַנד,
האַט זי געקעמפֿט אוינערשראַקען
געגען דער שקלאַפֿענשאַנד!

מיט אַ מוטה אַ וואונדערבאַרען,
האַט זי געבויט באַריקאַדען
און האַט די ביקסען געלאָדען
פֿאַר די קעמפֿענדע קאַמונאַרען.

צווישען דינערנדע קאַנאַנען,
אין פֿייער פֿון פּולווער און בליי,
האַט זי געשמורמט די טראָהנען
פֿון דער הערשענדער טיראַני!

פֿון דער בלוטיגער שלאַכטפֿעלד-מריבונע
מיט דעם שמאַליצען פֿאַלק פֿון פּאַרזי
האַט זי פּראַקלאַמירט די קאַמונע,
דעם פֿרייהייטס-פּאַראַדיז!

דאָך ניט לאַנג האָבען רויטע פֿאַהנען
געפֿלאַמערט אין פֿרייען פּאַרזי;
דער פֿיינד איז מיט מאַרד-קאַנאַנען
כעפֿאַלען דעם טרוימענדען ריעז!

עם פֿאַלש די קאָמונע... זי בלוטיגט;
דאָך ווייט איז דער פֿיינד פֿון ערפֿאַלג;
דער פֿרייהייטס-גויסט האָט זיך מוט היג
דערהויבען צום ליידענדען פֿאַלק; —

און טויענדע בראַווע קאָמערעדען,
וואָס זיינען געוואָרען געשמירצט
אין קאָמפּף און די באַריקאָדען
מיט הייליגען בלוט בעשפּריצט,

לעבען נאָך איצט — און „נאָך ראַכע!“
רופֿט זייער שטימע מיט מאַכט;
זי רופֿט פֿאַר דער הייליגער זאַכע
צום לעצטען, צום בלוטיגען שלאַכט!

לואיזע מישעל איז געבליבען
צו קעמפֿען פֿאַר פֿרייהייט און רעכט,
צו האַסען טיראַנען און ליעבען
די עלענדע ליידענדע קנעכט.

זי פֿריידיגט אונערשראַקען:
„פֿרייהייט, גלויכהייט און ליכט“
און ציהט די אַלאַרם-גלאָקען
און וועקט אונז צו טהאָן אונזער פֿליכט!

פֿון דער הייליגער פֿאַלקס-טריבונע,
פֿון ווילדע טיראַנען פֿערפֿאַלגט,
שרייט זי: „עס לעבע די קאָמונע!
עס לעבע דאָס אַרבייטער-פֿאַלק!“

דזשאן בראון.

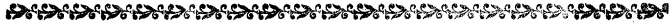
עקרוינט מיט בלומען איז וואשינגטאן,
דער פאטריאטישער זעלנער,
און דער פרייהייטס-קעמפפער דזשאן בראון? —
ער בלומעט אין גימטיגע דערנער!

דער גאלנאן איז די קרוין פון דעם העלד
פון אמעריקאנער געשיכטע;
ער האט געזעט אויף גייסטיגען פעלד
דער פרייהייט'ס הייליגע פריכטע.

עס האט געברענט אין זיין ליעבענדען הארצען
דער האס צו שקלאפען-שאנד;
ער האט דער ערשמער דעם קנעכט דעם שווארצען
דערלאנגט זיין ברודער-האנד.

ער האט מיט זיין פלאמענדער שטימע פערקינדיגט,
אז יעדער מענשט מוז זיין פריי;
ער האט מיט זיין ליעבע צו פרייהייט געזינדיגט
געגען דער מיראניי.

מען האט איהם געפאנגען, מען האט איהם דערווארגען;
דאך באלד נאך זיין העלדישען טויט
איז אויפגעגאנגען דער גאלדענער מארגען, —
געפאלען דעם ניגערס קייט.

פֿאַרביי זיינען יאָהרען... מען האָט ערפֿונדען
א נייע שקלאַפֿען-נעץ,
און איצט זיינען מיר אַלע געבונדען
פֿון אַרדנונג אין געזעץ...

צוזאַמען מיט אונזער ברודער דעם שוואַרצען
זיינען מיר פֿערקויפֿטע קנעכט;
דאָך לֵעבט דשאַן בראון אין אונזער האַרצען, —
דער גייסט פֿון פֿרייהייט און רעכט!

ער איז דעם קעמפֿענדען אַרבייטער ליעב
אַלס אַ וואַהרער אַמעריקאַנער,
וואָס האָט געקעמפֿט פֿאַר זיין פֿרייהייטס פֿרינציפּ,
געשמאַרבען אין האַנד מיט זיין באַנער!

ער האָט אונז געצייגט, אז פֿאַלען און שטאַרבען
מוז די שקלאַפֿעריי,
אז פֿעלקער פֿון אַלע ראַסען און פֿאַרבען
מוזען און וועלען זיין פֿריי!

אלבערט פארסאנס.

גלאז די שטימע פֿון פֿאלק געהערט ווערען זי
(א. פארסאנס.)

ער איז ווי א מעכטיגער אייכענבוים
געשמאנען אין שטורם-ווינד!
די פֿאלקס-טריבונע איז געווען זיין היים,
דאָס פֿאלק — זיין ליעבלינג, זיין קינד!

קיינער האָט, ווי ער, ניט פֿערשמאנען
אזוי נוט דעם גייסט פֿון פֿאלק,
קיינעם האָבען ניט ווילדע טיראנען
אזוי אונערבארמליך פֿערפֿאלגט.

ער האָט צום פֿאלק אין זיין שפראך גערעדט,
בענוצט פֿאר איהם פֿערשטענדיגע וואַפֿען;
ער איז געווען אַ קעמפֿער, אַ פֿרייהייטס פֿראַפֿעט
פֿון די ווייסע און שוואַרצע שקלאפֿען!

ער האָט די שקלאפֿען-וועלט בערייזט
און מיט טרערען בענעצט איהרע קייטען!
איבעראל פֿלעגט זיין פֿרייער גייסט
די שטאַלצע פֿליעגעל פֿערשפּרייטען! —

צווישען שטיינברעכער, שמידען און וועבער,
אין יעדער שקלאַפֿען-געצעלם; —
ער האָט אין די מינען פֿון קוילענגרעכער
זיין פֿרייע מריבונע געשמעלט!

אונטערן אָפענעם הימעל, אין רעגען און פֿרעסט
האָט ער די פֿרייהייט געפֿריידגט!
און מיט זיין דונערנדען פֿראַמעסט
די ליידענדע שקלאַפֿען פֿערטהיידגט!

ער איז געווען מאַראַט אין די פֿלאַמענדע רעדעס,
און ספּאַרטאַקוס אין ווידערשטאַנד!
אַ מאַן פֿון פֿאַלק, אַ שטענדיגער עדות
פֿון'ס אַרבייטערס טרערען און שאַנד!

פֿאַר זיין גייסטיגען אויג האָט תמיד געשוועבט
די גרויסע רעוואָלוציאָן;
ער האָט מיט איהר געאַטהעמט, געלעכט,
מיט זיין בלוט געפֿאַרבט איהר פֿאַהן!

ער האָט אין דעם קלאַנג פֿון קיימען געהערט
דעם קרעכץ פֿון פֿערוואונדעטער פֿרייהייט,
צובלומיגט פֿון דעם שונא'ס שווערד,
געשענדעט פֿון מענשליכער נאַרהייט!

זיין האַרץ איז געווען אַן אָפֿען הייליג בוך
פֿון אַן ערנסטען קעמפֿפֿער און דיינקער —
ווי ביטער, ווי גרוואַם דאַרף זיין אונזער פֿלוצ
צו זיינע פֿערפֿאַלגער און היינקער!

* * *

פֶּאָלק! ער האָט דיך געליעבט אָהן אַ שיעור,
מעהר ווי זיך, ווי זיין פֿרוי און קינד!
ער האָט געלעבט און געשמאַרבען פֿאַר דיר—
ענדיג זיין אַרבייט אַצינד—

פּוֹיִט

לואים לינג.

ער שמעהט פֿאַר מיר אין אַ שמראָם פֿון ליכט
אויף דער וועלט'ס פֿערבלומיגמער ביהנע;
עס רוהט אויף זיין וואונדער-שעהנעם געזיכט
דער פֿרייהייט'ס הייליגע שכינה.

יונג און קרעפֿטיג, אין שוואַרצע לאַקען,
מיט אַ שאַרפֿען אָדלער-בליק;
ווי ברוטום שמאַלץ און אונערשראַקען
איז ער געווען אין פֿרייהייטס-קריעג!

אין קאַמפֿף — אַ לייב; אין זיין העלדען-ברוסט
האַט אַ בלומען-האַרץ געשלאָגען,
וואָס האָט מיט דער הייליגסטער ליעבע געוואוסט
צו ליעבען אַלץ, וואָס איז שעהן און ערהאַבען!

ווי מעכטיג האָט געדונערט זיין שטימע,
געבראנדמאַרקט דעם פֿאַלשען געריכט!
וואָס פֿאַר וואַהרהיימען ביטערע, שלימע,
געשליידערט דעם פֿיינד אין געזיכט! —

„מיראַנען! איך האָס אייך מיט אייער געזעץ,
מיט די פֿינסטערע סמאָמוטען!
וואָס פֿאַנגען דאָס אָרעמע פֿאַלק אין נעץ
און צווינגען איהם ליידען און בלוטען!

„איך זאָג אייך אָפֿען: איך גלויב אין קראַפֿט,
אין קראַפֿט פֿון די אַרבייטער־רייהען!
געוואַלד האָט אונזער וועלט פֿערשקלאַפֿט
און געוואַלד וועט זי בעפֿרייען!

„אויף אייערע בלוטיגע מאַרד־קאַנאַנען
וועלען מיר ענטפֿערן מיט דינאמיט!
מיר וועלען פֿערניכטען די קייטען און טראָהנען
מיט אונזער גיגאַנטישען שריט!

„איהר לאַכט — איהר דיינקט: „וואַרט, ברודער, וואַרט,
מיר וועלען דיין שטימע דערשטיקען, צושטערען,
מערדער! דערשטיקט מיך! אַ צווייטער וועט באלד
אויף מיין הייליגען פֿאַסמען זיך שמעלען!

„און וועט פֿאַרמוצען אונזער הייליגע זאַכע
מיט מעהר פֿייער און אייזערנעס מוטטה!
מיראַנען! ער וועט פֿון אייך נעהמען ראַכע
פֿאַר אונזער אונשולדיגעס בלוט!

„איך פֿערהאָס אייער מערדערישען פֿערווד
דערשטיקען די פֿרייע דיינקער!
איך האָס אייך, איך שיק אייך אַ דרייפֿאַכען פֿלוך!
היינט מיך דערפֿאַר, איהר היינקער!...“

.....
.....

צי איהם האָבען ערמאָרדעט די אונטערדריקער,
אָדער ער אַליין מיט זיין פֿרייער האַנד
האָט צושמעטערט זיין שמאַלצען קאָפּ אויף שטיקער—
דאָס איז אונז אונבעקאַנט.—

נור לינג איז נישט מויט... אויף די קאַמפֿ-באַריקאַדען
שוועבט נאָך זיין גייסט! און איהר הערט,
ווי ער שרייט צו אונז: „פֿאַרווערטס, קאַמעראַדען!
פֿאַרווערטס מיט פֿאַנצער און שווערד!“

„אונזער רויטע פֿאַהן מוז ווערען נאָך רויטער
אין דעם לעצטען פֿרויהייטס-קריעג!
די קברים פֿון קעמפֿער זיינען הייליגע לייטער,
וואָס פֿיהרען צו פֿרויהייט און גליק!“

אַזוי זאָגט אונז לינג, זיין שטימע דונערט
אין וועקט אונז צו אונזער פֿאָליכט!
און די זון פֿון צוואַנציגסטען יאָרהונדערט
שיינט אויף זיין שמאַלצען געזיכט...
.....

אויגוסט שפיען.

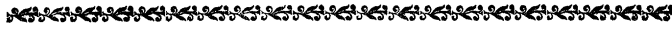
ר וחיג און שמאָליק, ווי דער גרויסער סאַקראַמ, איז ער אויף דעם גאַלגאַן געשמאַנען;
זיין יעדעס וואָרט איז געווען אַ מהאַט,
אַ טויטשלאַג פֿאַר ווילדע מיראַנען!

זעלמען האָט זיך העלדישער, העכער,
דערהויבען אַ מענשליכער גייסט!
בלאַס זיינען געוואָרען די היינקער-פֿערברעכער;
ער — אונערשראָקען און דרייסט!

פֿון שרעקליכען גאַלגאַן, ווי פֿון אַ מריבוניע,
ווי אַ בעגייסמערטער פּראָפֿעט,
האַט ער מיט דעם פֿייער פֿון דער שמאָלצער קאַמונע
צו זיינע מערדער גערעדט:

„עס וועט קומען אַ צייט, ווען פֿון אונזערע זאַרנען
וועט זיך ערהויבען אַ מעכטיגער קול,
שמאַרקער פֿון דעם, וואָס איהר ווילט איצט דערוואַרנען,
מעכטיגער, שלאַגענדער טויזענדער מאָל!“

דאָס זיינען די לעצטע ווערטער פֿון שפיען...
היינקער, וואָס האָט איהר דערפֿון?
האַט איהר פֿערניכטעט דעם גייסטיגען ריעז?
האַט איהר פֿערלאָשען די זונן?

אָה, ניין! מאַרמירער לעבען. — און דער זינגער
 פֿיהלט איצט זיין פֿרייעם געמוטה:
 ער בעריהרט איצט זיין האַרפֿע מיט הייליגע פֿינגער,
 ער זינגט מיר דאָס הייליגע ליעד!

און איך זעה: די זונן ברעכט דורך די טומאַנען,
 די פֿינסטערניש זינקט צום גרונד, —
 דער שקלאַף וואַכט אויף! ציטערט, טיראַנען!
 עס שלאַגט אייער לעצטע שמונד!

עס קומט דער פֿרייער, דער ליכטיגער מאַרגען,
 ווען עס וועט זיך ערהויבען אַ מעכטיגער קול—
 שטאַרקער פֿון דעם, וואָס איהר האָט איצט דערוואָרגען,
 מעכטיגער, שלאַגענדער טיווענדער מאַהל!...

פֿאַרשפּאַן

צום אנדיינקען פֿון ניקאליי וו. שערכונאוו.

דינסטער איז רוסלאַנד, ווילד איז איהר היינקער,
 דאָך זיס איז דאָס פֿרייע, רוסישע וואָרט;
 אַ בילד פֿון אַ רוסישען קעמפֿפֿער און דיינקער
 פֿערעהמט אין מיין האַרצען דעם הייליגסטען אָרט.

שעלגונאָוו! אָה, וואָס פֿאַר אַ טרייער
אַפֿאַסמעל פֿון פֿרייהיים, פֿון מענשענרעכט!
מיט וואָס פֿאַר אַ לעבע, מיט וואָס פֿאַר אַ פֿייער
האַט ער פֿערטהייריגט די אָרעמע קנעכט!

ער האָט מיט זיין קריטישען מעסער געשנימען
יעדען שווינדלער און רויבער מיט ברענענדען וואומה;
און וואָס דאָס ליידענדע פֿאַלק האָט געלימען
האַט ער פֿערצייכענט מיט מרערען און בלוט.

ער איז געשמאַרבען. דאָך ברענט און פֿלאַקערט
זיין פֿאַקעל אין רוסישען שטורמווינד.—
וואָס שעלגונאָוו האָט געזעעט און געאַקערט,
בליהט אין דער רוסישער יוגענד אַצינד!

עס בליהט און עס שפּריצט מיט גליהענדען פֿייער,
און יעמוועדער פֿונק פֿון'ס הייליגען פֿלאַם
בעשאַפֿט פֿאַר רוסלאַנד אַ נייעם בעפֿרייער,
פֿאַר ווילדע טיראַנען — אַ גיפֿטיגען סם.

צום אנדיינקען פון ק. גאללאפ.

מיר האָבען זיך קיינמאָל פּערזענליך געקענט,
דאָך האָב איך געשפּירט אין זיין וואָרט און זיין לעהרע,
אַ הייליגען פּייער, וואָס העל האָט געברענגט
מיט האָס און מיט ליעבע, מיט שמאָלץ און מיט עהרע.

ער איז ניט געוועזען קיין „מגיד“, קיין „שרייער“,
ער האָט ניט געפּעדעלט מיט זיין אידעאַל;
געווען פּאַר'ן פּאָלק אָן אַרביימער טרויער,
אין דער שקלאַפּען-נאַכט — אַ פּערוואַרפּענער שמראַהל!

אַ הייליגטהום געווען איז פּאַר איהם די אידעע,
ער האָט ביז זיין לעצטען אויגענבליק
איהר טראָהן ניט בעשמוצט מיט אַ „גראַבער ממבּעה“,
איהר פּאָהן ניט בעשמוצט מיט פּאָליטיק!

ווי אַ בלוט, וואָס האָט נאָך ניט צולאָזען
די יונגע קנאַספּען, די ראַזאַווע קווייטען,
האָט ער די ליידענדע וועלט פּערלאָזען
רייך — מיט שמערצען, אַרעם — מיט פּריידען.

קיין מאַנומענט וועט זיין קבר ניט קרוינען,
דאָך אויף ביידע ברעגען פֿון אַקעאַן
וועט איהם מיט הייליגע טרערען בעוויינען
דער שקלאַף, דער אידישער אַרבייטס-מאַן!

צום "משוגענעם פיראזאף".

איך בין פערליעבט אין זיינע ציילען,
אין זיי לעו איך מיין אייגענעם שמערץ;
איך קען מיט זיי מיינע וואונדערן היילען,
פרייסטען מיין ליידענדעם הארץ.

איך זעה אין זיי, ווי אין א שפיגעל
מיין לעבענס-יאמערטהאל;
איך זעה דאָרט מיין גייסט מיט פֿערוואונדערטע פֿליגעל,
ווי ער רייסט זיך צום זונען-שמראהל!

איך זעה, ווי עס צאפֿלען זיך דאָרטען געדאָנקען,
דיזעלבע, וואָס ליגען האַלב-מויט
אין מיין אָרעמען האַרצען, צובראָכענעם, קראַנקען,
פֿון אייביגע ליידען און נויטה.

זיי זיי קומען צו איהם, דאָס קען איך ניט זאָגען,
דאָך זיי זיינען מיינע, איך שווער!
פֿילייכט האָט צו איהם זיי דער שמורם פֿערטראַגען,
די וועלען פֿון רוישענדען מעער.

זיינע געדאָנקען זיינען צושלאָגען
אויף שווענדער ריינע אַלמאָזען,
ער קען מיט איינפֿאַכע ווערטער אויב זאָגען,
וואָס מיר ניט מיט קלינגענדע פֿראַזען.

ברידערליך דריק איך אצונד זיין האַנד
און האָף, ער וועט אַנשוואַרט מיר געבען,
ווי קומט עס, וואָס ער איז אזוי גוט בעקאַנט
מיט די ש מע ר צ ען און ק א מ פ פ פֿון מייַן לעבען!

זיין שרייבען דערפֿילט מיר מיט האַפֿנונג און מוסה,
דאָך קען איך זיך נישט נישט ערקלעהרען:
ווי קומט אין זיין מינער מייַן האַרצענס-בלוט?
ווי קומען צו איהם מיינע טרערען?

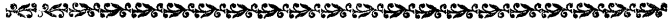
אָפּט

מיין אַנשוואַרט צו ישראל בן עולם.

ווי זאָל איך, ברידער, פֿרויליך זינגען,
ווען האָס און קריעג איז איבעראַל?

ישראל בן עולם! דיין וואָרט איז מיר פֿהייער,
ווי אַ שטימע פֿון ליידענדיגען פֿאָלק,
אין וועלכען עס גליהט נאָך אַ גייסטיגער פֿייער,
ווי עס איז נישט פֿערפֿאָלגט!

איך ווייס, מען וועט זאָגען: דאָס וויל איהם בעדאַנקען
פֿאַר זיין קאַמפֿלימענט דער פֿאַעט;
דאָך זאָל איך פֿערשטיקען מיינע געדאַנקען
צוליבע דער „הייליגער“ מאַיאָרימעט?

וואָל דומהייט פֿערשקלאַפֿען מיין עהרליכע האַרפֿע?
ניין! לאָז זאָגען די וועלם, וואָס זי וויל.
איך ווייס, אז איך זאָג די וואַהרהייט די שאַרפֿע,
איך זאָג וואָס איך דיינק און איך פֿיהל!

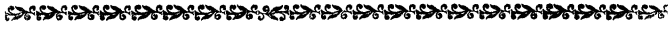
דו זאָגסט, איך בין קראַנק. ווי קען ניט קריינקען
אַן אויסגעמאַמערטער קנעכט,
וואָס קען אַביסעלע פֿיהלען און דיינקען
פֿון פֿרייהייט און מענשען־רעכט!

וואָס קען בעטראַכטען מיט אָפֿענע אויגען
יערען שווינדלער און היפּאָקריט,
און פֿאַר'ן גאַלדענעם גאַט אין דרייען געבויען
פֿערשקלאַפֿען פּראָלעטאַריאַט!

עס שטורמט מיין האַרפֿע, עס פּלאַצען די סטרוינעס
פֿון קללות אויף טיראַניי,
אויף אַלע פֿינסטערע אַמונות,
אונזיסענהייט און שקלאַפֿעריי!

דו זאָגסט גענוג פֿון דער גענעוואַרט זינגען,
פֿון קייטען, מרערען און שמערץ!
לאָז פֿון דער צוקונפֿט דיין האַרפֿע קלינגען
אז דערפֿילען מיט האַפֿנונג דאָס האַרץ!

איך האָס אַליין מיינע זיפֿצען און מרערען,
דאָך וואו נעהמט מען זיסע מוזיק!
דעם ליידענדען פֿאַלק וואַלט איך איצט גערן
געזונגען פֿון פֿרייהייט און גליק!

נאָר ווי קען איך פֿון דער צוקונפֿט זינגען,
ווען די געגענוואַרט שמעהט מיט איהר שווערד!
טרערען פֿליסען, קייטען קלינגען,
בעפֿלעקט איז מיט בלוט די ערד.

אַה, ניין! איך ניט, מיין גוטער פֿריינד!
ניט פֿריי איז אין זינגען דער דיכטער!
און ווען אויך די גאַלדענע צוקונפֿט שיינט
פֿאַר מיר מיט הימלישע ליכטער—

דאָך טראָג איך אין ברוסט דער געגענוואַרטס וואַנדען,
דעם האָס צו איהר גאַלדענעם גאַט!
צו דער ליידענדער מענשהייט בין איך געבונדען
מיט אַן עלעקטרישען דראָט!

פֿונקען צופֿלאַק'רען ביי מיר אין האַרצען
יעדע מענשליכע טרער, יעדען פֿלוג!
איך פֿיהל, ווי דער וועלט'ס גיפֿטיגע שמערצען
וועבען מיין לייכען-טוד!

דאָך פֿריינד! לאָמיר לערנען די געגענוואַרט האַסען,
איהר פֿאַלשקייט, אונמענשליכקייט, נויטה—
דער האָס וועט ערוועקען די אַרבייטער-מאַסען,
דער האָס וועט צוברעכען די קייט!

און ווען עס זאָלען נור אַלע שקלאַפֿען
די געגענוואַרט האַסען ווי איך,
וואַלטען זיי געקענט אין איין מאָג בעשאַפֿען
אַ גאַלדענע צוקונפֿט פֿאַר זיך!

אלע דומהייטען, וועלכע די וועלט פֿערגעמערט,
אלע רויבער, וואָס זי רעספעקטירט,
וואָלט דאָס פֿאַלק אויף שטיקער צושמעטערט
און אַ פֿרייעס לאַנד פֿראַקלאַמירט!

דיזע וועלט וואָלט פֿערשווימען אין בלומען און ליכטער
און קלינגען מיט זיסער מוזיק!
און אויך דער קראַנקער, דער טרערען־דיכטער
וואָלט זינגען פֿון ליעבע און גליק!

דער יונגער העלד.

(געווידמעט אָן א. בערקמאן.)

מען האָט ניט געהערט פֿון דער ביהנע איהם שרייען,
זיין שרייבען איז געווען אָהן גליקליכען ווייז,
צווישען די ראַדיקאלע פֿארטייען
האָט ער ניט פֿערגומען דעם גאַלדענעם שפיץ!

ער איז אַן איינפֿאַכע, רוסישע זעעלע,
אַן עהרליכע זעעלע, וואָס ליעבט אָהן אַ שיעור
די פֿרייהייט, די שטאַלצע, די ברויטע, די העלע,
און אָפֿפֿערט זיין לעבען, זיין בלוט צוליבע איהר!

פֿאַר זיינע אויגען זיינען געשטאַנען
די עלענדע שקלאַפֿען פֿערשמאַכט און פֿערשטויבט,
פֿון בלוט-וויגער כיטרע, פֿון ווילדע מיראַנען
געקויפֿט און פֿערקויפֿט און אָהן מיטלייד בערויבט.

זיין יונגעס האַרץ האָט זיך אָנגעצונדען
מיט האַס און מיט ראַכע, מיט צאַרן און שאַנד,
און דעם ליידענדענס טרערען און וואונדען
האַבען בעוואַפֿענט זיין העלדישע האַנד!

זיין בראַווע האַנד האָט ניט געציטערט,
אויך זיין אויג האָט געצילעוועט גוט;
דאָך האַרט זיינען די ברואים, וואָס ווערען געפֿימערט
מיט שקלאַפֿען-פֿלייש און שקלאַפֿען-בלוט!

זיין בלוטיגער פֿיינד איז לעבען געבליבען,
דאָך בערקמאַן'ס טהאַט, זיין נאַבעלע טהאַט,
איז מיט בלוטיגע טרערען פֿערשריבען
אין האַרצען פֿון פּראַלעטאַריאַט!

איהר מענט איהם מיט שמוץ אָדער בלוטען בערעקען, —
זיין טהאַט איז אַ הייליגער קריענס-סיגנאַל,
וואָס מוז אַלע עהרליכע הערצער דערוועקען
צום קאַמפּף פֿאַר דעם פֿרייהייטס-אידעאַל!

יִסְרָאֵל

זייט איהר פעהיראטה ?

נאך ניט געהייראטה? איז עס דען מעגליך?
אך, איהר זייט גליקליך, מיין הערר!
אייער לעבענס-שיף, מיין פריינד, איז בעוועגליך
און פריי אין דעם וועלטליכען מעער!

אך! איך בין ניט אזוי גליקליך, ווי איהר! —
איך האב געהייראטה מיט א יאָהר צוריק;
מיין פֿרוי פֿלעגט מיר זאָגען, אז זי איז מיט מיר
אויף'ן אייפֿעלטהורם פֿון גליק.

זי איז פשוט אַ מלאך! צום אונגליק בעגעגענט
האָט פֿלוצלינג זי אַ יונגען מאַן;
זיין מויל האָט מיט זיסע ריידלעך גערעגענט...
און וואָס מיינט איהר? דער טיראָן

האָט זי פֿער'כישופ'ט מיט זיין זיסען מויל
און אין דריי חדשים אַרום
האָט מיך געטראָפֿען אַ טוימען-קויל —
עס האָט מיך פֿערלאָזען מיין בלוים!

דאָס האָט מיך געקרײַנקט! כ'האָב געוואָלט זיך היינגען
און טאַקע נעבען איהר טהיר!
נאָר פֿלוצלינג דאַרף דער טײַפֿעל בריינגען
אַ נייע צרה אויף מיר

אין געשמאלט פֿון אַ מיידעל, יונג — מילך און בלוט!
ווי זאָל מען זיך ניט פֿערליעבען?
זי האָט מיר געזאָגט דורך טרערען: „גוט!“
און איז אויף מיר היינגען געבליבען...

און היינט נאָך ביז איצט!... עס פלאַצט מיר מיין ברוסט,
איך געה שיעור ניט אַראָב פֿון זינען!
זי האָט נור צו בעלער און קליידער אַ לוסט,
און איך קען קוים אויף ברויט פֿערדיענען!

איך וואָלט זיך אַודאי אומגעבראַכט, —
אַ נס וואָס אַ שעהנע ברוגעטין
האָט מיט מיר בעקאַנטשאַפֿט געמאַכט...
אַך, זי נור, זי קען מיך רעמען!

אַה, יאָ! דיוער מלאַך וועט מיך רעמען!
זי איז אַזוי מילד און שעהן!
מיין אַלטע טראַנטע וועל איך גמ'ען —
אויך מיר אַ פאַרשוין!

עס וועט מיר זיין אַ ביסעלע שווער,
אַבער... איך בין ניט קיין אינגעל!
דאָך זאָג איך אייך אָפֿען, מיין ליעבער הערר!
איהר זייט גליקליך, וואָס איהר זייט נאָך „סינגעל“!

מיון מרזים.

יך האב געטרוימט פֿון ווייסע בלומען,
ווייס, ווי געפֿאלענער שנעע;
זיי זיינען אין מיון צימער געקומען,
איך ווייס ניט, ווי אזוי.

זיי האָבען מיט זיידענע קוויימען בעריהרט
שמיל מיון הייסען שמערן;
איך האָב אויף מיון קראַנקער ברוסט געשפּירט
זייערע פּערל-טרערען.

איך האָב געפֿיהלט, ווי פֿון יעדער בלום
גיסט זיך אַרײַן אין מיון האַרצען
אַ וואַנדערבאַר-זיסער פאַרפֿיזם
וואָס היילט מיינע אַלע שמערצען.—

אין פֿענסטער צו מיר האָט אַרײַנגעבליקט
די שענהע, בלאַסע לבנה,
איך פֿרעג זי: ווער האָט מיך בעגליקט
מיט דער נן-ערדן מתנה?

זי קוקט מיך אָן מיט די זילבערנע שטראַהלען
און פֿלויסטערט שמיל צו מיר:
„די בלומען זיינען אַראַבגעפֿאלען
פֿון אַ הייליגען בוים צו דיר!“

די פרייהייטס-געמין איז געפֿלויגען
שטיל דורך דער שקלאַפֿען-וועלט,
עס האָבען בעמערקט איהרע הימלישע אויגען
דעם אָרעמען דיכטער'ס געצעלט.

בלאָס, אַליין, פֿון דער וועלט פֿערגעסען,
ווייט פֿון איהר שמוץ און שוים,
איז ער מיט זיין פֿעדער אין האַנד געוועסען
פֿערטיעפֿט אין אַ פֿרייהייטס-טרוים. —

מיט טרערען האָט די געמין געבליקט
אויף איהר בלאַסען זינגער
און האָט פֿון איהר בוים די בלומען געפֿליקט
מיט ציטערעדע פֿינגער :

„ער טרוימט פֿון מיר, ער ביינקט נאָך מיר, —
געהט צו איהם, שנעע-ווייסע בלומען!
זאָגט, אַז איך שמעה ביי דער מענשהייטס טהיר,
ווייל גיך צו דער מענשהייט קומען!“

„טרויסט זיין האַרץ, היילט זיינע וואונדערן
מיט אייערע פֿערל-טרערען.“
און די געמין איז פֿערשוואונדערן
צווישען די גאָלדענע שמערען.

איך האָב זיך אויפֿגעכאַפט. די לבנה
שיינט, ווי זילבערנער שוים,
אַבער, וואו איז די בלומען-מתנה?
ס'איז געווען נור אַ טרוים, נור אַ טרוים! ...

דער זיסער מרוים איז אוועקגעשוואומען;
דאך ווייס איך ניט, ווארום
איך קען ניט פֿערגעסען די שנעע-ווייסע בלומען
און זוך זיי אימער ארום.

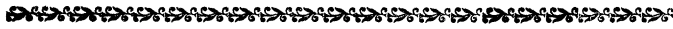
ימים

מיין לעצטע האפנונג.

יין שטורם, אין קאמפף איז מיין יוגענד פֿערשוואונדען,
פֿון ליעבע, פֿון גליק האָב איך קיינמאל געוואוסט;
נור בימערע טרערען און בלוטיגע וואונדען
האָבען געקאָכט און געברענגט אין מיין ברוסט.

פֿריה האָב איך מיין הויז און מיין היימאט פֿערלאָרען,
פֿון קינדהייט האָט מיך שוין דער מול פֿערפֿאַלגט;
פֿערגיפֿטעט האָט ער מייע בליהענדע יאָהרען
און תמיד געמאַטערט, געקוועלט און געיאָגט.

פֿריה זיינען געשטאַרבען מייע האָפֿנונגען די זיסע,
פֿריה האָב איך דערזעהן דעם ווילדען קאַנטראַסט:
דאָס אַרבייטער-פֿאַלק אין אַ פֿינסטערער פֿיסה
און שווינדלער און רויבער אין אַ רייכען פֿאַלאַסט.

א געוואלטיגער שמורס האָט מיין זעלע צוצימערט
און איך האָב געשוואַרען נקמה און טויט
צו אַלעס, וואָס האָט אונזער לעבען פֿערבימערט,
געמאַרדעט, בערויבט אונזער פֿרייהייט און ברויט.

פֿאַר אַלעס, וואָס מענשען איז הייליג און מהייער,
האָב איך גערופֿען צום קאַמפֿ מיט געוויין;
אין מיין האַרץ האָט געפֿלאַקערט אַ הייליגעס פֿייער,
געוועזען מיין גאָט איז די מענשהייט אַליין!

עס האָבען געלאַכט די אונגוויסענדע שקלאַפֿען:—
„משוגענער דיכטער, הער אויף דיין געשריי,
וואָס ווילסטו מיט פֿרייהייט, מיט קאַמפֿ און מיט וואַפֿען?
די רייכע זיינען מעכטיג און די וועלט איז פֿאַר זיי!“

עלענד בין איך אין דעם שמורעם געשמאַנען,
מיין עלענדער קאַמפֿ האָט געהאַט קיין ערפֿאַלג:
עס הערשען ווי תמיד די ווילדע טיראַנען,
עס בלוטעט ווי תמיד דאָס אָרעמע פֿאַלק.

אַה, מול, דו האָסט ניט געלאָזט מיר ערווערבען,
איין פֿונק האַטש פֿון פֿרייהייט, פֿון מענשליכען רעכט;
כ'בין אַ שקלאַף אין מיין לעבען, — אַה, לאָז מיך פֿריי שמאַרבען
פֿאַר די בעפֿרייאונג פֿון ליידענדע קנעכט!

רויב ניט ביי מיר מיין האַפֿנונג די זיסע,
מיין לעצטע האַפֿנונג אַ מינוט פֿאַר מיין טויט:—
זעהן ווי דאָס פֿאַלק וועט צוברעכען זיין תפיסה
און וועט זיך בעפֿרייען פֿון הונגער און נויטה...

עלענד.

עלענד צו זיין, אָה! וואָס קען זיין שלימער?
עס ליגט אויף דיין ברוסט אַ שטיין;
זעהסט טויזענדע מענשען און דאָך פֿיהלסטו אימער,
אַז דו ביסט אליין... אליין!

דו זעהסט, ווי די וועלט ווערט אין טרערען פֿערטרוגקען,
ווי דער פֿרייהייטס-גייסט איז פֿערהאַסט,
און עלענד שמעהסטו, דיין קאַפּ געזונקען,
ווי אַ ניט געבעטענער גאַסט.

דו קענסט ניט פֿאַר קיינעם דיין טרויער ענטדעקען,
אַלץ דורשמעט איצט נאָך געלד און בעטרוג;
דו האָסט ניט קיין פֿריינדליכע האַנד, וואָס זאָל וועקען
דיין מוטז מיט אַ וואַרעמען דרוק.

דיין שטאַלצער גייסט רייסט זיך העכער און העכער,
דאָך בויגט זיך אין שטורם דיין גוף,
און, ווי פֿון אַ טורמע אַ יונגער פֿערברעכער,
קוקסטו מיט טרויער אַרויף.

עלענד געהסטו דיין וועג פֿעראיבער,
דעם וועג פֿון דערנער און שטיין,
דו צאַפעלסט זיך אין דעם פֿרייהייטס-פֿיבער,
דו קעמפֿסט און פֿאַלסט אליין!

אויף'ן שלאכט-פערד.

ער שרעקען מיך ניט מיינע טרערען און וואונרען,
איך שמעה פֿון קינדהייט אין שטורם-ווינד.
דאָך, שיקואל, דו האָסט מיר די הענד געבונדען,
דו האָסט מיר בערויבט מיין פֿעדער אַצינד.

דו האָסט מיר מיין איינציגע וואַפע ענטריסען,
און ווי אַ פֿערוואונדעטער זעלנער אין פֿעלד,
ליג איך איצט עלענד, און זעה מיין בלוט פֿליסען,
שמיל אויף מיין אַלמען, צובראָכענעם שווערד.

איך ליג און הער, ווי די וואַפען קלינגען,
עס שוועבען די פֿאַהגען אין בלוטיגען דאַמפּף;
מיין האַרץ רייסט זיך. אָה! ווער קען מיך צווינגען,
ניט וואַרפֿען זיך אויף דאָס ניי אין קאַמפּף?

אָה, ניין! איך מוז זיך ווידער שמעלען
אויף מיין אַלמען פֿאַסט און מיט'ן שווערד אין האַנד
בעייסטערען די רויטע רעבעלען
צום בלוטיגען קריעג געגען שקלאַפֿען-שאַנד!

יפּוּס

דער אבענד גלאַה.

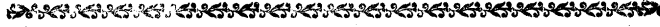
(פריי נאך גארדאָן.)

ה, מוזע, רוף מיך ניט! מיט דייע צויבער-פֿינגער
וועק ניט די סטרונעס פֿון מיין קראַנקעס האַרץ!—
פֿער'משפּט איז צום טויט דיין בלאַסער זינגער,
צו ענדע איז דאָס ליעד פֿון קאַמפּף און שמערץ!

זיין וועג געווען איז שווער! ער האָט אויף איהם בעגעגענט
דערנער, שטיינער, פֿערליימדונג, הונגער נויט און קעלם.—
עס האָט געבליצט, געדונערט און גערעגענט
און ער האָט אַבראַכלאָז געוואַנדערט אויף דער וועלט.

איצט קלאַפט דער טויט אין זיין לעבענס-קאַמער,
ער זאָגט: צו ענדע איז דיין אַרבייטס-מאַג!
פֿערלעש דיין פֿייער, לייג אַוועק דיין האַמער!
קום! דו הערסט?... עס קלינגט דער אַבענד-גלאַק!

עס קלינגט דער אַבענד-גלאַק! יא, איך הער איהם קלינגען.
מיין טויטעס-אורטהייל הער איך אין זיין קלאַנג.—
און לעבען ווילט זיך... עס ווילט זיך טרוימען, זינגען,
קעמפּפֿען געגען יעדען שקלאַפֿען-צוואַנג!...

איך וואָלט נאָיאלט, אָה, פֿאַלק! דיין רויטען זעגעל
 נאָך מאַכען זייער מיט מיין האַרצענס-בלוז...
 און, ווי אַ לייב מיט זיינע שאַרפֿע נעגעל,
 דיין פֿינד בעקעמפֿען מיט שטאַלצען העלדען-מוטה!

דאָך, וואָס נוצען די הייליגסטע פֿערלאַנגען?
 צו ענדען איו מיין לעבענס שטורם-מאָג!—
 צו ענדען — טרוימען, טרערען און געזאַנגען,
 עס רופֿט דער טויט, עס שלאָגט דער אָבענד-גלאַק!

דער קוילענגרעבער.

ווי אַהר וואַרמט זיך, ברידער, ביי דעם פֿרעהליכען פֿייער
 בעשירעמט פֿון רעגען און ווינד,
 צו דענקט איהר אַמאָל, ווי שרעקליך טייער
 עס קאָסט יעדע קויל אויג אַצינד?

צו דענקט איהר אַמאָל, אַז מיר צאָהלען צו גוט?
 איהר זעהט דיזעווע גליהענדע אַשעס?—
 זיי זיינען געפֿאַרבט מיט מעגשליכען בלוט
 פֿון טויזענדער יונגע נפשות!

דאָס פֿייער פֿלאַקערט פֿרעהליך און שעהן,
דאָך צימערט אין מיר יעדער אבר,
איך ווייס, יעדע קוהל איז אַ מצבה-שמיין
פֿון אַן גע'הרג'עטען קוילענגרעבער'ס קבר.

אַה ניין! דאָס זיינען ניט מויטע שטיינער, —
דאָס ברענט אַ בלוטיגער באַרג
פֿון אַרבייטער ביינער, אַרעמע ביינער —
די קוילענגרוב געווען איז זייער זאַרג!

ברידער! קענט איהר דאָס שרעקליכע לעבען
פֿון אַ פֿערשקלאַפֿטען „מיינער“?
זאָגט, צו עס קאָן אין דער וועלט נאָך געבען
אַ פֿינסטערער שיקזאַל ווי זיינער!?

ער אַרבייט פֿון קינדהייט אין דער ערד בעגראַבען
פֿאַר'ן קאַרגען שטיקעלע ברויט,
און דאָס קאָן ער אויך נישט אימער האַבען,
און ליידט נאָך הונגער און נויט!

מיט זיין אייגענעם קינד איז ער וועניג בעקאַנט:
פֿאַרטאַג נאָך פֿערלאַזט ער זיין שטיב,
און איילט צו דער אַרבייט, צו דער שקלאַפֿען-שאַנד
אין דער קאַלטער, פֿינסטערער גרוב!

ער אַרבייט און אַרבייט אין זיין דונקלען געצעלם
פֿאַר די רייכע אייזענבאַהנען,
פֿאַר אַלע דענקער און קינסטלער פֿון דער וועלט,
פֿאַר אַלע זאַמע מיראַנען!

ער אַרבייט זיין לעבען אין שרעק און נעפּאהר,
לעבענדיגערהייט זיין פֿערשאַמען...
און וואָס איז זיין לויז? ער ווערט דערפֿאַר
גערויבט! מיט די פֿיס געמראָמען!!

קיילען-באַראָנען, רויבער-באַנדע!
איהר שעכט און בלייבט נאָך גערעכט...
אויב איהר זייט מענשען, איז אַ שאַנדע
בעלאַנגען צום מענשען-געשלעכט!

דאָן שמעהען די ווילדע חיות פֿיעל העכער
אין הומאַניטעט ווי איהר,
אַ מהיער איז קיינמאָל קיין פֿערברעכער
געגען זיין ברודער-טהיער.

איין לייב וועט דעם צווייטען לייב נישט מווימען,
און מענשען — די קרוין פֿון נאַטור—
מענשען פֿרעסען איינער דעם צווייטען,
ביז עס בלייבט פֿון זיי קיין שפור!

ווען איהר וואַרעמט זיך, כּרידער, ביי אַ פֿרעהליכען פֿיער,
בעשירעמט פֿון רעגען און ווינד,
דענקט פֿון דעם „מיינער“! דענקט, ווי מײער
עס קאָסט יעדע קויהל אונז אַצינד!

דענקט פֿון דעם „מיינער“, פֿון זיין פֿרוי און קינד,
פֿערשקלאַפֿט ביי די גאַלדענע געמער,
זעהט, ווי זיי ווערען ערמאַרדעט ווי הינד,
און האַבען קיין פֿריינד און קיין רעמער!

און, ווען איהר האָט נור אַ ביסעלע מוטא, וואַכט אויף, גרייבט צו די וואַלען, און מיט אייער האַרץ און בלוט פֿערטהייריגט די ליידענדע שקלאַפֿען!

אָפּט

דער יתום.

ב לויע אויגען, גאַלדענע לאַקען,
ווייס ווי אַ ליליען-בלום,
אין אַן אַרעם העמדעל, אָהן שיד, אָהן זאַקען,
זיצט ער אין מיין רוב.

אַן אַרעמער יתום! קיין פֿאַטער און מוטער,
פֿרעמדע גיבען איהם ברויט;
ער ווייסט, דאָס איך בין צו קינדער אַ גוטער
און קומט צו מיר מיט פֿרייד!

ער איז פֿול שענהייט און פֿאַעזיע,
נור פֿרעמד איז איהם קינדערלוסט;
מרויעריג זיצט ער ביי מיר אויף די קניע,
מוליעט זיך צו צו מיין ברוסט!

איך הער, ווי זיין הערצעלע קלאפט ווי דערשראָקען
פֿון לעבענס-שמורמוינד;
איך בענעץ מיט מרערען די שעהנע לאָקען
פֿון אונגליקליכען קינד!

שעהנעס קינד! ווען מען וואָלט דיך ערצויגען
צווישען מענשען-פֿריינד,
דו וואָלסט ווי אַ העלער רעגענבויען
מיט לעבענספֿארבען געשיינט!

ווען די נויט מיט איהר אייווערנער האַנד
זאָל דיך נישט וואַרען, נישט שמיקען,
דו וואָלסט אַמאָל מיט נייסט און מאַלאַנט
די מענשליכע הערצער דערקוויקען!

נור עלענד ביסטו, אַרעמעס קינד!
דו האָסט קיין פֿריינד, קיין היים,
ווי אַ צווייגעלע, וואָס דער ביזער ווינד
רייסט אַראָב פֿון אַ בוים,

און מראַגט אַרום צווישען זאמד און שמיינער...
קינד! ווער פֿיהלט דיין שמערץ?
דיך קושט נישט קיינער, דיך דריקט נישט קיינער
צו אַ וואַרמען מומער-האַרץ!

אין דער קאלטער וועלט ווער וועט פֿון דיר דענקען?
צו „ביזו" איז דער הייבער הערר!
און דער אַרעמער שקלאַף קען דיר נור שענקען,
ווי איך, אַ וואַרעמע מרער!

וואוהין וועסטו געהן? וואס וועט פֿון דיר ווערען?
עלענר ווי א שטיין;
אין מיעפֿען ים פֿון שמערצען און מרערען
וועט דאס עופה'לע אונמערגעהן!

בלויז אויגעזיגן גאלדענע לאַקען,
א וואונדער־שעהנעם קינד;
אונשולדיג, מרויעריג, בלאַס און דערשראָקען
שמעהט עס אין שטורמוינד.

דער קינדער־מערדער.

(אן אַריגינעלעס בילד פֿון לעבען.)

יין אַ קאַלמער, פֿינסטערער ווינטער־נאַכט,
איז אין הויז צום דאָקטאָר גראַן
אַריינגעקומען בלאַס און פֿערשמאַכט
אַן אַרעמער יונגער מאַן.

דער דאָקטאָר האָט איהם געפֿרעגט, וואָס ער וויל.
ער האָט געשוויגען אַ פּאַר סעקונדען,
און האָט מיט מרערען, מרויעריג, שמיל
ענטדעקט פֿאַר איהם זיינע וואונדערן.

„איך בין אַרעם, דאָקטאָר, שרעקליך אַרעם!
איך האָב אַ פֿרוי און קינדערלאַך צוויי;
מיר לעבען אין איינעם אין אַ פֿינסטערען קבר,
וואו די וועגד זיינען בעדעקט איצט מיט שניי...“

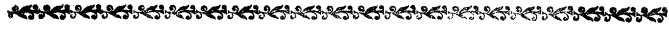
„איך בין אין אַ סמרייק שוין אַ מאָנאַט פֿיער
און קען קיין סענט ניט פֿערדינען;
דער לענדלאַרד קומט יעדען טאָג צו מיר—
כ'געה שיער ניט אַראָב פֿון זיינען!“

„דאָך, דאָקטאָר, איך בין ניט געקומען צו אייך,
איהר זאָלט אַ נרבה מיר געבען.
כאַטש איך בין אַרעם און איהר זייט רייך,
דאָך האָב איך קיינמאַל געבעטעלט אין לעבען!“

„אַה, ניין! איך קום עטוואָס אַנדערס בעמען...
אַה! ווי עס בלוזעט מיין האַרץ!
דאָקטאָר! איך וויל איהר זאָלט אונז רעמען
פֿון אַ נייעס אונגליק און שמערץ!“

„בזו איצט האָבען מיר מיט צוויי קינדער געלימען
שרעקליכען הונגער און קעלט!
און גיך וועט מיין פֿרוי בריינגען אַ דרימען
אומגליקליכען שקלאַף אויף די וועלט!“

„בריינגען אויף אייביגע שמערצען און ליידען,
אויף דעם בלוזיגען יאַגד נאָך ברויט!
איך וויל... איך מוז דיווען אונגליק פֿערמיידען,
אַה, דאָקטאָר, העלפֿט מיר אין נויט!“

„א שקלאַר'ס א קינד, חוץ קיימען און שמערן,
וואָס וועט איהם די וועלט געבען?
עס וועט פֿערשעלטען זיין פֿאַמערס האַרץ,
וואָס האָט איהם געגעבען דאָס לעבען!“

„עס ערוואַרמעט איהם די בעמלעך-שאַנדע,
דעם הונגערס אייווערנע רומ,
וואָס טרייבט פֿערקויפֿען צו דער רויבער-באַנדע
אונזער פֿרייהייט, אונזער בלוט!“

„אַה, דאָקטאָר! עס איז נאָך צייט אַצינד
דעם פֿונק פֿון לעבען דערשטיקען.
צו וואָס זאָל נאָך אַן אונשולדיגעס קינד
דיזע פֿינסטערע וועלט אָנבליקען?“

פֿערטראַכט האָט דער יונגער דאָקטאָר גראַן
אַרומגעשפּאַנט אין זיין חדר.
ער האָט בעטראַכט דעם אַרימען מאַן
אין זיינע צוריסענע קליידער.

זיינע שוואַרצע הענד, זיין בלאַסען שמערן,
זיין אַראַפּגעלאָזמען קאַפּ,
און ווי עס קייקלען זיך גרויסע טרערען
פֿון די טרויעריגע אויגען אַראַב!

„יונגער מאַן, איך האָב מיטלייד מיט אייך!
איהר ווילט בעגעהן אַ גרויסען פֿערברעכען;
איך וואָלט געקענט אַרעטירען אייך גלייך,
גור איהר זייט יונג, און איך רעכען,

„אז איהר וועט מעהר דערפֿון ניט דענקען!
געהט צו די וואָס זיינען רייך,
זיי וועלען אייך אַ פֿאַר דאָלאַר שענקען
און האָבען מיטלייד מיט אייך!“

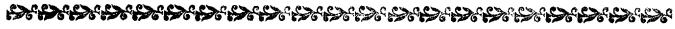
אויף דעם בלאַסען געזיכט פֿון אַרימען מאַן
האַט געשפּיעלט אַן איראַנישער שמייכעל;
ערשמוינט איז געוואָרען דאָקטאָר גראַן:
„דער מאַן האָט פֿערלאָרען זיין שכל!“

„געהן צו די רייכע! צו די רויבער פֿון ליכט!
צופֿיעל גילט. איז שוין אין מיין בעכער!
ניט מיך — די רייכע שלעפט צום געריכט!
זיי זיינען די וואַהרע פֿערברעכער!“

„פֿון אונזער בלוט זיינען זיי רייך!
און ווען ניט די דיקע, רייכע לאָרדען,
וואָלט ניט געבעטען אַ פֿאַמער ביי אייך
זיין אייגען קינד ערמאָרדען!“

„געה צו די רייכע!“ איהר זייט ניט קיין שלעכטער.
איך דאַנק אייך, דאָקטאָר גראַן!
און מיט אַ בייסענדען געלעכטער
איז אַוועק דער יונגער מאַן.

וויעדער אַ קאַלטע ווינטער-נאַכט;
ביי אַ פֿייער אויף אַ דיוואַן,
זיצט איבער אַ בוך פֿערטראַכט
דער יונגער דאָקטאָר גראַן.

פלוצלונג הערט ער א געשריי:
„עפענט די טהיר, דאָקטאָר גראַן!“
און בלאַס ווי דער טויט, בעדעקט מיט שניי,
לויפֿט אַרײַן דער אַרימער מאַן.
„דאָקטאָר! פֿערליערט ניט קיין מינוט,
מיין פֿרוי, זי שטאַרבט אַוועק!“
דער דאָקטאָר נעהמט זיין ראָק און הוט,
און זיי געהן שנעל אַוועק.

.....

אין אַ קליינעם רוים, ביי אַ שײַן פֿון אַ ליכט
האַט דער דאָקטאָר גוט בעמראַכט:
אַ יונגע פֿרוי מיט אַ דאַרען געזיכט,
שוואַרץ ווי די פֿינסטערע נאַכט!
געבען איהר זיינען געלעגען צוויי קינדער
און האַבען געציטערט פֿון קעלט...
אַה, ווי גליקליך איז דער בלינדער
אין דיעזער פֿעראונגליקטער וועלט!
„וואָס האָט איהר דאָ מיט דער פֿרוי געמאַכט!“
האַט געשריען דאָקטאָר גראַן.
„—איך האָב צו איהר געכמען אַ דאָקטאָר געבראַכט“
האַט געענטפֿערט דער אַרימער מאַן.
„ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער וועט דאָס קינד...
—דאָך, דאָקטאָר, וואָס איז איצט מיט איהר?...“
—זי און דאָס קינד זיינען טויט אַצינד,
און דער שרעקליכער מערדער זייט איהר!

„אָה, דאָקטאָר, רעמעט! רעמעט זיי!
— צו שפעט! עס איז אלעס פֿערפֿאלען!“
און דער עלענדער איז מיט אַ ווילדען געשרי
מייט צו דער ערד געפֿאלען.

דער אַרבייטער.

(נאָך נעקראַסאָוו.)

נעל לויפֿען די רעדער, ווילד קלאַפען די מאַשינען,
אין שאַפֿ איז אזוי שמוציג און הייס;
דער קאָפּ ווערט פֿערטומעלט, אין די אויגן ווערט פֿינסטער,
פֿינסטער פֿון טרערען, פֿון שווייס.

גענוג שוין אייך גיסען, איהר ביטערע טרערען,
איהר מאַכט אויף מיין אַרבייט אַ פֿלעק;
און ווען דאָס דערזעהט נור דער גולן דער זייסמער—
ער טרייבט מיך פֿון דאַנען אוועק.

ווי זאָל מען דעם מייסמער מקנא ניש זיין,
זעהט, ווי ער איז פֿעט און ווי רויט;
ער זויפֿט נור זיין ביר און רויכערט זיין סיגאַר—
וואָס ווייס ער פֿון הונגער, פֿון נויט!

ער שמייכעלט דעם באָס און ווי אַ ווילדע היה
פֿאַלט ער אַרויף אויף די קנעכט :
ער צאַפט זיי די דמים און בויגט זיי אין דרייען
און בלייבט דערצו אימער גערעכט.

איך פֿיהל שוין ביי זיך קיין גאַנצען אבר,
צובראַכען, צודריקט איז מיין ברוסט,
איך קען ניט פֿון וועהטאָג מיין רוקען איינבויען,
ביי נאַכט לאָזט ניט שלאָפֿען דער הוסט.

וואו ביסטו פֿערשוואונדען, מיין גאַלדענע יוגענד,
וואו ביסטו מיין בליהענדע קראַפֿט ?
פֿאַרוואָס, שלעכטע מענשען, האָט איהר מיך פֿון קינדהייט
גע'הרג'עט, געוואָרנען, פֿערשקלאַפֿט !

דאָך וואָלט איך ניט קלאַגען אויף מיין אייגענער לאַגע,
איך ווייס, דאָס די צייט איז ניט ווייט,
ווען רוהיג וועל איך שלאָפֿען אין מיין פֿינסטערען קבר,
פֿון שמערצען, פֿון קייטען בעפֿרייט.

גאָר ווען איך דערמאָן זיך אָן מיין פֿרוי, מיינע קינדער,
דאָן ברעכט מיר מיין האַרץ פֿון געוויין—
ווער וועט זיי בעשיצען, ווער וועט זיי דערנעהרען ?
זיי בלייבען אין דער וועלט גאַנץ אַליין !

איך זעה זיי, ווי איצט שוין פֿעהרונגערמע, בלאַסע
ביי דער מיר פֿון אַ רייכען מאַגנאַט :
די פֿרוי בעגיסט זיך מיט ביטערע מרערען,
זי ציטערט פֿאַר דעם הערר ווי אַ בלאַט.

זי בעט ביי איהם הילפע, זי בעט איהם דעם רויבער,
מיט א קינד אויף די הענד פאר איהם קניעט—
דער הונגער איז שרעקליך און בעצאהל ניט דעם לענדלאַרד,
דאן וואַרפֿט ער אַרויס אויף דער סמריט!

איך הער, ווי ער זאָגט איהר: „מיר קענען אייך שנאַרערס,
וואָס קומט איהר אונז דולען דעם קאַפּ!“
און ער טרייבט זי אַרויס מיט די וויינענדע קינדער,
דער מערדער... אַה, ניין — פֿילאַנטראָפּ!

אַה, אַרבייטער לעבען, אַה, שרעקליכעס לעבען,
דיין שמערץ איז אַהן אַ גרונד, אַהן אַ ברעג!
אין דיינע בלוטיגע וואונדערן ויצען גיפֿטיגע שלאַנגען,
ווי אַ קבר איז פֿינסמער דיין וועג!

שנעל לויפֿען די רעדער, ווילד קלאַפען די מאַשינען,
אין שאַפּ איז אַזוי שמוציג און הייס:
דער קאַפּ ווערט פֿערטומעלט, אין די אויגען ווערט פֿינסמער,
פֿינסמער פֿון טרערען, פֿון שווייס.

דער מייסמער לויפֿט אַרום ווי אַ ווילדע חיה,
ער טרייבט צו דער שחיטה די שאַף—
אַה, זיי לאַנג ווײַזט איהר וואַרטען, ווי לאַנג וועט איהר דולדען?
אַרבייטער, ברידער, וואַכט אויף!

פֿינס

אויף א באל.

די אָס שמעסטו, בלאַסער טרוימער,
געוונקען דעם קאַפּ אויף'ן ברוסט?
זעה דייע שוועסטער און ברידער
זינגען און טאַנצען מיט לוסט!

זעה, ווי עס טראָגען זיך פאַרלאַך,
בעפליגעלט פֿון זיסער מוזיק, —
בעקעלאַך גליהען, די אויגען
בליצען מיט יוגענד און גליק.

נור דו ביסט בלאַס און פֿערטרויערט,
נור דו ביסט, ווי אימער, אַליין!
אַליין, ווי אַ שמורם-וואַלקען,
אַליין, ווי אַ פֿעלזען-שמיין!

דו שמעסט און דענקסט, אז מאַרגען
וועט די העסליכע מיראַני
ווידער דריקען און ווערגען
די קינדער פֿון שקלאַפֿעריי!

און די שעהנע אויגען, וואָס בליצען
איצט מיט ליעבע און מוטא,
וועלען זיין פֿייכט מיט טרערען
אונטער דעם אויסביימער'ס רוס!

און די בעקעלאך, וואָס גליהען
איצט, ווי אַ ראָזע שעהן,
וועלען פֿון שמערצען ווערען
בלאָס ווי אַ מאַרמאַרשטיין!

און דאָס שעהנע מויל, וואָס זינגט איצט
דאָס ליעד פֿון פֿרייהייט און גליק,
וועט מאַרגען דאָס לעבען פֿלובען
אין דער פֿינסטערער פֿאַבריק!

אַזוי דענקט דער בלאַסער טרוימער, —
ער דענקט און שמעהט אַליין, —
אַליין, ווי אַ שמורם־וואַלקען
אַליין, ווי אַ פֿעלוען־שטיין.

זינג מיט לוסט.

יך זאָל האָבען הונדערט קעפּ,
וואָלט איך אלע אָבגעגעבען
פֿאַר מיין גרויסען אידעאל,
ווייל אָהן איהם וואָס איז דאָס לעבען?

הייסט דאָס לעבען? תמיד זעהן,
ווי עס וועלקען ארום דיר
יונגע בלומען און עם פליסען
הייסע מרערען אָהן אַ שיעור?

הייסט דאָס לעבען? פֿאַר אַ שווינדלער
שווייגענד איינבויענען דעם קאַפּ, —
קלייבען כרעקלאַך, וואָס ער וואַרפֿט דיר,
ווי דעם הזנר, פֿון מיש אַראָפּ?

גוט איז דעם, וואָס קען ניט לעזען
אויף די מענשליכע געוויכטער. —
גוט איז דעם, וואָס איז קיין דענקער,
גוט איז דעם, וואָס איז קיין דיכטער!

גוט איז דעם, וואָס האָט אין האַרצען
אַלעס מענשליכע פֿערלאָשען;
מעג די וועלט אין מרערען שווימען,
ער וועט צעהלען זיינע גראָשען...

אַבער דער, וואָס ווייס צו לעזען
ניט נור ביכער און ראַמאָנען,
דער וואָס קען אויך לעזען הערצער,
וואָס פֿערבלומען פֿון מיראַנען —

אויף די מאַרמאָר-ווייסע באַקען
אין די אויגען, מרויעריג, פֿייכט —
קענט איהר אונזער וועלט ערלערנען
בעסער ווי פֿון בוך פֿילייכט —

קוקט זיך צו צו די געזיכטער,
טרויעריגע, מיעדע, בלאסע
פֿון די היימלאָזע, בערויבטע
קינדער פֿון דער שקלאַפֿען-מאַסע!

וואָס פֿאַר שמערצען! וואָס פֿאַר ליידען!
ווי צורייסען מיר מיין ברוסט!
און איך קוק מיט ווילדען צאָרן,
ווען מען זאָגט מיר: „זינג מיט לוסט!“

„זינג מיט לוסט?“ אָ, דומע שקלאַפֿען!
רופֿט די מענצער! די פּאַיאַצען!
זאָלען זיי איך אַמווירען
מיט די פּויקען און די טאַצען!

אַבער ווייסט, אַז אויך פּאַיאַצען
לאַכען איצט דורך הייסע טרערען,
און דער הונגעריגער מענצער
טאַנצט און שילט די זאַטע העררען.

פֿרייד איז איצט ניטאָ ביי קיינעם;
יעדען איינעם איז איצט שלעכט;
פֿון די גלענצענדע באַנקירער
ביז די אונטערדריקטע קנעכט, —

ווייל דער רייכער ווייס זיין ענדע;
אַז פֿון דעם בערויבטען פֿאַלק,
פֿון פֿערבלוטיגטע געשפענסטער,
ווערט ער מאָג און נאַכט פֿערפֿאַרנט.

און די אַרעמע — זיי ליידען,
ווייל זיי האָבען קיין פֿערשמאָנד,
אום צו רייכען זיך, ווי ברידער,
אין דעם פֿרייהייטס-קאָמפּף די האַנד.

זאָגט, וואָס איז אַ דוצענד שווינדלער
געגען אזוי פֿיעל אַרבייטס-לייט?
נור אַ ביסעל מומה און אַחדות—
און מיר וועלען זיין בעפֿרייט!

דאָך גענוג... עס איז אזוי קלעגליך!
רופֿט די מענצער, די פֿאַיאַצען!
און זיי וועלען פֿאַר אייך שפּרינגען
מיט די פּויקען, מיט די מאַצען!

אַבער ווייסט, אַז אייך פֿאַיאַצען
לאַכען איצט דורך הייסע טרערען,
און דער הונגעריגער מענצער
שאַנצט און פֿלוצט די זאַמע העררען.—

יפּוֹס

פרעמדעס ברוימ.

ןך! ווי בימער איז פֿרעמדעס ברוימ,
 וואָס מען וואַרפֿט אונז צו אין דער נויט,
 זיין יערעס ברעקעל איז בימער ווי סס! —
 ווי גליקליך איז דער, וואָס ווייס ניט זיין טעם!
 ווי גליקליך איז דער, וואָס קען אָהן שאַנד
 פֿערדיענען זיין ברויט מיט זיין אייגענער האַנד,
 ניט ווערן גרוי, בלאַס, ווי דער טוידט
 ביי יעדען ברעקעל פֿון פֿרעמדען ברויט!

בעסער הונגערן איידער בעטלען.

ןןען די קענסט דיין ברויט פֿערדיענען
 אָרענטליך, אָהן שאַנד,
 שעהם זיך, ברודער, ווי אַ בעטלער
 אויסשמרעקען די האַנד!
 ווען דיין כח איז פֿערלאָרען
 און דיך דריקט די נויט,
 בעטעל ניט! בעגענען בעסער
 שטאַלץ דעם הונגע־ר־טויט!

מיין לעצמער וואונש.

יך שרעקט ניט דער טויט — מיך שרעקט דער געדאנק
צו שטארבען אויף א קראנקען-בעט;

מיין לעצמער וואונש, מיין לעצמער פֿערלאנג איז:
דאָס שלאכט-פֿעלד זאָל זיין מיין טהרה-ברעט!

ניט ווי די פֿערמאָטערטע, שוואכע שקלאפֿען,

ניט ווי אַן אָפֿפֿער פֿון עלענד און נויט;

ניין! אין דער האַנד מיין פֿאָהן, מיין וואַפֿען,

קעמפֿענדיג וויל איך בענענגען דעם טויט!

ניט אונטער'ן גערויש פֿון פֿערשפעטיגטע מרערען,

ניין! אונטער'ן פֿרייהייטס דונער-קראַך,

וואָס וועט אלע קייטען און טראָהנען צושטערען,

ויל איך שטארבען מיט אַ שטאַלצען לאַך!

פון מיין מאג'יכע.

I.

די דום איז צו קעמפֿען געגען דעם טויט;
דאָס לעבען איז טויזענד מאָל שרימער,
ווען האָס און פֿערלוימדונג, עלענד און נויט
פֿערפֿאַלגען דיך אימער און אימער!

ווען פֿריינדשאַפֿט און ליעבע, וואָס פֿלעגען אַמאָל
דיך טרייסמען אין עלענד אין שווערען,
פֿערמעהרען איצט נור די אונגענדליכע צאָהל
פֿון דייע וואונדערן און טרערען!

ווען דיין אידעאל, דיין לעבען, דיין זיין,
וואָס פֿלעגט פֿול מיט האַפֿנונג דיר שיינען,
איז יעצט פֿערשמעלט מיט אַ ווילדען טאָבן
פֿון טריאומפֿירענדע שוויינען!

II.

איך האָב מיט'ן בלוט פֿון מיין האַרץ געשריבען,
און איצט איז מיין טינטער לעהר;
עס איז דאָרט קיין טראַפען בלוט פֿערבליבען,
קיין איינציגע הייסע טרער!

אלץ האָט פֿון מיר אויסגעוויגען
די קאלמע, אונמענשליכע וועלט;
איצט זיך איך צובראָכען און געבויען,
אליין אין מיין געצעלט.

פֿאלק! איך האָב דיך געליעבט ניט ווי די,
וואָס גלעשמען זיך רוהיג די בייכער,
און גלענצען מיט פֿרעמדער פֿילאָזאָפֿיע
און לעבען זיך, ווי אַ רייכער.

אַה, ניין! דעם ליידענדען'ס „אַך" און „ווייה"
האָט זיך אָבגערופֿען
אין מיין ברוסט מיט אַ קריעגס-געשריי,
וואָס האָט נאָך נקמה גערופֿען.

עס האָט אויף מייע פֿרויהלינגס-בלומען
מיט שקלאַפֿען-בלוט גערעגענט;
וואו שקלאַפֿען-טרערען האָבען געשוואַמען,
האָבען זיי מייע בעגעגענט!

איך האָב מיין אייגענעם שמערץ פֿערטרונקען
אין ים פֿון דער מענשהייט'ס שמערץ;
עס האָבען יר פֿרויהייט'ס הייליגע פֿונקען
געגליהט און געברענט אין מיין האַרץ.

אָפֿט

צום קעניג „טויט“.

וועק, אוועק, שווארצער שאַטען,
דו קעניג-טויט, האַלט אָב דיין שווערד!
איך זעה נאָך פֿיעל, פֿיעל נאָבלע טהאמען
פֿאַר מיר אויף אונזער שקלאַפֿען-ערד!

איך בין נאָך יונג, איך וויל שרובירען
אין קאַמפֿף זיך שטעלען אויף דאָס נײַ;
מיט נייע קרעפֿמען אַטאַקירען
אונמענשליכקייט און טיראַניי!

און אויב איך טרוים, אָה! קאַלמער קעניג,
אָה, לאָז מיר ענדיגען מיין טרוים;
איך האָב געלעבט נאָך זעהר ווייניג,
איך האָב נאָך צײַט צו געהן אַהיים!

איך וועל נאָך קומען אויף דעם אינזעל,
דאָך איצט, טויט-קעניג, זיי ניט ווילד,
ניט רײַם אַרויס פֿון האַנד מיין פינזעל,
און לאָז מיר ענדיגען מיין בילד!

אָפֿט

דער פֿערוואַנדערטער אַרלער.

צווישען בערג פֿערשניטע,
אויף אַ פֿעלזען-שטיין,
זיצט אַ יונגער אַרלער,
עלענר, קראַנק, אליין.

מיט אַן אומעט קוק איך
צו דער זונן אַרויף;
דאָך די קראַנקע פֿליעגעל
הויבען ניט דעם גוף!

איך צאָפעל זיך און רייס זיך,
איך שריי, איך פֿלונד, איך זיין.
ביז איך בלייב אין אונמאַכט
ליענען אויף אַ שטיין.

אָך! ווער קען מיר זאָגען,
אויב איך וועל אַמאַל
ווייער פֿריי אומשוועבען
איבער בערג און מהאַל?

מראַגען זיך דורך שמורם
שמאַלץ צו זונענשיין;
צווישען פֿרייע אַרלער
אַ פֿרייער אַרלער זיין?

אך! קיינער גיט קיין ענטפער! —
 איינגעהילט אין שניי
 שלאָפֿען בערג און מהאָלען;
 מיין שמערץ — וואָס קימערט זיי?

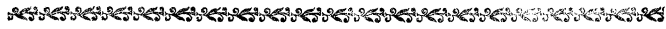
אך! קיינער גיט קיין ענטפער! —
 די וואַלקען היינגען שוואַרץ.
 און אַהן אויפֿהער בלושעט
 דאָס קראַנקע אָלער-האַרץ!

אין נאטור'ס טעמפעל.

רען דיין אויג איז פֿערטרערט, ווען דיין האַרץ איז פֿערוואַנדעט
 מיט דער וועלט'ס אונגענדליכען שלעכטס,
 אַנטלויף פֿון דער שטאָדט! פֿאַר פֿעלדער און וועלדער
 וויין אויס דיין האַרץ און קרעכץ!

אַנטלויף פֿון דער שטאָדט, פֿון קייטען און טרערען,
 פֿון'ס בלוטיגען יאָגד נאָך געלד;
 געה צו דער נאַטור, אין איהר גרינעם טעמפעל
 אין איהר פֿרייע צויבער-וועלט.

אויף אַ בלומען-בעט, אונטער פֿערפֿלאַכטענע צווייגען
און דעם הימעל'ס בלויער קרוין,
וועט די נאַטור דיינע וואונדערן פֿערהיילען,
מיט קושען שמילען דיין געוויין.

אין איהרע זאַנפֿטע אָרעמס וועסטו פֿערגעסען
די וועלט פֿון יסורים און פיין;
אויף איהר מוטער-שוים וועסטו טרוימען
אַ חלום, אונשולדיג און שעהן.

דו וועסט פֿערגעסען די מענשען, וואָס האָבען
דיין ליעבע בעגעגענט מיט גילט;
וואָס האָבען פֿערשטויסען דיין הייליגע פֿריינדשאַפֿט,
אין האַרצלאָזען עהרגיין פֿערטיעפֿט.

וואָס האָבען זיך אָבגעקעהרט מיט שנאה, פֿעראַכטונג
פֿון דיין עהרליכער ברודער-האַנד,
ווייל דו האָסט געפֿריידיגט מענשליכקייט, וואַהרהייט
און קאַמפֿף געגען שקלאַפֿען-שאַנד.

דו וועסט אַלץ פֿערגעסען אין גרינעם טעמפעל
פֿון דער רייצענדער נאַטור;
זי וועט דיך בינדען צו איהר וואַרימען האַרצען
מיט אַ פֿראַכטפֿאַלער בלימען-שנור.

די נאַכטיגאַל, דער געפֿליגעלמער זינגער,
וואָס פֿערקויפֿט ניט צו קיינעם איהר ליעד,
וועט דיך פֿערגיסען, פֿערויסען מיט טרעלען,
פֿול מיט פֿרייען און שמאַלצען געמוטה.

די פערשאלמענע.

(צווייטער אקט.)

רען איך וואַנדער אליין אין די פֿינסטערע גאַסען,
ווען איך הער זיך איין אין שטורם-ווינד—
שוועבסטו פֿאַר מיר מיט דיין פנים דעם בלאַסען,
דו היימלאָזעס, קראַנקעס, פֿערשאַלטענעס קינד!

עס צינדען אין מיר זיך פֿערגעסענע שמערצען,—
פֿון קינד־הייט האָט דיך שוין דאָס שיקזאַל געהאַט;
דו האָסט איינעם געליעבט מיט דיין איידעלען האַרצען,
מיט אַן אַנדערן האָט דיך דיין פֿאַטער פֿער'קנס'ט!

אַ שלעכטער געווען איז דיין מאַן... דאָך ניט לאַנג האָט גענומען
און דו האָסט צוריסען די שענדליכע קייט...
און ביסט צו דיין איינציגען פֿריינד געקומען,
דאָך אויך ניט אויף גליק, נור אויף שמערצען און נויט!

געדיינקסט יענעם טאָג, פֿערוואַלקענט אין כּמאַרע?
איך האָב זיך געראַנגעלט מיט הונגער און קעלט...
פֿון אַטהעמען האָט זיך געמראָגען אַ פֿאַרע
אין אונזער פּוסטען און קאַלטען געצעלט!

געדיינקסט, ווי דער שטורם האָט ווילד געליאַרעמט,
ווי אונז האָט אין קוימען בעוויינט דער ווינד...
דו האָסט מיט דיין הייסען אָטהעם געוואַרעמט
די הענטלאַך פֿון דיין פֿערפֿאַרענעם קינד!

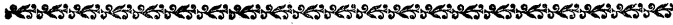
עס האָט געשריען דער אונשולדיגער קרבן!
די נאַכט איז געקומען... און דאָס שוואַכע קינד
איז פֿון הונגער און קעלט אויף דיין ברוסט געשמאַרבען—
אַרעמע מומער, וואָס וויינסטו אַצינד?!

ער דאַרף שוין איצט דינע מרערען ניט האַבען,—
מיר מווען שטאַרבען פֿון הונגער, ווי ער...
מיט פֿלוך וועט אונז דרייען דער הויז-ווירטה בעגראַבען,
קיינער יעדס אונז שיינקען אַ מעגשליכע מרער!

מיר זיינען געוועסען פֿערוונקען אין שמערצען,
דו ביסט געוועזען צובראַבען און קראַנק;
אַ קאַמפּף האָט געפֿלאַקערט אין דיין ליידענרען האַרצען,
עס האָט דיך ערגריפֿען אַ געהוימער געדאַנק...

איך בין אַנדרעמילט געוואָרען... דו האָסט גענומען זיך דרעסען,
ווי צו אַ באַל... און ביסט אוועק געשווינד;
אין אַ שטינדע האָסטו געבראַכט מיר צו עסען,
און אַ קליינעם ארון פֿאַר'ן טויטען קינד.

מיר האַבען דעם שרעקליצן זייער פֿערטריבען,
אין קאַלמען צימער פֿייער געמאַכט,
יאָס טויטע קינד אין ארון צוגעקליבען—
ווער האָט אונז געהאַלפֿען אין דער פֿינמטערער נאַכט?

איך האָב ניט געוואָגט קיין וואָרט ביי דיר פֿרעגען
און דו האָסט מיר אויך גאַרניט געוואָגט...
דיין שווייגען איז אויף מיר ווי אַ שטיין געלעגען—
מיר האָבען ביידע ביטער געקלאָגט...

וואו ביסטו איצט, אונגליקליכער קרבן?
מיט דיין ביטערען עלענד און שרעקליכער נויט!
ביסטו אין קאַמפף מיט דיין שיקוואַל געשמאַרבּען?
אָדער געפֿאלען אין שאַנדע און קויט?!

אַלע, אַלע וועלען דיך פֿעראַכטען,
יעדער וועט וואַרפֿען אין דיר אַ שטיין—
איך אליין וועל מיט פֿלונד דיוע וועלט בעטראַכטען,
וואָס קען נור פֿער'משפּמ'ן אָבער ניט פֿערשמעקן!

יפּוּס

דער לעצטער סמרייק.

77 י לאַנג, אַה, ווי לאַנג וועט איהר, ברידער, נאָך סמרייקען
פֿאַר דאָס שטיקעלע שקלאַפֿען-ברויט?
ווי לאַנג וועט איהר שמאַכטען, ווי לאַנג וועט איהר בלוזען
אין פֿינסטערניש, הונגער און נויט?

ווי לאנג וועט איהר שמעהן מיט א נאקעמען רוקען
אונמערן ביימש פֿון'ס מיראן,
און שווימען פֿון וויגעלע ביו צו דעם קבר
דורך א בלוטיגען אָקעאן?

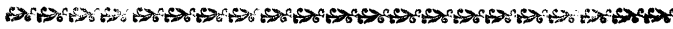
זאָג מיר, דו מעכטיגע, רייכטהימער שאַפענדע,
אייווערנע אַרבייטער קראַפֿט:
וואָס האַלט דיר געבונדען? וואָס צווינגט דיר פֿערבלייבען
ביי עטליכע רויבער פֿערשקלאַפֿט?

וואָס דאַרפֿסטו שמאַכטען אין מעגעמענט-הייזער,
וואו אויף דיר קוקענדיג וויינען די ווענד?
דער גאַלדענער שליסעל פֿון פֿרייהייט'ס גן צין
ליגט דאָך ביי דיר אין די הענד?

וואָך אויף! און מרייסעל אַראָב פֿון די שולטער
דעם טויזענד יאָהריגען שטויב!
מיט איין קרעפֿטיגען שמויס צואוואַלגער, צושמעטער
דיין תּפֿיסה, דו אַרבייטער-לייב!

רוף צונויף דינע שוועסטער און ברודער,
און אונטער דער רוימער פֿאַהן
וועלען מיר אַלע אַ סמרייק ערקלעהרען
די אויסכייטער, געלדזעק און מראָהן!

מיר וועלען סמרייקען פֿאַר פֿרייע אַרבייט,
וואָס ווייסט נישט פֿון הערר און קנעכט!
מיר וועלען סמרייקען פֿאַר פֿרייהייט און גלייכהייט
פֿאַר דאָס הייליגע מענשען-רעכט!

מיר וועלען סטרייקען פֿאַר אַ פֿרייע וועלט,
אַהן בלוט-הינד, אַהן מאָרד-אינסטרומענטען,
וואו פֿרייע ליעבע און דער פֿרייער פֿערשמאַנד
וועלען זיין די פֿרעזידענטען!

וואו אַלע מענשליכע פֿערגניגען,
וואָס די וועלט קען געפֿינען נור,
וועט יעדער פֿראַנק און פֿריי געניסען
אויפֿן כּוויס פֿון דער נאַטור!

פֿאַר דיזען גרויסען אַלגעמליכען סטרייק
פֿעראייניגט זיך אַרבייטער-מאַסען! —
ווען איהר געווינט פֿאַר זיך שוין שקלאַפֿען-כּרויס —
בלויבען נאָך הונגריגע אויף די נאַסען!

און וואָס טויג כּרויס, ווען די הענד זיינען אין קייטען
און דאָס האַרץ איז פֿול מיט גאַל?
אַה ניין, נור פֿרייהייט קען מענשען רעמען
פֿון פֿינסטערן יאַמער-טהאַל!

צו איהר לאַמיר שטרעבען! פֿאַר איהר לאַמיר קעמפֿען,
ווייל זי אַליין איז נור ווערטה,
אַז דער אַרבייטס-מאַן זאָל קושען איהר שמערען
און ציהען פֿאַר איהר זיין שווערד!

נור לאַמיר, כּרידער, פֿערשמעהן מיט קלאַהרהייט,
וואָס מיר ווילען, און ווי אזוי:
ניט „כּרויס אָדער אַרבייט!“ — „טויט אָדער פֿרייהייט!“
דאַרף זיין אונזער קריעגס-געשריי!

פאָרווערמס, ברודער! צום לעצטען סמרייק
אונטער דער רויטער פֿאַהן!
זיין נאָמען מאַכט ציטערען אלע טיראַנען
ער הייסט רעוואָלוציאָן!

דער שניידער.

ט ויצט אַ שניידער אַן אַלמער
מיט ווייסע גרויע האָר;
זיין שער און נאָדעל האַלט ער
שוין גאַנצע פֿופֿציג יאָהר.

ער ויצט אין דריי געבויען,
ער אַרבייט טאָג און נאַכט;
מיט טרערען אין די אויגען
גייט ער, זיפֿצט און טראַכט...

„אָוועק זיינען מיינע יאָהרען
אין פֿינסטערניש און נויט;
די כוחות אין אַרבייט פֿערלאָרען,
און האָב דאָך קיין רוה, קיין ברויט.“

איך מוז האַרעווען, זאָרגען,
עס פלאַצט אין מיר די גאַל,
ווייל עס דאַרף האָבען מאָרגען
דעם פֿראַק אַ פֿראַנט צום באַל.

דער פֿראַק מוז אויף איהם ליגען
גלאַט, קיין קנייטש, קיין פֿלעק;
אַז ניט קען דער שניידער קריגען
פֿון גומען באַס די סעק.

גלענצען מוז ער ווי אַ שמערען
אין פֿראַק דער מאָדנער העלד; —
פֿון דעם אַרעמען שניידער'ס טרערען,
וואָס ווייס פֿון זיי די וועלט?"

אַט געהט דער שניידער אַרעם,
צובראָבען, שוואַך און בלאַם;
זיין אַרבייט אונטערן אַרעם,
זיין געזיכט פֿון טרערען נאַס.

דער באַס וויל ניט בעצאָהלען,
דער ראַק ליגט עטוואָס שלעכט;
„פֿון הונגער ווער געשוואַלען
און אַרבייט ווידער נעכט!"

דאָרט אין אַ שטוב אַ קאַלמער,
דאָרט וואַרט מען שוין אַצינד,
אַז ברויט ברײַנגט באַלד דער אַלמער
און אַ פעני פֿאַר דעם קינד.

„איך, קען מיין האלו ניט שניידען,
דער באַס גיט קיין פּיטאַק;
נאָך מוזט איהר הונגער ליידען,
אַ קנייטש איז דאָ אין פּראַק!“

איהר שמערץ קען די פּרוי ניט פּערהאַלמען,
זי וויינט, ווערט בלאַס ווי מויט;
די קינדער קוקען אויף דעם אַלמען,
קוקען און בעמען כרויט...

אַה, מענשען רייכע, זאַמע,
קוקט אייך צו נור גוט!
אויף אייערע קליידער גלאַמע
ליגט דעם שניידער'ס בלוט!

אַ ביטערער מזל.

(פריי נאָך נעקראסאָוו.)

שווערע לאַסט מוז זי אין לעבען מראַנען;
דער, וועלכער האָט גערויבט איהר שעהנעם האַרץ,
איז איצט איהר שלאַנג: זי טאר פאַר איהם ניט קלאַגען,
זי מוז פּערבאָרגען מיעף אין האַרץ אידר שמערץ.

אָה, זאָג מיר נימ, דו האָסט דיין וועלט פֿערלאָרען,
 דיין שעהנהייט, יוגענד, אַלעס צוליעב מיר;
 פֿאַר דיר זיינען נאָך פֿיעל זיסע, יונגע יאָהרען,
 פֿאַר מיר איז נור — דעם קאַלמען קבר'ס טהיר...

אָה, זאָג מיר נימ, אז איך האָב פֿערטריעבען
 דעם זיסען גליק, די האָפֿענונג פֿון דיר;
 איך ווייס, דו וועסט נאָך לעבען און נאָך ליעבען...
 אָבער צו מיר... קלאַפּט שוין דער טויט אין טהיר...

זי שמעהט פֿאַר איהם, איהר שעהנעם קאַפּ געבויגען,
 ווי אַ מאַרמאָר-בילד, בלאַס און וואַנדער שעהן;
 ער — הערט ניט אויף איהר יונגעם בלוט צו זיינען...
 און זי? זי מוז פֿער-אַרגען איהר געוויין...

אָפּט

כמארע און זונענשיין.

עס גיבען פֿינסטערע מינוטען; —
 פֿערגיפֿטעט איז דער לעבענס-כּוּס;
 עס איז ניטאָ פֿאַר וואָס צו בלוטען,
 צו קעמפֿען איז ניטאָ פֿאַר וואָס.

עס דאָכט: אויף אייביג איז פֿערלאָשען
די זונג, די ערד איז אַ טהרה־ברעט;
די מענשהייט ליגט אָהן גייס, אָהן לשון—
אַ קאַלטער, העסליכער סקעלעט!

דו וואַנדערסט עלענד צווישען שטיינער
און קאַלטע בערג פֿון אייז און שניי;
און דייע זיפֿצען הערט ניט קיינער,
און קיינער קומט אויף דיין נעשריי.

דו האָסט אַמאָל געהאַט חברים,
דאָך עלענד, עלענד ביסטו היינט!—
וואַרפֿט אונז אַריין דער פֿיינד אין חרם,
פֿערגעסען אונז אויך די גומע פֿריינד!

ווי שווער איז אין אַזוינע מינומען!
אָה, מרינק געשווינד דיין מוימען-כּוּס!—
עס איז ניטאָ פֿאַר וואָס צו בלומען,
צו קעמפֿען איז ניטאָ פֿאַר וואָס!

עס גיבען ליכטיגע מינומען;—
דאָס האַרץ איז פֿול מיט זונענשיין;
מיר זיינען שטאַלץ פֿאַר פֿרייהייט בלומען
און מרייע פֿרייהייטס-קעמפֿער זיין!

מיר מאַכען אויך די שטיינער ריידען
און קעמפֿען גענען מיראַני!—
די ערד קען ווערען אַ גן-עדן,—
די מענשהייט דאַרף נור ווערען פֿריי!

זאל שמורמען, דונערן און בליצען,
מיר קעמפֿען דרייסט, — וואָס געהמ'ס אונז אָן!
מיר קעמפֿען דרייסט, ביז ס'בלייבט ניט ויצען
קיין איין מיראָן אויף זיין בלוט-טראָהן!

מיר קעמפֿען, ביז מיר וועלען רעמען
די מענשהייט פֿון איהר נויטה און שאַנד;
מיר קעמפֿען ביז די פֿרייהייטס-געמינ
וועט הערשען פֿריי אין יעדען לאַנד!

ניט קיין ווערטער און פֿאַראַדען,
פּויקען-שאלען און מוזיק;
ברידער! שווערדען, באַריקאָדען
פֿיהרען אונז צום פֿרייהייטס-וועג!

אין קאַמפֿף זיינען טייער אויך מינוטען!
זאל יעדער טהאָן זיין קעמפֿער-פֿליכט!
מיר זיינען שטאַלץ פֿאַר פֿרייהייט בלוטען
און שטאַרבען אין איהר זינענליכט!

אָפֿט

מרערען.

יך זעה א גלעזערנעם קאסמען,
 וואָס גרייכט פֿון דער ערד ביז די שמערען;
 עס זידען דאָרט בלוטיגע מרערען
 פֿון דעם אַרימען פֿאַלק דעם פֿערהאַסמען.

א שמורס קומט אָן... צושמערען
 וועט ער דעם גלעזערנעם קאסמען;
 און אַלע טהראַגען און פֿאַלאַסמען
 פֿערשלינגט דער ים פֿון מרערען.

א ראמאנס.

(פֿון דעם רוסישען.)

די בלויע וועלען האָבען זאָנפֿט געמורמעלם
 דער בלאַסער מאַנד געלויכט האָט העל און שעהן;
 געקלאַפֿט האָט שמיל דיין האַרץ, געמוליעט צו מיין האַרצען,
 אַך, יענע נאַכט! — פֿערגעסען האָסטו זי שוין!

דו האָסט געשוואָרען דעם דיכטער מרױע ליעבע,
דאָך דער פֿרומער, נאַרישער המון
האָט דיך געשראַקען, און דו האָסט דיין ליעבעס,
דיין יונגעס האַרץ פֿערוואַנדעלט אין אַ שטיין.

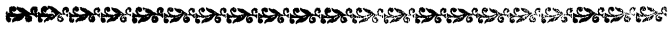
און איצט איז שוין ניט ווייט מיין לעצטע שמונדע,
צום לעצטען מאָל וועט דיר דעם דיכטער'ס שמים
זינגען שמיל... ער האָט מיט דיר געאַטהעמט,
געליעבט נור דיך, — דו האָסט פֿערגעסען איהם!

יבא

אן אלטע געשיכטע.

יך האָב זי בעמערקט ביי אַ גאָרלאַממערן,
זי איז געווען אַ יאָהר זיעבצעהן אלט;
שוואַרצע אויגען, אַ שניי־ווייסער שטערן,
צוואַוואַרפֿענע לאַקען, אַ שטאַרקע געשמאַלט.

נור איהר שוואַלעט איז קלעגליך געוועזען,
אויף איהר בלאַסען פנים, פֿון פּוּדערע פֿערשמעלט,
האָב איך מיט ביטערען מרױער געלעזען:
„קױף מיר, איך הונגער, איך האָב ניט קיין ברויט!“

עם האַבען געדאַלט פֿערביי אונז קאַרעמען,
מיט רייכע, פֿערפּוצטע דאַמען אין זיי,
אין זיידענע קליידער, אין טייערע הוטען,
אין פֿומערס ווייס, ווי געפֿאלענער שניי.

איך האָב בעטראַכט מיט ברענענדען זאַרן
די רייכע זונות מיט דעם טימעל „ווייב“,
און די, וועלכע שמעהט אויף דער גאַס איצט פֿערפֿראָרען,
געצוואַנגען דורך הונגער פֿערקויפֿען איהר לייב.

מיין האַרץ האָט געשמורמט... דאָך, פֿלוצלינג, אָה, געמער!
וואָס זעה איך? דעם קרבן פֿון הונגער און שאַנד
האַט אַ פֿאַליצי-מאַן, אַ געוועלשאַפֿטס-רעטער,
געכאַפֿט... זי צימערט שוין אין זיין גראַבער האַנד!

זי בעט זיך ביי איהם, זי בעניסט זיך מיט מרערען,
זי פֿאַלט אויף די קניע פֿאַר דעם העלר פֿון געזעץ;
ער בלייבט קאַלט, ווי אַ שטיין; ער איז תמיד גערן,
ווען אזא „סחורה“ פֿאַלט אַריין אין זיין נעץ.

אַט קומט שוין דער וואַגען, דער שענדליכער וואַגען,
הונדערטע נייגעריגע שמעלען זיך אָפֿ;
די אונגליקליכע! זי הערט ניט אויף קלאַגען,
זי רייסט זיך די האָר פֿון איהר עלענדען קאַפּ!

און אַט איז דער וואַגען, די מענשען פֿערשוואַנדען...
אַן אַלמע געשיכטע, אַן אַלמע... ניט וואַהר?
און דאָך וואָס פֿאַר וואַנדען, פֿאַר ברענענדע וואַנדען,
פֿיהל איך אין האַרצען, איך, אַרימער נאַר!

די הונגעריגע און די זאמע.

די הונגעריגע שרייען נאך ברויט —
די זאמע פֿילאָזאָפֿירען;

די הונגעריגע שטארבען פֿון נויטה —
די זאמע פֿארלאַמענטירען.

די הונגעריגע בלומען און שמריימען
מיט דער הערשענדער רויבער-באָנדע;
די זאמע שמעהען פֿון וויימען,
און שרייען: „עס איז אַ שאַנדע!“

„גנב'ענען ברויט, — אַך, איהר בטלנים!
לומפען-פֿראַלעטאָריאַט!
מיר זיינען מיט אייך קיין מחותנים!
ערקלעהרט דער „עס“ דעמאָקראַט.

„יונגאָמטש!“ — מעקען איהם צו וויינע פֿיה,
„יונגאָמטש!“ — ענטפֿערט זיין עזעל-קוואַרטעם.
אַך! אָבשעצען דיזע פֿילאָזאָפֿיע
קען נור דער, וואָס איז זאָט און איז פֿעט!

דאָך דער אַרעמער, פּוסמער מאַגען
קען דאָס גאָר ניט פֿערשמעהן;
און ער וועט אין גיכען צושטערען, צומראַגען
יעדען מראָהן, יעדען קערקער-שמיין!

די הונגעריגע שרייען נאך ברויט—
 די זאמע פילאזאפירען;
 די הונגעריגע שמארבען פֿון נויטה—
 די זאמע פארלאמענטירען!...

אפאט

א וויסענשאפטליכער מארד.

די מענשען זיינען וואונדערבאר,
 פֿון געמער שמעהען זיי העכער!
 זיי האָבען מיטלייד איצט זאָנאַר
 מיט מערדער און פֿערברעכער!
 מען פֿלעגט ביז איצט פֿערברעכער טויטען
 דורך פּולווער, שמריק און שווערד,
 מען פֿלעגט זיי מאַטערען אין קייטען
 אין אַ פינסטערען געצעלם!
 דאָך איצט טהוט וויסענשאַפֿט פֿערברייטען
 ליכט, הומאַניטעט,
 מיר וועלען איצט גאַנץ ערעל טויטען
 דורך עלעקטריציטעט!

דאָס הייסט אַ וועלט פֿון לערנער, דיינקער!
ניט אינקוויזיטאָרען!
אַה, ניין! ביי אונז זיינען אויך די היינקער
וואַהרע פּראָפּעסאָרען!

אַט האָב איך איצט אין בלאַט געלעזען,
מען האָט „עלעקטרוֹירט“
אַ מאַן, וואָס איז אַזוי ווילד געוועזען
אַזוי אונציוויליזירט,

אום מיט אַ האַק זיין פֿרוי צו מאָרדען!
און אַט האָבען דערפֿאַר
ריכטער וויסענשאַפֿטליכע, לאָרדען,
ערמאָרדעט דיווען נאַר!

דאָך ווי ערמאָרדעט! וויסענשאַפֿטליך,
אַנשטענדיג, סאָליד!
ניט היציג און ניט ליידענשאַפֿטליך,
קאַלטבלוטיג, טריט ביי טריט!

זיי האָבען געמאַכט אַ קליינעם טעות,
און דאָך גערעכענט גוט:
עס האָט פֿערוואַמט דער מלאַך המות
אויף עטליכע מינוט!

זיי האָבען שוין דעם אָרעמען קרבן
פֿון „טויטען-טשער“ בעפֿרייט,
און ער... ער איז גאָך ניט געשטאָרבען...
ער צאָפֿעלט זיך... ער שרייט!

דאָס האָט ערשטוינט די פראָפּעסאָרען,
די היינקער אין די „פּרעק“,
ווי זיינען פּלוצלינג בלאָס געוואָרען,
גע'חליש'ט דאָרט פֿון שרעק!

„ער לעבט! ער לעבט! אָה, שלעפט איהם ווייטער
צו דעם טויטען-משער!“
אזוי האָט געשריען אַ געשייטער,
וויסענשאַפּטליכער הערר!

די פראָפּעסאָרען שמעהען אונשולדיג...
ער לעבט נאָך... ער איז היים!
עס פֿליהען פֿונקען... ס'פּלאַצען גלידער!
עס ברענט אויף איהם דאָס פֿלייש!

די פראָפּעסאָרען שמעהען אונשולדיג...
מיט זייגערס אין די הענד,
און ערוואַרמען אונגעדולדיג
דעם אונגליקליכען'ס ענד!

דאָן וועט מען איהם אַנאַמאָמירען,
אום וויסען, וויפֿיעל צייט
עס נעהמט מיט דעם עלעקטרוזירען
ערמאָרדען אָרעמע לייט!

וואָס זיינען דורך די רייכע לאָרדען,
אונוויסענהייט און גויטה
געטריבען צו רויבען און צו מאָרדען
פֿאַר דאָס שטיקעל ברויט!

אַט דאָס הייסט פראָגרעס!...

מוטער און קינד.

וויף דעם פֿינפֿטען פֿלאַך אין אַ שמאַלינקען חדר,
ביי דעם דונקלען שיין פֿון אַ ליכט,
זיצט אַ יונגע פֿרוי אין צוריסענע קליידער
מיט אַ טרויעריגען, בלאַסען געזיכט.

זי זיצט, איהר דארען קערפער געבויגען,
איבער איהר קראַנקען קינד;
זי ניט איהם מיט טרערען איהר ברוסט צו וויגען,
דאָך ניט מילך, — זי האָט גאל דאָרט אַצינד.

דאָס קינד געהט אויס פֿון הונגער, פֿון שמערץ,
עס שטאַרבט — „אוי וועה מיר און ווינד!“
די מוטער וויל שרייען, דאָך פֿערקלעמט איהר דאָס האַרץ—
און זי חליש'ט ביי איהר שטאַרבנדען קינד.

עס איז שמיל אין צימער, טרויריג קלאַגט נור דער ווינד,
און אַזוי ווי אַ פֿריינד אַ גוטער
בעוויינט ער אַליין דאָס אונשולדיגע קינד
און זיין אינגליקליכע מוטער.

פלוצלינג קלאַפט מען אין טהיר, אַז עס צימערען די ווענט...
עס לויפֿט אַריין דער לענדלאַרד פֿון הויז—
„וואָס זייט איהר דאָרט טויב! בעצאַהלט מיר מיין רענט,
אַ ניט וואַרף איך אייך פֿון צימער אַרויס!“

נימאָ קיין אַנמוואַרט, שמיל געהט אויס דאָס ליכט...
 אָט פֿלאַקערט עס נאָך אַמאָל אויף
 און בעלייכטעט אַ פֿערטאַטערמעס טויטעס געױכט
 און דאָס קינד אין דעם אייביגען שלאָף.

דער לענדלאָרד בלייבט שמעהן פֿאַר דעם שרעקליכען קרבן,
 ער געהמט די פֿרוי פֿאַר די קאַלטע הענד, —
 „זי איז טאַקע, אַפֿנים, פֿון הונגער געשמאַרבען;
 ווער וועט מיר בעצאָהלען מיין רענט?!”

אין צימער איז פֿינסטער, טרויריג בלאָזט דער ווינד
 איבער די אָפֿפֿער פֿון הונגער און נויטה,
 רוהיג שלאָפֿט די מוטער מיט איהר אונשולדיג קינד
 אונטער די שוואַרצע פֿלינגעל פֿון טויט...

א שטיקעלע ברויט.

 אַר אַ שטיקעלע ברויט אָהן קיימען, אָהן סם,
 ביו מיין טויט וואָלט איך אַרביימען גערן,
 אָבער, ברידער! מיין ברויט איז איצט פֿול מיט מיין דם,
 פֿערניפֿטעט מיט בלוטיגע טרערען.

עם רעבעלירען מיין הארץ און מיין מח
געגען דעם שענדליכען ברויט,
פֿאר וועלכען איך אָפּפֿער מיין לעבען, מיין כח
און לייד דערצו ביטערע נוימה.

א שטיקעלע ברויט אָהן סם און אָהן קיימען, —
ברידער! פֿערלאַנג איך דען פֿיעל?
בין איך דען שולדיג, אז איך קען ניט מייטען
אין מיר יעדעס מענשען-געפֿיהל!?

א שטיקעלע ברויט אָהן שענדליכע קיימען, —
ברידער! ווער עס וויל אַזאָ ברויט,
דער מוז אונזער הייליגע לעהרע פֿערבריימען,
קעמפֿען אויף לעבען און מוים!

ער מוז איבעראַל אין זיין ברוסט מיט זיך טראָגען
פֿון פֿרייהייט דעם הייליגען פֿלאַם;
יעדען קנעכט, יעדען הערשער דעם אמת נור זאָגען:
„מיר ווילען קיין קיימען, קיין סם.

מיר ווילען פֿריי אַרבייטען און אויך פֿריי געניסען
די פֿירות פֿון אונזערע הענד;
מיר ווילען, איהר זאָלמ אונז דאָס בלוט ניט פֿערניסען,
מיר ווילען צו קנעכטשאַפֿט אָן ענד!

מיר ווילען די פֿרייהייט, מיר ווילען די ערד;
מיר זעהען די צוקונפֿט מיט קלאַהרהייט:
יעדער שקלאַף איז אַ מענש, יעדער מענש איז אַ העלד,
ווען זיין וואַפֿע איז — ליבע און וואַהרהייט!"

דער „עלפטער“ אין דער פרעמד.

רײַש האָט מיך דער שטורם פֿערטראָגען
פֿון אייך, מײנע ברױדער, וואָס וועל איך איצט טהאָן?
מיט וועמען וועל איך דעם „עלפטען“ טראָגען
אונזער בלוטיגע טרויער-פֿאָהן?

איך זעה אַרום זיך נור קאַלמע געזיכטער,
ברואים, וואָס ווייסען נור ביוזנעס און געלד;
וואָס געהען זיי אָן די שטערען, די ליכטער,
וואָס האָבען בעלויכטען די שקלאַפֿען-וועלט!
וואָס ווייסען זיי פֿון פֿרייהייטס-מאַרטירער?
איו דען ניט פֿריי דאָס שווינדעל-וואָרט?
וואָס אַרט דען די רויבער, שופֿטען, פֿערפֿיהרער,
דאָס בלוט פֿון אַ פֿינפֿפֿאַכען ברודער-מאָרד?

ניט אין גלענצענדען פֿרייהייטס-טעמפעל,
ניט דאָרט, וואו דאָס פֿאַלק ערשיינט אין זיין מאַכט,
אין אַן אַרעם צימער, פֿאַר דעם צאַנקענדען לעמפעל,
וועל איך פֿערבריינגען די בלוטיגע נאַכט.

עכ וועלען שוועבען פֿאַר מיר די געשמאַלטען
פֿון די, וואָס האָבען דעם מוטא געהאַט
זיגען-הויך זייער פֿאָהן צו האַלמען,
און שטאַרבען פֿאַר דעם פֿראַלעטאַריאַט!

און דער דורשמ נאך קריעג, און דער גליהענרער פֿייער
פֿון נקמה דערוועקט זיך אין מיר אויף דאָס ניי;
וואו זייט איהר העלדען? וואו זייט איהר בעפֿרייער?
וואָס לאָזט איהר געוועלטיגען די מיראַניי?!

שקלאַפֿען-מוזיק און שקלאַפֿען-פֿאַראַדען—
דאָס העלפֿט ווי פֿאַראַיאָהריגער שניי;
האַט איהר פֿערגעסען די שלאַכט-באַריקאָדען,
באַמבען און שווערדען? דערמאָנט זיך אָן זיי!

דערמאָנט זיך אָן זיי! און ווי מענער, ווי העלדען,
הייבט אויף געגען פֿיינד אייער שווערד און שפּיען,
און זאָלען די גלאַקען קלינגען און מעלדען,
אַ פֿריי איז דער מענש אין זיין פֿאַראַדז!

פון „אלבערט פֿאַרסאָנס ליעדער“.

וּמַט נִיט אויף מײַן קִבֶּר צו שרױערען,
קִרעכצען, זיפֿצען און בערױערען,
ווען איך מאַך מײַנע אויגען צו,
שמערט נײַט מײַן רוה!

בעליידנמ נים מיין שטויב
מיט אייער ביליגען לויב,
מיט אייער מיטלייד און טרערען, —
אין מיין גרוב וועל איך שלאָפֿען אזוי גערן!

דריקמ נים מיינע ביינער
מיט די קאלמע מצבה-שטיינער,
מיט די הענד אויף מיין האַרצען
לאָזט מיך רוהען פֿון טויזענדע שמערצען!

ניט איבער מיר דאַרפֿט איהר טרויערען,
ניט מיך — אייך דאַרף מען בעדויערען,
איך, וואָס בלייבען אויף דער וועלט,
שלעפען קייטען, זיך בוקען צום געלד!

פֿאַר מיר איז נים מעהר קיין ליידען,
אין מיין גרוב וועל איך אלעס פֿערמיידען!
קיין וואונד, קיין קייט, קיין טרער,
וועט מיין האַרץ נים פֿערבלוטטיגען מעהר!

איהר, וואָס ציטערט מיט יעדען אבר,
ווען איהר זעהט פֿאַר זיך דעם קבר —
ווי קלענליך איהר קוקט דאָ מיר אויס,
זעהט, ווי רוהיג איך געה אין מיין הויז!

דעם טויט'ס שטילער געצעלט
איז פֿרייער פֿאַר אייער וועלט,
וואו גליק איז איצט אַ טרוים,
וואָס טרעפֿט זיך זעלטען קוים.

שׂמיל וועל איך אין קבר ליגען,
די מוטער נאָמור וועט מיך וויגען,
ביז דער פֿרייהייט'ס הייליגע סטרונע,
וועט מיך אויפֿוועקען אין מיין טרונע!

יגיו

1789.

יך ליעב דרך, פֿראַנקרייך! איך ליעב דרך, פֿאַרז!
איך ליעב דרך, בענייסמערטער, קעמפֿענדער ריעז
מיט דיין רויטען פֿאַנצער און שאַרפֿען שפּיעז,
איך ליעב דרך, פֿאַלקס-בעפֿרייער!

איך ליעב דיין העלד, דעם גרויסען מאַראַט,
דעם אונערשראַקענעם פֿרייהייטס-סאַלדאַט;
זיין יעדעס וואָרט איז אַ העלדען-טהאַט,
זיין יעדער שריט איז פֿייער!

פֿון יאָהרהונדערט צו יאָהרהונדערט
הער איך, ווי עס קלינגט און דונערט,
פֿון דער גאַנצער וועלט בעוואונדערט,
פֿראַנקרייך, דיין שטורם-גלאַק.

ער קלינגט, ער רופט אויף אלע שפראכען
צו יעדען פֿערוואַנגעלטען, אַרעמען, שוואַכען:
„ליידענדער קנעכט, שוין צייט צו ערוואַכען,
עס געהט אויף דער פֿרייהייטס-טאַג!

„טהו אַן דיין פּאַנצער, הויב אויף דיין פֿאַהן!
פֿערניכט דעם קעניג, צושמעטער דעם טראַהן!
זיענען מוז די רעוואַלוציאַן! —
אַרבייטער-פֿאַלק, צו די וואַפֿען!

„מיר ווילען ניט קענען קיין אויטאָריטעטען,
וואָס רייבען אינו, מאַרדען אונז, דריקען אין טרעטען;
מיר ווילען קיין גאָט און קיין שיינעל ניט בעטען,
מיר ווילען ניט מעהר זיין קיין שקלאַפֿען!

„מיר ווילען זיין ווי די אַדלער פֿריי!
מיר ווילען געניסען דעם לעבענס-מאָי!
ציטער, דו בלוטיגע טיראַני:
עס קומט דער ראַכע-טאַג!”

אַזוי הער איר, ווי ס'קלינגט און דונערט
פֿון יאַהרהונדערט צו יאַהרהונדערט,
פֿון דער גאַנצער וועלט בעוואונדערט,
פֿרייהייט, דיין שמורס-גלאַק!

די רעוואלוציאן.

(נאָר'ן דייטשען.)

די איז ניס טויט! איהר קענט זי ניס דערשלאָגען!
זי לאַכט פֿון אייער צאָרן, אייער ברומען און ברילען,
איהר מענט זי הונדערט מאָל צום קבר טראָגען:
אונשמערבליך לעבט די רעוואָלוציאָן!

איהר גלויבט, איהר האָט זי געקייט און געבונדען,
איף'ן גאלגאָן דערוואָרגען, מיט'ן שווערד דערשמאַכען—
און דאָך, טראָמץ אלע איהרע שווערע וואונדען:
אונשמערבליך לעבט די רעוואָלוציאָן!

זי שטורעמט, פֿאַהרט מיט בלוטיגע לאַקען,
מיט פֿלאַמענדע אויגען דורך שטעדט און לענדער—
זי ציהט אומעטום די אַלאַרם-גלאַקען:
אונשמערבליך לעבט די רעוואָלוציאָן!

יונג און אַלט איהר אויפֿרוף הערט,
בעגניסמערט ווערט מאַן און פֿרוי—
גרייפֿט מיט קראַפֿט דעם העלדען-שווערד:
אונשמערבליך לעבט די רעוואָלוציאָן!

זי לויפֿט געשווינד גליק פֿערקינדען,
 איהר לעהרע איז מיט בלוט געטויפֿט—
 געלדזאק, פּאפּסט און טראָהן פֿערישווינדען:
 אונשמערבליך לעבט די רעוואָלוציאָן!

וואָך אויף, אָה פּאָלק, עס קומט די צייט!
 הער איהר רוף און פֿערלאָז דיין געצעלט!
 פּראָלעטאַריאַט, צום בלוטיגען זיי געגרייט!
 בעפֿריי זיך, און פֿריי איז די וועלט!

די פּאלקסשטימע.

(געווידמעט אָן אלע פֿריידיינקענדע אַרבייטער.)

איך זעה אַ פֿינסטערע גרוב פֿאַר מיר,—
 דריקענד איינעם דעם צווייטען,
 ליגען געפֿאַנגענע שקלאַפֿען אין איהר,
 געשמידט אין אייוועריגע קיימען.

איך הער ווי זיי שרייען: „אָה, רעמעט אונז, ברידער,
 פֿון פֿינסטערניש, הונגער און נויטה;
 אַרעמע, עלענדע, פֿאלען מיר ניעדער
 אין קאַמפּף פֿאַר דאָס שטיקעלע ברויט!“

האָבען מיר דען ביי דער וועלט פֿערדיענמ
מען זאָל אונז מיט צוואַנגס-אַרבייט מויטען,
און דאָס פֿערשאַלטענע אַרבייטער-קינד
זאָל ירש'ענען שווינדזוכט און קייטען?

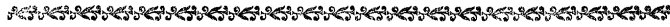
זעהט, יעדער פּאַלאַץ, יעדער וויסענשאַפֿטס-מעמפעל
און אַלעס וואָס רייך איז און גרויס,
שראַגט אויף זיך דעם הייליגען שמעמפעל
פֿון אונזער פּראַצע און בלוטיגען שווייס.

און אויך די ווערק פֿון גרויסע ערפֿינדער,
מיט וועלכע עס קלנגט די וועלט,
זיינען געבויט פֿון אַרבייטער-קינדער,
וואָס ליידען הונגער און קעלמ!

און ווי לאַנג וועלען מענשען נאָך ליידען און בלוטען
אין פֿינסטערניש, עלענד און שאַנד!
ברידער! אין קאַמפּף זיינען אויך טהייער מינוטען,
קומט צו אונז! רייכט אונז די האַנד!"

אזוי הער איך די שקלאפֿען רופֿען און שרייען—
מענשען געהען קאַלמבלומיג פֿערביי...
דאָך עס גיט אויך אזוינע, וואָס ווינשען בעפֿרייען
די ברידער פֿון שקלאפֿעריי.

נור זיי קענען זיך נאָך ביי איצט גיט דערקלעהרען,
וואָס זאָלען זיי אָנהויבען טהאָן!
אייניגע שרייען, פֿריי קען מען ווערען
נור דורך רעוואָלוציאָן.

די אנדערע שרייען, מען דארף נור הארען,
אונז רעמעט די וויסענשאַפֿט!
עס שרייען צוזאמען די קלוגע און נארען,
און דער שקלאַף בלייבט ווי אימער פֿערשקלאַפֿט!

יעדע פֿארטיי האָט איהרע חסידים
און אַ פֿרומען רבי ביי זיך,
וואָס פֿריידיגט אימער צו זיינע תלמידים:
„א שפיי אויף יעדען, וואָס דיינקט ניט ווי איך!“

אַנשטאַט צו זעהן אלע אַרביימער בריינגען
אונטער איין פֿרייע פֿאַהן,
שטרעכט איין פֿארטיי די צווייטע היינגען,
און עס יובלען געלדזאָק און טראָהן!

עס קלינגען זיס געשליפֿענע צינגער,
עס זינגען אונז פֿאַלקס-פֿאַעמען!
דאָך דעם עלענדען שקלאַף איז דערפֿון ניט גרינגער, —
נור אייניגקייט קען איהם איצט רעמען!

ער האָט שוין די לעצטע קרעפֿטען פֿערלאָרען,
דאָך זיין פֿיינד איז מיט בלוט נאָך ניט זאַט!
מענשען זיינען מיר? פּוסטע פֿראַזיאָרען,
ברידער, אין וואָרט, ניט אין טהאַט!!

זיינען אונז טהייערער „סיסמעמען“
פֿון מענשליכע בלוט און פֿלייש?
פֿריידיגען מיר ניט פֿאַר זיך, נור פֿאַר יענעם
מענשענליעבע אַזוי הייס?

און ווילען מיר ווירקליך אמאל עררייכען
 דאָס הייליגע פֿרייהייטס-לאַנד,
 וואָרום זאָלען מיר זיך ווי ברודער ניט רייכען,
 איינער דעם צווייטען די האַנד!?

נור פֿעראייניגט איז מעגליך מיר זאָלען פֿערניכטען
 דעם אלגעמיינעם פֿיינד,
 און פֿריי געניסען די הייליגע פֿרויכטען,
 וואָס ווערען גערויבט פֿון אונז היינט.

אמת'ער פאטריאטיזמוס.

ײַ אַם שרייט איהר געגען פֿאַטערלאַנד?—
 זאָל יעדער מהזן זיין פֿפֿליכט
 און קעמפֿען אין זיין פֿאַטערלאַנד
 פֿאַר פֿרייהייט און פֿאַר ליכט!

זאָל יעדער ליעבען זיין פֿאַטערלאַנד גוט,
 זיין שפראַך און זיינע ליעדער,
 און קעמפֿען מיט זיין האַרץ און בלוט
 פֿאַר זיינע פֿערשקלאַפֿטע ברודער.

Handwritten mark or signature.

דארף איך דען האסען פאטערלאנד?
 זאל די פרייהייטס-לעהרע פערברייטען
 יעדער אין זיין אייגענעם לאנד
 און זיין פאלק בעפריען פון קייטען.

זאגט: וואס שאדעט דעם פראנצויז
 זיין אמת'ער פאטריאטיזמוס?
 איז דען ניט פראנקרייך ווי פרייע היים
 אין קאמפף פאר סאציאליזמוס?

און ווען אין יעדען פאטערלאנד
 פאלען טיראנען און טראהנען—
 דאן פאלט אויך די פינסטערע וואנד,
 וואס צוטיילט איצט אלע נאציאנען.—

אלע מענשען וועלען זיך רייכען די האנד,
 ווי גוטע, ליעבענדע ברודער,
 און יעדער וועט זיגען אין זיין שאראך און זיין לאנד
 די תיליגע פרייהייטס-ליעדער.

אנאנס

וואס איז א דיכטער.

גלויבט ניט דעם דיכטער! איהם איז שווער צו פֿערשטעהן,
ער בעוויינט טויזענדער זאכען;
ער קוויקט זיך מעהר מיט זיין געוויין,
זוי מיר מיט אונזער לאַכען.

גלויבט ניט דעם דיכטער! פֿון זיין בלוטיגער וואונד
וועט ער אייך מיט טרערען דערצעהלען,
און קריענט ער א קוש פֿון א געטין'ס א מונד—
זייט זיכער! זיין וואונד וועט פֿעהיילען!

גלויבט ניט דעם דיכטער! זיין האַרץ קען פֿערביטערן
א צוטראַטענע בלוט אויף דער גאס;
ביי א זיפֿן פֿון א בעטלער ווערט ער פֿערציטערט,
א קלאַנג פֿון א קייט מאַכט איהם בלאַס!

גלויבט ניט דעם דיכטער! ער איז פֿריי ווי דער ווינד!
אויף דאָס בלוט פֿון די קעמפֿענדע ברידער
קוקט ער ווי אויף רויט-פֿאַרבינע טינט,
וואָס איז גוט פֿאַר בילדער און ליעדער...

גלויבט ניט דעם דיכטער! ער לאַכט מיט טרערען,
אין זיין געוויין ליענט האַס און שפּאַט...
וואָס איז אַ דיכטער? איז שווער צו ערקלעהרען—
ער איז אַליץ און גאַרנישט, אזוי ווי גאַט!

אונשמער בליכקייט.

עס ווערט קיין זאך פֿערלאָרען,
עס בייט די פֿאַרם נור;
נעשטאַרבען און געבאַרען
איז גלייך פֿאַר דער נאַטור.

די גאַנצע וועלט די גרויסע
איז נור אַ לאַנגע קייט
פֿון רינגען, שוואַרצע און ווייסע,
וואָס רופֿען זיך „לעבען“ און „טויט“.

צומישט אין דער נאַטור אַרום
איז דאָס לעבען און דער טויט:
אַט קריכט אַ גיפֿטיגער וואָרם
נעבען אַ בליהענדען בלומען-קווייט.

אַ טהייל הערליכע בוימער
גיבען פֿירות, בימער ווי גאַל;
און אָפֿטמאָל פֿון מויטע שטיינער
שטראָמט אַ לעבענס-קוואַל.

איך דיינק, אַז פֿון אינזערע ביינער,
פֿון די קעמפֿער מויטען ליים,
וועט אויסוואַקסען אַ שעהנער,
אַ לעבענספֿולער בויט;

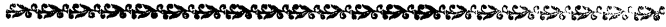
א בויס מיט גאלדענע פירות,
געשמאק אין פֿריש און זיס;
ער יועט געבען די קומענדע דורות
פֿון אונז א ברודער-גרים.

צו דער מווע.

ווע! דו קלאפסט שוין וויעדער אין מהיר
פֿון מיין אָרעמען, עלענדען הארצען;
מיין קינד, איך האָב קיין פלאץ פֿאַר דיר—
מיין האַרץ איז פֿול טרערען און שמערצען.

זעה אליין, איך בין קראַנק און מיעד,
ווי קען איך איצט זינגען ליעדער?
און וואָס קען העלפֿען מיין טרויער-ליעד
מינע אָרעמע שוועסטער און ברידער?

די העלט איז אַ בלוטיגער, ווילדער מיראַן!
זי צורייסט מיר יעדען אבר!
מיין ליעד איז דאָס ליעד פֿון אַ קברות-מאַן
איבער אַ יתום'ל'ס קבר.

פֿון זיסע ליעדער, געשליפענע גראמען,
האָב איך קיינמאָל געוואוסט;
די וועלט מיט איהרע בלוטיגע דראַמען
צורייסט אויף שטיקער מיין ברוסט.

אך, גרויס איז מיין טרויער! אַ גיפטיגע שלאַנג
לעכט אין דיין אַרעמען זינגער;
איך פֿיהל, ווי זי ויצט אין מיין יעדען געדאַנק,
זי שרייבט איצט מיט מיינע פֿינגער.

אוי, קלאַפּ ניט, מוזע, אין מיין אַרים האַרץ!
דאָרט ברענען קיין האַפֿנונגס-ליכטער;
עס איז דאָרט איינג פֿון מרערען און שוואַרץ—
געה צו די גליקליכע דיכטער!

צו די, וואָס ווייסען פֿון גאַלדענע שמונדען,
פֿון זיסען, פֿון הימלישען חן—
און מיך מיט מיינע קיימען און וואונדער,
מיך לאָז אויף אַ וויילע אליין!

פֿאַר

פראגמענט.

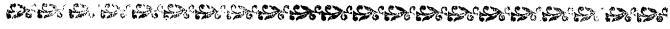
פיעלע מענשען שמעלען די פראגע:
וואָס קען העלפֿען אַ רעוואָלוציאָן?
ווי קען זי פֿערבעסערען אונזער לאַגע,
פֿערניכטען קייטען און טראָהן?—

דאָס אונוויסענדר פֿאַלק קען נור ברעכען און ברענען,
דאָך גיך שמילט זיך איין זיין צאָרן,
און דאָן וועט עס וויעדער דעם טראָהן אַנערקענען
און דער ביטערער קאַמפֿף איז פֿערלאָרען!

דיעזע קלויגע לייט ניכען אונז עצות,
צו לערנען און אַבוואַרטען נאָך
און שלעפען, ווי תמיד, אויף אונזערע פֿלויצעס
דאָס שרעקליכע שקלאַפֿען-יאָך...

די עצה איז קלויג, דאָך עס קען זי נור געבען
אַזוינער, וואָס האָט פֿילייכט „געשמודירט“
די אַרבייטער-פֿראַגע, אָבער אין לעבען
אַן אַרבייטער זיין ניט פֿרוזבירט;

אָדער אַזוינער, וואָס טראָגט אין ברוסט אַ שמאַמע
און ניט קיין מענשליכעס האַרץ
און דיינקט, אַז מען קען מיט ווערטעלעך גלאַמע
היילען דער מענשהייט'ס שמערץ.

דאך א מענש מיט הארץ און געהירען
אין דיעזער וועלט פֿון שווינדזוכט און נויטה,
קען ניט רוהיג פֿילאָזאָפֿירען...
פֿרייהייט! — שרייט ער — אָדער טויט!

מיר קענען איצט פֿון דער צוקונפֿט ניט קלעהרען,
מען דריקט אונז, מען צאפט אונזער בלוט,
ווען די פֿרייהייט זאָל אויך איין מינוט נור געוועהרען,
איז דאָך אויך זיס איין פֿרייע מינוט!

און וואָרום זאָל די פֿרייהייט ניט זיין פֿאַר יאָהרען?
דאָס פֿאַלק גארט פֿרייהייט אומעדום!
און ווען דער פֿרייהייטס-קאָמפֿף געהט פֿערלאָרען,
איז עס דערפֿאַר ווייל די פֿיהרער זיינען דום!

וואָרפֿט ניט אַרויף די שולד אויף'ן פֿאַלק,
ווען איהר זייט שולדיג אליין;
ווייסט נור צו פֿיהרען דעם קאָמפֿף מיט אַ טאַק
און דער קאָמפֿף וועט פֿערלאָרען ניט געוואָן!

פֿאַרמאָג

איך בין ניט קיין שוועכלינג! דער אמת, וואָס ברענט
אין יעטוועדען מהייל פֿון מיין האַרצען,
קען קיינמאָל ניט ווערען פֿערמיליגט, פֿערלענדט
פֿון אַ ים פֿון יסורים און שמערצען.

און ווען מיין קערפער מיט יעדער מינוט
קומט נעהענטער צום טויט'ס געצעלם, —
פֿליהט מיין גייסט מיט שמאַרץ און מוטה
אַלץ נעהענטער צו דער פֿרייער וועלט.

אונזער „פֿרייהייט“.

יין דעם שטאַט, די פֿאַליציי,
אין דער פרעסע, די צענזורע:
אַלע שפּייען איצט גאַנץ פֿריי
דער גערעכטיגקייט אין צורה.

דאָך איך זעה שוין פֿאַלען, זינקען,
שטאַט, דיין אַלטעם שקלאַפֿען-הויז!
און די שפּייערס וועלען טרינקען
וואָס זיי שפּייען איצט אויס...

דער פראפעט.

(נאך לערמאנטאוו.)

פון דאמאלס, ווען דער פרייער גייסט
האט מיך געמאכט פאר זיין פראפעט,
בעקעמפף איך פאלשקייט שמאלץ און דרייסט
און וועק דעם קנעכט מיט מיין טרומפעט.

דאך מייב איז נאך דאס שקלאפען-פאלק,
מיך הערט פון טויענדע איינער;
איך ווער געהאסט, איך ווער פערפאלגט,
מען ווארפט אין מיר מיט שטיינער.

עס שרעקט די וועלט דאס פרייע ווארט!
און ווי א בעטלער, אבגעריסען,
וואנדער איך פון ארט צו ארט
און קיינער וויל פון מיר ניט וויסען.

דאס פאבריק-קינד.

מײדעלע א בלאַסע
האָב איך אין שאַפּ געזעהן;
א קינד מיט הענטלעך דאַרע
מוז האָרעווען שוין און נייען!

ווי אַ קלײנע פֿױגעלע
אין אַ שמורס-ווינד,
ױצט פֿערציטערט, דערשראַקען
דאָס אונגליקליכע קינד.

עס שרייט און שילט דער מייסמער,
דאָס קינד, עס אַמעמט שווער;
אין איהרע פֿעראומערטע אויגלעך
בליצט אַ הייסע טרער.

אַה, בלאַסעס, שוואַכעס מײדעלע,
ווי קומסטו דען אהער?
צי קען אַ קינד דען אַרבייטען
ביטער אַזוי און שווער?

ביסטו אַ יתומה
און בײזע פֿרעמדע לײט
דיינען גערן דיך בעגראַבען
אין דיין פֿרויהלינגס-צײט?

אָדער דו האָסט אַ מוטער,
אַן אלמנה, קראַנק און בלינד,
און פֿאַר ברויט פֿערקויפֿען
מוז זי איהר טייער קינד?

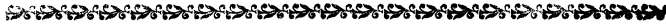
אַה, קינד, דיין בלאַסער פנים,
פֿערטרויערמ, שעהן און מילד,
צייגט ווי ווייט אונגענשליך
די רייכע זייגען, ווי ווילד!

זיי קויפֿען אָב פֿאַר קליינגעלד
אַ קינד'ס געזונד און יאָהרען
און מאַמערען עס, ביז וואַגען
עס געהט צום גרונד פֿערלאָרען!

אַה, ליעבעס קינד! דיין פֿריהלינג
האַט שוין פֿערבליהט! דיין קראַפֿט
זייגט אויס די מאַשינע,
דו ביזט פֿערשקלאַפֿט, פֿערשקלאַפֿט!

אַה, ביזע, ווילדע רייכע,
איהר פֿרעסט דאָס פֿלייש פֿון פֿאַלק,
איהר טרינקט זיין בלוט און ווערט ניט
קיינמאַל פֿון געזעץ פֿערפֿאַלגט!

און ווען אַן אַרימע מוטער,
פֿון הונגער, עלענד, נויטה,
נעהמט פֿאַ, איהר קינד ביי אַ בעקער
אַהן געלד אַ לעבעל ברויט—

דאן פאקט מען גלייך די אַרימע,
ווי אַ שמומען פֿיש אין נעץ,
מען שליסט זי איין אין מורמע—
דאָס הייסט ביי אונז „געועץ“!

עס עקוויסירט אַפילו
אַ נעועץ פֿון פאַטריאַמען.
וואָס האָט קינדער-אַרבייט
אין דער פֿאַבריק פֿערבאַמען—

דאָך וואָס הערען מאַגנאַמען
געועצען אָדער מאַראַל,
ווען קינדער-פֿלייש איז ביליג—
מען „שלאַגט“ פֿון דעם קאַפיטאַל!

זיי זיינען נאָך שעהנע בירגער,
פֿויל אין דיק און זאַט;
די גרעסטע, שווערסטע פֿערברעכענע
געהען אַראָב זיי גלאַט!

* * *
אָה רייכע, שעהנע „בירגער“,
עס קומט באלד אָן אַ צייט,
ווען דאָס פֿאַלק דאָס בערויכטע
וועט רופֿען אַיך אַ שמריימ!

אָה רייכע, שעהנע „בירגער“,
עס קלאַפט שוין אייער שעה!
דער אַרבייטס-מאַן, בעוואַפֿענט,
שמעהט אויף שוין דאָרט און דאָ!

א נים געענדיגמע דראמא.

(פון דעם רוסישען.)

עשמאָרבען איז מיין מווע! זי האָט מיך נים לאַנג
געטרייסט מיט איהר הייליגען, זיסען געיאַנג;
פֿערוועלקט זיינען די בלומען, פֿערלאָשען אלע שמערען,
דאָס האַרץ איז פֿערטרונגקען אין גאל און אין טרערען.

אומזיסט זוך איך ווערטער, אומזיסט זוך איך ליעדער,
וואָס זאָלען מיין האַרץ בעגייסטערען וויעדער;
טויט איז מיין מווע! שמוס אין אַ טרוגע
ליגט מיין לעצטע, צובראָכענע סטרוגע.

און דאָך איך געדיינק: אויף מיין לעבענסשוועל
האָט מיר געשיינט די זונן אזוי העל!
איך האָב נים בעמערקט פֿון קיין שטורם אַ שפור,
די פֿויגלעך, די בלומען, די גאַנצע נאַטור,
האָט מיר געוונגען פֿון ליעבע און גליק;—
אך, גאָלדענע יוגענד! דו קומסט נים צוריק!

וואו איז דער אונמערשיעד.

יאהר זאָגט, דאָס סיסטעם איז זעהר שלעכט, —

מיר שטימען מיט אייך מיט ;

די אַרבייטער וויינען איצט נור קנעכט, —

דאָס איז אויך אונזער ליעד.

איהר שרייט: דער רייכער איז אַ דיעב, —

דאָס שרייען מיר נאָך מעהר ;

איהר האָט אַ גרויסען הערר נישט ליעב, —

מיר האַסען יעדען הערר!

איהר זאָגט: דער מענש קען ווערען פֿריי

נור דורך וויסענשאַפֿט, —

מיר זאָגען, אז מען דאַרף דערביי

אויך מוטא און העלדענקראַפֿט!

איהר מרייכט די קנעכט צום באַלאַט-באַקס, —

מיר מרייבען נישט, אָה, ניין!

מען דאַרף דאָך פֿשוט ויין און אַקס

דעם שווינדעל נישט פֿערשמעהן.

איהר קעמפֿט מיט אימפעט פֿאַר „אַכט שטונדען“, —

מיר קעמפֿען נור פֿאַר צוויי ;

איהר ווילט נור צודעקען די וואונדען, —

מיר ווילען היילען זיי!

איהר פֿאַלש דעם „קאַזער“ צו די פֿיס, —
דאָס שמעהט אונז נאָר נישט אָן;
איהר מאַכט איהם חן'דלאַך צוקער-וויס, —
דאָס קענען מיר נישט טהאָן!

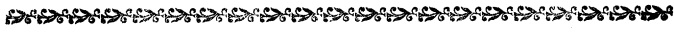
מען קען נישט שולדיגען אייך פֿיעל,
איהר האָט צו שוואַכע אויגען,
אום צו טרעפֿען גלייך אין ציעל
מיט דעם פֿרייהייטס-בויגען.

דאָס זעהט איהר, אַז מיר זיינען פֿראַקטיש
מיר קעמפֿען נישט אומזיסט;
נור איהר זייט צו אַריטמאָקראַטיש —
אייך שרעקט דער „רויטער איסט“.

אויב אייניגקייט איז איצט נישט מעגליך,
איז דאָס נישט אונזער שילד;
די זאך איז ווירקליך זעהר קלעגליך!
דאָך, ברודער, האָט געדולד!

איך דיינק, עס וועט נישט נעהמען לאַנג,
מיר וועלען ווערען אייניג;
מיר האָבען אַלע איין פֿערלאַנג —
פֿערניכטען שקלאַף און קעניג!

נור איינע ווילען מיט שלאָס און ריגעל
אונז צווינגען ליעבען שעהן;
די צווייטע זאָגען: צובינד די פֿליגעל,
מיר פֿליהען שוין אַליין!

דאך ביידע מיינען צו טהאן נור גומס,
 און ביידע זיינען קיין דיעבען;
 פֿון ביידע האָט די וועלט אַ נויַץ—
 זיי לערנען פֿרייהייט לייעבען!

אין איך האָף נאָך זיין דערביי,
 ווען זיי וועלען ווי קאמראדען
 קעמפֿען געגען מיראניי
 אויף שלאַכט־פֿעלד־באַריקאַדען!

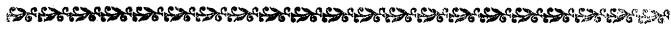
און ווען זיי שלאָגען זיך איצט אַרום,
 וואָס קען מען, ברירער, מאַכען!
 סען זאָגט, אַז וויינען איז צו דום,—
 לאַכט, אויב איהר קענט לאַכען!

דאס צייט־ליעד.

„נייע צייטען, נייע פֿויגלען,
 נייע פֿויגלען, נייע לייעדער“.
 ה. היינע.

ווע, מיין לייבלינג, מיין אינציגע פֿריינדין,
 קום נור אַהע י. זיך קראַנקען פֿאַעט,
 ער קען מעהר ניט שווייגען, ער קען מעהר ניט דולדען,
 העלף איהם, מיין טהייערע, אויפֿשטעהן פֿון בעט!

זעה, וואָס עס מהומט זיך! ווי קען מען דאָס גלויבען?
עס יובעלט, עס הוליעט די רעאַקציען,
און זיי, די אמאָליגע דיינקער און קעמפֿפֿער,
זיי שלאָפֿען, זיי שנאָרען, עס געהט זיי ניט אָן!

זיי זיינען ניט לאַנג נאָך אַלס וואַהרהייטס-פּראָפֿעטען
געשמאַנען פֿאַר אונז אויף דער פֿרייהייטס-מריבונג,
און איצט, ווי פֿעררעהער, ווי פֿייגלינגע שוואַכע,
בעהאַלטען זיי זיך פֿאַר די ליכטיגע זונן!

פֿיהר מיך, אָה מוזע, אָה, פֿיהר מיך געשווינדער!
אַהין אין דעם נייעם „קאָלומבוס'עס רוים“,
אַהין, וואו מענשליכקייט איז נור אַ פֿראַזע,
און מענשען-עהרע איז נור אַ טרוים!

פֿיהר מיך צו מיינע אַלטע קאַמראַדען!
פֿיהר דעם פֿערוואונדעטען אינוואַליד,
פֿילייכט וועלען זיינע טרערען און וואונדען
דערוועקען אין זיי אַ נייעם געמיטה!

ווידער וועט פֿלאַמערען שטאַלץ אונזער פֿאַהן!
עס וועט זיך דערוועקען אַ לעבען, אַ גייסט!
די שיף וועט צולאָזען די בלוט-רויטע זעגלען,
און יעדער מאַטראָז וועט זיין מוסהיג און דרייסט!

פֿיהר מיך אַהין, אָה, פֿיהר מיך געשווינדער!
דאָך שאַ... איך הער מעפֿיסטאַפֿעלעס רעדט:
גענוג שוין צו טרוימען, דו נאַרישער דיכטער!
גענוג פֿאַנטאַזיען, ליג שמיל אויף דיין בעט!

וואוהין וועסטו געהן? ווער וועט דיך הערען?
דיין בליצענדעס אויג, דיין ברענענדע שפראך
וועט די קאלטע וועלט נור פֿערשפאָמען
מיט אַ צינישען שמייכל, אַ מיינוועלשען לאַך!

מען וועט דיר דאָרט זאָגען: אַך, לאָז אונז צופֿריעדען!
דו ביסט נאַאיוו אָבער מיר זיינען קלוג!
אַפלאָדיסמענטען און לאַרבער-קראַנצען
האָט אונז דאָס פֿאַלק שוין געגעבען גענוג!

וואָס דאַרפֿען מיר מעהר? דו שרייסט אונז מיט צאָרן:
דאָס פֿאַלק איז בערויבט, עס בלוטעט, עס פֿאַלמט...
אונזערע ברידער שמאַכטען אין קערקער...
אַך, ברודער! דאָס מאַכט אונז ניט הייס און ניט קאַלט.

אַט זעהסטו, קאַריערעס, טיטולען, דיפלאָמען,
ביזנעס! דאָס אַכטען מיר, וואָס דאָרט ניט זאָג!
מען קען מיט דעם קנאַקען! מען קען מיט דעם גלענצען
און לעבען דערצו אויך אַ גוטען מאָג!

ווער קען אונז שמערען! ווער קען פֿערווערען!
און ווען אַמאָל אַ פֿעריקטער פּאַעט,
שרייבט דאָרט און ליאַרעמט: „וואָס טהוט איהר פֿעררעטהער!“
אַך! ווער הערט דען איהם, וואָס ער רעדט?!

אָדער ווען דער פֿערשמוצטער געוויסען
גיט פּלוצלינג, ווי גיפֿט, אין האַרצען אַ ברען...
כאַפט מען זיך אָן פֿאַר דער גלאַטינקער פּראַזע:
אַך! איך טהו דאָך וויפֿיעל איך קען!

אזוי האָט געשפּאַממעט דער מעפּיסמאַפּעל...
 זיין שמימע איז געווען בימער, בימער ווי גאל,
 בימער ווי זיין פֿערוואַנגעלטעם לעבען,
 אָהן אַ פּיצעלע פֿרייד, אָהן אַ ליכטיגען שמראַהל!

אָנאָ

צו די גאטספּאַרכמיגע בירנער.

מיר קומען צו אייך מיט דער פֿאַהנע פֿון פֿרייהיים,
 מיט דעם פֿאַקעל פֿון ריינעם פֿערשמאַנד,
 מיר ווייזען אייך אויף די אונשמערבליכע וואַהרהיים
 מיט דער וויסענשאַפֿט'ס אייווערנער האַנד!

איהר ווילט אונז ניט הערען, איהר קריצט מיט די צייהנער,
 פֿערדאַמט אונזער דיינקען אזי מהאַן;
 איהר שלעפט אונז אין קערקער, איהר וואַרפֿט אויף אונז שטיינער
 אין נאַמען פֿון געלדוואַק און טראַהן.

דאָך מיר מוזען ריידען און מיר וועלען ריידען,
 אָה, דומע קנעכט פֿון גאָט מאַמאַן!
 מיט אונז איז די וואַהרהיים, איהר קענט אונז ניט שיידען
 פֿון איהר אונבעזענבאַרער פֿאַהי!

איצט זאָגען מיר אייך : גענוג שוין צו גלויבען!
ווער פֿון אייך ווייס ניט ריכטיג דעם סוד,
אז גראַדע ווי אונטען, אזוי אויך דאָרט אויבען
ניט ניט קיין שפור פֿון אירגענד אַ גאָט?

און וואָלט נור געוועזען, אָה אידען, אַ בורא,
אַ גרויסער, שטאַרקער, אַלמעכטיגער גאָט—
וואָלט ער דערלאָזט דען, אז איהם און זיין תורה
זאָל מען בעדעקען מיט חרפות און שפּאַט?

וואָס מאַכט מען היינט ניט פֿון רבּונו של עולם?
מען שימפּפֿט איהם און שמוצט איהם גאָר אָהן אַ שיעור,
און דאָך זיצט ער ווי אַ ליימענער גולם,
און ניט זיך צומאַל ניט אפילו קיין ריהר!

און ווייסט איהר פֿאַרוואָס? עס איז פשוט ניטא
ווער און וואָס זאָל זיך אָנהויבען ריהרען,
וואָרים דער, ביי וועמען אַ גאָט איז נאָך דאָ
דעם פֿעהלען אימער אין קאָפּ געהירען!

אָה ניין! ווען ווירקליך עס זאָל עקזיסטירען
אַ גאָט, וואָס נור ער דריקט אונו און פּלאַגט,
וואָלט מען נייטיג געדאַרפֿט איהם עקספּלאַדירען,
ווי דער זידע באַקוּנין האָט געזאָגט.

* * *
פּוסט און גאַטלאָז, ברודער, איז דער הימל

יעדער דיינקער ווייס דערפֿון—

און מיר זאָגען: „וואַכט אויף פֿון אייער דרימעל,
ערבליקט די ליכטיגע זונן!“

פֿערהאַסט נישט די וואַהרהייט, זי איז אייער רעטער,
יאַהרהונדערטע קעמפֿט זי פֿאַר אייך ;
זי וועט די מענשען מאַכען פֿאַר וואַהרע געטער,
און די ערד פֿאַר — אַ הימעל-רייך.

פֿערהאַסט נישט די וואַהרהייט און איהרע פראַפֿעטען,
ערקענט זיי אַלס ברודער, אַלס פֿריינדע :
זיי קומען אייך וועקען, זיי קומען אייך רעטען
פֿון אייערע בלוטיגע פֿיינדע.

זיי קומען עראינערען אייך אָן די פֿליכטען
פֿון אַ יעדען פראַלעטאַריאַט :
צו דיינקען, צו קעמפֿען, צו העלפֿען פֿערניכטען
דעם געלד-זאַק, די קירכע און שטאַאַט.

מיר קומען צו אייך מיט דער פֿאַהנע פֿון פֿרייהייט,
מיט דעם פֿאַקעל פֿון ריינעם פֿערשטאַאַנד,
מיר ווייזען אייך אויף די אונשמערבליכע וואַהרהייט
מיט דער וויסענשאַפֿט'ס אייווערנער האַנד.

יחזקאל

צו די פינסטערע במלנים.

¶ אָם קריצט איהר מיט די צייהן, איהר פינסטערע במלנים?
איהר ווייסט דאך, אז א פריהלינג מאכט ניש איין שוואַלב,
איהר קענט נאך ווי אימער מיט א רחמנות פנים,
ווי בעטלער בוקען זיך צו אייער גאלדענער קאלב.

איהר קענט ווי תמיד נאך האַפֿען אויף נדבות,
זיין גרויסע פאטריאַטען און לעבען פֿון „כאפּ-לאַפּ“,
און רופֿען אין דעם לאַנד פֿון אונזערע מויטע אבות,
אַהין, וואו עס הונגערט איצט דער טערק און דער אַראַב.

די וועלט איז דום גענוג, איהר קענט נאך שווינדלען, רויבען—
אַלעס אין נאָמען פֿון'ס אונטערדריקטען איד ;
און ער, דער עלענדער, ער מוז אייך אַלעס גלויבען:
בעדעקט מיט פינסטערניש איז זיין יעדער שריט.

דאך ניש דיינקט, אז איהר וועט גוליען אייביג,
עס קומט די צייט, די וואונדערבארע צייט:
עס וועט ניש זיין קיין בעטלער און קיין קעניג
אין יעדעס פֿאַלק און מענש וועט זיין בעפֿרייט!

דאן ציטערט, איהר גנבים, פאַראַזיטען!
מען וועט אייך בריונגען פֿאַר דעם פֿאַלקס-געריכט,
און איהר וועט פֿערשווינדען, היפּאָקריטען,
ווי פינסטערניש פֿאַר דאָס זוגען-ליכט!

די געפאלענע.

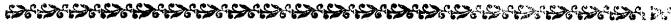
וואָס קוקט איהר אויף מיר מיט פֿעראַכטונג?
וואָס וואַרפֿט איהר שטיינער אויף מיר?
איהר זאָגט, איך פֿערקויף מיין עהרע—
האַנדעלט איהר זעלבסט ניט מיט איהר?

איהר זעהט דיזע „פֿיינע“ פֿרויען,
געקליידעט אין גאָלד און אין זייד?
פֿערקויפֿען זיי זיך ניט גאַנץ אָפֿען
צו רייכע אָנשטענדיגע לייט?

נאָר איך פֿערקויף זיך איי אַרמוט,
אין הונגער, דערפֿאַר ווייל איך מוז,
און זיי פֿערקויפֿען די עהרע
און רייכטהום — פֿאַר איבערפֿלום.

איהר זאָגט, זיי האָבען געהייראַט...
ווייסט איהר, וואָס דאָס בעטייט?...
פֿיעלע הייראַטען... דאָך ליעבען—
ווער ליעבט עס אין אונזער צייט?!

מען הייראַט פֿאַר געלד, פֿאַר רייכטהום,
פֿאַר אַ מיטל פֿון אַ גראַף;
מען הייראַט צו האָבען אַ קענין,
מען הייראַט צו האָבען אַ שקלאַף...

דאָס הייראַטהען איז איצט אַ שווינדעל
אויף'ן שמוציגען לעבענס-מאַרק,
אַ מאַסקע פֿאַר ווילדע אינסטינקטען,
פֿאַר הייליגע ליעבע אַ — זאַרנ.

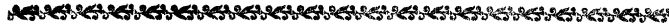
קען אַ חופּה אָדער אַ קלויסטער
מאַכען הייליג פּראָסטיטוציאָן?
אַ פּראָסטיטוטקע ווערען אַ געטין,
צי וי אַ קאַרטע האָט, צי אַ טראָהן?

אויב ניט, וואָרום פֿאַר די רייכע
נעהמט איהר דעם הוט אַראָב,
און פֿון אונז — עלענדע אָפּפֿער —
מיט פֿעראַכטונג קעהרט איהר זיך אָב?

און איהר שרייבער, פּראָפֿעסאָרען,
פּריידיגער פֿון מאַראַל,
פֿערקויפֿט איהר ניט אייער עהרע
פֿאַר דעם גאָלדענעם מעטאַל?

פּריידינט איהר דען די וואַהרהייט?
דאָס, זאָגט איהר, ווערט ניט בעצאָהלט,
נור שמוציגע ליגען, נור פֿאַלשקייט —
בריינגט אייך קאַמפֿאַרט איצט און גאָלד

זייט איהר דען ניט פּראָסטיטוטקעס
מיט געפֿאַלענע פֿרויען צוגלייך!?
נאָר מיר זיינען אַרים און עלענד —
און איהר זייט שטאַלץ און רייך.

מיר פֿערקויפֿען ויך אין דער דונקעל,
איהר — אין ליכטיגען פארלאמענט;
אונז בעגראַבט מען מיט פֿלוך, מיט שאַנדע,
איך שמעלט מען אַ מאַנומענט.

און ווער האָט אונז געמאַכט וואָס מיר זיינען —
היימלאָז, פֿערלאָזען, געמיין?
ווער האָט גערויבט אונזער אונשולד,
אונזער יוגענד — אויב ניט איהר אליין!?

פֿון קלויסטערס, טעמפעלס, טריבונעס,
וואו „מאַראַל“ פריידיגט איהר נור,
קומט איהר צו אונז בעשימפֿען
זימליכקייט, עהרע, נאַטור.

איהר וואַרפֿט אונז אַרויס אין די גאַסען,
און ווען מיר בלומען אין הונגער, אין שאַנד,
שרייבט געגען אונז געזעצען
אייער מערדערישע האַנד.

* * *

וואָס קוקט איהר אויף מיר מיט פֿעראַכטונג?
נעהמט צוריק אייער שמוציגען שטיין!
ווער האָט אונז געמאַכט וואָס מיר זיינען?
ווער, אויב ניט איהר אליין!?

פֿאַרשטאַנד

איך קען נימ זאָגען וויצען,
איך קען נימ חנפ'ען, כרידער;
עס דונערען און בליצען
מינע פֿרייע ליעדער!

איך קען נור גיסען מרערען,
מרערען פערל-ריון,
ליכטיג, ווי די שמערען
אין הימעל'ס בלויער קרוין.

איך קען נור ליעבען מענשען,
ליעבען מעהר ווי זיך,
און אמאל אויך בענשען
די, וואָס פֿליבען מיך;

און אמאל אויך פֿליבען
די, וואָס ליעבען מיך
און שמערען מיר אין זוכען
פֿרייהייט, ליכט פֿאַר זיך.

דער אלטער שמיעד.

עס זיצט אויף אן אינועל אן אלטער שמיעד,
לאָזט קרעפטיג זיין האַמער אַרונטער;
דאָס אייזען גליהט ווי זיין געמיטה,
זיין האַרץ איז שמאַלץ און מונטער.

ער אַרבייט און שמידט אן אייזערנע קייט
פֿאַר דעם גאָט מאַמאָן,
פֿאַר יעדען מיראָן, וואָס ליגט צושפּרייט
אויף זיין בלוטיגען טראָהן.—

דער האַמער קלאַפּט, די פֿונקען פֿליהען,
דאָס בלוטיגע אייזען גליהט;
„ניט אימער וועט דאָס פֿאַלק פֿאַר אייך קניען!“
דיינקט דער אלטער שמיעד.

„ניט אימער וועט קנעכטשאַפּט זיין פֿערנעטערט,
דאָס פֿאַלק הויבט אָן צו פֿערשמעהן;
איך שווער: מיין אייזערנער האַמער צושמעטערט
איער גאָלדענע קרוין!“

אָפּט

עם טאגמ.

(א קאמפף-ליעד, געוונגען מיט דעם מאַטיוו פֿון דעם רוסישען פֿאַלקס-ליעד „פֿאַיעכאַל קאַזאַק מאַלאַדאַי נאַ טשוובינו“.)

רבייטער, ברידער, איהר הערט ווי עם דוגערט?
איהר הערט ווי עם ברומט, ווי עם קראכט? —
שמשון הנבור פֿון אונזער יאַהרהונדערט
האַט פֿון ויין שלאָף ערוואַכט.

דער שקלאָף האָט ערוואַכט פֿון ויין פֿינסטערען דרימעל,
ער געהמט זיך צום פֿאַנצער און שווערד,
ער וויל ניט מעהר וויסען פֿון גאַט אויף'ן הימעל,
ער וויל ניט קיין האַרד אויף דער ערד.

איהם שרעקט ניט מעהר איבער די פֿאַהנע, די רומע,
ער ווייסט, אַז מיר ווערען פֿערפֿאַלגט
דערפֿאַר, ווייל מיר ווילען צוברעכען די קייטען,
די קייטען פֿון אַרעמען פֿאַלק.

ער הערט מיט בעגייסערונג די הייליגע לעהרע
פֿון פֿרייהייט, פֿון מענשליכע רעכט;
ער ווייסט, אַז צו קעמפֿען פֿאַר איהר איז אַן עהרע,
אַ שאַנדע — צו בלייבען אַ קנעכט.

אָה, ברירער, זייט מונטער! עס הויבט אָן צו טאָנען,
ניט ווייט איז די ליכטיגע זונן—

מיר זעהען שוין טויזענדע, טויזענדע טראָגען
מיט שמאָלץ אונזער בלוט-רויטע פֿאָהן.

נור לומפען, נור טרוסען אין אונזערע צייטען,
וואָס בייטען אידעען ווי שיד, קענען
איצט בלייבען שמעהן פֿון דער ווייטען,
פֿערומפֿלט אין דעם אייגענעם „איך“.

אָבער דער מענש, אין וועלכען עס פֿלאַקערט
דער פֿרייהייט'ס הייליגער שטראַהל,—
דער קען איצט ניט רוהען, ער אַרבייט, ער אַקערט,
ער בלומעט פֿאַר זיין אידעאל.

אויף צו דער אַרבייט, איהר מענער, קאַמעראַדען,
וואַהרהייט מוז האַבען איהר זיעג,
די הערצער בעגייסטערט, די ביקסען געלאָדען:
אַרבייטער, פֿאַרווערטס צום קריעג!

פֿאַר

מיין צוואה.

(געווירמעט צו H. S.)

ה גוטע פֿריינד! ווען איך וועל שטארבען,
טראַגט צו מיין קבר אונזער פֿאָהן—
די פֿרייע פֿאָהן מיט די רויטע פֿארבען,
בעשפּריצט מיט בלוט פֿון אַרבייטסמאַן!

און דאָרט אונטער דעם פֿלאַג דעם רויטען
זינגט מיר מיין ליעד, מיין פֿרייעס ליעד!
מיין ליעד „אין קאַמפֿף“, וואָס קלינגט ווי קייטען
פֿון דעם פֿערשקלאַפֿטען קריסט און איד.

אויך אין מיין קבר וועל איך הערען
מיין פֿרייעס ליעד, מיין שמורם-ליעד;
אויך דאָרט וועל איך פֿערגיסען טרערען
פֿאַר דעם פֿערשקלאַפֿטען קריסט און איד!

און ווען איך הער די שווערדען קלינגען
אין לעצטען קאַמפֿף פֿון בלוט און שמערץ—
צום פֿאַלק וועל איך פֿון קבר זינגען
און וועל בענייטערען זיין האַרץ.

מבוא

ערצה לונגען און בילדער

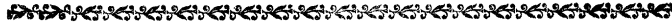
מבוא

ווער איז שולדיג?

שמאל'יגער חדר. אויף א קליינעם הילצערנעם מישעל ברענט מיט א דונקעלען פייערל א בלעכען לעמפעל. לעבען וואנד שטעהט א בעט, אויף וועלכען עס ליגט א פרוי פון א יאהר 25. איהר געזיכט איז בעדעקט מיט א טויטער בלאסקייט; איהרע שווארצע אויגען זיינען איינגעפאלען און בליצען מיט פיבער און אינערליכע ליידען.

אויף'ן שמוציגען דיל ליגען צוויי קינדער: איין אינגעלע פון א יאהר 6, דער אנדערער פון א יאהר 4. ביידע זיינען פער-שמירט, די העמדלאך שמוציג און צוריסען. זיי קריכען ארום פון איין ווינקעל צום אנדערן און שלעפען מיט זיך ארום א קליין קעצעלע, וואס זיי האבען געכאפט אויף'ן הויף. זיי פאקען דאס קעצעלע ביים קאפ און הויבען עס אן רייסען און שטיקען. דאס צימער ווערט פול מיט יאמערליכע קולות פון דעם ארעמען קרבן. פון צייט צו צייט הויכט זיך די קראנקע פרוי אויף פון איהר בעט און גיט א קוק אויף'ן וואנד-זייגער, וואס היינט אנטקעגען איהר, בעדעקט מיט שפינוועבס, זי ערווארט איהר מאן, וועלכער איז נאך גאנץ פריה אוועק זוכען ארבייט. דער זייגער איז צעהן. די קליינע קינדער האבען זיך איינגעמאטערט, ארומשפיעלענדיג זיך מיט'ן קעצעל, און זיינען געשמאק איינגעשלאפען איינער אין דעם אנדערן'ס ארעמס.

ארום עלף אויגער איז דער מאן און פאמער פון דויער ארעמער פאמיליע אהיים געקומען. דאס איז געווען אן ארבייטער

פֿון אַ יאָהר דרייסיג. זיין געזיכט האָט אויף זיך געמראָנען דעם
אויסדרוק פֿון פֿערשטיקטער פֿערצווייפֿלונג און געמאכטער, קינסט-
ליכער גלייכגילטיגקייט. ער האָט אַראָבגעוואָרפֿען זיין אַלמען צו-
לעבערמען הומ אין אַ ווינקעל, האָט געוואָרפֿען אַ שטומען קאלמען
בליק אויף זיין פֿרוי און איז געבליבען זיצען ביים קליינעם מישעל.
ער איז ניט צוגעגאַנגען צו דער קראַנקער. ס'האָט אויסגעזעהן,
אַזוי ווי ער וואָלט ביי זיך בעשלאָסען זיך ניט קימערן, וואָס פֿאַר
שמערצען, וואָס פֿאַר יסורים איהם זאָלען איצט ניט בעגעגענען.
די קראַנקע פֿרוי האָט מיט אויגען פֿול מיט טרערען איהם
בעמראַכט פֿון איהר געלעגער, אָבער אויך זי האָט ניט געקענט
קיין וואָרט זאָגען; זי האָט געוואוסט, אַז זיין האַרץ איז איצט פֿול
מיט גאַל, פֿול מיט גיפֿט. זי האָט געוואוסט, אַז ער איז צובראַכען
פֿון די בימערע שטורעמס, וואָס האָבען איינער נאָך'ן אַנדערן
אַריינגעדראַנגען אין זייער אַרעם פֿאַמיליען לעבען. זי האָט געשוויגען.
עס זיינען פֿערבייגעגאַנגען עטליכע מינוטען, פֿון שווערען
שווייגען.

— ראָבערט! ראָבערט! — האָט זיך געהערט די שוואַכע,
ציטערענדע שטימע פֿון דער קראַנקער פֿרוי.
דער אונגליקליכער איז געזעסען, זיין פנים פֿערדעקט מיט
ביידע הענד, און האָט זיך ניט געריהרט פֿון אַרט.
— ראָבערט, קום אַהער! זעה, ווי קראַנק איך בין, איך
פֿיהל זיך אַזוי שלעכט, אַזוי שלעכט! — און די שטימע פֿון דער
עלענדער האָט געקלונגען מיט טרערען און מייעפֿע, דריקענדע
שמערצען. ער איז געזעסען ווי פֿריהער, זיין פנים פֿערדעקט, זיין
קאָפּ אָנגעשפּאַרט אויף די שוואַצע פֿערהאַרעוועטע הענד.
ווידער זיינען פֿערביי אַ פֿאַר מינוטען. ענדליך האָט ראָבערט
אויפֿגעהויבען דעם קאָפּ. זיין געזיכט איז געווען נאָס פֿון טרערען.

ער איז צוגעגאנגען צו דער קראנקער, האָט צוגעדריקט זיינע
ליפען צו איהרע, און אַ ווילדער געוויין האָט זיך אַרויסגעריסען
פֿון ביידע צובראָכענע הערצער...

— ניין, ניין! איך קען דאָס ווייטער ניט איבערטראַגען! —
האָט ער אויסגעשריען, אַרויסרייסענדיג זיך פֿון איהרע אָרעמס. —
אונזער לעבען איז ערגער ווי דער טויט! אָט די פֿינסטערע שטוב,
דיזע פֿעהרהונגערטע, אָרעמע קינדער! און דו, וואָס דו ביסט ערשט
גאָר ניט לאַנג געווען אזוי יונג, אזוי פֿול מיט בליהענדער גע-
זונדהייט, דו ליגסט איצט אַלט, בלאַס, צובראָכען, צומערטען פֿון
דעם ביטערן, אייביגען ליידען, — פֿון נויט, הונגער און שאַנד!
דאָס בין איך דאָס געווען דיין מערדער! צו וואָס האָב איך, אַ
שקלאַף אָהן אַ היים, אָהן אַ נאָמען, אוועקגענומען דיך פֿון דיין
היים, פֿון דינע פֿריינד און עלטערען, דיך אוועקגענומען אויף אַ
לעבען פֿון אונגענדליכע ליידען, ערנידערונגען, בעמלעריי? ... ליעבע?
יא, איך האָב דיך געליעבט; געליעבט, ווי פֿילייכט טויזענדע ניט
אָרעמע שקלאַפֿען, נאָר רייכע פֿערשקלאַפֿער קענען ניט ליעבען.
איך האָב דיך געליעבט! אָבער וואָס פֿאַר אַ רעכט האָט אַ שקלאַף
צו ליעבען? אַ שקלאַף דאַרף נור ליעב האָבען זיין קייט, זיין
בעל הבית. ער דאַרף נור קושען דעם בייטש פֿון שקלאַפֿען-
הענדלער, אָבער ניט דאָס מויל פֿון אַ געליעבטער. מתייערע מיינע,
איך האָב דיך אונגליקליך געמאַכט! און איצט, איצט דאַרפֿסט דו
בריינגען נאָך אַן אונגליקליך וועזען אויף דער וועלט! וואָס וועט
פֿון איהם ווערן? וואָס וועט ווערן פֿון אונז און פֿון אונזערע קליינע,
אונשולדיגע קינדער? ... ניין! איך קען דאָס ווייטער ניט אויס-
האַלטען! אָה, ווי אונגליקליך, ווי שרעקליך אונגליקליך איך בין!
מײן מוח ברענט, עס צורייסט זיך אויף שטיקער מיין ברוסט. איך
מוז אַנטלויפֿען... אַנטלויפֿען ווייט, ווייט פֿון דער וועלט!

ער האָט געכאַפּט זיין הוט און איז ווי אַ וואַהניגער אַרויס-
געלאָפּען פֿון צימער.

* * *

מיט האַלב-פֿערשלאָסענע אויגען, ווייס ווי אַ מאַרמאַר-שטיין,
איז די קראַנקע געלעגען אויף איהר בעט. פֿון צייט צו צייט האָר-
בען זיך טיעפֿע קרעכצען אַרויסגעריסען פֿון איהר ברוסט און דער
אויסדרוק פֿון מורא'דיגע שמערצען האָט בעדעקט איהר בלאַס
געזיכט.

ענדליך האָט זי זיך מיט גרויסע אָנשמריינגונגען אויפֿגעהויבען
פֿון בעט, און זיך אָנהאַלמענדיג מיט די הענד פֿאַר די ווענטלאַך,
איז זי צוגעגאַנגען צו די שלאָפֿענדע קינדער. זי האָט זיך אָנגעד-
בויגען צו דעם עלטערן אינגעלע, האָט איהם מיט טרערען אין די
אויגען אַ קוש געטהאָן און איהם אויפֿגעוועקט.

דאָס קינד האָט געעפֿענט פֿערוואַונדערט די אויגען.

— אַלבערט! טהו זיך אָן שנעל און געה אַריבער צו דיין
טאַנצע; זאָג איהר, זי זאָל באַלד אַהער קומען.

דאָס אינגעלע האָט שמום אָנגעקוקט זיין בלאַסע מוטער;
ער האָט זי ניט באַלד דערקענט. אַזוי האָבען די שמערצען אומ-
געענדערט איהר געזיכט אין דיזע קריטישע מאָמענטען. ענדליך
האָט ער פֿאַרויכטיג אַרויסגעשלעפּט זיינע הענטלאַך פֿון אונטער'ן
קעפּעל פֿון זיין שלאָפֿענדען חבר און מיט זיי אַרומגעכאַפּט זיין
אַרעמע מוטער.

— מאַמא, וואָס איז דיר? — האָט ער געפֿרעגט, צופֿרע-
סענדיג זיך צו איהר ברוסט.

— געה, אַלבערט, שנעל און רוף די טאַנצע אַהער! איד
בין זעהר קראַנק.

דאָס קינד האָט אויף גיך אָנגעטהאָן זיין אַרעם רעקעל,

ארויפֿגעכאַפט אויפ'ן קאָפּ זיין „קעפּ" און איז אַוועק רופֿען זיין „טאַנמע".

צוויי אַזויגער ביינאַכט, דאָס קליין מישעל, אויף וועלכען עס ברענט דאָס בלעכען לעמפעל, איז צוגערוקט נעהענטער צום בעמ. לעכען דער קראַנקער זיצט די „טאַנמע", אַ יונגע פֿרוי, וועלכע האָט ניט לאַנג אויסגעשמודירט אויף אַקושערקע. זי זיצט און ערוואַרט דאָס נייע אונגליקליכע וועזען, וואָס דאַרף איצט קומען אויף דער וועלט!

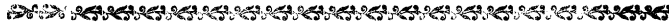
די צוויי קליינע קינדער שלאָפֿען ניט, זיי שמעהען לעכען דער „טאַנמע" און האַלטען זיך פֿאַר איהר קלייד. זי האָט זיי צוגעזאָגט היינט ביינאַכט אַ ניי שוועסטערל און זיי ערוואַרטען זי מיט אונגעדולד. פֿול מיט נייגעריגקייט זיינען זייערע קינדערשע אייגעלאַך, וועלכע קוקען פֿרעגענדיג אויף דער „טאַנמע".

די קריטישע מאַמענטען קומען אַלץ נעהענטער. עס הערען זיך טיעפֿע קרעכצען, וועלכע געהען איבער אין פֿערצווייפֿעלמע געשרייען. די „טאַנמע" האָט אַוועקגעפֿיהרט די קינדער אין אַ ווינקעל. זיי האַלטען זיך פֿעסט פֿאַר די הענטלאַך און צימערען, הערענדיג די געשרייען פֿון זייער אַרעמער מוטער.

עס זיינען אַריבער עטליכע מינוטען... עס האָט זיך דערהערט דאָס צאַפעלדיגע געשריי פֿון אַ ניי-געבאַרענעם קינד. דער ניי-געבאַרענער פֿראַלעמאַריער האָט אַריינגעטראָמען אין אונזער וועלט, אַריינגעטראָמען מיט אַ געשריי, וואָס וועט זיך פֿילייכט ניט שטיי-לען ביו אין זיין פֿינסטערן קבר.

די צוויי קינדער האַבען זיך אַ וואַרף געמהאַן פֿון ווינקעל גלייך צום בעמ. זיי האַבען דערקענט די שטימע פֿון זייער ניי-געבאַרענער שוועסטערל.

פלוצלינג האָט זיך דערהערט אַ קלאַפֿעריי אין טהיר, ניט

ווארטענדיג אויף אן ענטפער, האָט זיך אין צימער אַריינגעבראַכען אַ מאַן. פֿון אונטער זיינע צוזאַמענגעקנייטשטע ברעמען האָבען געבליצט אויגען, פֿול מיט ווילדען וואָהנוין. זיינע האָר זיינען גע-ווען צואוואַרפֿען, זיינע קליידער צוריסען, ווי פֿון אַ שווערען שמרטיט, זיינע פֿינגער צוזאַמענגעפרעסט אין פֿויסמען, אַזוי ווי ער וואָלט זיך צוגעגרייט אימצען צו צושמעטערן, צו פֿערניכטען.

דאָס איז געווען ראָבערט.

די קראַנקע געווינערין האָט פֿערדעקט איהר פנים מיט צי-טערענדע הענד און האָט בימער געוויינט. ביידע קינדער האָבען זיך צוגעטוילעט צו דער „טאַנטע“, וועלכע איז איצט אַליין געווען בלאַס און פֿערלאָרען. נור דאָס ניי-געבאַרענע קינד האָט גלייכ-גילטיג געקוקט מיט זיינע ליכטיגע אייגעלאַך אויף דיזע פֿינסטערע וועלט, וואוּהין עס איז געקומען ווי אַן אומגעבעטענער נאַסט.

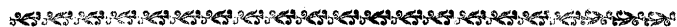
ראָבערט איז געשטאַנען אין מיטען חדר און האָט מיט ווילד-בליצענדע אויגען בעטראַכט, וואָס עס טהוט זיך אַרום איהם, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געוואָלט אָן עטוואָס דערמאַנען. אין דער רגע האָט זיך דערהערט דאָס געשריי פֿון דעם ניי-געבאַרענעם. דאָס האָט געמאַכט אַ מורא'דיגען איינדרוק אויף איהם. פֿון זיינע אויגען האָט אויסגעבראַכען אַ וואָהנויג פֿייער; ער האָט ווילד אויסגעשטרעקט זיין פֿויסט; זיינע צייהנער האָבען געקלאַפט איינע אָן די אַנדערע; ווייסער שוים האָט זיך בעוויזען אויף זיין אויסגעקרימטען מויל. — ניין, ער דאַרף ניט לעבען! ער טאָר ניט לעבען! ווידער אַ שקלאַף, ווידער אַ בעמלער, ווידער הונגער, ערנידערוינגען, טרערען, פֿלונד און שאַנד! ניין, לאָזט מיך איהם דערווערנען! לאָזט מיך איהם טויטען מיט מיינע אייגענע הענד!

ער האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צום בעט און זיינע ציטע-רענדע הענד האָבען געזוכט דאָס אונשולדיגע קינד.

א שרעקליכער קאמפף איז ענמשטאנען.
די קראנקע פֿרוי האָט פֿערגעסען איהר שוואַכקייט. זי האָט
ווי אַ פֿערוואונדעטע מיגערין פֿערטהיידגט איהר קינד.
דער וואַהנינגער האָט אַלין מיט מעהר ווילדקייט אַמאַקירט
די עלענדע מוטער. אַ וואַהנינג פֿייער האָט געשפּריצט פֿון זיינע
בליצענדע אויגען.
די אויף טויט דערשראָקענע „טאַנמע“ איז מיט ביידע קינדער,
וועלכע האָבען געווינט און געצימערט, אַרויסגעלאָפֿען פֿון צימער:
זי האָט גערופֿען נאָך הילף.
די נאַכט איז געווען אַ קאַלמע, אַ שטורמדיגע. אַלעס איז
געווען בעדעקט מיט געדיכטער פֿינסטערניש.
— העלפֿט! העלפֿט! — האָט געשריען די דערשראָקענע,
אַבער איהרע ווערטער זיינען פֿערהילכט געוואָרען פֿון ווינד און
אַהן אַן ענשפֿער אַבגעשטאַרבֿען אין דער לופֿט.
עטליכע מינוטען שפעטער איז די „טאַנמע“ מיט אייניגע
מענשען אַריינגעקומען צוריק איז צימער.
אַבער עס איז שוין געווען צו שפעט.
דאָס קליין בלעכען לעמפעל האָט געוואָרפֿען אַ דונקעל ליכט
אויף אַ שרעקליך, גרויזאָם בילד.
אויף'ן שמוציגען דיל איז געלעגען אַ פֿרוי. איהרע האָר צואַ-
וואַרפֿען, איהר העמד צוריסען, ווי אין אַ פֿערצווייפֿעלטען קאַמפֿף.
איהר געזיכט איז געווען בעדעקט מיט דעם בלויען קאַליר פֿון אַ
דערשטיקטער; זי האָט נאָך אויף זיך געטראָגען דעם אויסדרוק
פֿון מורא'דיגע יסורים און אונפֿערגעבליכער ראַכע... אויף איהר
ברוסט איז געלעגען דאָס ניי־געבאַרענע קינד, קאַלט און טויט,
ווי זיין מוטער...

דער וואַהנינגער מערדער איז געשטאַנען מיט אַן אַרונטער-

געלאָזענעם קאָפּ און האָט געקוקט אויף זיינע קרבנות. אַ טײַ-
וועלשער שמייכל האָט געשפּיעלט אויף זיין פֿערקריממען מויל.
— איצט זײַט איהר גליקליך! איך האָב אייך בעפֿרייט, איך
האָב אייך גערעטעט! — האָט ער געשריען מיט אַ היזערדיגער
שטימע און געלאַכט מיט דעם ווילדען געלעכטער פֿון אַ וואַהנ-
זינגען.

פּאַנאָ

דער קאר-קאנדוקטאר.

(ברויט און עהרע).

ע דווארד ראבין איז געווען א קאר-קאנדוקטאר. ער איז געווען א מאן פֿון א יאהר 30, שעהן, שטארק און געזונד. ער איז געווען בעליעבט ביי זיינע קאמעראדען, ווי אויך ביי דער קאמפאני, וועלכע האָט איהם געקענט אַלס טרייען אַרבייטער און אַרענטליכען מענש.

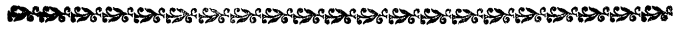
ע דווארד ראבין איז געווען פֿערהייראט און האָט געהאַט 5 קינדער. ער האָט געלעבט אַרעם, ווייל די שכירות, וועלכע ער האָט בעקומען, זיינען געווען קוים גענוג צו דערהאַלטען א זעהר בעשיידענעם לעבען פֿון אַזאַ גרויסער פֿאַמיליע. דאָך אַזוי לאַנג, ווי אַלע זיינען געווען געזונד; אַזוי לאַנג, ווי זיין פֿרוי מערי האָט געקענט מיט איהר שווערער אַרבייט העלפֿען דעם מאַן, אום צו דערהאַלטען די אַרעמע פֿאַמיליע, איז נאָך דאָס לעבען געווען ווי עס איז ערטרעגליך.

עס זיינען אָבער געקומען שווערע צייטען. די קינדער האָבען אָנגעפֿאַנגען קראַנק צו ווערען, די מוטער אַליין האָט אויך גע-דאַרפֿט אַ דאָקטאָר, ווייל איהר געזונד איז אונטערגעגראָבען גע-וואָרען פֿון אונערטידליכער אַרבייט און שלעכטער נאַהרונג. דאָס לעבען פֿון אַרעמען קאר-קאנדוקטאר איז געוואָרען וואָס זייטער אַלץ שווערער און אונערטרעגליכער. מיט, צובראַכען,

פֿלעגט ער קומען אַהיים פֿון ווין אַרבייט. די קראַנקע קינדער האָבען געוויינט און געשריען. די קראַנקע פֿרוי, בלאַס און שוואַך, האָט זיך קוים אַרומגעשלעפט איבער'ן אַרעמען צימער. עס האָט געפֿעהלט ברויט, עס האָט געפֿעהלט מעדיצין, — עס האָט געפֿעהלט געלד. מען האָט אומערדום שוין געליהען און געבאַרגט. דעם לענדלאָרד האָט שוין אויך געקומט פֿאַר אַ מאַנאַט דירה-געלד. די שכירות, וועלכע ער האָט געבראַכט, זיינען כּאלד פֿער-שוואַנדען געוואָרען אויף מעדיצין, אויף בעצאָהלען דעם דאָקטאָר, נג, וואָס טהוט מען ווייטער?

אַראַבגעלאָזט דעם קאַפּ אויף דער ברוסט איז געזעסען, שמוס און שרייעריג, דער אַרעמער קאַנדוקטאָר אין ווין אונגליקליכען פֿאַמיליען-נעסט און האָט געטראַכט און געטראַכט איבער ווין פֿינסטערען כּול. „פֿאַרוואָס קומט עס, מיר זאָלען אזוי שרעקליך ליידען?“ האָט ער זיך געפֿרעגט אין זיינע געדאַנקען. „שוין 10 יאָהר זייט איך בין ביי דער קאַמפּאַני. איך בין תּמיד געווען טריי און אַרענטליך. די קאַמפּאַני איז אין ריזע 10 יאָהר געוואָרען אַ סך רייכער. נור איך ווער אַרעמער, אונגליקליכער פֿון יאָהר צו יאָהר. וואָס האָב איך פֿון מיין אַרבייט? זיי רופֿען מיך: אַרענטליכער מאַן, אָבער וואָס קומט מיר אַרויס פֿון מיין אַרענטליכקייט, ווען איך דאַרף ליידען, פֿערהונגערן מיט מיין פֿרוי און קינדער? די אַנדערע קאַנדוקטאָרס זיינען קליינער פֿון מיר, זיי נאַרען אָב די קאַמפּאַני אָבער דערפֿאַר לעבען זיי בעסער פֿון מיר. זאָל איך אויך אָנפֿאַנגן גען צו שווינדלען, ווי זיי? ניין, איך קען דאָס נישט! איך וועל נישט קענען קוקען דער קאַמפּאַני אין געזיכט!“

„שווינדלען? הייסט דען דאָס שווינדלען, צו האָבען אַן ער-טרענליכען לעבען פֿאַר אַזאַ שווערע אַרבייט, ווי מיינע? און דאָך... איך קען דאָס נישט, איך קען דאָס נישט!“

ער איז אויפגעשטאנען און האָט מיט גרויסע שריט אַרומ-
געשפּאַנט אַ לאַנגע צייט אין זיין פּינסטערען צימער. ענדליך איז
ער צוגעגאַנגען צו זיין פֿרוי, וועלכע איז געזעסען לעבען איהר
קראַנקען קינד און האָט געקוקט אויף איהם מיט טרערען.
— מערי! — האָט ער געזאָגט — מיר זיינען אונגליקליכע
מענשען. אָבער דו ווייסט, אַז איך האָב דיך אימער געליעבט, איך
ליעב מיינע קינדער. איך האָב געמיהט זיך צו מאַכען אייך גליקליך,
אָבער עס איז נישט געגאַנגען. מיר מוזען זעהן איבערטראַגען אַלעס
מיט מוטה, פֿילייכט וועט זיך אונזער לאַגע פֿערבעסערען.
מערי האָט גאָר נישט געענטפֿערט. הייסע טרערען האָבען
אַנגעפֿאַנגען זיך צו קייקלען איבער איהרע בלאַסע באַקען. אויס-
געמאַטערט, צובראַכען איז זי געפֿאַלען אויף זיין ברוסט און האָט
שמיל געוויינט.

* * *

עס איז געווען אַ שעהנער זומער-מאָג. די גאַסען זיינען געווען
פֿול מיט מענשען. עדוואַרד ראַבין איז געשטאַנען אויף דער פֿלאַט-
פֿאַרמע פֿון זיין קאַר און האָט בעטראַכט די גרויסע מאַסע פֿון
שפּאַציר-געהער, וועלכע ער האָט בעגעגענט, מיט בלוזען און
פֿרעהליכע געזיכטער. איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער איז דער
אונגליקליכסטער מענש אויף דער וועלט.
ער האָט אָפֿט אָבגעשטעלט די קאַר, אום אַרויפֿצונעהמען
פּאַסאַזשירען, וועלכע זיינען דאָס רוב געפֿאַהרען אין פֿערשיעדענע
פֿערנגיגענס-פֿלעצער. שעהנע פֿרויען, געזונדע, פֿיין געקליידעטע
קינדער האָבען איהם עראינערט אָן זיין קראַנקע פֿאַמיליע, אָן דעם
אייביגען ראַנגלען זיך מיט ביטערער נויטה און שווערע קראַנקהייטען.
זיין האַרץ האָט געבלומעט. פֿלוצלונג האָט ער רעדזעהן, שמע-
הענדיג לעבען דער קאַר, עפעס אַ בלאַסע זעהר בעקאַנטע פֿיגור

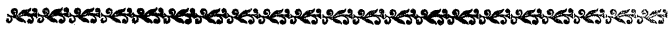
איינגעוויקעלט אין אַ שאל. ער האָט אויפֿגעצימערט און אָנגע-
שמעלט די קאַר. דאָס איז געווען זיין פֿרוי.
— מערי! האָט ער אויסגערויפֿע, — וואָס איז געשעהן? זי
איז געווען בלאַסער ווי תמיד און האָט זיך קוים געהאלטען אויף
די פֿיס.

— עדוואַרד! עלאַ איז זעהר קראַנק. איך האָב גערויפֿען דעם
דאָקטאָר, אָבער ער וויל נישט שרייבען קיין רעצעפט, ביז איך וועל
איהם נישט בעצאָהלען. אויך אויף מעדיצין האָב איך קיין פעני נישט.
— אָבער מערי, דו ווייסט דאָך, אַז איך האָב נישט קיין געלד,
— האָט געענטפֿערט דער אָרעמער פֿאָטער, און ער האָט געפֿיהלט,
ווי עטוואָס דריקט איהם אונערטרעגליך אין זיין ברוסט. ער האָט
שווער געלימען.

— עדוואַרד! — האָט זי איהם שמיל, דאָך ליידענשאַפֿטליך
צוגעשעפטשעט — מיר מוזען רעמען דאָס קינר. איך האָב נישט
וואו צו באַרגען. דו מוזט זיך ענטשליסען, אין נאָמען פֿון דיין
קינר, פֿון דיין עלאַ!

— מערי, דאָס איז אונמעגליך, אונמעגליך! — האָט
עדוואַרד אויסגערויפֿען מיט אַ פֿייעריגער שטימע. — געה אַהיים,
פֿילייכט קענסטו ערגעץ וואו באַרגען. בעט דעם דאָקטאָר ער זאָל
דיר אויסהעלפֿען. מערי, ווי קענסטו פֿון מיר אזוי וואָס פֿערלאַנגען?
אין זיין שטימע האָבען געקלונגען טרערען און ביטערע
פֿערצווייפֿלונג. די אָרעמע פֿרוי האָט מיט איהר מאַשענטוך פֿער-
דעקט דאָס קראַנקע, בלאַסע געזיכט. איהר ברוסט האָט שווער
געאָמעמט. גיפֿטיגע שמערצען האָבען געמאַטערט איהר צובראָכען
האַרץ.

— עדוואַרד, — האָט זי צו איהם וויעדער געזאָגט. — דו
מוזט זיך ענטשליסען, איך קען דאָ לאַנג נישט שמעהן. איך זאָג

דיר, אז מיר האָבען קיין פעני ניט. מיר האָבען ניט קיין ברויט פֿאַר די געזונדע און קיין מעדיצין פֿאַר די קראַנקע קינדער. קיינער וויל אונז מעהר ניט באַרגען, זאָל איך געהן בעמלען, פֿערקויפֿען זיך? איך קען דאָס ניט, ערוואַרד, איך קען ניט!

קאַלם, פֿינסטער ווי אַ שטורם-וואַלקען, איז געשמאַנען ערוואַרד לעבען זיין אַרעמע פֿרוי. אין זיין ברוסט האָט זיך אָנגע-פֿאַנגען אַ שרעקליכער קאַמפֿף: אין איהם האָבען זיך געראַנגעלט די פֿאַדערונגען פֿון זיין לעבען מיט די פֿאַדערונגען פֿון זיין מאַראַל, פֿון זיין אַרענטליכקייט, וועלכע איז געווען דאָס איינציגע רייכטהום פֿון זיין עקזיסטענץ.

„זאָל איך ווערען אַ גנב און געבען איהר געלד, וואָס געהערט דער קאַמפֿאַני, אָדער בלויבען אַן אַרענטליכער מאַן און מקריב זיין מיין קראַנק קינד, מיין עלאַן, וועלכע איך ליעב בעסער פֿון מיין לעבען?“ יעדער קרבן איז גרויס. יעדער שריט איז שווער און פֿיהרט צו אַ שרעקליכען אָבגרוינד.

עס זיינען פֿערבייגעגאַנגען אַ פֿאַר מינוטען פֿון שווערען שוויגען. ענדליך האָט ערוואַרד אַ ציה געגעבען דעם סיגנאַל-גלאַק און אָבגעשמעלט די קאַר.

— מערי! האָט ער געוואָגט ענטשלאָסען, — געה אַהיים, וואָס וועט זיין, וועט זיין!

מערי איז געשמאַנען אונבעווענליך אויף דער פֿלאַטפֿאָרם, אזוי ווי זי וואַלט ניט געהערט זיינע ווערטער.

— מערי! — האָט ער נאָך אַמאָל אויסגערופֿען אין פֿער-צווייפֿלונג. זי האָט איהם רוהיג אָנגעקוקט מיט איהרע גרויסע, שוואַרצע אויגען.

— ערוואַרד! איך געה ניט אַהיים, ביז איך האָב ניט די מיטלען צו רעטען מיין קינד.

— אָבער עס איז אונגעגליך, איך האָב קיין געלד.
— דו האָסט געלד, דו מוזט רעמען דיין קינד!
— מערי, געה אַראָב פֿון קאַר, זאָג איך דיר! האָט ער
אויסגעשריען.

דער מאַטאַרמאַן האָט זיך אונגעקוקט אויף זיי. מערי האָט
מיט איהר בלאַסער האַנד געגעבען אַ ציה דעם סיגנאַל-גלאַק:
די קאַר זאָל געהן ווייטער, און איז געבליבען, ווי פֿריהער, שמעהן
לעבען איהר עדוואַרד.

זיי האָבען ביידע געשוויגען אַ וויילע.

דער קאַנדוקטאָר האָט געלאָזט פֿאַלען זיין קאַפּ אויף די
ברוסט. זיין געזיכט איז פֿערצויגען געוואָרען מיט אַ פֿינסטערען
וואַלקען. ער האָט געקעמפֿט מיט זיך, ער האָט געליטען און
פֿערשאַלטען דעם טאָג, אין וועלכען ער איז געבאָרען געוואָרען.
— מיין קינד, מיין עלאַ!— האָט ער געמוּרמעלט שטילערהיים.
זיין האַנד האָט ווי מעכאַניש זיך אַרונטערגעלאָזט אין זיין
מאַש, זיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט. ער האָט זיך אומ-
געקוקט. די קאַר איז שנעל געלאָפֿען. אויף דער פּלאַטפֿאָרמע איז
געווען נור ער און זיין פֿרוי. דער מאַטאַרמאַן איז געשמאַנען צו
זיי מיט'ן רוקען. ער האָט אַרויסגעשלעפט זיין האַנד פֿול מיט
זילבערנע מטבעות, האָט זיי שנעל איבערגעגעבען מערי'ן און האָט
אַ שלעפּ געטהאָן דעם סיגנאַל-גלאַק. די קאַר האָט זיך אָנגע-
שמעלט, מערי איז אַרונטער.

עדוואַרד האָט פֿערמאַכט די אויגען, עפעס אַזוי ווי אַ שרעק-
ליכעס געשפענסט וואַלט געשמאַנען פֿאַר איהם. ווען ער איז
געקומען צו זיך, איז שוין זיין פֿרוי פֿערשוואַנדען. ער האָט זיך
מיט אַ אָנגעווישט דעם קאַלטען שווייס פֿון זיין בלאַסען
שמערן און איז אַריין אין קאַר.

פיעלע נייע פאסאזשירען האָבען פֿערנומען פלעצער. ער האָט אָנגעפֿאָנגען צו זאמלען פֿון זיי דאָס געלד. ביי יעדען ניקעל האָט ער געדריקט דעם רעגיסטער, וועלכער האָט הויך געקלונגען. עס זיינען געבליבען 10 אָדער 12 פאסאזשירען, וועלכע האָבען נאָך ניט בעצאָהלט. עדוואַרד האָט זיך אָבגעשטעלט אויף אַ וויילע. עס איז איהם צום ערשטען מאל אין 10 יאָהר פֿון זיין אַרבייט גע-קומען אויף די געדאַנקען, אז ער מוז יעצט זעהן אַ מיטעל זיך צו רעכטפֿערטיגען פֿאַר דער קאָמפּאַני; דאָס גאַנצע געלד ניט רעגיסטערן, כדי צו קענען דעקען די סומע, וועלכע ער האָט געגעבען זיין אויגליקליכער פֿרוי.

ער האָט ניט געוואוסט גענוי, וויפֿיעל געלד ער האָט איהר געגעבען; אָבער יעדענפֿאַלס ניט מעהר ווי אַ דאָלאַר. ער האָט געהאַט אין האַנד שוין 20 ניקעלס. ווען ער וועט איצט רעגיסטערן נור 10, וועט ער שוין האָבען האַלב פֿון'ס געלד, און שפּעטער וויערער דאָס זעלבע, אזוי ווי ער זיך רעמען און קיינער וועט ניט וויסען פֿון זיין פֿערברעכען.

זעהן מאל האָט הויך דער רעגיסטער דורכגעקלונגען, אין יעדען קלאַנג פֿון רעגיסטער האָט זיך דעם אָרעמען קאָנדיקטאָר געהערט דער שאַנד-גלאַק פֿון זיין פֿערברעכען, אזוי ווי מען וואָלט געקלונגען נאָך זיין בעגראָבענער עהרע, וועלכע ער האָט אָבגעהיט פֿון זיין קינדהייט אָן און פֿאַר וועלכע ער האָט אזוי פֿיעל גע-קעמפֿט און געליטען אין זיין לעבען.

זיין האַרץ האָט אונרוהיג געקלאַפּט. ער איז אַרויס אויף די פּלאַטפֿאָרמע, זיינע הענד האָבען נאָך געציטערט, אזוי ווי ער וואָלט בעגאַנגען אַ מאַרד. אין דיווער מינוט איז צו איהם צוגע-גאַנגען אַ פֿרוי געקליידעט אין שוואַרצען, איהר געזיכט איז געווען בלאַס און קאלט.

— האַלט אָב די קאַר! — האָט זי זיך צו איהם געווענדעט.
עדוואַרד האָט געוואָרפֿען אַ בליק אויף זיין פֿאַסאַזשיר און
איז געוואָרען בלאַס, ווי דער טויט. ער האָט דערקענט דיזע פֿרוי...
דאָס איז געווען אַ שפּיאַן, אַ קאַר-שפּיאַן, וועלכע די קאַמפּאַני
האַלט, אום זיי זאָלען היטען די קאָנדוקטאָרען, זיי זאָלען רעגיס-
טערן ריכטיג דאָס געלד, זיי זאָלען חס וחלילה ניט אַראָבנעהמען
אויף אַ ברויט פֿאַר זייערע פֿרויען און קינדער.

„זי האָט אַלעס געזעהן!“ איז דורכגעפֿלויגען אין די גע-
דאַנקען פֿון דעם אַרעמען קאָנדוקטאָר. ער האָט שאַרף אָנגעקוקט
דעם שפּיאַן, וואָס איז רוהיג געשטאַנען פֿאַר איהם.
„יא, זי ווייס אַלעס, איך זעה דאָס אין איהרע אויגען!“ האָט
ער ווייטער געטראַכט מיט פֿערצווייפֿלונג.

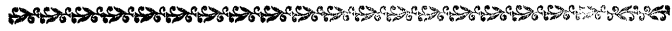
— מאַדאַם! — האָט ער ענדליך אויסגערופֿען מיט אַ ציטער-
רענדער שטימע, — מאַכט מיך ניט אומגליקליך; איך האָב אַ
פֿרוי און קינדער, זיי האָבען קיין ברויט ניט, מיין עלט שטאַרבט
אַהן מעדיצין, מאַדאַם, רואינירט ניט מיין לעבען! שוין צעהן יאָהר,
ווי איך דיען דער קאַמפּאַני. איך שווער אייך, דאָס איז דאָס
ערשטע מאָל אין מיין לעבען.“

ער האָט געכאַפט איהרע הענד און האָט זיי געדריקט און
בעמענדיג געקוקט אין איהרע קאַלטע אויגען.

— מאַדאַם, רעמעט מיין עהרע, איך שווער אייך, איך בין
אַן אַרענטליכער מאַן! מאַדאַם, האָט מיטלייד! איך וועל דאָס ניט
איבערטראָגען!

זי האָט איהם רוהיג אויסגעהערט.

— איך האָב מיט אייך מיטלייד — האָט זי ענדליך געזאָגט,
— אָבער איך קען אייך ניט העלפֿען, איך מוז טהאָן מיין פֿפֿליכט.
איהר ווילט ברויט, איך וויל אויך ברויט. ווען איך זאָל ניט טהאָן

דאָס, פֿאַר וואָס מען בעצאָהלט מיר, פֿערליר איך מיין ברויט.
איך מוז עס באַלד רעפּאַרטען דער קאַמפּאַני. שטעלט אָב די
קאַר.

עדוואַרד האָט אויף איהר אַ וואָרף געטהאָן אַ שרעקליכען
בליק פֿון האָס, פֿון ביטערער פֿעראַכטונג.

— שפּיאָן, שלאַנג! — האָט ער אויסגערופֿען מיט אַ היי-
זעריגער שטימע. — יאָ, איך בין אַ גנב, איך האָב גע'גנב'עט
ברויט פֿאַר מיין פֿרוי, מעדיצין פֿאַר מיינע קראַנקע קינדער. געה,
זאָג דאָס דער קאַמפּאַני! זאָג דער גאַנצער וועלט, אז איך בין אַ
גנב, אַ פֿערברעכער. געה!

דער שפּיאָן איז אַרונטערגעשפרונגען פֿון קאַר.
— וואַרט, איך וועל דיר צייגען, וואָס פֿאַר אַ שלאַנג איך
בין! — האָט זי אויסגערופֿען און איז פֿערשוואַנדען אין דער
גרויסער גאַס.

* * *

די זומער-נאַכט האָט צושפּרייט איהרע שטערען-פֿליענעל.
די וילבערנע לבנה האָט רוהיג געשיינט אויף איהר בלויען מאַראַן.
עדוואַרד האָט שוין לאַנג געענדיגט זיין אַרבייטסמאַן. ער
האָט איבערגעגעבן זיין קאַר דעם נאַכט-קאָנדוקטאָר, אָבער
אַנשטאָט ווי געוועהנליך געהן גלייך אַהיים צו זיין פֿרוי און
קינדער, האָט ער שטיל געוואַנדערט דורך די שטילע, פֿינסטערע
גאַסען. זיין קאָפּ האָט געברענגט, ווי אין אַ שרעקליכען פֿיבער;
זיין ברוסט איז געווען צוזאַמענגעדריקט פֿון שווערען טרויער און
מורא פֿאַר זיין שרעקליכען שיקזאַל.

— מאַרגען וועט עס די גאַנצע וועלט וויסען! — האָט ער
מיט ביטערקייט געטראַכט. — עדוואַרד ראַבין איז אַ גנב! די
קאַמפּאַני וועט מיט שאַנד מיך אַרויסטרייבען... וואָס וועל איך

טהאָן? וואוהין וועל איך געהן? ווי אזוי וועל איך קוקען דער
 וועלט אין פנים? ווי אזוי וועל איך קענען פֿערדינען ברויט פֿאַר
 מיין פֿרוי און קינדער? אָה, ווי שרעקליך! ווען מערי וואָלט אָבער
 מיר געפֿאַלגט און אוועק אַהיים? אַך, דאַן וואָלט אלעס געווען
 ווי פֿריהער!... דאָך וואָס רעד איך?... איז דאָס איהר שולד?
 דאָס קינד! דיווע גאַלד-לאַקניגע עלא איז געבעך געלעגען קראַנק,
 פֿערשמאַכט; זי האָט קיין פעני ניט געהאַט צו רעמען דאָס קינד...
 וואָס האָט זי געוואָלט טהאָן? ניין, זי האָט קיין שולד ניט! ווען
 ניט זי... ווער האָט די שולד? איך? צעהן יאָהר האָב איך זיך
 געראַנגעלט מיט נויטה; איך האָב געדיינקט אז איך וועל קענען
 דורכקעמפֿען מיין לעבען, אָבער ניין! אלץ איז געווען אומזיסט!
 אלע מיינע ליידען, אלע מיינע ערנידעריגונגען, מיין שווערע אונזער-
 מידיליכע אַרבייט — אלעס איז איצט פֿערלאָרען, אלעס געגאַנגען
 צו גרוינד. וואו איז מיין עהרע? וואו איז מיין פֿריעדען? עס ברענט
 אין מיין האַרצען אַ העליש פֿייער. מיין פֿרוי! מיינע אָרעמע
 קינדער! איהר זייט פֿערפֿאַלעז. פֿערפֿאַלען!

ער איז געגאַנגען אלץ ווייטער און ווייטער, דריקענדיג די
 ציטערנדע הענד צום קאָפּ, אזוי ווי ער וואָלט געוואָלט דערשטיקען
 די פֿינסטערע געדאַנקען, וואָס האָבען זיך דאָרט אַרומגעטראָגען ווי
 שוואַרצע וואַלקען. ענדליך איז ער געקומען צום האַדסאַן און איז
 געבליבען שמעהן פֿאַר דעם זילבערנעם טייך, וועלכער איז געווען
 בעגאַסען מיט די שמראַהלען פֿון דער שיינענדער לבנה.
 אַרום האָט געהערשט אַ טיעפֿע שמילקייט. פֿון צייט צו צייט
 האָבען ווייסע זעגלען דורכגעשנימען דעם זילבערנעם שפיגעל פֿון
 שלומערנדען טייך.

— דאָס זעגעלט אוועק מיין יוגענד, מיין לעבען, מיין עהרע! —
 האָט ערוואַרד שמיל געמורמעלט, בליקענדיג פֿערטראַכט אויף אַ

שיפער, וואָס איז, ווי אַ ווייסער פֿויגעל, דורכגעלאָפֿען פֿערביי איהם
— ניין! פֿאַר מיר איז מעהר קיין פֿלאַץ ניטאָ אויף דיזער
וועלט. איך האָב געוואָלט לעבען, לעבען מיין פֿרוי, מיינע קינדער,
זיין עהרליך, מענשליך, אָבער מען האָט מיך ניט געלאָזט. מען
האָט מיך געשטיקט, געמאַמערט, געשמופט אין אָבגרונד!
וואָס טויג מיר איצט מיין לעבען? בעמלען? זעהן, ווי מען
קערט זיך אָב פֿון מיר, ווי פֿון אַ גנב? הערען, ווי מען זאָגט אויף
מיינע קינדער: דאָס זיינען די קינדער פֿון דעם גנב? אויף מיין
פֿרוי: דאָס איז דעם גנב'ס פֿרוי? ניין! איך קען ניט. איך קען
ניט זיך צווינגען צו אַזאַ שרעקליכען לעבען.
גענוג זיך געמאַמערט, געראַנגעלט זיך מיט דער ביטערער
נויטה, זיי געזונד, אָרעמע מערי! זייט געזונד מיינע קינדער! אָרעמע
אונגליקליכע קינדער! איך וויל אייך ניט זעהן מעהר, איך קען
מעהר ניט איבערטרעמען די שוועל פֿון אייער אונגליקליכער היים.
אייער פֿאָטער איז פֿעראורטיילט צום טויט. זיין עהרע, זיין לעבען
האָט מען אַוועקגערייבט פֿון איהם! ...
עדוואַרד האָט אַ שפרונג געטהאָן אין טייך און איז באַלד
פֿערשוואונדען געוואָרען צווישען די קאַלטע וועלען.
ניט ווייט פֿון זיין בלויען קבר האָט זיך שמאַלץ אויפֿגעהויבען
די סמאָמע פֿון דער אַמעריקאַנער פֿרייהייטס-געטין און האָט
מיט איהר פֿאַקעל בעלייכט די וועלט פֿון קייטען, פֿון מרערען,
פֿון זעלבסטמאָרד, פֿון די שרעקליכסטע פֿערברעכען געגען דער
ליידענדער מענשהייט!

די באמערקע.

— א באַמערקע! א באַמערקע! — האָבען געשריען פֿער-
שמירטע האַלב-נאַקעטע קינדער, וועלכע פֿערבריינגען זייערע
יאָהרען אויף די גאַסען פֿון נויאַרק.
זיי האָבען זיך אַלע אַ שאַט געגעבען צו אַ טענעמענט-הויז,
לעבען וועלכען עס איז געשטאַנען אַ ווייס-גרויע פֿרוי, מיט אַ
געלען צוקנייטשטען פנים. שמוציגע טראַנטעס האָבען זיך נאַכגע-
שלעפט פֿון איהרע קליידער. האַלב ביז, האַלב רערשאַקען האָט
זי געקוקט אויף די קינדער און האָט זיי געוואָלט אַוועקיאָגען פֿון
זיך.

די קינדער האָבען זי געשלעפט פֿאַר איהרע צוריסענע
קליידער, האָבען געלאַכט און געוואָרפֿען אין איהר שמוץ און
שטיינער. די אונגליקליכע האָט ניט געקענט בייקומען איהרע
פֿיינד און איז אָהן כחות געפֿאלען אויף די טרעפּ.

עס האָט זיך דערהערט אַ האַרצרייסענד געוויין. דאָס האָט
געוויינט די באַמערקע. די לויפֿערס האָבען זיך פֿערוואונדערט
איבערגעקוקט. זיי האָבען זיך געוואונדערט, וואָס אויך אַ באַמערקע
קען פֿיהלען איהרע ליידען, וואָס אויך אַ באַמערקע קען וויינען,
און זיי זיינען פֿערשוואונדען.

די היימלאָזע האָט אויפֿגעהויבען איהר גרויען קאַפּ. אַ שטראַהל
פֿון צופֿרידענהייט האָט אויף אַ רגע בעלויבט איהר אַלט פֿערוויינט
געזיכט — זיי זיינען אַוועק! — האָט זי געמורמעלט. — איצט וועל
איך קענען איינשלאָפֿען.

זי האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן די אייווערנע גראַמעס פֿון אַ קעלער, וועלכער איז איצט געווען פּוסט, האָט פֿערשלאָסען איהרע פֿערשוואַלענע אויגען און איז איינגעשלאָפֿען.

מיר לעזען מיט אינמערעם די טרוימען פֿון גרויסע שרייבער און דיכטער, וואַרום זאָלען מיר ניט אַמאָל אויך אויסהערען דעם חלום פֿון אַ באַמערקע?

אמת, אַ באַמערקע פֿערנעהמט דעם נידעריגסטען צווייג אויף אונזער געוועלשאַפֿמליכען בוים, זי איז זעהר ניט אַנשמענדיג גע-קליידעט, זי פֿעראַכמעט מאָדע און עטיקעט, זי שלאָפֿט אָפֿטמאָל אויף דער גאַס, אונטער שניי אָדער רעגען, זי הונגערט, זי ווערט געקלאַפּט פֿון פּאָליציימאַן, זי ווערט אַרויסגעוואָרפֿען ווי אַ הונד פֿון יעדען אַנשמענדיגען הויז, אויב זי וואַגט אַרײַנגעהן אַהין בעמען אַ שטיקעל ברויט, אָדער אַ פּאָר גראַשען אויף אַ גלאָז ביער, אָן אַנשמענדיגער יונגער מאַן, וועלכער הויבט אויף עלעגאַנט דאָס טאַשענטיכעל פֿון זיין דאַמע, וועט זיך ניט אָנבײַגען אויפֿצו-הויבען דעם קראַנקען קערפּער פֿון אַ באַמערקע, וועלכע פֿאַלט אין גאַס הונגעריג און פֿערשמאַכט.

אָבער אויך אַ באַמערקע איז אַ מענשליכעם וועזען, אויך זי האָט אַ לעבענסגעשיכטע, וועלכע איז אויך די געשיכטע פֿון אונזער געוועלשאַפֿמליכער מאַראַל. אויך אַ באַמערקע קען האַסען און ליעבען, בענשען און שעלמען, אונטער די טראַנטעס פֿון אַ היימלאָזער באַמערקע קען שלאָגען אַזאַ ערעל, וואַרעם האַרץ, ווי אונטער דעם זיידענעם קאַרסעט פֿון אַן אַנשמענדיגער וועלט-דאַמע, וואַרום דען ניט אויסהערען דעם חלום פֿון אַ באַמערקע? וואַרום זיך ניט פֿערטראַכמען איבער די בילדער פֿון איהר פֿערגאַנגענהייט?

זי חלום'ט: זי איז נאָך אַ קליין, אונשולדיג קינד. — עלאַ! עלאַ! דער אָנבײַסען איז שוין פֿאַרטיג! זי דערקענט

די שטימע פֿון איהר מוטער. אַ געפֿיהל פֿון זיסער פֿרייד צו-
גיסט זיך איבער איהרע אַלע גליעדער. אָבער זי לויפֿט ניט
באַלד צו איהר מוטער. די גרינע וויינטרויבען, וואָס האָבען זיך
רייך פֿונאַנדערגעוואַקסען אין וויער קליינעם גאַרטען, ציהען צו זיך
ווי אַ מאַגנעט; זי קען זיך פֿון זיי ניט אָברייסען. די מוטער זוכט
זי אַרום, ביז זי געפֿינט איהר שעהנע עלאַ. איהרע בלאַנדע
זיידענע לאַקען זיינען איבערגעפֿלאַכטען מיט די גרינע צווייגען פֿון
די מיט ווייך-שפּראַצענדע וויינטרויבען — און בערעקען איהר
גראַציעווען קעפעל, ווי אַ פּערעל-קראַנץ. די מוטער נעהמט זי אָן
פֿאַר'ן הענטעל און זיי געהען ביידע אין שטוב אַריין.

דאָס צימער איז גרויס און ליכטיג. ביים מיט זיצט דער
פֿאָטער. ער נעהמט זיין עלאַ אויף די קניע, ער דריקט זי צום
האַרצען און בעדעקט איהרע ליליען-בעקלאַך מיט הייסע קושען.
ער האָט זי ליעב מעהר ווי זיין לעבען! זי איז זיין איינציגע
טרייסט אין זיין שווערען לעבענס-וועג. די מוטער דערלאַנגט דאָס
עמען. איהרע אויגען שמראַהלען מיט גליק. עלאַ זיצט צווישען זיי
מיט איהרע זיידענע לאַקען און בלויע אויגען, ווי אַ שטילער מלאַך
פֿון אונשולד און פֿריעדען.

אַ צווייטעם בילד.

עלאַ לויפֿט פֿון דער שולע מיט איהרע ביכער, בלוי-שטיפֿטען
און טאַפֿעל. איהרע באַקען ברענען מיט אַ ראַזאַווען פֿייער. די
אויגען בליצען מיט פֿרייד, די לאַקען זיינען צוואַואַרפֿען איבער
איהרע קיילעכדיגע שולטערען.

— מאַמאַ! מאַמאַ! זעה, וואָס איך האָב געבראַכט!

עלאַ האָט בעקומען אַ גאַלדענעם מעדאַל פֿאַר איהר גוטען
שמודיום. די מוטער איז אויסער זיך פֿון פֿרייד. דער פֿאָטער קושט
זי מיט טרערען אין די אויגען. — עלאַ! עלאַ! ווי וואָלט איך

געלעבט אָהן דיר אויף דער וועלט? וואָס וואָלט מיר געבען מוטא
אלעס איבערצומראַגען?
עלאַ קוקט מיט ליעבע אויף איהר אַרעמען פּאָטער און דריקט
זיך צו שטאַרקער צו איהם.

*

אויך דיוועס בילד אי פֿערשוואַנדען, עלאַ איז שוין אַ גרויסע.
דער פּאָטער איז מויט, די אַלטינקע מוטער איז דער איינציגער
פֿריינד, וועלכען עלאַ האָט אויף דער וועלט. עלאַ אַרבייט אין אַ
גרויסען געשעפֿט, זי איז אַ „סיילס-ליידי“. אלע האָבען זי זעהר
ליעב, איהר שעהנהייט ציהט צו אַ סך קונים, עס איז 9 איהר
אַבענדס, עלאַ קומט פֿון איהר אַרבייט, זי איז היינט בלאַס און
פֿערוויינט, זי נעהמט אַרום שטאַרק איהר מוטער, טרערען קייקלען
זיך פֿון איהרע שעהנע, דונקעל-בלויע אויגען.

— עלאַ, וואָס איז דיר?

— מוטער, דער עלטערער קאָמי פֿערפֿאַלגט מיך, ער האָט
זיך מיר ערקלערט אין ליעבע, ער זאָגט, אויב איך וועל איהם ניט
ליעבען, וועט ער מיך אומבריינגען.

— עלאַ, מיין קינד, זיי רוהיג! ער קען דיר גאַרנישט טהאָן!
דערצעהל דעם בעל הבית, ער וועט איהם שוין מאַכען שווייגען,
— מוטער! דער קאָמי איז זעהר פֿערטרויט מיט'ן בעל
הבית; ער וועט ניט גלויבען און וועט מיך אַוועקשיקען, וואָס
וועלען מיר טהאָן? ווער ווייס, אויב איך וועל געפֿינען אַזוי שנעל
אַ נייעם פּלאַץ?

די אַלטינקע שווייגט און בענעצט מיט טרערען די שעהנע
בלאָנדע לאַקען פֿון איהר איינציגען קינד, עלאַ זיצט בלאַס און
פֿערטראַכט, איהר האַרץ איז אונרוהיג; זי פֿיהלט, אַז אַ ביטערער
שטורם וועט אויסברעכען אין איהר לעבען.

עס געהען אריבער עמליכע מעג.

— מוטער! מוטער! איך בין אונגליקליך!

עלא לויפֿט אַרײַן אין שטוב, בלאַס ווי דער מױם; נאָך איהר
געהט נאָך אַ גרויסער פּאָליצײַמאַן מיט זײַן קלאָב אין דער האַנד.
— עלא, מײַן קינד, וואָס איז געשעהן? — די אַלטע האַלט
זיך קױם אױף די פֿיס פֿון שרעק.

— מוטער! זיי זאָגען, איך בין אַ גנב'מע! דער קאָמי האָט
געהאַלטען וואָרט: ער האָט אַרײַנגעלײַגט אַ שטיק זײד אין מײַן
האַנד-טאַש און האָט געזאָגט, אַז איך האָב עס גע'גנב'עט. מור-
מער, זיי ווילען מיך אײַנשפּאַרען אין געפֿענגניס. אָה! איך וועל
שטאַרבּען פֿון שאַנדע!

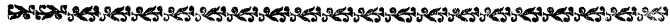
— עלא, מײַן קינד, זיי רוהיג! — שרײַט די אָרעמע מוטער מיט
אַ צימערנדער טרערען-שטימע. — זיי קענען דיר נאָרניט טהאָן, דו
ביסט אונשולדיג; יעדער אײַנער קען דאָס זעהן. איך, די גאַנצע
וועלט וועט עס שווערען! נײַן, עס איז אונגעגליך צו בעשולדיגען
דיך, מײַן מלאַך, אין אזאַ פֿערברעכען!
מוטער און טאָכטער פֿאַלען אײַנע דער אַנדערער אין די
אָרעמס און ווײַנען.

— קומט! אײער ווײַנען וועט נים העלפֿען! — מורמעלט
דער אָרדנונגס-בעוואַכער. — דאָס געריכט וועט שױן אױסגעפֿינען,
אויב דו ביסט אונשולדיג.

* * *

עס איז אַוועק אַ האַלב יאָהר.

עלא קומט נאָר וואָס אַרױס פֿון געפֿענגניס, וואו זי איז אָב-
געזעסען פֿאַר דער גנבה, וועלכע איז פֿאַבריצירט געוואָרען פֿון
דעם אױפֿגערייצטען קאָמי. איהר מוטער איז פֿון צרות קראַנק און
האַלב וואַהניג, זי לײַגט אין אַ דונקעלען צימער. אַ שכן האַלט

זי פֿון רחמנות. עלא פֿאָנגט אָן זוכען אַ נייע בעשעפֿטיגונג. עס געהט אַוועק אַ וואָך, אַ צווייטע, זי קען קיין אַרבייט ניט געפֿינען. אין די געשעפֿטען איז זי בעקאַנט אַלס אַ גנב'טע. קיין אַנדער אַרבייט ווייס זי ניט. דערווייל מוז מען לעבען. מען מוז האָבען עֶלֶד. די מוטער דאַרף אַ דאַקטאָר, אָן אַנדער וואָהנונג. אין האָספיטאַל וויל זי ניט געהן. „זיי וועלען מיך דאַרט ערמאַרדען, ווי זיי האָבען ערמאַרדעט מיין עלא!“ שרייט די האַלב-וואַהנוניגע און קוקט אויף יעדען, ווי אויף אַ מערדער פֿון איהר טהייערער עלא. נאָך אַ מאָנאַט איז אַריבער. קיין אַרבייט איז נאָך אַלץ ניטאָ, די עטליכע קליידלעך, וואָס עלא האָט געהאַט זיינען אַלע אַוועק אין לאַמבאַרד. אין שטוב איז קאַלט, קיין ברויט, קיין קוילען, קיין שטיקעל ליכט צו בעלייכטען די אָרעמע וואָהנונג. עלא וואַרפֿט אויף זיך אַרויף איהר יאַקעל און געהט אין גאַס, זי האָט זיך דערמאַנט, אַז זי האָט נאָך אַ חבר'טע, וועלכע האָט מיט איהר צוזאַמען געאַרבייט אין געשעפֿט און האָט געוואוסט, אַז זי איז אונטערדיג. „פֿילייכט וועט זי מיר עפעס באַרגען.“

עלא איז שנעל דורכגעלאָפֿען אַ פֿאַר פֿינסטערע גאַסען און האָט אָנגעקלאַפֿט צו איהר חבר'טע.

— זי איז ניטאָ! אַוועק אויף אַ באַל! איז געווען דער ענטפֿער. עלא האָט אַרונטערגעלאָוען איהר קאַפּ און איז טרויעריג אַוועק ווייטער.

עס איז שוין 11 אוהר ביינאַכט. די גאַז-לאַמטערנעס בע-לייכטען דונקעל די שמוציגע גאַסען פֿון נויאַרקער „דאַון-טאַן“. עלא וואַנדערט שמיל דורך די גאַסען. וואוהין זי געהט, קען זי זיך אַליין ניט אָבגעבען קיין רעכנונג. זי געהט וואוהין עס איז, אַבי נור ניט אין דעם קאַלטען, שמוציגען דור, וואו עס ליגעט יעצט איהר קראַנקע, וואַהנוניגע מוטער.

ווי אזוי קען זי איהר העלפֿען? וואו נעהמט מען די מיטלען
צו ערלייכטערן איהר די שרעקליכע ליידען?
מרערען האָבען איהר געשטיקט. איהר עלענד, איהר נויטה,
איהר אונגליקליכע מוטער — אלעס האָט זיך פֿערוואַנדעלט אין
אַ גיפֿמיג העליש פֿייער, וואָס האָט פֿערצעהרט איהר האַרץ און
געדריקט מיט שאַרפֿע אייזערנע צוואַנגען איהר גאַנצעס וועזען. זי
האָט זיך צוגעטויליעט צו אַ גרויסער געביידע און האָט ביטער
געוויינט.

— יונגעס פֿרייליין, וואָס איז געשעהן? — האָט זי דערהערט
לעבען זיך אַ מענער-שטימע.

זי האָט אויפֿגעהויבען איהר קאָפּ. לעבען איהר איז געשטאַנען
אַ רייך-געקליידעטער יונגער-מאַן אין אַ זיידענעם צילינדער, מיט
אַ ציגאַר אין מויל. איהר ערשטער געדאַנק איז געווען: אַנטלויפֿען!
אַבער טאַקע באלד האָט אין איהר קאָפּ דורכגעבליצט אַן אַנדער
פֿלאַן: זי וועט איהם בעטען, ער זאָל איהר געבען עטוואָס געלד,
מיט וואָס זי וועט קענען רעטען איהר מוטער און זיך זעלבסט.
וואָס קען זי זיך העלפֿען? זי מוז בעטלען, קיין אַנדער אויסוועג
איז ניטאָ.

— העלפֿט מיר! איהר זייט, זעה איך, רייך, מיין מוטער
איז זעהר קראַנק, איך קען קיין אַרבייט ניט געפֿינען... — האָט
זי אָנגעפֿאַנגען, אַכשטעלענדיג זיך אויף יעדען וואָרט און ווערענדיג
באלד בלאַס, באלד רויט אין געזיכט.

דער רייכער יונגער מאַן האָט זיך גוט איינגעקוקט אין איהר
געזיכט און איז געבליבען שמעהן ווי פֿערוואַנדערט. איהר שעהנהייט,
איהר נאַאיוויטעט, איהר אונשולד, וועלכע האָט געשמראַהלט פֿון
איהר יעדען געזיכטס-צוג, פֿון איהר יעדער בעוועגונג, האָט איהם
ווי בעזויבערט. ער האָט ערוואַרטעט צו בעגעגענען איינע פֿון די

נאכט-פייגעל, מיט וועלכע ער איז געווען גוט בעקאנט, און איז ערשטוינט געוואָרען צו געפֿינען אזא ריינעם, וואונדערשעהנעם פערל אין די שמוציגע גאסען פֿון נויִארק.

— וואו וואוינט איהר? פֿון וואנען קומט איהר? — האָט ער שטיל געפֿרעגט.

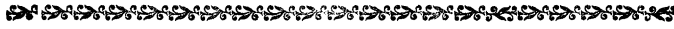
זי האָט איהם דערצעהלט איהר לעבענס-געשיכטע און ער האָט איהר בעגלייט אַהיים. ער האָט בעמראַכט איהר קראַנקע מומער. האָט איבערגעלאָזען עטליכע דאָלאַר און האָט צוגעזאָגט מאַרען ווידער צו קומען.

יעדען מאָג פֿלעגט ער בעווכען די שעהנע עלאַ. זיי האָבען איבערגעצויגען אין אַ שעהנע וואוינונג. דאָך די אַלטינקע מומער האָט זיך נישט געקענט ערהוילען פֿון איהר קראַנקהייט און איז אין גיכען געשמאַרבען.

עלאַ האָט געליעבט איהר איינציגען פֿריינד און רעמער. ער פֿלעגט איהר פֿערשאַפֿען די בעסטע פֿערגניגען, און זייער לעבען איז די ערשמע צייט געווען זעהר אַ גליקליכעס.

אַבער פֿלוצלינג איז ער פֿערשוואונדען. עלאַ איז געבליבען אַליין. זיינע פֿריינד האָבען איהר געזאָגט, דאָס ער איז מיט אַן אַנדער פֿרוי אוועק נאָך אייראָפּאַ. עלאַ האָט געהאט אַ קינד. די נויטה האָט ווידער אָנגעפֿאַנגען צו קלאַפען אין מהיר.

וואָס זאָל זי טהאָן ווייטער? עלענדר, אָרעם, מיט אַ קינד אויף די הענד, פֿעראַכטעט פֿון דער מאַראַלישער געזעלשאַפֿט אַלס אַן אונמאַראַלישע פֿרוי, וואו זאָל זי געהן? צו וועמען זאָל זי זיך ווענדען? עס איז איהר געבליבען נור איין מיטעל, נור איין אויסגאַנג. זי איז געווען נאָך יונג און שעהן. רייכע בעלי-תּאווה האָבען געקלאַפט אין איהרע טהירען. זי וועט אָנפֿאַנגען צו האַנדלען מיט איהר שעהנהייט.

מיט קללות, מיט האַס, מיט ברענענדען צאָרן האָט זי זיך אָבגעגעבען דעם שענדליכען האַנדעל. איהר געוויסען פֿלעגט איהר ניט געבען קיין רוה. איהר שענדליך לעבען איז תמיד געשמאַנען פֿאַר איהרע אויגען, זי פֿלעגט הערען די ציטערענדע שטימע פֿון איהר מויטער מוטער: „עלאַ, וואָס האָסטו געטהאָן? עלאַ, דיין שאַנד ברענט ווי אַ העליש פֿייער אין מיין קבר און לאָזט מיך ניט רוהען!“

אום צו פֿערטויבען אין זיך די גיפטיגע שטימע פֿון איהר קראַנקען געוויסען האָט זי אָנגעהויבען טרינקען. זי האָט געטרוג קען ביי טאָג און ביי נאַכט. איהר דיענסט פֿלעגט איהר אָפֿט געפֿינען אויף דער פּאָדלאָגע שכור מיט אַ פֿערשוואַלענעם געזיכט. — וואו זיינען זיי? — פֿלעגט זי פֿרעגען מיט אַ היזערדיגע

שטימע? — וואָרום קויפֿען זיי מיר ניט קיין וויין?

אין איין יאָהר איז זי געוואָרען אַלט און גרוי.

די מענער האָבען געוויכט פֿון איהר.

— וואָס אַנטלויפֿט איהר פֿון מיר? — פֿלעגט זי שרייען

מיט אַ ביטערען שמייכעל. — איהר אַליין האָט צוטערעטען די בלום און איצט שפייט איהר אויף איהר!

* * *

— סיי געט אָפֿ! — די באַמערקע האָט דערפֿיהלט ווי אַ

שווערע האַנד דריקט איהר שולטער. זי האָט זיך אויפֿגעכאַפֿט.

געגען איהר איז געשמאַנען אַ גרויסער פּאַליציי-מאַן מיט אַ קלאַב

אין די הענד. זי האָט זיך מיט שרעק אויפֿגעהויבען און איז שנעל

אָועק ווייטער.

קוקענדיג אויף דיזע קלעגליכע פֿיגור, איינגעוויקעלט אין

שמוציגע טראַנטעס, ווער וואָלט געגלויבט, אַז ערשט מיט אַ פּאַר

יאָהר צוריק איז דאָס געווען אַ צאַרט, אונשולדיג קינד, אַ וואונד-
ערליכע פֿיגור.

דער-שעהנע עלא, א רייצענדע בלום, וועלכע האָט געבליהט אויף דער ברוסט פֿון איהר טרייער מוטער? ווער וואָלט געגלויבט, אז אויך דיזע שמוציגע באַמערקע האָט אַמאָל געשיינט, ווי אין פֿריה-לינג די זונן, געליעבט און געטרוימט פֿון אַ הערליכער צוקונפֿט? וויפֿיעל אַזעלכע געפֿאלענע, צוטראַמענע „עלאַס“ בלאַנדזשען אַרום אין די גאַסען פֿון נויאַרק, געשענדעט פֿון יעדען אויסוואַרף פֿון דער מעגשהייט, פֿערוואַרפֿען מיט שמוץ און שטיינער פֿון דער „יונגער אַמעריקאַ“, געשלאַגען פֿון די היטער פֿון געזעץ און אַרדנונג?

און וויפֿיעל יונגע קינדער מיט לאַקען, ווייך ווי זייד, מיט באַקען, פֿריש ווי ראָזען, וועלכע לויפֿען נאָך פֿאַרלויפֿיג אין שוהלע און שיינען מיט זייער נאַאיווימעט און איגשולד, ערוואַרמעט דאָס שיקואַל פֿון אַן עלאַ, דער שרעקליכער גורל פֿון אַ נויאַרקער באַמערקע!

דאָך גענוג! איך וויל דיך, לעזער, ניט בעלעסטיגען מעהר מיט אַזאַ נידעריגער פֿערוואַן, ווי אַ „באַמערקע“. איך וויל דיך נור בעטען, ווען דו געהסט דורך די גאַסען פֿון נויאַרק און בעגעגענסט אַ „באַמערקע“, וואַרף ניט אויף איהר קיין שטיינער, דייןק פֿון דער „עלאַ“ און פֿרעג: וועמעס שולד איז דאָס?

געלד און לעבען.

— נו, מאמילדע, פֿיהלסט דו היינט בעסער? — האָט
אלבערט געפֿרעגט זיין יונגע פֿרוי, וועלכע איז געלעגען קראַנק
אין בעט.

— ניין, אלבערט, איך פֿיהל היינט ערגער, — האָט זי
שמיל געענטפֿערט. איהרע אייגענפֿאלענע שוואַרצע אויגען זיינען
געווען פֿייכט פֿון טרערען.

— איז דער דאָקטאָר שוין געווען?

— ניין, קיינער איז דאָ היינט נישט געווען.

אלבערט האָט אַראָבגעלאָזען דעם קאַפּ און געשוויגען. ער
איז געווען אַן אַרבייטער. אַ גאַנצען טאָג האָט ער שווער געאַרבייט
אין פֿאַבריק. ווי אַרעם ער האָט נישט געלעבט מיט זיין מאַמילדע,
דאָך האָט ער מונטער און שמאַלץ געטראָגען די לאַסט פֿון
עהרליכער אַרומקײט. יעדען אָבענד פֿלעגט איהם מאַמילדע בער-
געגענען מיט אַ ליעבליכען שמייכעל אויף איהר ערעלען שעהנעם
געזיכט. זי איז געגאַנגען אַרעם געקליידעט, אָבער תמיד ריין און
נעם. זייער וואוינונג איז בעשטאַנען פֿון צוויי קליינע נױאַרקער
צײַמערלאַך און בײַ זיי איז אימער געווען אַלעס ציכטיג, אַלעס
אויף אַן אָרט, ריין און בעקוועם.

אָבער פֿלוצלינג האָט זיך אויף דיזען אַרעמען הערליכען
פֿאַמיליען-בילד אַראָבגעלאָזט אַ שוואַרצער וואַלקען. מאַמילדע האָט
געחאַט אַ קינד, וואָס איז באלד געשטאַרבען. פֿון דאַמאַלסט אָן,
שוין 4 מאָנאַט, ליגט זי קראַנק, איהר אויסגעמאַטערט, פֿערוועלקט

געויכט צורייסט אויף שטיקער דאָס האַרץ פֿון'ס אָרעמען אַלבערמ.
די גרעסטע טהייל פֿון זיין קרעגליכען לוינ האָבען פֿערשלונגען
דאָקטוירים און מעדיצין. און מאַטילדע'ס חופּה-קלייד און זיין
זילבערנער זייגער האָט ער אַוועקגעמראָגען אין לאַמבאַרד, אום
צו קענען פינקטליך בעצאָהלען רענט און דעם דאָקטאָר פֿאַר
זיינע וויזשען.

דאָך, וואָס קען עס זיין, וואָס דער דאָקטאָר איז שוין צוויי
טעג ניט געווען? אַלבערמ האָט זיך עראינערט, אַז דעם לעצטען
מאָל האָט ער איהם ניט געהאַט מיט וואָס צו בעצאָהלען און
האַט איהם געבעטען, ער זאָל וואַרטען ביז ער וועט ערגעץ קריגען
אַ פֿאַר דאָלאַר.

— זאָל דאָס זיין די אורזאַכע, וואָס ער קומט ניט מעהר?
— האָט זיך אַלבערמ געפֿרעגט מיט אַ בימערען פֿערדרום. — איז
דאָס מעגליך? האָב איך דען איהם ניט געצאָהלט אימער פֿאַר
זיינע וויזשען? האָב איך דען ניט אָבגעריסען פֿון מיין לעצטען
ביסען, אום איהם צופֿרידענצושמעלען, אום צו וויסען, אַז מאַ-
טילדע ליגט ניט אָהן שום הילפֿע? וויפֿיעל מאָל האָב איך מיר
געלייגט שלאָפֿען אָהן נאַכט-מאַהל, אַ הונגעריגער, ווייל איך האָב
געוואוסט, אַז ווען איך וועל קויפֿען עטוואָס צו עסען, וועל איך
ניט האָבען מיט וואָס צו בעצאָהלען דעם דאָקטאָר?

און איצט... איז דאָס מעגליך? אַז ער האָט אַוועקגעוואָרפֿען
מיין מאַטילדע? אַוועקגעוואָרפֿען, זי געלאָזט פֿערוועלקען, שטאַרבען,
ווייל מיר האָבען איהם איין מאָל ניט בעצאָהלט? ווייל מיר זיינען
אַזוי אונגליקליך און אָרעם?

— מאַטילדע! איך מוז אַריבערגעהן צום דאָקטאָר און וויסען
די אורזאַכע, וואָרום ער קומט ניט מעהר צו דיר! — האָט גע-
זאָגט אַלבערמ מיט אַ צימערנדער שטימע פֿון פֿערשטיקטען צאָרן.

זי האָט אויף איהם אויפֿגעהויבען איהרע שעהנע, גרויסע
אויגען, אין וועלכע עס האָבען זיך אָבגעשפּיגעלט איהרע מיעפֿע
ליידען און איהר עדעלע, ליעבענדע זעעלע.

— אַלבערט, מיר האָבען מעהר קיין געלד ניט, און דאָך
טוירים קומען נור צו די, וואָס האָבען געלד, — האָט מאַמילדע
שמיל געזאָגט און אַ האַרצרייסענדער טרויער האָט זיך געהערט
אין איהר שטימע. — אַלבערט, שיק מיך אַוועק אין אַ האַספּיטאַל,
דו זעהסט אַליין, אַז מיר קענען זיך ניט העלפֿען.

— אין האַספּיטאַל! — האָט אויסגערופֿען אַלבערט מיט
ביטערער פֿערצווייפֿלונג און זיין שטימע האָט זיך איבערגעריסען.
ער האָט זיך עראינערט, ווי מיט עטליכע יאָהר צוריק איז
ער קראַנק געווען און זיין בעל־הבית האָט איהם געשיקט אין
קראַנקען־הויז. אָהן קרעפֿטען, פֿערשמאַכט איז ער געלעגען גאַנצע
טעג, און ווען ער פֿלעגט בעמען אַ טרונק, פֿלעגען די האַספּיטאַל־
וועכטער זיך מאַכען ניט הערענדיג און איהם איבערלאָזען מיט
זיין ברענענדען דורשט. ער געדריינקט, ווי דער האַספּיטאַל־דאָקטאָר
פֿלעגט, ווי אַ שנעע־זאווערובע, דורכלויפֿען פֿערביי די בעטלעך
פֿון די קראַנקע מיט דער קאַלמער פֿראַגע: „ווי געהט'ס?“ און
ביז דער קראַנקער האָט געעפֿענט זיין מויל עטוואָס צו ענטפֿערן,
פֿלעגט דער דאָקטאָר שוין זיין 3 מויל ווייט פֿון איהם...

ווי לאַנג וועט מאַמילדע קענען אויסהאַלטען אַזאַ טהיערישע
בעהאַנדלונג? זאָל ער זי אַוועקשיקען אין האַספּיטאַל שטאַרבען?
ניין! ניין! ער קען דאָס ניט טהאָן. ער וועט לויפֿען צו דאָקטוירים,
ער וועט בעמען, ער וועט וויינען, ער וועט זיך וואַרפֿען צו זייערע
פֿיס, אום ווי זאָלען רעמען זיין מאַמילדע, זיין איינציגע טרויסט
אין לעבען.

— ניין, מאַמילדע! דו דאַרפֿסט ניט געהן אין האַספּיטאַל!

נאך א פאך וואָכען און דו וועסט קומען צו דייע קרעפֿטען, —
האָט ער זי געטרייסט און איז אוועק צו זיין אלטען בעקאָנטען
דאָקטאָר. דער ארצט האָט איהם בעגעגענט אין זיין אָפֿיס מיט
דעם אייביג קאלטען שמייכעל אויף זיין ביוזעס-מעסיגען געזיכט.
— נו, מיין פֿריינד, האָט איהר שוין געקראָגען געלד? —

איז געווען זיין ערשטע פֿראַגע.
אלבערט האָט געפֿיהלט עפעס, ווי אַ שלאַנג וואָלט איהם אַ
ביס געטהאָן אין זיין ברוסט.

— ניין, ווערט הער דאָקטאָר! איך האָב נאָך קיין געלד ניט
געקראָגען. איך האָף אין גיכען צו קריגען. איך בין געקומען צו
איך, ווייל מיין מאַטילדע פֿיהלט זעהר שלעכט. פֿיעל ערגער, ווי
ביז אַהער.

דער דאָקטאָר האָט אַרויסגענומען אַ סיגאַר, האָט פֿעררויכערט
און זיך אוועקגעזעצט אויף זיין ווייכען שטוהל.

— הערט, יונגער מאַן, — האָט ער זיך ענדליך געווענדעט
צו אלבערט'ן. — איהר דאַרפֿט וויסען אליין, אַז אַהן געלד קען
מען קיין דאָקטאָר ניט האָבען. דיינקט איהר, אַז איך לעב פֿון
דער לופֿט? איך האָב זעהר גרויסע אויסגאַבען און מוז אויך
בעצאָהלען מיינע בילס. איין זומער-פֿלאַץ פֿאַר מיין פֿאַמילע קאָסט
מיר אָב מעהר, ווי אַזאַ מענש ווי איהר פֿערלעכט אין אַ גאַנץ
יאָהר. היינט פֿערד און עקיפּאַזש און נאָך הונדערטע בעדירפֿ-
ניסע, ווי אַ מעטראָפּאָליטען אָפּעראַ, פֿאַמיליען-בעלער, אַהן וועלכע
איהר קענט גאַנץ לייכט אויסקומען, אָבער מיר, וועלכע לעבען
אין אַן אנשטענדיגער געזעלשאַפֿט, מוזען נאָכקומען דיזע בעדירפֿ-
ניסע; אויך אונזער פֿראַפֿעסיאָן, ווען מיר ווילען האָבען אַ נאָמען
פֿון אַ גוטען ארצט, פֿאַדערט פֿון אונז, מיר זאָלען לעבען מיט
ליימען גלייך. היינט בעקלעהרט אליין, מיין פֿריינד, איך זאָל געהן

צו אייך אָהן געלד און צו אַ צווייטען אָהן געלד, וואו וועל איך
נעהמען צו בעצאָהלען פֿאַר אַ זומער-פּלאַץ פֿאַר עטליכע הונדערט
דאָלאַר, אָדער דערהאַלטען מיינע פֿערד און עקיפּאָזש?

— אָבער, דאָקטאָר, איהר האָט שוין ביי מיר איבערגענומען
ניט ווייניג געלד, און איצט ווילט איהר מיך אַוועקוואַרפֿען? איצט
ווילט איהר איבערלאָזען אַ געפֿעהרליך קראַנקע פֿרוי אָהן שום
הילפֿע? לאָזען זי פֿילייכט שטאַרבען אין איהרע יונגע יאָהרען, נור
דערפֿאַר, ווייל איך האָב איצט ניט צו בעצאָהלען אייך דעם
דאָלאַר?

— איך האָב אייך איין מאָל געזאָגט, מיין פֿריינד, און איך
ליעב ניט איבערצוריידען נאָך אַמאָל, דאָס וואָס איך זאָג. — האָט
דער דאָקטאָר רוהיג געענטפֿערט, אַרויסלאָזענדיג בלויע רינגען
רויך פֿון זיין האַוואַנאַ-סיגאַר.

— אָבער דאָקטאָר, איז עס מעגליך, אַז איהר וועט זי איצט
לאָזען שטאַרבען? — האָט אַלבערט אויסגעשריען, ציטערנדיג מיט
זיין גאַנצען קערפֿער.

— שטאַרבען! — האָט איבערגעזאָגט דער דאָקטאָר מיט
אַן איראַנישען שמייכעל אויף זיין זעלבסט צופֿרידענעם געזיכט:
— כאַ! כאַ! איהר זייט זעהר נאַאיוו, יונגער מאַן, ווייניג מענשען
שטאַרבען דען יעדע מינוט, יעדע סעקונדע, ניט זעהענדיג אין
די אויגען קיין דאָקטאָר? וואָס איז דען דער מעהר מיט אייך!
איהר זייט אַרעם און קענט איבערהויפט ניט פֿיהרען קיין פֿאַמי-
ליען-לעבען, איהר וועט זיך דאַן פֿיהלען פֿרייער...

אַלבערט איז געשטאַנען בלאַס, ווי דער טויט, וויינע הענד
האַבען געציטערט און זיינע אויגען האָבען געבליצט מיט צאָר-
ניגען וואַהנין. ער האָט געפֿיהלט, ווי אַלעס מענשליכע האָט איהם
פֿערלאָזען; ער האָט געפֿיהלט, ווי ער פֿערוואַנדעלט זיך אין אַ

ווילדע חיה. אלעס איז פֿאַר איהם פֿערשוואונדען, ער האָט נאָר געזעהן פֿאַר זיך אַ בייזען הונד, אַ פֿיינד, אויף וועלכען ער וועט זיך באַלד אַרויפֿוואַרפֿען מיט דונערנדען געשריי פֿון אַ פֿערוואונדעמען לייב און צורייסען זיין אָפֿפֿער אויף שטיקער. דער דאָקטאָר האָט בעמערקט, ווי זיינע ווערטער האָבען געווירקט אויפֿן אונגליקליכען און ער איז צוגעגאַנגען צו איהם מיט אַ שמייכל:

— זייט רוהיג, מיין פֿריינד...
 — אונגענוש! ווילדע חיה! אוועק פֿון מיר! — האָט אויס־גערופֿען אַלבערט מיט אַ ציטערנדער שטימע, — אוועק! אָדער איך צורייס דיך, איך פֿערניכט דיר!
 — ער איז פֿעריקט! — האָט ווי פֿערלאָרען אויסגעמורמעלט דער דאָקטאָר — פֿערלאָזט באַלד מיין אָפֿים.
 אַלבערט האָט זיך, ווי אַ צורייצער לייב אַ וואָרף געטהאָן אויף זיין פֿיינד און האָט איהם אַ שלידער געטהאָן צום באַדען.
 — רעטעט! רעטעט! — האָט געשריען דער מעדיצינישער רעטער.

אַלבערט איז ווי אַ וואַהנינגער אַרויסגעלאָפֿען פֿון אָפֿים. וואוהין געהט מען איצט? וואָס טהוט מען?! זיין קאָפּ האָט געברענגט, ווי אין אַ שרעקליכען פֿיבער און ער האָט נאָך גע־ציטערט פֿון אויפֿרענגונג. ער האָט זיך עראינערט אָן אַ פֿריינד, וועלכער איז געווען בעקאַנט מיט פֿיעלע דאָקטוירים און פּראָ־פֿעסאָרען. „פֿילייכט וועל איך דורך איהם קריגען אַ דאָקטאָר“, האָט געטראַכט אַלבערט.

ער האָט געפֿונען זיין פֿריינד שמאַרק בעשעפֿטיגט אין זיין קליינעם קרעמל. אַלבערט האָט אָבגעוואַרט אַ גינסטיגע מינוט און האָט איהם איבערגעגעבען אין קורצע ווערטער זיין שרעקליכע לאַגע.

— מאַמילדע איז אין געפֿאַהר, איך מוז זי רעמען! — האָט
ער זיך געווענדעט צו זיין פֿריינד מיט פֿליסענדע טרערען.
— וואָס קען איך דיר איצט העלפֿען? דו זעהסט, ווי איך
בין שטאַרק פֿערנומען. איך מען פֿערלירען מיינע קונדען, ווען
איך זאָל מיך איצט אָבגעבען מיט דיר. קום מאָרגען, וועל איך
זעהן, פֿילייכט קען איך דיר העלפֿען.

— מאָרגען! — האָט בימער אויסגערופֿען אַלבערט, — ווער
ווייס, אויב מיין מאַמילדע וועט לעבען ביז מאָרגען? זיין פֿריינד
האָט שוין ניט געהערט זיינע לעצטע ווערטער, ער איז אַוועק צו
זיינע קונדען.

צובראָכען פֿון שמערצען און פֿערצוויילונג האָט זיך אַלבערט
געלאָזט געהן אַהיים. דורכגעהענדיג אַ גרויסע גאַס האָט ער
דערזעהן אויף אַ טהיר פֿון אַ רייכען הויז אַ מעשענעם ברעמעל
מיט דעם אויפֿשריפֿט „פֿראַפֿעסאָר א...“ אַ פֿונק פֿון האַפֿנונג
האָט זיך ווידער אָנגעצויגדען אין אַלבערט'ס ברוסט. ער האָט
אָנגעקלונגען.

— איז דער פֿראַפֿעסאָר צו הויז?

— יאָ, קומט אַריין!

אַלבערט איז געשטאַנען אין אַ רייך-אויסגעפּוזטען אָפֿיס. אין
אַ וויילע אַרום איז אַריינגעגאַנגען דער פֿראַפֿעסאָר. ער איז געווען
אַ מאַן פֿון אַ יאָהר פֿערציג, מיט רויטע האָר און באַקענבאַרד,
ער האָט עפעס ווי פֿערוואונדערט אָנגעקוקט דעם אַרעמען אַלבערט
אין זיינע אַלטע, אָבגעטראָגענע קליידער.

— פֿראַפֿעסאָר, פֿילייכט קענט איהר בעזוכען מיין פֿרוי,
וועלכע איז איצט געפֿעהרליך קראַנק? — האָט אַלבערט קוים
אויסגערעדט. עס האָבען איהם געשטיקט די טרערען.

— יאָ, געוויס, איך קען דאָס טהאָן, — האָט געענטפֿערט

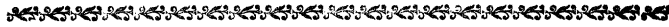
דער פראָפעסאָר. — אָבער ווייסט איהר, מיין פֿריינד, אז איך
נעהם פֿאַר אַ ווייט ניט ווייניגער פֿון 25 דאָלאַר?

אַלבערט האָט אויסגעשטאַרטשט אַ פֿאַר אויגען.

— 25 דאָלאַר! ניין, פֿראָפעסאָר! איך האָב איצט אַפילו
קיין 25 סענט ניט. אָבער אין נאָמען פֿון אַלעס, וואָס איז איך
הייליג און טייער, אין נאָמען פֿון אייער אייגענער פֿרוי, וועלכע
איהר לייעבט, קומט, רעמעט מאַטילדע'ן! איך וועל זיך איך
פֿערפֿליכטען פֿאַר מיין גאַנצען לעבען, איך וועל זיין אייער שקלאָף,
אייער אייביגער קנעכט! זעהט, אָט לייעג איך ביי אייערע פֿיס! —
און ווירקליך, אַלבערט איז געפֿאַלען צו די פֿיס פֿון'ם פֿראָפעסאָר,
ער האָט אָנגעכאַפט זיינע הענד און האָט זיי געקוישט. ווי אַ
טרייער הונד איז ער געלעגען אויף'ן באַדען און האָט מיט זיינע
פֿערוויינטע אויגען געקוקט אויף זיין מעגליכען רעטער.

— עס איז אונמעגליך, אונמעגליך! — האָט געמורמעלט
דער פֿראָפעסאָר, אָבשטופענדיג פֿון זיך דעם אונגליקליכען. —
נעהט און קריינט ערנעץ אַ ביליגען אַרצט; איך פֿאַהר ניט צו
אזעלכע פֿאַזיענמען.

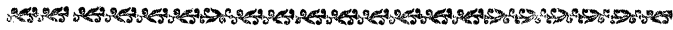
-- דער עקיפּאָזש איז פֿערטיג! — האָט געזאָגט דער לאַקיי.
דער פֿראָפעסאָר איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַרויסגעגאַנגען
אַלבערט איז געבליבען ליגען, ווי אַ דערשלאָגענער אויף'ן באַדען.
ווען ער איז געקומען צו זיך און איז אַרויס פֿון פֿראָפעסאָר'ס
אָפֿיס, האָט ער געזעהן פֿון ווייטען, ווי עס האָט שנעל אַזעק-
געראַלט די רייכע קאַרעמע, אין וועלכע דער פֿראָפעסאָר איז גע-
פֿאַהרען ניט צו אזעלכע אָרעמע, פֿערוואַנגעלטע, שטאַרבענדע
פֿאַזיענמען, ווי זיין אונגליקליכע מאַטילדע; ניין, ער איז פֿיליכט
געפֿאַהרען אין די רייכע פֿאַלאַצען, וואו מענשען קריינקען פֿון
וואַילטאָג און איבערפֿלום.

„די לעצמע האָפֿנונגען זיינען פֿערלאָרען!“ — האָט איצט געטראַכט אַלבערט. — „איך מוז געהן צו איהר. וואָס עס וועט זיין, דאָס וועט זיין!“ ווען אַלבערט איז צוגעגאַנגען צו זיין וואוי-נונג, האָט ער דערהערט עפעס אַ גערויש, אַ לויפֿעריי. פֿיעלע שטימען האָבען גערעדט צוזאַמען: „וואו איז ער? ווי אַווי לאָזט מען אַ פֿרוי אַלײן?“ אַלבערט איז שנעל אַרױפֿגעלאָפֿען אויף די טרעפֿ, זיין קליינעס צימער איז געווען פֿול מיט מענשען, ווייבער, שכנים, קינדער, אַלטע לייט — אַלעס בעוועגט אין געטומעל. ווען אַלבערט איז אַרײן אין צימער, איז געוואָרען שטיל. אַלע האָבען איהם טרויעריג אָנגעקוקט. אַן אַלטע פֿרוי האָט שטילערהייט געוויינט און זיך געווישט די אויגען מיט אַ גרויסער רױטער פֿאַטשױלע.

אַלבערט איז געבליבען שטעהן, ווי פֿערשטיינערט. — איז עס מעגליך? האָט ער געפֿרענט, ווי אין אַ טרוים. די אַנוועזענדע האָבען זיך אָבגערוקט פֿון בעט און אַלבערט האָט דערוועהן זיין מאַטילדע — זי איז געווען טױט. אויף איהר בלאַסען מױל איז פֿערשמאַרבען דער אויסדרוק פֿון מאַכטלאָזען קאַמפֿף און פֿער-צוויפֿלונג.

אַלבערט האָט ניט גערעדט קיין וואָרט, קיין מינדסטער געשריי האָט זיך ניט אַרױסגעריסען פֿון זיין פֿערשטיינערטער ברוסט. ער איז צוגעגאַנגען צום בעט און איז געפֿאַלען אויף די קניע לעבען זיין טױטע מאַטילדע. עס איז פֿערביי אַ רגע פֿון טױטער שטילקייט. ענדליך האָט זיך פֿון אַלבערט'ס ברוסט אַרױס-געריסען אַ געוויין. דאָס איז געווען אַ שרעקליך געוויין; עס האָט עראינערט דאָס ווילדע ברומען פֿון אַ פֿערוואַינדעמען לייב. עס האָט עראינערט די ווילדע פֿערצוויפֿעלטע געשרײען פֿון אַ טי-גערין, ביי וועלכער מען האָט גערויבט און ערמאַרדעט איהרע

קליינע קינדער, אָבער דאָס האָט געדויערט ניט מעהר, ווי עטליכע מינוט. ער האָט זיך אויפֿגעהויבען און האָט געוואָרפֿען אויף די אַנוועזענדע, אויף די נייגעריגע, אַ בליק פֿון מיעפֿער פֿעראַכטונג. — וואָס שמעהט איהר דאָ! ווער האָט אייך אַהער גערופֿען, איהר האַרצלאָזע ברואים? וואו זייט איהר געווען פֿריהער? אַוועק פֿון דאַנען! פֿערפעסטעט ניט מיט אייער גיפֿטיגען אָטהעם דאָס הייליגע, אונגליקליכע וועזען, וועמען איהר, געלדזיכטיגע אונמענשען, האָט אזוי אונבאַרעמהאַרציג ערמאַרדעט! איך קען אייך ניט זעהן! איך פֿעראַכט אייך! איהר זייט גיפֿטיגער פֿון ווילדע חיות, איהר זייט מערדער!

— אַוועק! — האָט ער נאָך אַמאָל אַ געשריי געמאַן. זיין שטימע האָט געדויערט, זיינע אויגען האָבען געשפּריצט מיט פֿייער, נאָך אַ וויילע און ער וואָלט אויף זיי אַרויפֿגעפֿאַלען, ווי אַ צורייצטער מיגער.

די אַנוועזענדע האָבען איהם אָנגעקוקט מיט שרעק. „דער אַרעמער איז אַראָב פֿון זינען,“ האָבען זיי געטראַכט.

— לאָזט איהם אַ וויילע אַליין, — האָט געזאָגט אַ פֿרוי, — ער וועט שפּעטער פֿיהלען לייכטער, און אַלבערט איז געבליבען אַליין מיט זיין מאַטילדען.

דאָס דונקעלע לעמפעל האָט געוואָרפֿען אַ בלאַס ליכט אויף דאָס אונבעוועגליכע, מאַרמאָרנע געזיכט פֿון דער טויטער.

אַלבערט האָט געקוקט אויף דאָס טייערע געזיכט, וואָס פֿלעגט איהם אָפֿט שייגען, ווי אַ גאַלדענער זונענשמראַהל אין אַ וועלט פֿון פֿינסטערניס. עס האָט זיך איהם נאָך אַלץ ניט געגלייבט, אַז זיין מאַטילדע וועט מעהר ניט רעדען צו איהם; אַז זי וועט שוין קיינמאָל מעהר ניט קומען איהם אַנטקעגען מיט איהר ליעב-ליכען שמייכעל.

דער געדאנק, אז ווען ער וואָל זיין רייך, וואָלט איצט פֿילייכט מאַטילדע נאָך געלעבט, האָט ווי מיט שפּיווען איהם געשטאַכען אין האַרצען.

— אַך! וואַרום האָב איך ניט גע'ננב'עט, ניט גע'נזל'ט, ניט בעשווינדעלט ווי אנדערע? דאַן וואָלט מאַטילדע ניט געשטאַרבן. איך וואָלט בעשאַמען מיט גאַלד די געלדוויכטיגע היענען און זיי וואָלטען גאַנצע נעכט געזעסען ביי איהר בעט.

אין דיזען מאָמענט האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אז דאָס שוויטע געזיכט קוקט אויף איהם מיט צאָרן און פֿערדרום.

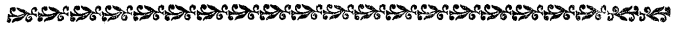
— האָ! וואָס רעד איך? וואָלט דען מאַטילדע געקענט ליע-בען אַ שווינדלער, אַן אונטערדריקער פֿון זיינע אַרעמע מיטמענשען? אַ גאַלדענעם זאַק, וואָס האָט ניט קיין מענשליכע געפֿיהלען? ניין, ניין! מאַטילדע וואָלט מיט פֿעראַכטונג געוויזען איהם די טהיר; איהר עדעלע זעעלע וואָלט זיך אָבגעקעהרט פֿון אַ שמוציגען מענשען!

אין דיזער מינוט האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּעריי אין טהיר. אין צימער איז אַריין אַן אַלמע פֿרוי געקליידעט אין שוואַרצען. זי האָט געווענדעט איהר געלען רחמנות פנים/על צו אַלבערס'ן.

— ווערטהער הערר! איך בעלאַנג צו אַ וואַהלטהעטיגער געזעלשאַפֿט. איך האָב געהערט, אז איהר זייט צו אַרעס צו בע-צאָהלען פֿאַר דעם אַרון און פֿאַר דער לוייה אין אַלגעמיין. איך קען דאָס אייך מיט דעם גרעסטען פֿערגניגען פֿערשאַפֿען.

אַלבערט האָט איהר מיט געדולד אויסגעהערט. איהר יעדעס וואָרט האָט איהם געקלונגען, ווי אַ נידערטרעכטיגע בעלידיגונג פֿאַר דעם שוויטען קערפּער פֿון זיין געליעבטער מאַטילדע.

— אַזוי! מיט דעם גרעסטען פֿערגניגען וועט איהר מיר דאָס פֿערשאַפֿען! — האָט ער ווידערהאַלט מיט אַ שווערער בימערקייט.

— איך דאנק אייך! אָבער איך האָס אייער וואָהלטהעמיגקייט. איהר האָט זיך געדאַרפֿט בוקען פֿאַר דיזע הייליגע מיימע, זי איז ניט געווען איינע פֿון אייך; זי האָט אייך געהאַסט וואָהלטהעמיגקייט, זי האָט געליעבט גערעכטיגקייט! איך בעט אייך, פֿערלאָזט מיין צימער

די אַלטע האָט איהם ביזן אָנגעקוקט.
„ער רעדט, ווי אַ פֿערריקטער,“ האָט זי געקלעהרט. „מען מוז דאָס געבען צו וויסען דער פֿאַליציי,“ און זי איז אַוועק.
אַלבערמ איז ווידער געבליבען אַליין.

— מיך שרעקט דער געדאַנק, דאָס דיזען אונשוילדיגען קערפער וועלען בעריהרען די שמוציגע הענד פֿון דער פֿאַלשער וואָהלטהעמיגקייט. וואָס מהומט מען?

אַלבערמ איז פֿערוונקען אין טרויעריגע געדאַנקען. ענדליך איז ער אויפֿגעשטאַנען פֿון זיין שטוהל און זיין געזיכט האָט געטראָגען דעם אויסדרוק פֿון בעפֿריעדניגער ראַכע. ער האָט אויפֿגעהויבען דעם מיימען קערפער פֿון בעט און האָט איהם אַוועקגעלייגט אויף זיין אַרבייטס־מיש. שנעל האָט ער אָנגעפֿאַנגען פֿונאַנדערצונעהמען די ברעטער פֿון'ם אַלטען בעטעל. ער האָט גענומען אַ האַק אין האַנד, האָט אויסגעזוכט אַ קעסמעל מיט משוועקעס און האָט אָנגעפֿאַנגען צו האַמערן אָן אַרון פֿאַר זיין מאַטילדע. אַלבערמ איז געווען אַ סמאָליער און זיין אַרבייט איז געגאַנגען שנעל.

ער האָט אויסגעפֿונגען אַ מיטעל, ווי צו רעמען דעם הייליגען קערפער פֿון שמוציגע הענד. ער וועט אַרײַנלייגען מאַטילדע'ן אין אַרון, וועט זי אַוועקטראָגען אויף דאָס פֿרייע פֿעלד און בעהאַלטען דעם מת ווייט, ווייט פֿון די אונטריינע קברים, אונטער'ן פֿרייען קלאָרען הימעל.

— אָבער וואָס וועל איך טהאָן, ווען מען וועט מיר שמערען?
ווען איך וועל בעגעגענען די פּאָליציי, וועלכע וועט אַוועקרויבען
פֿון מיר די הייליגע לייכע פֿון מיין מאַטילדע?...?

— ניין, דאָס דאַרף ניט געשעהן! וואוּ איז מיין רעוואָלווער?
ער האָט אַרויסגענומען פֿון זיין אַלמען קעסטעל אַ גרויסען
רעוואָלווער, וועלכען ער האָט געקויפֿט נאָך אין זיין יוגענד, האָט
געגעבען אַ קוק, אויב ער איז געלאָדען און האָט איהם אַריינגע-
לייגט אין טאַש.

— איצט בין איך פֿאַרטיג.

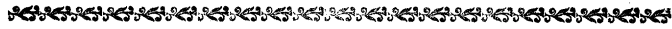
ער איז צוגעגאַנגען צום פֿענסטער. עס איז געווען אַ קאַלטע
שמורמישע נאַכט. דער שטאַדט-זייגער האָט געשלאָגען II אַוהר.
פֿאַרויכטיג, שטיל האָט אַלבערט אַראָבגענומען די לייכע פֿון
מיש. צום לעצטען מאָל האָט ער זיך צוגעדריקט צו איהרע קאַלטע
ליפען און האָט זי אַריינגעלייגט אין אַרון.

— איז עס ווירקליך געקומען די לעצטע מינוט? — זיינע
הענד האָבען געציטערט. די האַק איז עטליכע מאָל אַרויסגעפֿאַלען
פֿון זיינע הענד. ער איז צוגעפֿאַלען צום אַרון, האָט שמוס און
לאַנג געקוקט אויף איהרע קאַלטע האַלב-געשלאָסענע אויגען.

— מאַטילדע! מאַטילדע! — האָט ער געמורמעלט, — איך
קען זיך מיט דיר ניט שיידען.

פּלוצלינג האָבען זיך דערהערט טריט. אַלבערט איז געקומען
צו זיך.

— עס איז שפעט! עס מוז געטהאָן ווערן. ווען ניט בעפֿאַלען
מיך איצט דיזע קאַלטע, גלייכגילטיגע אונמענשען, ער האָט גע-
עפֿענט שטילערהיים די טהיר. איבעראַל האָט געהערשט אַ טויטע
שטילקייט. צוויי מאָל איז פֿון זיינע הענד אַרויסגעפֿאַלען דער דעק
פֿון'ם אַרון. ענדליך האָט ער אָנגעשטריינגט זיינע קרעפֿטען און

האָט צוגעמאַכט דעם ארון. דריי, פֿיער קלעפּ מיט'ן האַק און מאַטילדע איז אויף אייביג פֿערשוואַנדען פֿון זיינע אויגען. ער האָט אַרײַסגענומען פֿון אַ ווינקעל אַ קליינע לאַמטערנע, מיט וועלכער ער פֿלעגט געהן צו דער אַרבייט אין די פֿינסטערע נעכט. איצט האָט ער זיך דערמאָנט, אַז ער האָט ניט קיין לאַפעמע מיט וואָס צו גראַבען אַ קבר. ער האָט זיך עראינערט, אַז אויף די טרעפּ, וואו דער הויז־אויפֿוועהער וואוינט, האָט ער געזעהן אַן אייזערנע לאַפעמע.

„גוט, איך וועל זי יעצט קענען נעהמען!“ — האָט געטראַכט אַלבערט. ער האָט צוגעדעקט דעם ארון מיט זיין אַלמען מאַנטעל און האָט איהם גענומען אויף די פֿלייצעס. מאַטילדע איז געווען זעהר לייכט, איהר בליהענדעס געזונד איז פֿערבליבען אויף דער וועלט. אין קאָרידאָר האָט ער געפֿונען די לאַפעמע און איז שמיל אַוועק אויף דאָס פֿרייע גרינע פֿעלד. אין אַ פֿאַר שטונדען אַרום איז אַלבערט געגאַנגען צוריק פֿון פֿעלד. ער איז געווען אַליין.

— ווייטער, ווייטער פֿון דיווער פֿערהאַסטער וועלט! — האָט ער געטורמעלט. — אויך איהר קבר האָב איך געגראַבען מייעף. צו איהר וועט ניט דורכדרינגען דער רויש און מומעל פֿון די אייזערנע מאַשינעס, וועלכע רופֿען זיך מענשען. ער איז דורכגעגאַנגען איין גרויסע גאַס נאָך דער אַנדערער. — וואוהין וואָל איך געהן?

ער האָט זיך ניט געקענט אוימקעהרען צוריק אין זיין צימער, וואו אַלעס וואָרט איהם דערמאָנט אָן דער געשמאַרבֿענער, אונג־גליקליכער מאַטילדע. פֿלוצלינג האָט ער דערהערט, ווי אימיצער רופֿט איהם. ער האָט זיך אומגעקוקט, דאָס איז געווען זיינער אַן אַלער בעקאַנטער, אויך אַן אַרעמער אַרבייטער ווי ער.

— האלא! אלבערמ! וואס זעהסט דו אויס אזוי שלעכט?
— מיי פרוי איז געשמארבען, אדער בעסער געזאגט, מיין
פרוי האבען ערמארדעט די געלדזיכטיגע וואמפירען, וועלכע מען
רופט דאקטוירים, איך בין ארעס און דאס איז געווען מיין אונגליק.
דער ארעמער ארבייטער האט א שווערען זיפץ געטהאן.
— דאס איז ניט דאס ערשמע מאל, וואס איך הער אזעלכע
געשיכטעס. ביי מיר וואוינט אן ארעמע פרוי, מיט א פאך וואכען
צוריק איז איהר ס יעהריגעס קינד געווארען געפעהלליך קראנק.
זי האט גערופען א דאקטאר. ער האט בעקוקט דאס קינד,
געזאגט, אז עס איז אין געפאהר און האט אָנגעשריבען א רעצעפט.
— דאקטאר, איהר וועט מיר ענטשולדיגען, איך האב איצט
ניט מיט וואס אייך צו בעצאהלען, אין א פאך טעג ארום וועל
איך אוועקטראגען מיין ארבייט און וועל אייך דאמאלס בעצאהלען.
— פארוואס האט איהר מיר דאס פריהער ניט געזאגט?
האט דער דאקטאר אויסגעשריען מיט אזא ווילרען כעס, אז די
ארעמע פרוי איז פערצימערט געווארען. — אזעלכע זאכען געהען
ביי אונז ניט אן. — ער האט ווי א וואלף ארויסגעכאפט דעם
רעצעפט און איהם צוריסען אויף שטיקלעך. אין א פאך שטונדען
ארום איז דאס קינד געשמארבען.
אלבערמ איז געווארען נאך בלאסער.
— אזעלכע מענשען-מערדער מוז מען פערניכמען, — האט
דורכגעברומט דער ארבייטער דורך זיינע צייגער און זיי האבען
זיך שטילערהייט צושיידט.
„יא, יא, זיי האבען ביי מיר אוועקגערויבט מיין מאמילדע!
אה! ווי אזוי איך האב זיך פאר זיי ערנידעריגט! איך בין זיי
געפאלען צו די פיס און האב זיי געקושט די הענט, ווי א בעט-
לער! און וואס האב איך ביי זיי געבעטען? עטליכע מינוט נאנג!

א בליק אויף אן אַרעמע ליידענדע פֿרוי! דאָך, אויף אַלע מיינע
טרערען, אויף אַלע מיינע ערנידערונגען האָבען זיי געענטפֿערט
מיט אַ האַרצלאָזען געשריי: אוועק פֿון דאַנען, דו ביזט אַרעם!
דו מיט דיין פֿרוי קענען שטאַרבען, ווי די הינד! וואָס געהט דאָס
אונז אָן! שמעהט ביי זיי דער דאָלאַר העכער פֿון אַ מענשען-
לעבען? זיינען אין זיי אָבגעשטאַרבען אַלע מענשליכע געפֿיהלען?
קען דען אויך אַ דאָקטאָר ניט זיין מיט אַ מענשליכען האַרץ? זיי
בענעהען מויווענדער פֿערברעכען, וועלכע שטייגען איבער מיט זייער
צינישען באַרבאַרזומוס די פֿערברעכען פֿון אַ „דזשעק דהי ריפער“
און בלייבען אימער גערעכט.

„אויך זעה איצט פֿאַר מיר מאַטילדע, זי ראַנגעלט זיך מיט'ן
טויט, זי רופֿט נאָך הילפֿע, אָבער וואָס געהען אָן דער וועלט די
געשרייען פֿון דער שטאַרבענדער? וואָס געהט דאָס אָן די דאָק-
טוירים, די פֿראַפֿעסאָרען, וואָס ערנעץ דאָרט אין אַ טענעמענט-
לאַך שטאַרבת אָהן הילפֿע אָן עלענדע פֿראַלעטאַריער-פֿרוי אָדער
אָן אונשולדיגעס קינד? געלד, געלד, געלד! דאָס איז דער מאָדער-
נער מיינועל, וועלכער פֿערגיפֿטעט אַלעס מענשליכע און מאַכט
טויב און בלינד צו אַלעס, וואָס שמעהט אַביסעל העכער פֿון
אונזערע פֿערווענליכע אינטערעסען און מהיערישע בעפֿרידיגונגען.“
פֿלוצלינג האָט זיך אַלבערט אָבגעשמעלט לעבען אַ רייכען
הווי, עפעס ווי אַ צויבער-קראַפֿט וואָלט איהם ניט געלאָזט געהן
ווייטער. דאָס איז געווען די וואוינונג פֿון אַלבערט'ס לאַנג בעקאַנטען
דאָקטאָר. פֿון דיזע טרעפֿ איז ער אַרונטערגעפֿאלען, ווען ער האָט
דעם לעצטען מאל איהם גערופֿען צו דער שטאַרבענדער. ער האָט
געוואָרפֿען אַ בליק אין די גרויסע פֿענסטער. אַ גרויסער לאַמפֿ
האַט בעלייכטעט דעם אָפֿיס. אַלבערט איז, ווי ניט ווילענדיג,
אַרויף אויף די מאַרמאָרנע טרעפֿ. איצט האָט ער געקענט זעהן.

דורך דעם אָפּענעם פּענסטער, ווי דער דאָקטאָר איז געזעסען
רוהיג אין זיין שטיהל. פֿאַר איהם איז געלעגען אַ פּאַק מיט
פּאַפּירען. פֿון צייט צו צייט האָט ער געשריבען בילס פֿאַר פּאַ-
ציענטען. אַלבערט איז געווען גוט בעקאַנט מיט דיזע שטיקלעך
פּאַפּיר, וועלכע האָבען ביי איהם אַוועקגענומען זיינע לעצטע סענטמען
און האָבען איהם אָפּט געצוואונגען צו הונגערן.

— ווי רוהיג ער זיצט יך! — האָט געטראַכט אַלבערט. —

ווי רויט און צופֿריעדען איז זיין געזיכט! זיינע הענד זיינען פֿייכט
פֿון מאַטילדע'ס בלוט! ער, ער האָט זי ערמאָרדעט! פּלוצלינג איז
זיין געזיכט געוואָרען דונקעל, ווי אַ שוואַרצער וואַלקען. אַ ווילדער
מיינוועלשער שמייבעל האָט געשפּיעלט אויף זיין אויסגעקריממען
מױל.

— איך מוז נעהמען ראַכע! ראַכע! איך מוז פֿערניכטען דיזע
ווילדע חיה! — ער האָט אָנגעטאַפּט אין זיין פּאַקעט. דער
רעוואָלווער האָט דאָרט געשמעקט. ער האָט זיך פֿאַרויכמיג אַרום-
געקוקט. אַלעס האָט אַרום איהם געשלאָפּען. מען האָט קיין
מענשען ניט געזעהן אין גאַס. ער איז אַרויפֿגעקראַכען אויף די
אייזערנע שטיגען און האָט אַריינגעקוקט אין צימער. דער דאָקטאָר
איז געווען אַליין, ער איז געזעסען מיט זיין רויטען, גראַבען קאַרק
צום פּענסטער.

אַלבערט האָט אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער. אַבער אַ נייער
געדאַנק האָט אַ פֿינקעל געטהאָן אין זיין קאָפּ און שנעל, ווי אַ
רויבֿוויגעל איז ער דורך'ן פּענסטער אַריינגעשפרונגען אין'ס דאָק-
טאָר'ס אָפּים

אייידער דער דערשראַקענער דאָקטאָר האָט זיך אַרומגעקוקט,
איז שוין אַלבערט געשמאַנען פֿאַר איהם דריקענדיג דעם רעוואָלווער
אין זיין רויטען שמערען.

— קיין וואָרט! — האָט אַלבערט געפֿליסטערט, — עס איז געקומען דיין לעצטע שמונדע!
דער דאָקטאָר איז געוואָרען בלאַס ווי קאַלך. זיין פֿעמער קערפּער האָט געציטערט.

— האָ! וואָס ציטערט איהר, ווערטהער דאָקטאָר? — האָט אַלבערט געפֿרעגט און אַ גיפֿטיגער שפּאַט האָט זיך געהערט אין זיינע ווערטער. — וואָס ציטערט איהר, הערר דאָקטאָר? עס איז ניט מעהר ווי דער טויט. פֿיעלע מענשען שטאַרבען. ניט וואָהר? מאַטילדע איז געשטאַרבען, נאָך טויענדע אונגליקליכע שטאַרבען, וואָס איז מיט אייך דער מעהר, הערר דאָקטאָר? איהר האַלט זיך אזוי קינדערש! דער טויט דאַרף ניט זיין פֿאַר אייך אזא שרעק. איהר זייט דאָך אַרדאי ניט איינמאָל געשטאַנען ביים בעט פֿון אַ רייכען שטאַרבענדען, צוואַמענרעכענענדיג אייערע בילם.

— וואָהנזיניגער, לאָז מיך! וואָס טויג דיר מיין לעבען? — האָט דער דאָקטאָר געמורמעלט. ער איז בעגאַסען געוואָרען מיט אַ קאַלטען שווייס אונטער דעם דרוק פֿון אַלבערט'ס רעוואָלווער. — דו ווילסט געלד, נעהם אָט דיזען טייסטער, אין איהם געפֿינט זיך אַלעס, וואָס איך פֿערמאָג.

— גיפֿטיגע שלאַנג! וואָס טויג מיר דיין געלד? ווען מאַטילדע וואַלט געלעבט, וואַלט איך דערמיט געקענט אָבקיפֿען אייך, דאָקטוירים און פּראָפֿעסאָרען, אָבער מאַטילדע איז טויט און דיין געלד איז פֿייכט פֿון מענשליכע טרערען און בלוט!

אַ רעוואָלווער האָט אויסגעשאָסען און דער דאָקטאָר איז אַנידערגעפֿאַלען אויף דער ערד אַ טויטער.

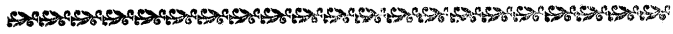
— פֿיעלע מענשען שטאַרבען, הערר דאָקטאָר! — האָט אַלבערט אַלץ ווידערהאַלט, קוקענדיג אויף זיין בלוטענדען פֿיינער, און ער איז געפֿאַלען אין די הענד פֿון דער אָנקומענדער פּאָליציי.

דער פערברעכער.

זין דער שמאאט-טורמע פֿון'ס שמאאט אַהייאָ האָט מען לעצ-
טען זומער געבראכט אַ יונגען פֿערברעכער, וועלכער איז
בעשולדיגט געווען אין מאָרד און פֿעראורטיילט געוואָרען צום
טויט. די טויט-שמראָף איז אָבגעלייגט געוואָרען אויף עטליכע
וואַכען. דער אַדוואָקאַט פֿון דעם אָנגעקלאָגטען האָט נאָך געהאַפֿט
צו רעטען דעם יונגען פֿערברעכער פֿון דער תּליח, ער האָט זיך
געווענדעט צום גובערנאַטאָר מיט אַ ביטע פֿאַר בענגאַדינג.

דער פֿערברעכער אַליין האָט ווייניג געהאַפֿט אויף בענגאַ-
דינג און האָט רוהיג ערוואַרטעט דעם טאָג פֿון זיינע לעצטע
ליידען. ער איז געווען אַ יונגער מאַן פֿון אַ יאָהר 28 מיט אַן
עדעלען סימפּאַטישען געזיכט, מיט אַ ווייכער שטימע און גרויסע
בלויע אויגען. קוקענדיג אויף זיין נאָבעלעס געזיכט, האָט זיך גאָר
ניט געגלויבט, אַז דאָס זאָל זיין אַ געזיכט פֿון אַ מערדער. דער
אויפֿזעהער פֿון טורמע, אַן אַלטער ווייס-גרויער סערושאַנט, האָט
פֿון דעם ערשטען בליק געפֿיהלט אַ טיעפֿע סימפּאַטהיע צו דיזען
יונגען פֿערברעכער; ער פֿלעגט יעדען מאָרגען איהם בעגריסען און
ריידען מיט איהם פֿריינדליך.

עס איז געווען 11 אַוהר ביי נאַכט. אייניגע אויפֿזעהער האָ-
בען געשמאַק געדעמעלט אויף זייערע פּאַסמען, אייניגע געמרונקען
וויין און אַנדערע געשפּיעלט אין קאָרטען מיט די רייכע אַרעסטאַנטען.
דער אַלטער סערושאַנט איז צוגעגאַנגען צו זיין יונגען פֿריינד,
וועלכער איז נאָך ניט געשלאָפֿען און האָט געלעזען אַ סעגליכע צייטונג.

— זאָג מיר, יונגערמאַן, איז עס אמת, אז דו האָסט בער-
גאַנגען אַ מאָרד? — האָט איהם דער אויפֿזעהער געפֿרעגט מיט
דעם טאָן פֿון אַן אלטען פֿאָטער. — עס גלויבט זיך גאָר ניט, אז
דו מיט דיין גוטען געזיכט, מיט דיין בעשיידענעם כאַראַקטער
זאָלסט בעגעהן אַ מאָרד.

דער יונגער פֿערברעכער האָט מיט אַ ביטערען שמייכעל
אַנגעקוקט דעם אלטען סערושאַנט.

— יאָ, איך בין ניט בעשאַפֿען געוואָרען צו זיין אַ מערדער,
אַך בין איך בעגאַנגען אַ מאָרד. יאָ, עס איז אמת, אז איך האָב
איהם ערמאָרדעט, ווייל איך האָב אליין געוואָלט לעבען.

— אַלזאָ איז עס ניט געווען צוליעב געלד? — האָט ווי
מיט אַ פֿונק פֿון האַפֿנונג אַ פֿרעג געטהאָן דער אלטער.

— יאָ, עס איז געווען צוליעב געלד, מיין פֿריינד, אָבער איז
דען ניט געלד אויך לעבען? געלד איז אלעס: לעבען, ליעבע,
גליק, פֿערגניגען, זעליגקייט, — אלעס, אלעס קריגט מען פֿאַר
געלד, און איך האָב געוואָלט לעבען! דער דורשט נאָך לעבען און
געניסען איז געווען אין מיר זעהר שטאַרק; איך האָב געטרוימט פֿון
פֿון דער לאַכענדער, גלענצענדער זונן; איך האָב געטרוימט פֿון
דערקוויקענדען וויין, וועלכער פֿינקעלט אין גאָלדענע בעכערס;
איך האָב געטרוימט פֿון רייצענדע פֿרויען, וועלכע ליעבען נור
פֿאַר גאָלד: מיין יעדער אבר האָט געדורשט נאָך לעבען און גע-
ניסען. אָבער ווי אזוי איז עס מעגליך צו געניסען דאָס לעבען פֿאַר
אזאַ אַרעמען שקלאַף, ווי איך? אַ שמוציג צימער, שמוציגע קליי-
דער, טרוקען ברויט, — דאָס איז מיין לעבען געווען.

מיט עטליכע מאַנאַט צוריק האָב איך געפֿונען אַרבייט ביי
אַן אלטען פֿאַרמער. ער האָט מיר געגעבען אַ בעשעפֿטיגונג אויף
דעם פֿרייען פֿעלד, און איך בין געווען די ערשטע צייט צופֿריעדען

מיט מיין ארבייט, איך ליעב די נאטור: די געדיכטע וועלדער ארום דער פֿארם האָבען מיך אימער גערופֿען אין זייער קיהלען שאַמען.

אָבער מיין צופֿרידענהייט האָט ניט לאַנג געדויערט, עס איז געווען 2 אָוהר ביי נאַכט, איך בין געלעגען אויף מיין בעטעל אין מיין קליינעם צימער, עס האָט זיך מיר ניט געשלאָפֿען די נאַכט. פֿערשיעדענע בילדער פֿון דער פֿערגאַנגענהייט האָבען זיך אַרום-געטראָגען אין מיין קאָפּ, פֿלוצלינג האָב איך דערהערט אַ קלאַנג, עפעס ווי דער קלאַנג פֿון גאַלדענע מטבעות... איך האָב זיך אַוועקגעזעצט אויף'ן בעט, האָב זיך צוגעהערט, דער קלאַנג האָט זיך דערהערט איבער אַ נייעס, איצט האב איך בעמערקט, אז ער קומט פֿון דעם צווייטען צימער, וואָס איז געווען פֿון מיניעס אָב-געטוילט מיט אַ דין הילצערן ווענטעל, איך האָב זיך פֿאַרויכטיג געשמעלט אויף מיין בעטעל, פֿון וועלכען איך האָב געקענט איבער דער וואַנד זעהן אַלעס, וואָס עס טהוט זיך אין צווייטען צימער. דער אַלמער פֿאַרמער איז געוועסען לעבען אַ מיט, אויף וועלכען עס האָבען געפֿינקעלט קופּעס פֿון גאַלדענע מטבעות, דער לאַמפּ האָט געוואָרפֿען זיין ליכט אויף דעם גאַלדענעם אוצר און דער גאַנצער מיט האָט געבלישמשעט, ווי אַ גאַלדענער ים, איך האָב ניט געקענט אָברייסען מייע אויגען פֿון דעם שיינענדען גאַלד, איך האָב געזעהן, ווי דער פֿאַרמער האָט איבערגעזעהלט דאָס גאַלד, אַריינגעשאַמען עס אין אַ לעדערן זעקעל און עס בעהאלטען אונטער זיין מאַטראַץ.

איך האָב ניט געקענט אַ גאַנצע נאַכט שלאָפֿען; פֿאַר מייע אויגען האָבען געברענט די גאַלדענע מטבעות.
— אָה! ווען איך זאָל נור האָבען דאָס געלד, ווי גליקליך איך וואָלט געלעבט! איך וואָלט מעהר ניט געדאַרפֿט אַרבייטען

אונטער דער ברענענדער זונן, איך וואָלט גענאָסען אַלעס... אַלע פֿערנניגען פֿון לעבען.

און דער וואַהנוניגער דורשמ נאָך לעבען האָט זיך ווידער צופֿלאַקערט אין מיין יונגער ברוסט. אויף מאַרגען האָב איך בער-שלאָסען אַרײַנגב'ענען זיך בײַ נאַכט אין דעם פֿאַרמער'ס צימער און אַרויסשלעפען דאָס געלד פֿון אונטער דעם מאַטראַץ. איך האָב געגלויבט, אַז עס וועט זיך מיר אײַנגעבען, דער פֿאַרמער זאָל ניט הערען, ווי איך וועל אַרויסשלעפען פֿון אונטער זײַן מאַטראַץ דאָס לעדערנע זעקעל מיט געלד.

עס איז געקומען די שרעקליכע נאַכט. איך בין אַוועק אין מיין צימער און האָב זיך געלייגט אין מיין בעטעל.

„איך וויל בעגעהן אַ פֿערברעכען,“ האָב איך זיך געקלערט, „אַבער איך וועל לעבען ווי די רײכע! איך וועל גלענצען אין לוקסוס, איך וועל לעבען און לעבען, און אויך מיין אַלטינקע מוטער וועל איך העלפֿען און זי וועט זיך ניט דאַרפֿען מעהר פֿלאַגען און הונגערען. וואָס טױג דעם אַלטען פֿאַרמער דאָס געלד? וועט ער דען געניסען דאָס לעבען ווי איך? איז ניט גענוג פֿאַר איהם די פֿאַרם אַלײן?“

איך האָב אַ בליק געטהאָן אויף מיין וײַגער. ס'איז שוין גע-ווען נאָך דריי. איך האָב זיך צוגעהערט, אַלץ איז געווען שמיל, אַלעס האָט טיעף געשלאָפֿען. אַטהעמלאָז האָב איך זיך געשמעלט אויף מיין בעטעל. איך האָב זיך שמיל אַרױפֿגעדראַפֿעט אויף דאָס ווענטעל, וואָס האָט צוטיילט אונזערע צימערן און האָב זיך אַראָב-געלאָוען אין דעם פֿאַרמער'ס חדר, שמעלענדיג זיך מיט די פֿיס אויף אַ וײַכע זאָפֿאַ, וועלכע איז געשטאַנען בײַ דער וואַנד גראָד אַנטקעגען דעם פֿאַרמער'ס געלעגער.

דער פֿאַרמער איז געשלאָפֿען. אויף אַ מיט, וועלכער איז

געשטאנען לעבען זיין בעט, איז געלעגען א רעוואָלווער. איך בין געבליבען שמעהן א ווילע. איך האָב אַרונטערגענומען דעם רעד-וואָלווער פֿון מיש און אוועקגעלייגט איהם אויף די זאָפּא, דערנאָך האָב איך שמיל אויפֿגעהויבען דעם מיש און איבערגעמראָגען איהם צום פֿענסטער, אום איך זאָל האָבען די מעגליכקייט פֿריי צוצו-קומען צום בעט. איך האָב זיך אַטהעמלאָז געשטעלט אויף די קניע נעבען בעט און שמילערהייט אָנגעפֿאַנגען אונטערצורוקען מיין האַנד, אונטער דעם מאַטראַץ, איך האָב געפֿיהלט ווי מיין האַנד האָט שוין דערנרייכט דעם לעדערנעם זעקעל... עס איז געקומען דער קריטישער מאָמענט.

וועט זיך דער אַלטער אויפֿכאַפען אָדער ניין?

איך האָב מיט מיינע פֿינגער שטאַרק צונויפֿגעדריקט דאָס לעדער. איך האָב געפֿיהלט דאָס גאָלד און האָב עס געשלעפט צו זיך. ענדליך האָב איך דאָס גאָלד געהאַט אין מיינע הענד, אָבער אין ריזען מאָמענט האָט זיך מיר אויסגעזאַכט, אַז דער פֿאַרמער האָט געעפֿענט זיינע אויגען... איך האָב אַ צימער גע-טהאָן מיט מיין גאַנצען קערפֿער. דאָס גאָלד איז אַרויסגעפֿאַלען פֿון מיינע הענד און מיט אַ קלאַנג זיך צושאַמען, ווי ברענענדע פֿונקען איבער'ן באָדען... דער אַלטער איז אויפֿגעשפרונגען ווי אַ פֿערוואַנדעטער לייב און האָט מיך מיט אַ ווילדען געשריי גע-כאַפט פֿאַר'ן האַלז און אָנגעפֿאַנגען צו ווערגען. דער טויט האָט מיך שוין בעריהרט מיט זיינע אייז-קאַלמע פֿינגער. איך האָב דערזעהן דעם רעוואָלווער, וועלכער איז געלעגען לעבען מיר אויף דער זאָפּא, איך האָב איהם אַ כאַפּ געטהאָן און אויסגעשאָסען אין דעם אַלמען. ער האָט אויף מיר געוואָרפֿען אַ שרעקליבען בליק און איז געפֿאַלען...

וואָס ווייטער איז געווען, געדיינק איך ניט. ווען איך בין גע-

קומען צו זיך, בין איך געלעגען אין א פינסטערן צעל, די הענד
געשמירט אין קיימען.

דער סערושאַנט האָט מיט טרויעריגען בעדויערן אויסגעהערט
די געשיכטע פֿון דעם יונגען פֿערברעכער.

— יונגער מאַן, — האָט ער ענדליך געזאָגט, — איך
האָב שוין פֿיעל, זעהר פֿיעל פֿערברעכער געזעהן אין מיין
לעבען, און דאָך, איך ווייס ניט, וואָרום צו קיינעם האָב איך ניט
געפֿיהלט אזאָ סימפּאַטיע ווי צו דיר. נאָך איצט גלויבט זיך מיר
ניט, אז דאָס געזעץ קען טוימען אַזעלכע יונגע לייט ווי דו. דיין
גאַנצער פֿערברעכען איז, וואָס דו האָסט געוואָלט לעבען; יאָ,
ווער וויל דאָס ניט לעבען? איך בין שוין אַלט און גרוי, איך האָב
שוין אייניקלעך און דאָך ווילט זיך נאָך לעבען. יאָ, לעבען, לעבען!

* * *

עס איז אַוועק נאָך אַ פֿאַר וואַכען, דער נובערנאָמאַר האָט
בעשטעמינט דעם מויט-אורטהייל. עס זיינען געבליעבען 2 מעג
צו דער שרעקליכער שטונדע, ווען דער היינקער האָט געדאַרפֿט
מאַכען אַן ענדע צו דעם יונגען טרויעריגען לעבען פֿון דעם אַרעסט-
מאַנט.

דער צום מויט פֿעראורטהיילטער איז געזעסען רוהיג אין זיין
צעל און האָט געלעזען אַ ציימונג, דער אַלמער סערושאַנט, זיין
איינציגער פֿריינד, איז צוגעגאַנגען צו זיינע אייזערנע גראַמעס.

— דאַניעל, אַ פֿרוי וויל דיך זעהען.

דער אַרעסטאַנט איז ווי דערשראַקען אויפֿגעשפרונגען פֿון זיין
בעמעל.

— אַ פֿרוי? ווער איז זי? וואָס וויל זי?

— זי זאָגט, זי איז דיין מוטער, — האָט דער סערושאַנט

געענטפֿערט.

— מיין מוטער! דאָס קען ניט זיין... איך האָב ניט קיין
מוטער, איך ווייס ניט פֿון קיין מוטער!
די ברוסט פֿון דעם יוגען פֿערברעכער האָט געציטערט ווי
פֿון אינערליכען קאַמפּף.
— רופֿט זי אַהער! — האָט ער ענדליך אויסגעשריען און
האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אויף זיין בעטעל.
צו זיין צעל איז צוגעקומען אַ פֿרוי פֿון אַ יאָהר 55. זי איז
געווען געקליידעט אין שוואַרצען, איהר געזיכט איז געווען זעהר
בלאַס, אָבער אויך שעהן און עדעל.
— דאַניעל, מיין זונן! מיין אונגליקליכער זונן! — האָט זי
אויסגעשריען מיט טרערען און האָט אויסגעשמרעקט איהרע הענד
דורך די אייזערנע גראַמעס.
דער יונגער פֿערברעכער איז קאַלט און רוהיג געשטאַנען
אַנטקעגען דער פֿרוי.
— איהר האָט אַ טעות, ווערטהע מאַדאַם, איך בין ניט
איער זונן, איהר זייט ניט מיין מוטער, מיין מוטער איז לאַנג
טויט...
די פֿרוי האָט געגעבען אַ געשריי און איז געבליבען שמעהן,
אַריינגוקענדיג מיט שרעק אין זיינע קאַלמע רוהיגע אויגען.
— דאַניעל! דאַניעל! דו ווילסט מיך אָבנאַרען, ניין, דו ביסט
מיין קינד, מיין האַרץ! דאַניעל, דערקענסטו ניט דיין מוטער,
וועלכע האָט דיך אַזוי לייעב געהאַט? אַה, ניין, קום צו מיר! לאַז
מיך צודריקען דיך צום לעצטען מאָל צו מיין ברוסט! אַה, מיין
קינד, מיין לעבען! וואָס שווייגסטו?... איז דאָס מעגליך? האָב
איך ווירקליך געהאַט אַן אירטהום? !
— איך זאָג אייך נאָך אַ מאָל, ווערטהע מאַדאַם, אַז איך
קען אייך ניט.

— הייסטו ניט ב... דאניעל?

— יא, איך הייס אזוי, אָבער דאָס איז ניט מיין ריכטיגער נאָמען, דאָס איז דער נאָמען פֿון מיינעם אַ קאָמעראַד, וועלכער איז פֿיליכט אייער זוהן, אָבער ער איז ניט קיין פֿערברעכער, אייער זוהן איז ניט קיין מערדער; ער איז ערגעץ אין דער וועסט און איהר וועט איהם נאָך זעהן. איך בעט אייך, ווערטהע פֿרוי, בערוהיג זיך, איך בין ניט אייער זוהן; געהט רוהיג אַהיים און דאַנקט אייער שיקואל, וואָס אייער זוהן איז ניט קיין מערדער ווי איך.

די אַרימע פֿרוי האָט אויפֿמערקזאַם זיך איינגעהערט אין זיין יעדעס וואָרט.

„אַה, דאָס איז זיין שטימע, איך פֿיהל, אַז דאָס איז ער!“
האָט זי זיך געטראַכט.

— דאניעל! — האָט זי געזאָגט אין דער הויך — בעגעה ניט דעם שרעקליכסטען פֿון אַלע פֿערברעכען, שטויס ניט אָב פֿון זיך דיין מוטער, ווען דו ביסט אזוי עלענד און אזוי אונגליקליך! דאניעל איז געשטאַנען אין זיין צעל זעהר בלאָס, אָבער קאַלט און רוהיג.

— ווערטהע מאַדאַם, איך בעדויער אייך, אָבער איך קען אייך ניט העלפֿען. ווען איך זאָל האַבען אַ מוטער, וואָלט איך זי איצט מיט פֿרייד עמפֿאַנגען, אָבער איך שווער אייך ביי מיין מוטער-ליעבע, אַז איך, דער מערדער, דער פֿערברעכער, בין ניט אייער זוהן; אייער זוהן איז ניט פֿעהיג צו ווערען אַ פֿערברעכער. גלויבט מיר, איהר האָט אַ מעות!

די פֿרוי האָט איהם נאָך אַ מאָל אָנגעקוקט מיט איהר שאַרפֿען בליק.

„דאָך... פֿיליכט איז ער גערעכט... איך האָב איהם שוין

10 יאָהר ניט געזעהן. עס איז אונגעגליך, מיין זוהן זאל זיין אזוי פֿרעמד צו מיר."

— איהר זאָגט, איהר האָט געקענט מיין דאָניעל, — האָט זי זיך ווידער געווענדעט צו איהם, — געדיינקט איהר פֿילייכט זיין אַדרעסע?

— ניין, איך געדיינק ניט, איך ווייס נור, דאָס ער האָט מיר געזאָגט, ער וועט אין גיכען שרייבען צו זיין מוטער.

— האָט ער עס ווירקליך אייך געזאָגט? אָה, ענטשולדיגט מיר, דאָך איהר קוקט אזוי עהגליך אויס, ווי מיין זוהן!

די פֿרוי האָט זיך נאָך אַ מאָל ענטשולדיגט און האָט פֿער-לאָזען דעם קערקער.

דאָניעל האָט איהר נאָכגעקוקט אַ וויילע און איז חיי בע-וואוסמלאָז געפֿאלען אויף זיין בעטעל.

*

— איך דיינק, דיזע פֿרוי איז פֿערריקט! — האָט שפעטער אַ זאָג געמאָהן דער נוטער, אַלמער סערושאַנט צו זיין ליעבלינג.

— ניין, ניין, פֿריינד! דיזע פֿרוי איז גאַנץ קלאָהר, זי איז ווירקליך מיין מוטער!

— דיין מוטער! — האָט אויסגעשריען דער סערושאַנט — און דו האָסט געקענט...

— וואַרט, וואַרט, ניט אורטהייל מיך, מיין אַלמער פֿריינד! — האָט איהם איבערגעשלאָגען דאָניעל. — איך האָב זי ניט געזעהן

שוין 10 יאָהר, דאָך האָב איך אימער געדיינקט פֿון איהר און אימער געהאַפֿט זי צו רעטען פֿון איהר נויטה און עלענד, איך

האָב אימער געדיינקט פֿון איהר עדעלער, ליעבענדער זעעלע; דאָך מיין לעבען איז רואינירט, איך בין איצט אַ פֿערברעכער, אַ

שענדליכער מערדער, און אין דיזען מאָמענט קומט זי, מיין עדעלע

מומער, צו מיר... איך האָב זיך ניט געקענט בעשליסען אויף
דיווען שרעקליכען טויט-שטויס, איך האָב ניט געקענט מיט מיינע
בלומיגע הענד אַרומנעהמען דיווע אונשולדיגע, נאַבלע פֿרוי...
איך האָב בעשלאָסען ניט דערקענען זיך צו איהר. עס איז שוין
10 יאָהר, האָב איך געקלערט, אַז מיר האָבען זיך ניט געזעהן.
פֿון אַן אונשולדיגען קינד האָב איך זיך פֿערוואַנדעלט אין אַ מער-
דער. זי וועט מיך פֿילייכט ניט דערקענען און איך וועל זי רעמען
פֿון שאַנד, פֿון שרעקליכע ליידען צו זעהן איהר קינד אויף דער תּליה.
אַה, גומער אַלמער פֿריינד! ווען דו זאָלסט וויסען, ווי שווער,
ווי אונערטרעגליך זיינען מיר געווען דיווע מאַמענטען, ווען זי האָט
אויסגעשטרעקט צו מיר איהרע ווייסע צימערענדע הענד; ווען זי
האָט מיך גערופֿען אין איהרע אַרעמס, אין די אַרעמס פֿון אַ
ליעבענדער מומער! אַך, קיינער אין דער וועלט האָט מיך אַזוי
ניט געליעבט, ווי מיין מומער! פֿיעלע פֿרויען האָבען מיך געליעבט,
אַבער דאָס איז געווען די ליעבע פֿאַר געלד, די ליעבע פֿאַר
שעהנהייט, די ליעבע פֿאַר ערפֿאָלג אין דער געזעלשאַפֿט, אַבער
מיין מומער האָט מיך געליעבט אויך דאָן, ווען איך בין געווען
אַרעם, שמוציג; ווען די געזעלשאַפֿט האָט מיך פֿערוואַרפֿען מיט
שמוץ און שטיינער. אַה, ווי שרעקליך האָט מיין האַרץ געקלאַפֿט!
וואָס פֿאַר אַן אונגעהייערען קאַמפֿף האָב איך געקעמפֿט, זעהענדיג
פֿאַר מיר די נאַבעלע געשטאַלט פֿון מיין מומער, הערענדיג איהר
שטימע און אַבקעהרענדיג זיך פֿון איהר ווי אַ פֿרעמדער; זאָגען
איהר: „איך קען דיך ניט!“... און ווען! אין דער צייט, ווען איך
שמעה אויף דער שוועל פֿון נאַלגען, אַליין, אַהן אַ פֿריינד, פֿער-
דאַמט אַלס מערדער!

דאָך, ניין! בעסער זיין עלענד אַליין אין די לעצטע מינוטען,
ניט האָבען קיין איינציגעס וועזען, וואָס זאָל מיט מיטליד, מיט אַ

מענשליכער טרער בעגליימען מיין יונגענד צום שרעקליכען טויט,
בעסער אן עלענדער טויט, איידער צורייסען דאָס ליגענדע,
עלענדע האַרץ פֿון אן אונשולדיגער פֿרוי, פֿון אן אונגליקליכער
מוטער! אַלטער פֿריינד, פֿערגיב מיר מיין לעצמען פֿערברעכען!
דער אַלטער סערושאַנט איז געשמאַנען ביי דער אייזערנער
גראַמע און האָט געווינט, ווי אַ קינד. ער איז מעהר ניט געווען
דער קאַלטער פֿערשטיינערטער דיענער פֿון דער קערקער-רעגירונג
און דיסציפּלין. אין זיין האַרצען האָבען איפֿגעוואַכט די עראינע-
רונגען פֿון זיין אייגענער יונגענד, פֿון זיין אַלטינקער מוטער, וועלכע
האַט איהם אַמאָל געקושט, געדריקט צו איהר האַרצען און איהם
בעגאַסען מיט טרערען.

— דאַניעל, איך וועל זיין דיין פֿריינד, — האָט געמורמעלט
דורך טרערען דער ווייס-גרויער סערושאַנט. — דו האָסט מיר
עראינערט, אַז איך בין ניט נור אַ סאַלדאַט, ניט נור אַ קאַלטער
טורמע-אויפֿזעהער, נאָר אויך אַ מענש; יאָ, דאַניעל, אַ מענש!
דו האָסט מיך געמאַכט פֿיהלען, אַז אונטער מיין אַלמען בלויען
ראַק שלאָגט אויך אַ מענשליך האַרץ, אַ וואַרעם האַרץ, אַ מענש-
ליך האַרץ, וואָס האָט ביו איצט געשוויגען, פֿערפֿראָרען אין דער
אייביגער דיסציפּלינע, אין דער קאַלטער, פֿינסטערער תּפּיסח...
דער אַלטער סערושאַנט האָט צוגעדריקט זיין אַלמען צו-
קנייטשמען געזוכט צו די אייזערנע גראַמעס און האָט בעריהרט
מיט זיינע ליפען די ליפען פֿון דעם יונגען פֿערברעכער; און
צווישען די פֿינסטערע נאַסע ווענד פֿון דעם טוימען קערקער האָט
זיך געהערט אַ ריהרענדער טרערען-קוש פֿון טראַומפֿירענדער
מענשען-ליעבע

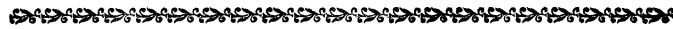

די אונדאנקבארע געגעריין.

דושיימס אַרמסטראַנג איז געווען אַ רייכער פּלאַנטאַמאַר. ער האָט געהאַט איבער 500 שוואַרצע שקלאַפּען און שקלאַפּינען. ער פּלעגט זיינע שקלאַפּען בעהאַנדלען בעסער פֿון אַנדערע פּלאַנט-מאַטאַרס און האָט געהאַט אַ גוטען נאַמען צווישען די פֿערשקלאַפּטע געגערס.

ווען נאָך דער הייסער אַנימאַציע פֿון דזשאַן בראַון האָבען זיך אָנגעפֿאַנגען צו אַרגאַניזירען קלובען פֿון די „אַבאָלוציאַניסטען“, פֿון מענשען, וועלכע האָבען זיך געשמעלט דעם צוועק צו בע-פֿרייען די שוואַרצע שקלאַפּען, איז דושיימס אַרמסטראַנג געוואָרען אַ מיטגליעד פֿון דיזע קלובען און האָט אַלע זיינע שקלאַפּען פֿריי געלאָזען. נור איין שקלאַפּ האָט ער געלאָזען ביי זיך. דאָס איז געווען אַ יונגע געגעריין, מעגי, וועלכע האָט נאָך דעם טויט פֿון זיין פֿרוי ערצויגען זיין קינד „משאַרלי“. דאָס קינד איז געווען זעהר צוגעבונדען צו זיין שוואַרצער ערציהערין און האָט ניט געוואָלט וויסען פֿון קיין אַנדערע. מעגי איז געווען אין הויז, ווי אַן אייגענע. זי איז גענאָנגען אַנשמענדיג געקליידעט און אַלע האָבען זי זעהר לייעב געהאַט. עס האָט זיך אָנגעפֿאַנגען דער קריעג צווישען נאָרד און זידען פֿאַר די בעפֿרייאַונג פֿון די שוואַרצע און אין גיכען זיינען אַלע שוואַרצע געווען פֿריי. נאָר איין מעגי איז געבליבען, ווי אימער, ביי איהר מייסטער. זי פּלעגט זעהן מאַג מעגליך, ווי איהרע פֿריינדע און בעקאַנטע מיט מונטערע געוויכטער און פֿרעה-ליכע ליעדער ציהען אין דאָס פֿרייע, נור זי אליין בלייבט צוריק,

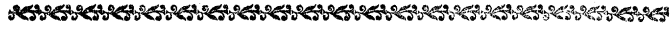

צווישען די שטיינערנע ווענד פֿון איהר מייסטער'ס שלאָס, וואו נאָך ניט לאַנג האָבען געקלוינגען די קיימען פֿון די געקויפֿטע שקלאַפֿען... אַ שווערע אומעטיגקייט האָט זיך אַריינגע'גנב'עמ אין איהר ברוסט. זי איז געוואָרען מעלאַנכאָליש. מען האָט שוין מעהר ניט געהערט פֿון איהר די פֿרעהליכע ליעדער, וועלכע זי פֿלעגט אַמאָל זינגען. איינמאָל, ווען דזשיימס אַרמסטראָנג איז געוועסען אין קאַבינעט און האָט געלעזען אַ צייטונג, האָט אין מהיר אָנגע-קלאַפֿט מעגלי; ער האָט איהר געהייסען אַריינקומען. זי איז געווען זעהר טרויעריג. איהרע אויגען זיינען געווען רויט פֿון טרערען. — וואָס איז מיט דיר, מעגלי? — האָט אונרוהיג געפֿרעגט אַרמסטראָנג.

— מייסטער, טייערער מייסטער! אַלע זיינען איצט פֿריי, לאָז מיך אויך פֿריי! — האָט זי אויסגעשריען מיט אַ ציטערנדער שטימע און איז געפֿאלען דעם מייסטער צו די פֿיס. אַרמסטראָנג איז געבליבען זיצען פֿערוואונדערט און האָט אַ ווילע געשוויגען.

— איז עטוואָס געשעהן, מעגלי? — האָט ער זי שמיל גע-פֿרעגט. — ביסטו דען ניט פֿריי אין מיין הויז? האַלט איך דיך ניט ווי אַן אייגענע? ווי קומסטו, מעגלי, צו אַזאַ אונדאַנקבאַרען געדאַנק? ווייסטו דען ניט, אַז מיין קינד טשאַרלי קען אָהן דיר ניט לעבען; אַז דיין אַוועקגעהן קען איהם קאַסטען געוונד און פֿולייכט אויך אין גאַנצען זיין לעבען?

— איך ווייס, איך ווייס, מייסטער! דו ביסט זעהר גוט צו מיר, — האָט געענטפֿערט מעגלי, בעניסענדיג זיך מיט טרערן. — דיין קינד איז מיר טייער ווי מיין לעבען. אָבער, מייסטער, איך קען זיך ניט העלפֿען, מיין האַרץ רוהט ניט אין מיר. איך זעה, ווי אַלעס אַרום מיר בעוועגט זיך פֿריי. אַלע פֿאַרבינדע זיינען איצט

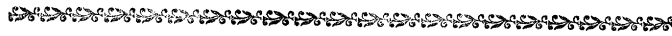

פֿרײ, זײ געהען און פֿאָהרען וואוהין זײער האַרץ גלוסט, און עס
צײהט מיך אויך אַהין — ווייט... ווייט... צו פֿיהלען זיך פֿרײ,
צו געניסען אַלעס, ווי די ווייסע, מיט אַלע מענשען צוגלייך.
מײסטער, פֿון קינדווייז אויף האָב איך געלעבט דאָ, צווישען פֿער-
קויפֿטע שקלאַפֿען. איך האָב ניט געזעהן די וועלט, מיין פֿאָטער
און מומער זײנען געשמאַרבען אין שקלאַפֿעריי, לאָז מיך געהן,
הרג׳ע ניט אַוועק מײנע יונגע יאָהרען... איך קען ווייטער ניט
איבערמראָגען מיין עלענד. מײסטער, לאָז מיך צײהען אין דאָס פֿרײע!
הײסע טרערען האָבען זיך געקײקעלט איבער איהרע שוואַרצע
באַקען; זי האָט געבראַכען איהרע הענד און געקוקט מיט אַ
ליידענשאַפֿטליכען געבעט אויף איהר אַלטען מײסטער.

— אונדאַנקבאַרע נעגערין! — האָט אַרמסטראַנג אויסגע-
שרײען מיט גרויס צאָרן — איך האָב דיך געהאַלטען אין מיין
הויז, ווי אַן אײגען קינד. דאָך איצט, ווי אַ שלאַנג, ווילסטו פֿער-
גיפֿטען מיין פֿאַמיליען-לעבען. געה! איך האַלט דיך ניט; איך בין
אַ פֿרײער רעפּובליקאַנער, איך וויל, אַז יעדער זאָל זײן פֿרײ אָבער
געדיינק, מעג, דו טאַרסט מעהר ניט צוריקקומען אין מיין הויז,
דיין פֿוס זאָל מעהר ניט איבערטרעטען מיין שוועל. געה, דו
אונדאַנקבאַרע נעגערין!

מעג האָט פֿערדעקט דאָס געזיכט מיט איהרע צימערנדיע
הענד און האָט ביטער געוויינט.
— מײסטער, פֿערגײכ מיר, מיין האַרץ ווערט אין מיר צו-
בראַכען אויף שטיקער; פֿערדאַס ניט דיין טרײע
שקלאַפֿין.

— אַרויס! — האָט אַרמסטראַנג געשרײען, — איך וויל דיך
מעהר ניט זעהן. געה צו דיײנע שוואַרצע, דו וועסט וויסען, ווי
אַזוי מען דאַרף אַכטען דאָס גוטע פֿון אַ מײסטער, ווי איך.

און ער איז מיט צאָרן אַרויסגעלאָפֿען פֿון זיין קאַבינעט.
מעגי איז געבליבען שטעהן, ווי דערשלאָגען פֿון אַ דונער. זי
האַט מיט איהרע פֿערוויינטע אויגען צום לעצטען מאָל בעטראַכט
דעם אַלטען שקלאָפֿען-שלאָס, וואָז זי האָט פֿערבראַכט איהר
קינדהייט און יוגענד. זי האָט געוואָרפֿען איהר בליק דורך די
גרויסע פֿענסטער און האָט זיך לאַנג איינגעקוקט אויף די ברייטע
פֿעלדער, וואָס האָבען זיך צושפּרייט אַרום און אַרום, בעדעקט
מיט אַ רייכען בלומען-קאַרפעט. פֿון ווייטען האָט מען געזעהן,
ווי עס ציהען זיך אַלטע, געדיכטע וועלדער, בעקרוינט מיט דעם
גאָלדענעם הימעל-געוועלב פֿון דער פֿערגאַנגענער זונן.

— אויף דער פֿריי, אויף דער פֿריי! — האָט זי געמורמעלט
און איהר געזיכט האָט זיך בעלויכטען מיט אַ גאָלדענעם שמייכל.
און זי האָט אָנגעפֿאַנגען צו זינגען אַן אַלמעס שקלאָפֿען-ליעד,
וואָס איהר אַלטע מומער פֿלעגט זינגען אַמאָל, צונויפֿקלייבענדיג
דעם באַוועל אויף'ן פֿעלד.

אין עטליכע מינוטען אַרום האָט זיך אַרמסמראַנג אומגע-
קעהרט אין זיין קאַבינעט און איז פֿערוואַנדערט געבליבען שטעהן
ביי דער טהיר, הערענדיג איהר ניגער-ליעד. אַלטע עראינערונגען
האַבען זיך דערוועקט אין זיין ברוסט, אָבער ער איז באַלד גע-
קומען צו זיך און האָט געהייסען מעגי'ן פֿערלאָזען זיין הויז.
אַ פֿאַר מאַנאַט וויינען אַריבער זייט מעגי האָט פֿערלאָזען
איהר מייסטער'ס הויז, דאָס קינד טשאַרלי האָט שטאַרק געביינקט
נאָך זיין שוואַרצער ערציהערין. מען האָט געבראַכט אַנדערע גע-
מעלאַנכאָליש, שוואַכער פֿון טאָג צו טאָג. ער פֿלעגט ניט עסען,
ניט שלאָפֿען, און אַלץ בעטען, מען זאָר איהם בריינגען זיין ליעבע
מעגי.

דאָקטוירים האָבען געראַטהען דעם פֿאָטער, ער זאָל זעהן צוריקבריינגען מעגליך, ווען ער וויל זיין קינד זאָל לעבען. אַרמסטראַנג האָט פֿריהער ניט געוואָלט דערפֿון הערען, אָבער ענדליך, ווען ער האָט געזעהן, אז זיין קינד איז אין געפֿאָהר, האָט ער געשיקט עמליכע שוואַרצע, זיי זאָלען אויסגעפֿינען מעגליך און איהר בריינגען צוריק. אַ פֿאַר וואָכען האָט מען אַרומגעזוכט מעגליך אין שמעדט און דערפֿער, אָבער מען האָט זי ניט געקענט אויסגעפֿינען. דאָס קינד איז געפֿעהרליך קראַנק געוואָרען און איז ענדליך געשטאַרבן, ביינקענדיג נאָך זיין טהייערע מעגליך.

עס איז געווען אַרום 10 אַוהר ביי נאַכט, רושימס אַרמסטראַנג איז געוועסן אליין לעבען אַרון פֿון זיין געליעבטען קינד. ער האָט עמליכע מאָל זיך גוט צוגעקוקט צום טויטען געזיכט פֿון זיין משאַרלי, אזוי ווי ער וואָלט נאָך ערוואַרטעט, אז ער וועט זיך אויפֿאַפֿען און ווידער לעבען.

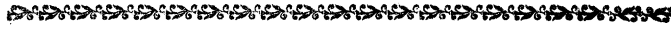
פֿלוצלינג האָט ער דערהערט, ווי אימיצער לויפֿט שנעל איבער'ן קאַרידאָר. די טהיר האָט זיך געעפֿענט און אַ דונקעלע געשמאַלט איז אַריינגעלאָפֿען אין צימער.

— מעגלי! — האָט אויסגערופֿען אַרמסטראַנג, און זיין גאַנצער קערפֿער האָט געציטערט פֿון ברענענדיגן צאָרן.

— מייסטער, וואו איז ער? וואו איז מיין קינד? — האָט מעגלי דורך טרערען געשריען, און האָט ווי אַ וואַהנינגע זיך געריסען פֿאַר איהרע שוואַרצע צוואַוואַרפֿענע לאָקען...

— שלאָנג, אונדאַנקבאַרע נענערין! — האָט געדונערט דער פֿערצווייפֿעלער פֿאָטער, — דו האָסט איהם אוועקגערויבט פֿון מיר, מיין משאַרלי איז אין אַרון, ער איז טויט!

מיט ברייט געעפֿענטע אויגען איז מעגלי געבליבען שמעהן אין מיטען צימער, אזוי ווי זי וואָלט ניט געקענט בעגרייפֿען, וואָס עס

איז געשעהן, ענדליך איז זי צוגעגאנגען צום קליינעם ארון און איז
געפאלען פאר איהם אויף די קניע. עס איז פֿערבייגעגאנגען א
רגע פֿון שוויטער שטילקייט, פֿלוצלינג האָט זיך דערהערט אַ ליעד.
אַ האַרץ־רייסענדעס ליעד. מעגי האָט געוונגען אויף דעם ארון פֿון
איהר ליעבלינג, ווילדער טרויער, פֿערשטיקטע שמערצען פֿון טוי-
זענד־יעהריגער שקלאפֿעריי האָבען זיך געהערט אין דיווען נעגער-
ליעד. אַרמסטראַנג איז ווי בעצויבערט געבליבען שמעהן לעבען
דער נעגערין. דאָס האַרצרייסענדע ליעד איז געוואָרען אַלין שטילער
און שטילער, אַזוי ווי עס וואָלט שטאַרבֿען צוזאַמען מיט דער זינג-
גערין. ענדליך איז געוואָרען אַלעס שטיל.
ווען אַרמסטראַנג איז צוגעגאנגען צו מעגיל, איז די אונדאַנק-
באַרע נעגערין געווען טויט.

וואָס

ווערא.

(אין ערצעהלונג אויס דעם לעבען.)

אָס איז געווען אין רוסלאַנד. איך בין דאַמאַלס אַלס געווען אַ
יאָהר 15 און האָב געוואוינט מיט מיינע עלטערן אין דער
שטאָדט ק. שוין דאָן האָב איך צווישען מיינע פֿריינד און בעקאַנטע
געטראָגען דעם נאָמען „פּאָעמ“ און האָב געשריבען רוסישע גע-
דיכטע. מיין ליידענשאַפֿט פֿאַר פּאָעזיע, איבערהויפּט פֿאַר די
רוסישע דיכטער ניקיטין און נעקראַסאָוו, האָט זיך פֿריה
דערוועקט אין מיין האַרצען. איך האָב פֿערבראַכט פֿיעלע מעג און
נעכט איבער זייערע מייסערהאַפֿטע שילדערונגען פֿון די ליידען
און זאָרגען פֿון אַרעמען רוסישען פֿאָלק. איך האָב געפֿיהלט,
אַז דיזע ברענענדע ליידען האָבען אויך זייער נעסט אין מיין איי-
גענער ברוסט, אין מיין אייגענעם לעבען. ווי דער שמייגער איז,
פֿלעגען פֿיעלע פֿון מיינע פֿריינד און בעקאַנטע מיך בעמען, איך
זאָל זיי אָנשרייבען עמוואָס אין זייערע אַלבאָמען, אַנדערע צו זייער
געבורטסטאָג א. ז. וו.

צווישען מיינע בעקאַנטע האָט זיך אויך געפֿונען אַ רייכע,
אָנשטענדיגע פֿאַמיליע פֿאַר טונגאלאָוו. זיי האָבען געהאַט
עטליכע יונגע זיהן און טעכטער, וועלכע זיינען געגאַנגען אין
נימנאַזיע און פֿלעגען זעהר ליעבען פּאָעזיע. זיי האָבען ליעב געהאַט
יעדעס געדיכט, וואָס איז אַרויס פֿון מיין פֿעדער, און האָבען

ערווארטעם, אז פֿון מיר וועט אין דער צוקונפֿט ווערן אַ בעריהמטער דיכטער. דיוע גומע מיינונגען וועגען מיין קינדערשען טאלאנט פֿלעגען אָנפֿילען מיין יונגע ברוסט מיט רייכע, אָפֿטמאָל ווילדע האָפֿנונגען. איך פֿלעג טרוימען, אז איך וועל נאָך אַמאָל זיין אַ בייֶראָן, אָדער נאָר אַ שעקספיער. עס איז אמת, איך האָב נאָך דאַמאָלס ניט גוט פֿערשטאַנען ניט בייֶראָן, און ניט שעקספיער, אָבער געוואוסט האָב איך שוין, אז מען רעכענט זיי פֿאַר די גרעסטע דיכטער פֿון דער וועלט.

דיוע גומע פֿאַמיליע פֿאַרטוגאַלאָו פֿלעגט יעדען זומער אַרויס-פֿאַהרען פֿון שטאָדט אויף אַ דאַטשע, אין אַ שעהנער זומער-וואוינונג, וועלכע איז געשטאַנען צווישען פֿיינע גערמנער און בלומען, וואו אַלע זומער-פֿערניגען ווינען געווען גרייט פֿאַר די דאָרטיגע גליקליכע איינוואוינער. און אזוי ווי אַ שעהנע זומער-וואוינונג און אַ יונגער דיכטער האַרמאָנירען ועהר איינס מיט'ן אַנדערען, האָב בען זיי אויך מיך איינגעלאָדען, איך זאָל פֿערבריינגען מיט זיי דעם זומער אויף דעם פֿרייען בוים פֿון דער נאַטור. איך האָב שוין לאַנג געטרוימט פֿון אַזאַ פֿערניגען און האָב מיט פֿרייד אָנגענומען דיוע איינלאָדונג. איך האָב געלעווען, אז אַלע בעריהמטע דיכטער פֿלעגען ווערען איינגעלאָדען פֿון רייכע מאַנאַטען אויף זייערע דאַטשעס, און דיוער געדאַנק האָט מיך אויפֿגעהויבען, ווי מען זאָגט, אין זיבעטען הימל.

דער פֿראַכטפֿאַלער זומער-פֿלאַץ האָט מיך בעצויבערט, ווי אַ פֿאַראַדיו. דעם ערשטען מאָל אין מיין לעבען האָב איך געהאַט די געלעגענהייט, איבערצולעבען דעם שאַרפֿען קאָנטראַסט צווישען אַרעמע און רייכע, צווישען מיינע אַרעמע עלטער'ס פֿערשטיקטע הייזעל און דיווען גלענצענדען פֿאַלאַץ, אַרומגערינגעלט מיט וועל-דער און בלומען.

מיין מוזע האָט בעקומען פֿרישע קרעפֿמען; מיט פֿרישער בענייסמערונג האָט זי גענומען שילדערען די צוויי פֿערשידענע וועלטען, פֿון גלענצענדען רייכטהום און שרײַענדען דלות. אָבער נאָך זונענשיין קומט אָפֿטמאָל אַ כּמאַרע. איין שעהנעם פֿריה-מאָרגען האָט מיך בענענענט פֿאַרטונגלאַוו'ס יונגע מאַכטער, די גוטמוטיגע סאַניע, איהר עדעלעם געזיכט האָט געשיינט פֿון פֿרייד און פֿערנגיגען; זי האָט מיר געבראַכט אַ נייעם, וועלכע זי האָט געדיינקט, וועט אַריינברענגען אַ נייעם שמראַהל פֿון גליק אין מיין דיכטער-לעבען. נעמליך — איהר יונגער קוזין, וועלכער וואוינט אין פעטערברוג, אין דער גרויסער מאָדנער וועלט, און איז פֿערזענליך בעקענט מיט די גרעסטע רוסישע שריפֿטשמעלער און דיכטער, וועט מאָרגען קומען אַהער צו פֿערבריינגען מיט זיי דעם זומער! ער איז אויך אַ בעריהמטער קענער פֿון אַלע ליטע-ראַטורען פֿון דער וועלט, און ווען ער וועט נאָר אַנערקענען מיין טאַלאַנט, דאַן איז זיכער, אַז איך וועל אין גיכען פֿערנעהמען דעם פֿלאַץ צווישען די בעסטע רוסישע דיכטער.

דיוע נייעס האָט מיך זעהר אויפֿגערעגט. מיין האַרץ האָט אָנגעפֿאַנגען שטאַרקער צו קלאַפען, איך בין געוואָרען דאָ רויט, דאָ בלאַס אין מיין געזיכט. אַ קלייניגקייט! מאָרגען קומט די פֿערזאָן, פֿון וועלכער עס איז אָבהיינגיג, אויב איך זאָל ווערן אַ בעריהמטער רוסישער פּאָעט אָדער ניט! סאַניע האָט מיך אַביסעל בערוהיגט, מיט דעם וואָס זי האָט געזאָגט, אַז קיינער צווייפֿעלט גאָרניט, אַז איך וועל געפֿעלען איהר קוזין אַלס אַ טאַלאַנטפֿאָלער דיכטער. און אום מיך נאָך מעהר צו דערמונטערען, האָט זי אַראָבענומען פֿון איהר ברוסט אַ גרויסע פֿרישע רויז און האָט זי צוגעשפּילעט צום לאַץ פֿון מיין ראָק.

אַ נאַנצע נאַכט האָב איך ניט געקענט איינשלאָפען, אַלץ

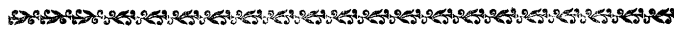
טראכטענדיג, וואָס וועט דער בעריהמטער פעטערבורגער קוויין זאָגען אויף מיין פּאָעזיע? איך האָב זיך געבראַכען דעם קאַפּ, וואָס פֿאַר אַ געדיכט איך זאָל איהם פֿאַרלעזען, אום צו מאַכען אויף איהם אַ גוטען איינדרוק. איך בין אויפֿגעשטאַנען פֿון מיין בעט, האב אָנגעצונדען דעם לאַמפּ און האָב זיך געוועזט איבער אַ העפֿט, דורכקוקען אַלעס וואָס איך האָב פֿאַר דער לעצטער צייט אָנגעשריבען. ענדליך בין איך געקומען צו אַ געדיכט, וואָס אַלע האָבען זעהר געלויבט. אַ געדיכט, מיט וועלכען איך האָב אָפֿטמאָל אַרויסגערויפֿען טרערען פֿון די שעהנע אויגען פֿון דער גוטמוטיגער סאַניע. דאָס געדיכט, ווי אַלע מיינע געדיכטע, האָט געשילדערט דאָס לעבען און ליידען פֿון די אָרעמע. איך האָב בעוויינט דאָס שיקזאַל פֿון אַ יונגער אַרבייטערין, פֿון אַ האַנד-שוה-מאַכערין. איך האָב דאָרט בעשריבען, ווי זי פֿלעגט פֿער-בריינגען צוויי, דריי נעכט, ביז די מאָדנע האַנד-שוה פֿאַר דער רייכער דאַמע אָדער זאַמען פֿראַנט זיינען פֿאַרטיג געוואָרען. איהר לויין איז געווען אזוי קלעגליך, איהרע אויגען געשוואָלען און רויט פֿון דער אַרבייט, און דאָך, די, וואָס האָבען געמאַגען דיזע האַנד-שוה און אָפֿטמאָל אומגעביטען צוויי פֿאַר אויף איין באַל, האָבען זיך קיינמאָל ניט פֿערטראַכט איבער דער שרעקליכער לאַגע פֿון דער, וועלכע האָט גענייט און בעשפּריצט מיט איהר בלוט און שווייס דיזע מאָדנע האַנד-שוה, פֿון דער עלענדער, וועלכע האָט פֿאַר איהר אַרבייט ניט געקראָגען גענוג, אום צו בעהאַלטען אַ גראַשען פֿאַר אַ שוואַרצען טאַג, ווען סלעק אָדער קראַנקהייט קלאַפּט אָן אין איהר טהיר. אָט דאָס געדיכט האָב איך ענדליך אויסגע-קליבען פֿאַרצולעזען פֿאַר מיין גרויסען דיכטער, אין וועמעס האַנד עס איז איצט געלעגען מיין דיכטער-שיקזאַל.

גאַנץ פֿריה בין איך אויף מאָרגען אויפֿגעשטאַנען, אַריינגע-

לייגט מיין געדיכט אין קעשענע און בין אוועק אין גארטען.
עמליכע מאל האב איך דאָרט דורכגעלעזען פֿאַר זיך דאָס ליעד
פֿון דער אָרעמער האַנד־שוה־מאַכעריין, איך האָב געמיהט זיך
אַנצושטריינגען מיין בעסמען קריטישען זינג, אום צו טרעפֿען,
וואָס עס וועט זיין די מיינונג פֿון דעם פעטערבורגער קריטיקער.
ענדליך איז די שמונדע געקומען, מען האָט מיר אָנגעזאָגט, אז
דער פעטערבורגער גאַסט איז שוין דאָ און איך מוז אַריינקומען
איהם צו בעגריסען, מיט אַ שטאַרק קלאַפענדען האַרצען בין איך
אַריינגעקומען אין זאַל.

די גאַנצע פֿאַמיליע פֿאַרמוגאַלאָו און אייניגע פֿרעמדע געסט
זיינען געווען פֿערוואַמעלט אין זאַל. צווישען זיי איז אויך געזעסען
מיין בעריהמטער קריטיקער. ביים ערשמען בליק, וואָס איך האָב
געוואָרפֿען אויף דיזען מענשען, האָב איך דערפֿיהלט, אז איך וועל
קיינמאַל איהם נישט קענען ליעבען. איך האָב געפֿיהלט, אז איידער
ער האָט נאָך געהערט מיין געדיכט האָט ער מיך שוין מיט
פֿעראַכטונג פֿעראַורטהיילט אַלס אַ גאַרנישט, אָן אָרעמאַן, אַ
גראַמענשרייבער. זיין פֿעט, אָבגעגעסען געזיכט, זיינע שמאַלינקע
אויגעלאַך, זיינע רייכע העכסט־מאָדנע קליידער, אַלעס האָט קלאָהר
גערעדט, אז דאָס איז אַ רייכער פֿראַנט, אַ לייב פֿון דער פֿע־
פּוֹצטער אויסגעלאַסענער וועלט. ער האָט מיט אַ שפּאַמישען
שמייעל געקוקט אויף מיר, ווען סאַניע האָט מיך פֿאַרגעשמעלט
אַלס זייער פֿריינד און דיכטער, און האָט מיר דערלאָנגט צוויי
פֿינגער פֿון זיין מאַרמאָר־ווייסען אויסגעהאָדעוועטען הענטעל. ווען
איך האָב אָנגעפֿאַנגען צו לעזען פֿאַר איהם מיין געדיכט האָט מיין
שטימע שטאַרק געציטערט און איך האָב געפֿיהלט, ווי טרערען
קייקלען זיך פֿון מיינע אויגען. אַפֿלאַדיסמענטען האַבען מיך בע־
גריסט פֿון אַלע זיימען. נאָר מיין קריטיקער איז געזעסען אונבע־

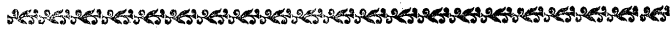

וועגליך. אַ בייזע, ווילדע פֿעראַכטונג האָט געשפּיעלט אויף זיין פֿעמען געזיכט. די גוטע סאַניע איז די ערשמע צוגעגאַנגען צו איהם.

— ניט אמת, עס איז פֿראַכטפֿאַל? — האָט זי איהם געפֿרעגט מיט אויגען פֿול מיט טרערען. ער האָט אַ וויילע געשוויגען.
— אונזיגן! — האָט ער ענדליך אויסגעשריען. — דאָס איז ניט קיין פֿאַעזיע! דאָס איז בלויז געגראַמט! געפֿאַמשיקעט! דאָס איז ניט קיין פֿאַעזיע!

ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון זיין פּלאַץ און האָט אָנגעפֿאַנגען אומשפּאַצירען איבער דעם גרויסען זאַל, פֿון צייט צו צייט זיך אָבשמעלענדיג גראַדע געגען מיר און קוקענדיג מיר שמריינג אין געזיכט.

— פֿאַעזיע! — האָט ער ווידער אָנגעפֿאַנגען, און שפּאַמ און פֿעראַכטונג האָט זיך געהערט אין זיין מאַן. — איהר בעשרייכט מיר עפעס דאָרט אַן אַרבייטער-מיידעל, וואָס נעהט האַנד-שוה...
כאַ! כאַ! כאַ! אַ שעהנער סיוושעט פֿאַר פֿאַעזיע! וואָרום ניט בעזינגען ווי אַ שוסטער מאַכט אַ דראַמווע, אָדער ווי אַ שניידער שמעפט אַ ראַק? ניין, יונגער מאַן, דאָס איז ניט קיין פֿאַעזיע! די קונסט, די ריינע קונסט האָט ניט צו טהאַן מיט שוסטער און שניידער! זי בעשעפֿטיגט זיך מיט דער נאַטור, מיט איהרע בעצויבערנדע שעהנהייטען, מיט איהרע בלומען און שמראַהלען!
פֿאַעזיע! כאַ! כאַ! כאַ! אין אייער גאַנצען שטיק, מיין פֿריינד, אין אייער גאַנצער פֿאַעזיע וועגען אייער האַנד-שוה-מאַכערין איז נימאָ קיין ברעקעל עסמעטישער גלאַנץ. טרערען און ווידער טרער-רען, און ווי זי שוויצט, און ווי זי זיפֿצט, און וויפֿיעל גראַשענס זי בעקומט... פֿע! דאָס איז איינפֿאַך פֿערגוואַלדיגען די קונסט!
האָט איהר אַ בעגריף פֿון האַמער? האָט איהר געלעזען

מילט אן? זייט איהר בעקאנט מיט אנדערע אונזערע אפאסטאלען
פֿון ריינער קונסט! ניין, יונגער מאן, עס גליהט אין איך פֿילייכט
א פּאָעטישער פֿונק, אָבער פֿריהער פֿון אַלעס דאַרפֿט איהר פֿער-
ברענען דאָס, וואָס איהר האָט ביו איצט געשריבען; איהר דאַרפֿט
אַרויסוואַרפֿען פֿון קאָפּ אַלע אייערע שוסמערס און שניידערס, וואָס
איהר האָט ביו איצט בעזונגען, און דאָן, ווען איהר וועט ווערן
פֿאַרטיג מיט אייערע אַלע דומהייטען פֿון דער פֿערגאַנגענהייט,
זעצט זיך אַוועק און שטודירט די גריכישע דיכטער-קונסט, די
ריינע וואַהרע געטיין פֿון אַלע קונסטען פֿון דער וועלט. איהר וועט
דאָן פֿערגעסען אייערע האַנד-שוה-מאַכערינס, אייערע פֿאַבריק-
מיידלעך, אייערע שקלאַפֿען און בעטלער, אייערע קייטען און
טרערען. איהר וועט אונז זינגען פֿון בלומען, פֿון וויין און פֿון
ליעבע, און איהר וועט זיין אַן אמת'ער דיכטער!

מיט אַ זעלבסטזופֿרידענעם שמויכעל האָט דער פעטערבורגער
קוויז געענדיגט זיין לאַנגע רעדע, פֿון וועלכע, ווי עס האָט אויס-
געזעהן, ער איז געווען העכסט צופֿרידען.

איך האָב געכאַפט מיין הוט און מיט טרערען אין די אויגען
בין איך אַרויסגעלאָפֿען פֿון זאַל. אַלע מיינע גאַלדענע האָפֿנונגען
האַבען מיט איין מאָל בעקומען אַ שווימליכע וואונד. ערשט געכטען
בין איך געווען אַ דיכטער, אַ טאַלאַנטפֿאַלער פּאָעט, און... איצט
דאַרף איך פֿערברענען אַלעס, וואָס איך האָב ביו איצט געשריבען
מיט מיינע הייליגסטע טרערען! אַרויסוואַרפֿען פֿון מיין קאָפּ מיינע
שוסמערס און שניידערס... אַך, מיט וואָס פֿאַר אַ פֿעראַכטונג ער
האַט גערעדט פֿון מיין פּאָעזיע! פֿון דערזעלבער פּאָעזיע, וואָס האָט
אַזוי בעצויבערט מיין סאַניע און אַלע מיינע בעקאַנטע! אָבער וואָס זאָל
מען מהאַן? ער איז פֿאַרט אַ פעטערבורגער, אַ קריטיקער, בעקאַנט
מיט די בעסטע שריפֿטשטעלער—פֿילייכט האָט ער רעכט... פֿילייכט?..

איד בין אוועק אין א געדיכטען פלאץ אין נארמען, האָב זיך
אוועקגעזעצט אויף א באַנק אונטער א געדיכטען בוים און האָב
זיך פֿערטראַכט איבער מיין טרויעריגער לאַגע.

ווי אזוי וועל איך איצט קוקען מיינע בעקאנטע אין געזיכט?
וואָס וועט איצט זאָגען סאָניע און די איבעריגע פֿאַרמוגאלאָוס?
א דיכטער פֿון שוסטער און שניידער! אַך, זיי וועלען מיך איצט
אלע פֿעראַכטען! און וועלכער טייוועל האָט געבראַכט דיווען
פעטערבורגער פֿראַנט אַהער? ער האָט געמאַכט אַן ענדע פֿון מיין
גליק, פֿון מיינע האָפֿנונגען... גיפֿטיגע ערגערניש האָט געברענט
אין מיין זעעלע. פֿינסטערע פֿערצווייפֿלונג האָט זיך אַרויפֿגעלייגט
אויף מיין האַרץ, ווי אַ שווערע לאַפע פֿון אַ ווילדער הויז.
פלוצלינג האָב איך דערהערט לייכטע טרום. ניט ווילענדיג
האָב איך אויפֿגעהויבען מיין קאָפּ. איך בין געבליבען זיצען ווי
בעצויבערט.

פֿאַר מיר איז געשמאַנען אַ יונגע פֿרוי מיט אַ וואונדערבאַרער
זעלמענער געשמאַלט. ניט איהר שעהנהייט — די ענערגיע, די
מיעפֿע אינטעליגענץ, וואָס האָט געשיינט פֿון איהרע שוואַרצע
מילדע אויגען, האָט ווי אַן עלעקטרישע קראַפֿט יעדען איינעם
געצויגען צו זיך מיט זייער מענשליכקייט און זאַנפֿטער וואַרעמער
סימפּאַטהיע.

— ענטשולדיגט, איך שמער פֿילייכט אייער דיינקען, —
האָט זי זיך געווענדעט צו מיר מיט אַ שמילער פֿריינדליכער
שטימע. — דאָך, איך דיינק, איך קען אייך איצט זיין ניצליר.
מיין נאָמען איז וועראַ, איך וואוין גראַדע אַנטקעגען פֿאַרמוגאלאָוס
היז און בין דאָרט היינט געווען, ווען איהר האָט פֿאַרנעלעזען
אייער געדיכט פֿאַר דעם פעטערבורגער קוויין. איך האָב אייך
געהערט זיין מיינונג וועגען אייער מאַלאַנט אַלס דיכטער. איך

האָב אויך בעמערקט דעם איינדרוק, וואָס ער האָט געמאַכט אויף אייך, און דאַרום דיינק איך איצט פֿאַר ניצליך צו האָבען מיט אייך אַ קליינעם געשפרעך. — זי האָט אַראָבגעריסען אַ קליינעם צווייג פֿון בוים און האָט זיך געזעצט לעבען מיר.

— איהר זייט נאָך זעהר יונג, מיין ליעבער פֿריינד, — האָט זי אָנגעפֿאַנגען, קוקענדיג אויף מיר אַפֿען און ערנסט. — די וועלט, וועלכע איהר זעהט איצט פֿאַר זיך מיט אייערע יונגע, נאַאיווע, אונערפֿאַהרענע אויגען, איז אייגענטליך נאָר דער מאַסקעראַד פֿון דער וועלט. די, וועלכע איהר רופֿט מענשען, זיינען ניט מעהר ווי ברואים, בעשאַפֿענע אין דער פֿאַרם, וועלכע אַ מענש דאַרף האָבען. אָבער אַחוץ דער מענשליכער פֿאַרם פֿערמאָגען זיי גאַרניט, וואָס זאָל זיי געבען דאָס רעכט זיך צו רופֿען מענש. עס זיינען פֿאַרהאַן ווילדע חיות, וואָס פֿערדינען מעהר דעם מענשליכען מיטעל, ווי דיזע אויז־גערופֿענע מענשען, וואָס איהר זעהט איצט פֿאַר זיך. איך רייד איצט ניט פֿון דער וועלט אין אַלגעמיין. איך רייד, מיין פֿריינד, פֿון דער רייכער מאָדגער וועלט, צו וועלכער עס געהערט אייער קריטיקער, דער פעטערבורגער קוויין. נאָר אזא יונגער, נאַאיווער דיכטער ווי איהר האָט געקענט זיך אַוועקשמעלען לעזען אַזאַ געדיכט פֿאַר אַן אָבגעפֿרעסענעם בורזשאַ! — קינד! האָט איהר דען ניט פֿערשטאַנען, אז יעדעס וואָרט פֿון אייער טרייען ליעד האָט געשליידערט קאָבעדיגע בליי אין געזיכט פֿון דיזען פֿאַראַזיט, וועלכער האָט פֿון זיין קינדהייט אָן געלעבט אויף דער רעכנונג, אויף דעם שווייס און בלוט פֿון טויענדע אויסגעמאַטערטע שקלאַפֿען? האָט איהר דען ניט בעמערקט, אז אייער געדיכט איז אַן ענערגישער פֿלוך צו דיזע אַלע וואַמפירען פֿון אַרעמען פֿאַלק, אַ טויטעם-אורטשהייל פֿאַר דער הערשענדער אַריסטאָקראַטיע! אַה, איך זעה, איהר זייט נאָך צו יונג, צו נאַאיוו, איהר וועט פֿילייכט

אויך נימ פֿערשמעהן אלעס וואָס איך זאָג אייך איצט, אָבער איך ווייס, אַז די צייט וועט קומען, ווען מיינע ווערטער וועלען ווי אַן עכאַ אָבקלינגען אין אייער ברוסט, און דאַן וועט איהר מיך פֿער-שמעהן, דאַן וועט איהר בעגרייפֿען מיינע ווערטער!...

זי איז אויפֿגעשמאַנען פֿון איהר פֿלאַץ, איך האָב בעמערקט, ווי איהרע אויגען שיינען נאָך העלער, נאָך הימלישער. איהר ברוסט האָט זיך געהויבען פֿון ברענענדיגער אייפֿרעגונג.

— אָבער דאָס איז נאָך נימ אלעס, וואָס איך האָב אייך צו זאָגען, — האָט זי זיך ווידער געווענדעט צו מיר. — עס איז דאָ אַ צווייטע וועלט, נימ אויף'ן הימעל, איך מיין דאָ אויף דער ערד. אַ וועלט, וואָס גיט די מעגליכקייט אַזעלכע פעטערבורגער טויגע-ניכצען אָבצופאַשען פֿעמע העלזער און נאַקענס און וואַרפֿען טויענדער צו די פֿיס פֿון אַקטריסעס, קאַקעטקעס פֿון דער מאָד-נער וועלט. אַ וועלט פֿון אַרעמע, דערשלאַגענע, אַנגוויסענדע קנעכט, פֿינסטערניש, שרעקליכע טויטע פֿינסטערניש הערשט אין יענער וועלט. דאָרט קענט איהר זעהן, ווי אַ מעגשליכעס וועזען זינקט אַראָב צום ווילדען טהיער, ווי אַ בלוטיגעס טהיער ווערט גערעכענט פֿאַר אַ מענשען און טויענדע שקלאַפֿען ליגען אונטער זיינע לאַפֿעס! וואָס מעהר דער מיראַן קוועלט זיינע קנעכט, אַלץ ליעבער איז ער פֿאַר ווי. מיט אַ הויכען אייווערנעס טהורם האָט די רייכע, די הערשענדע קלאַסע אַרומגערינגעלט די וועלט פֿון זייערע קנעכט, כדי קיין איינציגער שטראַהל פֿון ליכט, פֿון אויפֿקלעהרונג זאָל נימ דורכדרינגען צו זיי.

און די מיראַניי טריאומפֿירט! דער שקלאַף בלייבט שקלאַף. ער וואַשט אָב זיינע פֿערבלומיגעס וואונדען, כדי מאָרגען זאָל דער הערר האָבען אַ ריינעם פֿלאַץ, אויף וועלכען צו שמויטען מיט דער אייזערנער בייטשש...

דאָרמ האָדעווען מומערס זייערע קינדער, אום צו שאַען נייע קאָנדיטאָמען פֿאַר שקלאַפֿעריי און פּראָסטיטוציאָן, אום צו בעפֿרי- דיגען די טהיערישע אָפעטימען פֿון דעם רייכען בורזשואַ. דאָרמ ראַנגלען זיך מענשען אויף לעבען און טויט, אום צו קריגען די מיטלען פֿאַר אַ הינטישער עקזיסמענץ. דאָרמ פֿאלען מענשען פֿון פֿערצווייפֿלונג, און עס פֿערמעהרען זיך די שלאַנגען אין אייביגען זומפ. דאָרמ זיינען פֿול פעסט, פֿערברעכען, בלוט, טרערען, גאַל, די זעלבסט-פֿערניכטונג פֿון מענשליכען געשלעכט, די שרעקליכסטע טראַגעדיען פֿון מענשליכען לעבען.

ווער קען איבערזעהלען די אָפֿפֿער פֿון די אונערטרעגליכע ליידען פֿון אַרימקייט? ווער קען אונז זאָגען, וויפֿיעל נאַבעלע, אונשולדיגע, ליעבענדע הערצער ווערען ערמאָרדעט פֿון דער מענשליכער אונמענשליכקייט?

איהר שטימע האָט געציטערט. האָט און בעגייסטערונג האָבען געבליצט פֿון איהרע אויגען. איהר גאַנצע געשמאַלמ איז געווען, ווי אַ בילד פֿון אַ פּראָפֿעטן פֿון וואַהרהייט, די הימלישע פֿאַרמע פֿון אַ צויבערהאַפֿטער מאַדאָנע פֿון דער ליידענדער מענשהייט.

זי האָט געשוויגען אַ וויילע, אַזוי ווי זי וואָלט זיך צוגעהערט, אויב קיינער קומט ניט זי צו שמערען, און האָט מיט פֿרישען פֿייער און בעגייסטערונג אָנגעפֿאַנגען ווידער:

— ווער, ווער פֿון די, וואָס בעווצען אַ פֿיהלענדעס האַרץ, וואָס דיינקען און בעגרייפֿען אונזער וועלט, אונזער געוועלשאַפֿט, ווער פֿון די קען בלייבען שמעהן פֿון דער ווייטען און ניט געהן צו די בערויכטע און פֿערוואַגעלטע? ווער קען זיך אָבזאָגען צו פֿערטהיידגען אַן אונשולדיג קינד געגען אַ ווילדען מיגער! ווער קען זיך אָבזאָגען אַרײַנמראַגען ליכט אין דער פֿינסטערניש? האַפֿ- נונג און טרייסט — אין דער וועלט פֿון פֿערצווייפֿלונג! ווער קען

זיך אָבקעהרען פֿון די טרערען און וואונדען פֿון זיין אונגליקליכען מיטמענשען און ניט צייגען איהם דעם וועג צו זיין רעטונג, צו זיין גליק, צו זיין פֿרייהייט! נאָר אַ שמיין קען בלייבען רוהיג, ווען ער הערט די ווילדע געשרייען פֿון די פֿעראונגליקטע, פֿע־ר-בלוטניגטע אָפֿפֿער פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט. נאָר אַ קאָר-ליקע אָדער אַ נייסטיגער אידיאָט קען זיך פֿיהלען בערעכטיגט און נאָר ניט טהאָן פֿאַר דעם אידעאַל פֿון פֿרייהייט און גערעכ-טיגקייט.

דער פעטערבורגער קוזין, אייער קריטיקער, האָט זיך אויס-געלאַכט פֿון די שוסטער און שניידער, וועמענס ליידען איהר האָט בענעצט מיט אייערע דיכטער-טרערען; די צייט איז אָבער ניט ווייט, ווען דיזע שוסטערס און שניידערס וועלען זיך אויסלאַבען פֿון פעטערבורגער טויגעניכצען. און וועה וועט זיין די, וואָס ער-לויבען זיך איצט צו לאַכען פֿון אָרעמען פֿאַלק! איהר זייט פֿאַר איהם קיין דיכטער-ניט! אַנשטאַט איינצושלעפֿערען זיין פֿערשמוצטען געוויסען, וועקט איהר איהם אויף! ער הייסט אייך שמודירען די ריינע קונסט, זינגען פֿון פֿרויען, לייעבע און וויין! עס איז גאַנץ פֿערשמענדליך. ער וויל האָבען נאָך אַ שפּיעלכעל צום צייט פֿע־ר-מרייב. אָבער מיר האָבען שוין גענוג, איבער גענוג, דיזע זינגער פֿון לייעבע און וויין! דיזע פֿאַנטאַפֿעל-לעקער פֿון רייבע און זאַמע! די צייט פֿאָדערט אַנדערע לייערער, אַנדערע דיכטער.

יונגער פֿריינד! איהר זייט דאָס קינד פֿון ליידענדען פֿאַלק! בלייבט איהם טריי; פֿערמידיגט זיין פֿרייהייט, בעזינגט זיינע ליידען! צייגט איהם זיינע פֿיינד און זיינע פֿריינד! עס איז וואָהר, אַז די צייט פֿאָדערט איצט אַ גאַנץ אַנדער קאַמפֿ, אָבער פֿאַר דיזען זייט איהר נאָך צו יונג, איהר וועט אויפֿוואַקסען וועט איהר פֿערשמעהן, דאָך אויך איצט ווייכט אויס די פֿיינד פֿון פֿאַלק,

האַסֶט אַלעס, וואָס האַסט די אָרעמע; ליעבט און פֿערטהיידניגט
אַלעס, וואָס ליעבט פֿרייהייט און גערעכטיגקייט!
זי האָט געענדיגט און האָט מיט אַ פֿריינדליכען שמיכעל
דערלאַנגט מיר די האַנד.

— איך האָף, מיר וועלען זיך נאָך זעהן! — האָט זי געזאָגט
מיט איהר וואונדערבאַר סימפּאַטישער שטימע און איז פֿערשוואונדערן
צווישען די געדיכטע בוימער.

עפעס ווי בעצויבערט פֿון זיסער קונסטפֿאַלער מוזיק בין איך
געבליבען זיצען אויף מיין פּלאַץ. אין מיינע אויערען האָבען נאָך
געקלונגען די הייליגע ווערטער — די גייסטיגע קינדער פֿון וואַהרער
בענייסטערונג. ווי אַ שטיק וואַקס, צואוואַרעמט פֿון אַ פֿלאַם, האָט
זיך צום ערשטען מאל צואוואַרעמט מיין האַרץ מיט דער גליהענדער
דורשט נאָך פֿרייהייט, נאָך הייליגע טהעטיגקייט.

מיינע געדיכטע, מיין פּאָעזיע, די מיינונגען פֿון דער וועלט,
אַלעס איז ביי מיר איצט געווען אַ גאַרניט, אַ שפּיעלצייג געגען
דעם קאַמפּף פֿאַר די אָרעמע און ערנידעריגטע, געגען דער הער-
ליכער אַרבייט אין נאָמען פֿון וואַהרהייט און גערעכטיגקייט!

ווען איך בין אַרויס פֿון גאַרטען האָב איך בעגעגענט די
גוטמוטהיגע סאַניע, זי האָט מיך געזוכט, אום צו מרייסען מיך
נאָך די שמערצען, וואָס איהר קוין האָט מיר פֿעראורזאַכט; אָבער
ווי ערשטוינט איז זי געוואָרען, ווען זי האָט מיך דערוועהן אַ מוט-
היגען, מיט אַן ענערגישען אויסדרוק אויף מיין פֿלאַמענדען געזיכט.
— וואָס איז געשעהען? — האָט זי מיך געפֿרעגט פֿערוואונדערט.

— גאַרניט, מיין ליעבע סאַניע! פּאָעזיע, ליעדער, דאָס איז
אַלץ אַ שפּיעלצייג! — האָב איך געענטפֿערט. — עס איז דאָ
אַ גרעסערע פֿפֿליכט, דאָס איז צו זאָרגען און קעמפּפֿען פֿאַר די
אָרעמע און אונגליקליכע, אונזערע מיט-מענשען!

סאָניע האָט מיך אָנגעקוקט ווי צומישט מיט איהרע שענהע
גוטע אויגען און האָט מיר קיין וואָרט ניש געענטפֿערט.
עס זיינען פֿערבייגעגאנגען עטליכע טעג. איך האָב אימער
נאָך געדאַכט און געמרוימט פֿון וועראַ, וועגען די טיעפֿליניגע
ווערטער, וואָס האָבען זיך מיט אזא קראַפֿט, מיט אזא פֿייער
אַרויסגעריסען פֿון איהר ברוסט; דאָך ניש אַלעס, וואָס זי האָט
געזאָגט האָב איך גוט פֿערשמאַנען. עס איז וואַהר, זי האָט מיר
פֿערשפּראַכען, אז איך וועל אויפֿוואַקסען וועל איך גוט פֿערשמעהן
אַלעס, וואָס זי האָט מיר געזאָגט, אָבער מיר האָט זיך געדאַכט,
אַז זייט איך האָב גערעדט מיט וועראַן, בין איך אויסגעוואַקסען
אויף צעהן יאָהר; איך האָב זי געוואַלט זעהן און נאָך אַ מאָל
ריידען מיט איהר, נאָך אַ מאָל הערען די הימלישע מוויק פֿון
איהר שטימע און בעגרייפֿען די גרויסע וואַהרהייטען, וואָס זי האָט
אויסגעשפּראַכען.

געהן אַליין צו איהר אין הויז, האָב איך זיך ניש ענטשלאָסען.
דאָך האָב איך געדיינקט, אז אַ צופֿאַל וועט מיר העלפֿען. ביי אַ
רייכען לאַנד-בעזיצער, וועלכער איז געווען גוט בעקאַנט מיט די
פֿאַרטונאַלאַווס האָט געזאָלט זיין אויף מאַרגען אַ באַל. אַלע פֿאַר-
טונאַלאַווס זיינען געווען איינגעלאַדען און זיי האָבען אויך צוגעזאָגט
מיך מיטצוגעהמען אויף דעם גרויסען באַל. איך האָב ווייניג וואָס
געליעבט בעלער, דאָך דער געדאַנק, פֿילייכט וועל איך דאָרט
בעגענענען מיין וועראַ, האָט מיך געמאַכט מיט אונגעדולד צו
ערוואַרטען די שטינדע פֿון דעם גלענצענדען באַל. ענדליך האָב
איך זיך אַרומגערעהט מיט דער גוטער סאָניע אין דעם פֿראַכטפֿאַל
בעלויכטעמען זאַל, אָנגעפֿאַקט מיט רייך פֿערפּוזטע דאַמען און
העררען, צווישען וועלכע עס האָט אויך געשיינט, אין אַ הויכען
קראַגען ביז צו די אויערען, מיין פעטערבורגער קריטיקער. איך

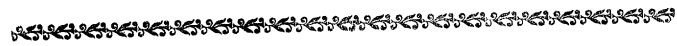
ווייס ניט וואָרום, נאָר קוקענדיג אויף איהם האָב איך זיך עראינערט
אַן אַ אַידיאַם, וועלכען איך האָב אַ מאָל געזעהען אין אַ צירק
פֿילייכט איז עס געווען דער הויכער קראַגען, וואָס האָט מיך
געבראַכט צו אַזאַ עראינערונג. די מוזיק האָט געשפּיעלט די זיסע
וואַלצען פֿון שטרַאָוס, פֿיעלע פֿיגורען האָבען זיך געדערהט
אַרום מיר, אָבער מיין וועראַן האָב איך ניט געזעהן, מיין וועראַ
איז ניט געווען צווישען זיי!

מיר איז אין גיכען נמאס געוואָרען די מאַנצעריי, די זשוזשעריי
פֿון די זיידענע קליידלעך, די פֿראַנמען מיט די דומע געזוכטער
און די דאַמען מיט די צוקער-זיסע שמייכלעך. איך האָב זיך
שמיל אַרויסגע'גנב'עט פֿון זאַל און בין אוועק וואַנדערען איבערן
פֿעלד, וואָס האָט זיך געצויגען מיילען-ווייט אין יענער געגענד.
די נאַכט איז געווען אַ וואַרעמע, אַ ליכטיגע. מייע געדאַנקען
וועגען וועראַן האָבען מיך ניט פֿערלאָזען ניט אויף אַ מינוט. „וואו
קען זי איצט זיין?“ האָב איך געטראַכט. „זאַל זי זיצען אַליין אין
הויז?“ איך בין אָבגעגאַנגען אַ 15 מינוט, ווען איך האָב בעמערקט
ניט ווייט אַ קליינע מיט שטרוי בעדעקטע הייזקע. דאָרט האָט
געוואוינט מייער אַ גוט בעקאַנטער בויער, מיט'ן נאָמען ניקיטאַ.
מיר פֿלעגען אָפּטמאָל געהן מיט איהם צוזאַמען אין וואַלד. ער
פֿלעגט האַקען האַלץ און איך פֿלעג זוכען יאַגעדעס. איך האָב
איהם שוין עמליכע טעג ניט געזעהען און האָב זיך איצט בע-
שלאָסען אַריינגעהן און זעהן וואָס מאַכט ניקיטאַ און זיין פֿרוי,
וועלכע איז געווען זעהר אַ פֿלייסגע אַרבייטערין אויף'ן פֿעלד.
די קליינע בויער-הייזקע האָט געהאַט אַ פֿענסטערל צום
פֿעלד, וואו עס האָט איצט געצאַנקט אַ שוואַך פֿייערל. איך בין
צוגעגאַנגען צום פֿענסטער און וואָס פֿאַר אַן אונערוואַרטעמעס
בילד האָט זיך פֿלוצלונג פֿאַרגעשמעלט פֿאַר מייע אויגען!

דאָס קליינע הייזעל איז געווען קוים בעלויכטען פֿון אַ צאַנ-
קענדען ליכטעל. אין אַ ווינקעל אויף עטליכע צונויפֿגעהאַקטע
ברעטער איז געלעגען די יונגע בויערמע קראַנק, בלאַס, ווי דער
טויט. גראַדע געגען איהר, אויף אַ הילצערנער באַנק, איז געוועסען
וועראַ. איהרע שוואַרצע געדיכטע האַר זיינען ווי שווערע כוואַליעס
געפֿאַלען אויף איהרע אַקסלען. איהר געזיכט איז אויך געווען בלאַס
און פֿערקומערט. זי האָט געהאַלטען אין איהרע הענד די דאַרע
הענד פֿון דער קראַנקער בויערמע און האָט מיט איהרע זאַנפֿטע,
סימפּאַטישע אויגען אַרײַנגעקוקט אין די פֿערטרערטע אויגען פֿון
דער ליידענדער שקלאַפֿין.

אין אַ צווייטען ווינקעל איז געוועסען ניקיטאַ, זיין קאַפּ אַראַב-
געלאָוען, זיין געזיכט בעהאַלטען אין די פֿאַר גרויסע אַרבייטער-
הענד. איך האָב געזעהן, ווי זיין ברוסט האָט זיך געהויבען. ער
האַט געוויינט, ביטער געוויינט... אַרעמער ניקיטאַ! ער האָט אַזוי
געליעבט זיין פֿרוי, זיין פֿלייסיגע מאַרינע! איך האָב געפֿיהלט,
ווי מרערען קייקלען זיך פֿון מיינע אויגען. איך האָב ווי ניט ווי-
לענדיג זיך אַבגעקעהרט פֿון דער טרויעריגער סצענע און געוואַרפֿען
אַ בליק אויף דעם רייכען פּאַלאַץ, וועלכער האָט געשיינט פֿון
ווייטען מיט טויענד פֿייערען. דאָרט האָט איצט געקאַכט און
גערוישט דער גרויסער גלענצענדער באַל. מוזיק האָט געקלאַנגען.
שאַמפּאַניער האָט געשוימט אין די גאַלדענע בעכערס. רייכע
דאַמען האָבען זיך פּראַכטפֿאַל אַמוזירט... און דאָ, אין אַן אַרעמען
הייזעל, ביי אַ צאַנקענדען ליכטעל, פֿערמאַטערט און צובראַכען
פֿון נויט און זאָרג, האָט זיך אַ יונגעס מענשליכעס וועזען געראַנגעלט
מיט דעם אונצייטיגען טויט. ווער האָט אויסגעגראַכען פֿאַר איהר
אין איהר לעבענס-פֿרייהלינג אַ קאַלמע פֿינסטערע גרוב? ווער?
נאָך מיט עטליכע טעג צוריק וואַלט איך ניט געקענט ריכטיג

ענשפֿערן אויף דיזע פֿראַגע. אָבער איצט, איצט, ווען וועראַ, ווען דיזער מלאַך האָט בעלויכמען מיין דונקעלע וועלמעל מיט איהר וואונדערבארע ערשיינונג, איצט האָב איך געוואוסט, ווער עס האָט פֿערמאָטערט, ווער עס האָט ערמאָרדעט דיזע יונגע זעעלע און נאָך אַנדערע שוויצענדע שקלאַפֿינען, וואָס פֿאלען, שטאַרבען אין שרעקליכען עלענר און נויט, אין דער צייט ווען די רייכע, די זאמע אַמוזירען זיך אויף רייכע בעלער. — דיזעס בילד, דיזער קאָנטראַסט איז געווען פֿאַר מיר אַ שלאַגענדע אילוסטראַציע פֿון וועראַ'ס ווערטער, פֿון איהרע טיעפֿע געדאַנקען! איצט, ווען עס זיינען שוין אַוועק פֿיעלע יאָהרען פֿון אַ שווערען לעבענס־קאַמפֿף און ביטערע ערפֿאַהרונגען, ווען איך האָב שוין געהאַט די טרויע־ריגע געלעגענהייט צו זעהן ווי ווייט, שרעקליך ווייט, איז ביי פֿיעלע אונזערע ראַדיקאַלע טהוערס דאָס וואָרט פֿון טהאַט, איז ביי מיר נאָך טייערער, נאָך הייליגער די עראינערונג פֿון וועראַ. זי האָט ניט נאָר געפֿריידיגט, אַז מיר מווען אַלעס אָפֿפֿערען פֿאַר די אונטערדריקטע און ערנידעריגטע. נור אויך איהר האַרץ, איהר זעעלע, איהר יעדען געדאַנק, איהר גאַנצעס לעבען האָט זי אימער אָבגעגעבען צו די, וואָס האָבען געליטען, וואָס האָבען געטראָגען אויף וויערע פֿלויצעס דאָס יאָך פֿון טיראַניי און דעספֿאָטיזמוס. און אויב איך האָב אין מיין לעבען געשמרעכט, אַז מיין וואָרט זאָל ניט ווידערשפרעכען מיין טהאַט, אַז מיין פֿעדער זאָל זיין נור דאָס עכאָ פֿון מיין האַרץ, דאַן בין איך דערמיט פֿערפֿליכטעט צו דעם אידעאַל פֿון מיין יונגע, צו וועראַ'ן.

נאָך אייניגע מינוט בין איך אונטערקומט געשטאַנען ביי דעם אָרעמען הייזעל. ענדליך האָב איך דערהערט שריט. וועראַ איז שטיל, פֿערטראַכט אַרויסגעגאַנגען פֿון דעם טרויעריגען נעסט פֿון אַרימקייט און אייביגע ליידען און האָט געריכטעט איהר גאַנג

איבער'ן ברייטען גרינעם פֿעלד. איך בין אַ וויילע נאָכגענאָנגען.
זי איז געווען פֿערשיעפֿט אין איהרע געדאַנקען און האָט מיך ניט
בעמערקט.

— וועראַ! — האָב איך ענדליך אַ רוף געמאַן. זי האָט אַ
לייכמען ציטער געגעבען און האָט זיך אומגעקוקט; איהר געזיכט
האָט זיך בעדעקט מיט אַ פֿריינדליכען שמייכל, ווען זי האָט
בעגעגנט מיין בליק.

— אַזוי! זייט איהר נאָר דאָ, מיין יונגער דיכטער! — האָט
זי זיך אָנגערופֿען, — איך האָב געדיינקט, איהר זייט איצט דאָרט,
אויף דעם בעריהמטען באל פֿון הערר באלטשאַקאָוו!

— איך בין געווען דאָרט, — האָב איך געענטפֿערט. (איך
האָב געפֿיהלט ווי מיין געזיכט ברענט פֿאַר שאַנדע) — אָבער
איך האָב ניט געקענט דאָרט פֿערבלייבען. מיך שטיקט דיזע אויס-
געפּוצטע, קאלטע געזעלשאַפֿט! — זי האָט מיך אַ וויילע אָנגעקוקט
מיט איהרע גרויסע, געדאַנקען-רייכע אויגען.

— אַלואַ, איהר ליעבט ניט יענע מיט זייד און בלומען פֿער-
פּוצטע שטיינער! יענע, אין גאָלד און דיאַמאַנטען אויסגעציערטע
בעמלער! — האָט זי מיך געפֿרעגט, און אַ בימערקייט, אַ טרויער
אָהן אַן ענדע האָט זיך געהערט אין איהר שטימע.

— וועראַ! — האָב איך אויסגערופֿען, ניט קענענדיג ווייטער
איינהאַלטען די ליעבע, די אַכטונג, די פֿערגעטערונג, וואָס איך
האָב געפֿיהלט צו איהר, צו דיזער נאָבעלער פֿרוי. — וועראַ, זייט
איך האָב אייך בעגעגענט, בין איך געוואָרען אַ גאַנץ אַנדער מענטש,
עס איז וואָהר, איך בין נאָך זעהר יונג, אָבער ניט און ליידען
מאָכען דעם מענטשן עלטער פֿון זיינע יאָהרען. איך האָב אייך
פֿערשטאַנען, וועראַ, ווען איך האָב אייך איצט געזעהן דאָרט ביי
דעם בעם פֿון דער אַרעמער בויערטע, אַלס אַן ענגעל, אַ מרייסימער

פֿון די פֿערוואַגעלטע און עלענדע; — איך האָב אויך געווען די אנדערע פֿרויען דאָרט, ווי זיי מאַנצען און קאָקעטירען, און דיינקען קיינמאָל אין זייער לעבען נישט וועגען די, וואָס שמאַכמען אָהן אַ היים, אָהן אַ פֿריינד, אָהן די נויטווענדיגסטע מיטלען צום לעבען. איך האָב זיי געווען אין זייער רייכטהום און איך האָס זיי; איך האָס זיי אַלס די פֿיינד פֿון די אַרעמע, אַלס די, וואָס בריינגען אַרײַן די גרעסטע ליידען אין די הערצער פֿון זייערע שוועסטער און ברידער! וועראַ, זאָנט מיר, וואָס איך זאָל טהאָן, איך בין בערײַט אויף אַלעס; אייער יעדעס וואָרט איז פֿאַר מיר אַ הייליגטהום, איך קען מעהר נישט בלייבען ביי די פֿאַרטוגאַלאָוס, איך וויל לעבען צווישען אַזעלכע מענשען, ווי איהר זײַט. וועראַ, צײַגט מיר דעם וועג! לערענט מיך צו זײַן ניצליך, צו זײַן אַ וואַהרער, אַן ערנסטער מענטש!

דעם ערשטען מאָל אין מיין לעבען האָב איך גערעדט מיט אַזוי פֿיעל פֿייער. מיין שטימע האָט געציטערט, אָבער מיט יעדען וואָרט האָב איך געפֿיהלט, אַז איך זאָג איצט אַרויס דאָס, וואָס עס האָט שוין לאַנג מיך גערריקט. איך האָב אויך געפֿיהלט, דאָס צום ערשטען מאָהל אין מיין לעבען האָב איך בעגעגענט אַ פֿער-זאָן, אין וועלכער עס זײַנען פֿערבאַרגען די רײַנסטע פֿערל פֿון מענשליכען גײַסט. אַ פֿערוואָן, אין וועלכער עס האָבען זיך קריס-טאַליזירט די שעהנסטע געדאַנקען, די עדעלסטע שמרעבונגען פֿון דער דײַנקענדער מענשהײַט. זי איז געוואָרען געריהרט פֿון מיין קינדערשער נאַאיוויטעט, מיט וועלכער איך האָב זי געבעמען צײַגען מיר דעם וועג צום ליכט. איהרע אויגען זײַנען געווען פֿײַכט פֿון טרערען. זי האָט מיר דערלאָנגט איהר האַנד און האָט געזאָגט מיט אַ פֿריינדליכען שטייבעל:

— עס פֿרעהט מיך, דאָס מײַנע ווערטער זײַנען געפֿאַלען

אויף א גומען באַדען. איך האָף, אז איהר וועט זיין אימער דער ערנסטער פֿריינד פֿון די אַרעמע און אונטערדריקטע. איהר זייט נאָך גאַנץ יונג, לערנט די רוסישע ליטעראַטור, דינקט איבער די שרידטען פֿון אַ דאָבראַליובאַוו, בעלינסקי, פּיסאַרעוו, טשערנישעווסקי, זאָל נעקראַסאָוו'ס מוזע איך דיענען פֿאַר אַ מאָדעל אין אייער שרייבען, דאָס לעבען פֿון אַ ראַכ-מעטאָוו — אין אייער לעבען. געדיינקט, אז דער שוואַכער קנעכט פֿאָדערט אַ פֿערטהידיגער, דער שטאַרקער דעספּאָט — אַ בעקעמפֿער! די צייט וועט שוין קומען אַמאָל, ווען איהר וועט אליין בעגרייפֿען, וואו דאָס שלאַכטפֿעלד איז און וואו עס זיינען אייערע וואַפֿען.

זי האָט מיר דערלאַנגט איהר האַנד און מיר האָבען זיך צושיידט. נאָר נאָך איין איינציגען מאָל האָב איך געזעהן וועראַ'ן. דיזער ווידערזעהן איז געווען אזוי אונערוואַרעמט, אזוי טרויעריג, אז איך קען איהם קיינמאָל ניט פֿערגעסען. עס זיינען פֿערבייגע-גאַנגען עמליכע טעג נאָך מיין לעצטען געשפרעך מיט איהר אין פֿעלד. עס איז געווען אזויגער 6 אין דער פֿריה. איך בין נאָך געלעגען אין בעט, מען האָט געשאַסען ערגעץ ניט ווייט פֿון פֿאַר-טוגאַלאָוו'ס הויז. עס האָט זיך געהערט אַ געשריי, אַ לויפֿעריי פֿון פֿיעלע פֿיס. איך האָב זיך אויפֿגעכאַפּט, האָב זיך שנעל אָנגע-געטהאָן און בין אַרויסגעלאָפֿען פֿון הויז. אַ גרויסע מאַסע מענשען האָט זיך צונויפֿגעקליבען ניט ווייט פֿון אונג, לעבען דעם הויז פֿון מיין וועראַ. איך האָב געזעהן דאָרט אַ גאַנצע באַנדע פֿון זשאַנד-דאַרמען און פּאָליציי-לייט. דאָס גאַנצע הויז איז געווען אַרומגערינגעלט מיט מענשען אין בלויע רעק.

„וואָס זאָל דאָס זיין?“ האָב איך זיך געפֿרעגט פֿערוואַנדערט. „מיין גאַבעלע וועראַ?...“ אין דיזער מינוט האָב איך דערפֿיהלט

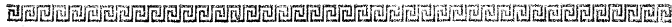
א שווערע האנד אויף מיינע אַקסלען. לעבען מיר איז געשטאנען
דער פעטערבורגער קנזין, אַנגעטהאַן אין אַ זיידענעם מאַרגען-ראַק
און האָט גערויכערט מיט גרויס פֿערגעניגען אַ האַוואַנאַ ציגאַר.
— פֿערשמעהט איהר וואָס דאָס מיינט? האָט ער מיך אַ פֿרעג
געטהאַן, צייגענדיג מיט זיין ווייסען פֿינגער אויף די זשאַנדאַרמען.
— ניין! האָב איך איהם געענטפֿערט גאַנץ אונשולדיג. —
פֿיליכט ווייסט איהר וואָס דאָס איז, ערקלעהרט מיר, איך בעט אייך.
— מיט דעם גרעסטען פֿערגניגען! האָט דער פֿראַנט געענט-
פֿערט און אַ טייפֿעלשער שפּאַט האָט זיך געהערט אין זיין טאַן.
— דאָרט, אין יענעם הויז, האָט געוואוינט אַ געוויסע פֿריילין
וועראַ. דיזע וועראַ האָט זיך ערלויבט צו זיין אַ גענגערין פֿון אונזער
רעגירונג, פֿון אונזערע געוועזען. זי האָט זיך ערלויבט אויפֿצוהעצען
די בויערען, פֿערשפּרייטען צווישען זיי אַ געפֿעהרליכע לעהרע,
וועלכע וויל פֿערניכטען רעליגיאָן און די הייליגסטע טראַדיציאָן פֿון
פֿאַמיליען-לעבען. זי האָט ביז איצט אַזוי קלוג געפֿיהרט איהרע
געשעפֿטען, אַז קיינער האָט זי ניט געקענט כאַפען. אָבער דער
קייזער האָט נאָך גענוג פֿריינד און טרייע דיענער. מען האָט זי
ענדליך געפּאַקט. זי האָט געהאַלטען די פּאַליציי ביז 30 מינוט
דרויסן; אין דער צייט, ווי עס זעהט אויס, האָט זי פֿערברענט
געפֿעהרליכע פּאַפּירען, פֿון וועלכע די פּאַליציי האָט איצט געפֿונען
צוברענטע אַש. זי האָט דריי מאָל געשאַסען אויף די זשאַנדאַרמען,
אום צו געווינען צייט און פֿערניכטען אלע איהרע געהיימע בריעף.
איך זאָג אייך, דאָס איז אַ געפֿעהרליכע זאַך. זיי ווילען אומבריינגען
אונזער וועלט און מאַכען אַ כאַאָס, אַ געוועלשאַפֿט פֿון רויבער און
מערדער!

— עס איז אַ ליגען! — האָב איך אויסגעשריען. — וועראַ
איז די נאַבעלסטע פֿרוי אין דער וועלט!

— כא! כא! כא! — האָט ער זיך צולאַכט. — פֿלייכט
וויילט איהר זיך מהיילען מיט איהר שיקזאל אין פעמראָפּאָולאָוסקי
קריעפּאָסט!

אין דיזער מינוט האָט זיך דערהערט א קלאַנג פֿון קייטען.
איך האָב אַ צימער געטהאָן און בין געלאָפֿען צו וועראַ'ס הויז.
בעגלייט פֿון זשאַנדאַרמען איז געגאַנגען וועראַ, איהר געזיכט איז
געווען בלאַס אָבער רוהיג און ענטשלאָסען. איהרע שענהע, וואונד-
דערבאַרע אויגען האָבען שמאַלץ און מוטשיג געקוקט אַרום זיך,
איהרע הענד זיינען געווען געשמידט אין שווערע אייזערנע קייטען,
וועלכע האָבען געקלונגען ביי יעדען שריט פֿון דער געפֿאַנגענער.
מען קען זיך פֿאַרשמעלען, ווי מיין האַרץ האָט אין מיר
שרעקליך געקלאַפּט, ווי טרערען זיינען געלאָפֿען פֿון מיינע אויגען,
ווען איך האָב דערועהן די גומע, די נאַבעלע וועראַ אין די הענד
פֿון די ביזע זשאַנדאַרמען, געשמידט אין קייטען ווי אַ פֿערברע-
כערין! מיין האַרץ האָט זיך געריסען צו איהר, איך האָב געוואָלט
כאַמש איין מאָל אויסריידען אַ וואָרט מיט איהר, פֿאַלען צו איהרע
פֿיס, קישען די קייטען, וואָס זי האָט געטראָגען פֿאַר איהר היי-
ליגער לייעבע צו די אַרעמע און אונטערדריקטע. נאָך אַ מאָמענט
און זי וועט זיין פֿערשוואונדען פֿאַר מיר! די שווערע מהירען פֿון
קאַזעמעט וועלען זי צודעקען, אויף אייביג פֿלייכט! ניין, איך
מוז צוגעהן צו איהר, זאָגען דעם לעצטען אַדיע! — איך געדיינק,
ווי איך האָב זיך דורכגעשלאָגען דורך דער מאַסע. און בליץ-שנעל
זיך דורכגעדריקט דורך די זשאַנדאַרמען, צווישען וועלכע עס איז
געשטאַנען וועראַ.

— וועראַ! האָב איך אויסגעשריען. — זי האָט אויף מיר
געוואָרפֿען איהר זאַנפֿטען פֿריינדליכען בליק, אָבער אין דעם
זעלבן מאָמענט האָבען צוויי שטאַרקע הענד מיך אָבגעריסען פֿון

איהר און מיך ווילד אוועקגעשלעפט צוריק. איך בין געפאלען אויף דער גאס און א ביטערער געוויין האָט זיך ארויסגעריסען פון מיין ברוסט. ווי דורך א טרוים האָב איך געהערט דאָס צופאָהרען פון א קארעטע און דאָס קלינגען פון זשאַנדארמסקע שווערדען און וועראַ'ס קייטען. ווען איך בין געקומען צו זיך איז שוין די גאס געווען ליריג. נאָר אויף דעם באַלקאָן פון פּאַרטוגאַלאַוו'ס הויז האָב איך בעמערקט די העסליכע פיגור פון דעם פעטערבורגער טויר־געניכטס. ער איז געזעסען אין זיין זיידענעם מאָרגענדראַק, מיט דעם האַוואַנאַ ציגאַר אין האַנדי, און מיט אַ שפּאַטישען שמייכל אויף זיין צופרידענעם געזיכט האָט ער אַראָבגעקוקט אויף מיר.

וואָס איז געוואָרען פון וועראַ'ן? איך ווייס ניט. וואַהרשיינ־ליך האָט זי געטראָפּען דאָס טרויעריגע שיקזאַל פון אלע רוסישע קעמפּפּער. — ג א ל ג ע ן א ן ס י ב י ר, דאָס זיינען פּאַר־לויפיג די לאַרבּער־קראַנצען, מיט וועלכע די רוסישע דעספּאָטען קרוינען די בעסטע פּרויען און מענער פון אונגליקליכען רוסלאַנד. — איך בין אַבגעריסען פון מיין וועראַ, פון דיזען זעלטענעם, נאָר בעלען באַראַקטער, וועלכען איך האָב קיינמאָל נאָך אַ מאָל ניט בעגעגענט אין מיין לעבען. אויף דעם אַמעריקאַנער סאַציאַלען שלאַכטפעלד קען מען נאָך אַ מאָל בעמערקען דעם שאַטען פון אַ זשעליאַבאָוו, נאָר אומזיסט וועט איהר זוכען אַ פונק פון אַ סאַפּיע פּעראַוואַסאָיאַ, אַ גייסטרייכעם בילד פון אַ וועראַ; דער אַמעריקאַנער באַדען איז פּאַרלויפיג צו אַרעם פאַר אזעלכע בלומען. איהר קענט זיי דאָ ניט זעהן, ווען איהר טהוט אָן אפילו דײַ פּערגרעסערונגס־גלעזער פון דעם היציגסטען ענטהוויאזמוס.

וועט עס אימער אזוי זיין? אלס מענשען, וועלכע אנערקענען
די געזעצען פון עוואלוציאָן, פון פּאַרטשריט, מוזען מיר צוגעבען,
אז אויך די אַמעריקאנישע פרויען וועלען מיט דער נייט ענטוויקלען
אין זיך מעהר נייסטרייכע, ענערגישע כאַראַקטערע. פ א ר ל ו י
פ י ג א ב ע ר ב ל י י ב ט ו ו ע ר א מ י י א י י א ו ז
א י י נ צ י ג ע ר א י ר ע א ל.

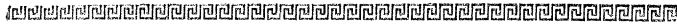

א ברעף פון א זעלבסטמערדער.

די וואָס פאר א וואונדער־שעהנע נאכט!
דער הימעל איז אזוי בלוי, די שטערען פינקלען, ווי ריינע
בריליאנטען. עס הערען זיך פון ווייטען די זיסע טרעלען פון א
נאכטיגאל. אלעס איז אזוי פראכטפאל, פונקט ווי אין די פראנץ
צווישע ראמאנען, וועלכע איך האב אמאל געלעזען מיט יוגענד־
ליכער ליידענשאפט.

אמאל וואָלט איך אין אזא נאכט געטרוימט פון ליעבע, פון
צוויי צארטע פערליעכטע הערצער, וואָס ניטען זיך צונויף אין איין
הארמאָניע. איצט איז עס אנדערש. איצט טרוים איך פון טויט,
פון א שטילען, רוהיגען, קאלטען קבר, וואו אין הארצען און אין
מת ברענען ניט קיין ליידענשאפטען; וואו עס טראָגען זיך ניט
ארום, ווי שוואַרצע שטורמפויגלען, פינסטערע, שווערע געדאנקען.
ניין, איך קבר איז אלעס שטיל, רוהיג, קאלט, טויט.

איצט בין איך א גאנץ אנדער מענש! אמאל האָב איך זיך
געבוקט פאר דער נאטור, ווי פאר א הייליגער געטין, איצט אבער
קוק איך אויף איהר ווי אויף אן אלטע, אויסגעפוצטע קאָקעטקע,
אדער — צו וואָס לייקענען דעם אמת? איך קוק אויף דער ריי־
צענדער נאטור, ווי אויף א גלענצענדער פראַסטימוטקע, וועלכע גיט
זיך אָב בלויז דעם רייכען. אַה! די פיינע, אויסגעארעלטע עסטע־
טיקער קריצען מיט די ציין! ווי וואַג איך עס צו פערגלייכען די

הייליגע נאטור מיט אזא אוננאמירליכקייט! און דאך איז עס אזוי. ווער געניסט די שעהנהייטען פון דער נאטור? ווער קוויקט זיך מיט איהר וויין? ווער איז גליקליך אויף איהר בלומען-ברוסט? דער רייכער, דער וואָס קען בעצאהלען. דעם אָרעמאן, דעם עלענר דען, צורייצט זי נור מיט איהרע שעהנהייטען.

אבער וואָס רייך איך פון דער נאטור, אקוראט ווי זי וואָלט געקענט פיהלען, דיינקען? אד, דאָס איז אַן אַלמע געוואוינהייט, אַן אַלמער אַבערגלויבען. איר האָב זיך אזוי פיעל אָנגעלעזען און אנגעהערט פון דער „הייליגער מוטער נאטור“, אז איר האָב זי תמיד בעטראכט פאַר עטוואָס מענשליכעס, פיהלענדעס.

הייליגע מוטער נאטור! ניין! א מוטער וואָלט ניט געשיינט אזוי פרעהליך און פרעכטיג מיט טויזענדע שמערען, וואָלט זיך ניט אויסגעפוצט אין א בלויען בלומען-קלייד, ווען איהר קינד געזעגענט זיך דעם לעצטען מאָל מיט איהר? וואָס זאָג איר? בין איר דען דער איינציגער, וואָס געזעגענט זיך מיט דער וועלט אין דער בליי-הונגס-צייט פון זיין לעבען? וויפיעל מענשען-קינדער, אונשולדיגע, עדעלע, פלוכען איצט די שטונדע, אין וועלכע זיי זיינען געבאָרען געוואָרען אין אלע גרויסע און קליינע טהיילען פון דער וועלט? און זי? די נאטור, די מוטער פון דער מענשהייט, זי איז אויסגעפוצט, צוגעגלעט, אויסגעציערט אין בלומען און בריליאנטען, פונקט ווי א קאלטע קאָקעטקע, וואָס האָט זיך צוגעגרייט צו א קייזערליכען באַל, וואו עס ערווארטען איהר איהרע רייכע ליבעהאָבער?

יא, אויב די נאטור איז אונזער מוטער, איז דאָס א מוטער, וועלכע בריינגט אום איהרע בעסטע קינדער, די, וועלכע האָבען נאָר

הַהַרְבֵּה הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים הַיְהוּדִים

א געוויסען, וועלכע טראגען נאך אין הארצען א פונק פון מענשען
ליעבע און גערעכטיגקייט; זי בריינגט זיי אום מיט א שטאלצען
שמייכל אויף איהר הימלישען געזיכט און בעגלייט זיי צום קבר
מיט פויגעל־געזאנג און זונען־שטראהלען!

וואָס טרייבט מיך צום טויט?

אונגליקליכע ליעבע? ניין, איד האָב קיינמאָל ניט געליעבט.
איד האָב נור גערטוימט פון ראָמאַנטישע, ריטערליכע ליעבע. איד
האָב זיך פאַרגעשטעלט די פרוי אלס בעצויבערענען אידעאל, אלס
די ריינסטע פערעל פון שעהנהייט, צעטרילכקייט, הומאַניטעט, —
ווען איד בין בעקאנט געווארען מיט פרויען, האָב איד אין זיי
ניט געפונען מיין אידעאל.

זיי זיינען געווען ניט שעהן; האָבען גערעדט, געקוקט, געגאנג
גען, אקוראט ווי זיי וואָלטען געווען אויף א טהעאטער־ביהנע. איינ־
פאַכקייט, נאַטירליכקייט האָט זיי געפעהלט. זיי איז זעהר געפעלען
געוואָרען מיין ענטהוויאָזם, מיין ליעבע צו דער ליידענרער מענ־
שהייט; אבער ווען איד האָב צו זיי גערעדט פון אונזערע פליכטען
צו די ליידענרע און ערנידעריגמע, האָבען זיי אויף מיר געקוקט, ווי
קינדער אויף זייערע ניאנקעס, ווען זיי דערצעהלען א מעשה פון
טויזענדר־אויז־נאַכט. דאָס ערענסטע, דאָס פרינציפיעלע, ניט
אַלמעגליכע האָבען זיי ניט געקענט בעגרייפען. זיי האָט מעהר איינ־
טערעסירט צו וויסען, וויפיעל איד „פערדיען“, איידער צו וועלכער
אידעע איד דייען. איד האָב זיי ניט בעשולדיגט אין זייער קליינ־
גייסטיגקייט. איד האָב געהאט מיטלייד מיט זיי, אָבער ליעבען האָב
איד זיי ניט געקענט.

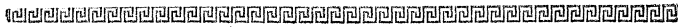
טרייבט מיך די אַרימקייט צו אן אונצייטיגען טויט?

הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם הַתְּהַלְּלֵם

ניין! די אַרימקייט וואָלט מיך ניט געקענט פּערטרייבען פון דער וועלט, ווען איד זאָל פיהלען נאָר מיין אייגענעם דלות אליין, מיך פּערטרייבט פון דער וועלט די אַרימקייט פון טויזענדע דערשלאָגענע, פּערוואַגעלטע, קרעכצענדע און בלוטענדע מענשען־קינדער.

זאָגט ניט, אז דאָס איז בלוז א פּראָזע. (איך וויל ניט מאַכען פון מיין טויט אן ארווערטיזמענט פאר מיין „גאַבעלע“ פּערזאָן.) ניין! איך האָס צופיעל די וועלט, אום זיך צו אינטערעסירען, וואָס מען וועט זאָגען אויף מיר נאָך מיין טויט.

דער אמת איז, אז ניט מיינע פּערזענליכע ליידען טרייבען מיך צו א פּריוויליגען טויט. איך בין פון קינדהייט אָן געוואוינט צו ליידען, צו פּלאַגען זיך. צו האַנגלען זיך מיט דער נויט. אבער אויך פון קינדהייט אָן האָט זיך אין מיר ענטוויקעלט די ליעבע צו מען־שען און א פייעריגע ליידענשאפט, צו בעטראַכטען זייער לעבען, צו פּערשמעהן וואָס זיי דיינקען, צו וויסען וואָס זיי פיהלען. קיין זאך אין דער וועלט האָט מיך אזוי ניט אינטערעסירט, ווי דער מענש גופא. איך האָב קיינמאָל ניט געדיינקט וועגען רייכטהום, וועגען א גרויסען נאָמען, וועגען א וויסענשאפטליכען טיטל. איך האָב אָבער אימער און אימער געטראַכט וועגען מענשען. איך האָב זיך איינגעקוקט אין זייערע געזיכטער, אין זייערע אויגען, אין די פענסטער פון זייערע וואוינונגען און האָב זיך בעמיהט צו שטודירען, ווי אזוי זיי לעבען, צו וואָס זיי שטרעבען, ווער עס העלפט זיי אין זייער דע שטרעבונגען און ווער עס שטערט זיי צו עררייבען זייער ציעל. א טאָג ניט זעהן קיין מענשען איז פאַר מיר געווען אונערטרעגליך, גוט האָב איך זיך געפיהלט נור צווישען א גרויסער מחנה מענשען. יעדער מענשליכע געזיכט איז געווען פאַר מיר אן אינטערעסאַנטעס

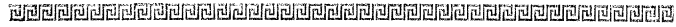

איך בין געוואָרען אונגעדולדיג. א פלאַקערנדער האָס צו די רייכע, צו די זאַטע, צו די לייכטזיניגע האָט אַרומגעכאַפּט מיין גאַנצע זעלע; איך האָב געקריצט מיט די צייהן און האָב זיך גע-ריסען די האַר, זעהענדיג די שרעקליכע ליידען פון די אַרעמע און פיהלענדיג, ווי אונמעכטיג, ווי עלענד איך בין.

איך האָב גערופען צו מלחמה, צו נקמה! מיין האַנד האָט זיך געצויגען צום שווערד, מיין האַרץ האָט געדורשט נאָך בלוט. יאָ! נאָכ'ן בלוט פון יענע, וועלכע האָבען אריינגעבראַכט אין דער וועלט גיפּט, שרעקליכע און אונערטרעגליכע אונגליקען! פערוואַנדלען זייערע פאַלאַסטען אין אַש, זייערע קרוינען צוטרעמען מיט די פיס, אויף זייערע קרעכצען אונטער מיין שווערד, ענטפערן מיט א טייל פּעלשען געלעכטער — דאָס איז געוואָרען דער ליידענשאַפטליכער בעגעהר פון מיין צובראַכענער, ליידענדער נשמה.

האַ! וואָס? איהר קוקט מיך אָן, ווי א ווילדען: „וואָס פאַר בלוט-דורשטיגע משוגע'נע געדאַנקען דער מענש האָט געהאַט!“ וועט איהר זאָגען.

איך קען אייך, איהר אַנשמענדיגע צווע'קעס! איהר פריעדליכע פייגלינגע! זאָגט מיר, ווייסט איהר די מענשליכע אַרימקייט? קענט איהר זי? האָט איהר זי געפיהלט, ווי איך? האָט איהר גע-זעהלט די טרערען פון די אונגליקליכע? האָט איהר געזעהן דאָס בלוט פון זייערע וואַונדען? שמעלט איך פאַר, אז אייער אייגענע שוועסטער פּערקויפט זיך אויף דער גאַס! שמעלט אייך פאַר, אז אייער אייגענע אַלטינקע מאַמע וואַשט גרעט פאַר א יונגער רייכער, פעטער דאַמע! אז אייער אַלמער פאַטער פּוצט די שיד פון א רייכען סוחר! שמעלט אייך פאַר א פאַטער, וועלכער זוכט מיטלען,

ווי אזוי צו דערשטיקען זיין אייגען קינד, וואָס ליגט נאָך אונטער'ן האַרצען פון דער אַרעמער מוטער, ווייל ער האָט ניט פאַר איהם קיין ברויט און קיין ווינקעל אויף דער גרויסער וועלט! שמעלט איך פאַר אויף א וויילע, דאָס אייער אינציג קליין קינד שטארבט אין א פערשטיקטען מענעמענטיהויז, ווייל עס האָט ניט געהאט גענוג לופט, גענוג פרישע נאהרונג! אַט צאַפעלט עס זיך פאַר אייערע אויגען אין די לעצטע מינוטען פון זיין לעבען; זיינע אונשולדיגע אויגעלאך קוקען נאָך אויף איך, אזוי ווי זיי וואָלטען געפרעגט: „פאַרוואָס, פאַטער, פאַרוואָס?“ קענט איהר איך דאָס אלעס פאַר-שמעלען? קענט איהר מיר זאָגען, אז אויב מיין האַרץ איז ניט פון שמיין, האָב איך געקענט אין מיר דערשטיקען דעם דורשט נאָך בלוטיגער נקמה, וועלכע קלינגט אזוי ווילד אין אייערע אויערען? יא, איך האָב געדורשט נאָר'ן בלוט פון די, וועלכע זיינען פער-אַנטוואָרטליך פאַר אַט די אלע שרעקליכע פערברעכען געגען דער מענשהייט!

אַבער ווארום האָב איך דאָס ניט געטהאָן? ווארום האָב איך ניט דורכגעבויערט מיט מיין שווערד די שלאַנגען-הערצער פון די צבועקעס, פון יענע, וועלכע איך האָב אָנערקענט פאַר שולדיג? איך האָב דאָס ניט געטהאָן, ווייל איך בין א שוועבלינג, א טרום, ווי איהר אלע. דער אונטערשיעד איז נאָר, דאָס מיך פלאַגט, טיראַניזירט דאָס געפיהל פון מיין שוואַכקייט, פון מיין מאַכטלאָז-זיגקייט; דאָס דיזעס ביטערע געפיהל ברענט אין מיין ברוסט, ווי א העליש פייער און טרייבט מיך אין קאַלטען קבר; איהר אַבער, איהר זייט צופרידענע טרוסען. איהר וועט נאָך לאנג פערבלייבען אויף דער וועלט-ביהנע צו שפיעלען די קלעגליכע ראָלע פון קאַלטע

הַהַרְחָקָה מֵהַיְהוּדִים וְהַיְהוּדִים מֵהַהַרְחָקָה מֵהַיְהוּדִים

ליעבען און צו געניסען? זאָל מיין לעצמעס וואָרט זיין א קלאַגע געגען דער וואַהנזיניגער, ברוטאַלער געזעלשאַפט, וועלכע טראַמפּעלט מיט די פיס אויף אלעס, וואָס איז מענשליך, נאָכעל און הערליך? ניין! מיין לעצמעס וואָרט וועט ניט זיין קיין קלאַגע, ווייל פּלוצען און קלאַגען געהערט צו דער פּערשקלאַפּטער געגענוואַרט; איך אָבער בין תמיד געווען מיט מיין האַרץ, מיט מיין יעדען געדאַנק א קינד פון דער צוקונפּט, פון דער פרייער גאַלדענער צוקונפּט.

ניין! מיין לעצמעס וואָרט צו דער היפּאָקריטישער וועלט וועט

זיין — א נבואה.

איך שטאַרב, אבער דער פּרייהייטס־גייסט, דער גייסט, וועלכער איז געווען מיין גאַנצע פּרייד, מיין איינציגע טרייסט, בלייבט לעבן! איהם קענט איהר ניט טרייבען צו זעלבסטמאָרד. איהם קענט איהר אויך ניט מאָרדען; ער וועט לעבען און וועט אויך בעקעמפּען. ער וועט צוברעכען זיין פּלאַמענדע שווערד אָן די טראָהנען פון הער־שאַפט און וועט זיי פּערניכטען. ער וועט צושמעטערען די קייטען, וועלכע האַלטען צוגעשמירט מיליאָנען מענשען צו אַרימקייט און אונערטרעגליכע ליידען. דער שטורם איז נאָהענט! אָבער נאָך דעם שטורם וועט קומען א פּרייער, שטילער פּריעדליכער זונען־טאָג. די פּרייהייטס־בלומען וועלען בילדען א פּראַכטפּאָלען קראַנץ פאר דער בעפּרייטער מענשהייט. דיזער הייליגער בלומענקראַנץ וועט אויך פּאָלען אויף דעם עלענדרען קבר פון דעם זעלבסטמערדער, ווייל אויך ער איז געשטאַרבען ליעבענדיג פּרייהייט און זונענשיין.

דער זייגער שלאָגט דריי. די זילבערנע שטראַהלען פון דער בלאַסער לכּנה שפּיעלען אויף דאָס שטאַלענע הענטעל פון מיין רע־וואַלווער. ציטער ניט, מיין האַנד! פון לעבען צום טויט איז בלוין איין רגע רייזע!

הונדערט יאָהר שפּעטער.

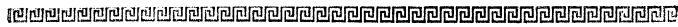
(א בליק אין די צוקונפט.)

פראכטפאלער זומער־טאָג. די זון שיינט און לייכט פון בלויען הימעל־געוועלב.

פאַר אונז שטעהן קינסטלערי־געבויע הייזער, ניט הויך, מיט גרויסע פענסטער, וועלכע קוקען ארויס אין קליינע בלומען־גאַרטענס; די גאַסען זיינען געפלאַסטערט מיט ווייסען גראַניט. דאָ און דאָרט זעהט מען זילבערנע פאַנטאַזיען שפּריצען צום הימעל זייערע דינע פערל־שטראַמען. פון ביידע זייטען טראַטואַר שטעהן הויכע גריי־נע בוימער, אלע טהירען און פענסטער זיינען אָפּען. מוזיק, לידער, פויגעל־געזאַנג הערט זיך פון אלע זייטען. דער מענש און די נאַטור טריאומפירען אין לעבענס־קראַפט און לעבענס־לוסט.

אין איינעם פון די בלומען־גאַרטענס זיצען צוויי יונגע לייט. ביידע זעהן אויס שעהן, געזונד, פיזיש און גייסטיג ענטוויקעלט. איינער פון זיי האַלט א בוך אין דער האַנד, דער צווייטער זיצט און בעטראַכט די שעהנע לאַנדשאַפט, וועלכע ליגט פאַר זיינע אויגען. דעם, וואָס מיט'ן בוך, וועלען מיר רופען ג ע אַ ר ג, דעם צווייטען — ר א פ א ע ל.

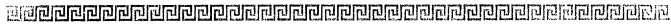
— האָסט דו שוין געלעזען דיזעס בוך? — פרעגט געאַרג.
— ניין, איך האָב געהערט פון איהם, אָבער נאָך ניט געלעזען,
— ענטפערט ראַפּעל.
— איך האָב איהם נאָר וואָס דורכגעלעזען, — זאָגט געאַרג.

שקלאפען-יאָד, איז ניט געווען מיט וואָס איהם צו בעגראַכען. דעם רויבער'ס פרוי איז גענאָנגען געקליידעט אין זייד, אין גאָלד, אין דיאָמאָנטען; די פרוי פון'ם שקלאָף איז גענאָנגען אין טראַנטעס. די זיהן פון'ם רויבער פלעגען זיך בילדען און זיצען אין די באַנקען און פאַרלאַמענטען; די זיהן פון'ם שקלאָף — וואַקסען אין אונזר סענהייט, זיין שקלאָפען אָדער פערברעכער.

„די טעכטער פון די רויבער האָבען געלעבט אין לוקסוס און איבערפלוס, זיי פלעגען היראָטעהען רייכע פרינצען און רייכע ליידיגן געהער; די טעכטער פון די שקלאָפען האָבען געלעבט אין נויטה, האָבען געליטען הונגער און קעלט. זיי זיינען געווען שקלאָפען און שקלאָפינען און האָבען געהיראָטעהעט שקלאָפען. דער הונגער פלעגט זיי צווינגען צו פערקויפען זייערע לייבער צו די, וואָס האָבען זיי פערשקלאַפט און ערנידעריגט.

„עס האָט עקזיסטירט אַ נומ־אַרגאַניזירטע רויבער-באַנדע, וועל־כע האָט געזאָרגט, אז דער שקלאָף זאָל ניט קענען צוברעכען זיינע קייטען און פערניכטען זיינע פייניגער. דיזע רויבער-באַנדע האָט געהייסען „שטאַט“. דיזער שטאַט האָט געהאַט „געזעצען“ און מיליטער מיט מאָרד-אינסטרומענטען. די געזעצען זיינען געווען פערפאַסט פון דערזעלבער רויבער-באַנדע, וואָס האָט געלעבט פון דעם שוויים און בלוט פון טויזענדע שקלאָפען. דאָס געזעץ האָט געלויטעט: „אלעס, וואָס מיר רויבען אוועק פון אייך, איז אונזער הייליגעס אייגענטום. ווען איהר וועט ניט אַכטען אונזער געזעץ, וועלען מיר אייך צווינגען דערצו דורך קערקער, פולווער און בליי. וויפיעל ברויט מיר גיבען אייך, דאַרף זיין פאַר אייך גענוג. אין וואָס פאַר שמוציגע, פערפעסטעמע גריבער איהר זאָלט ניט וואוינען,

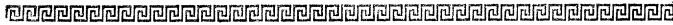
דארפט איהר זיין צופרידען. איהר, אייערע פרויען און קינדער זיינען אונזערע שקלאפען. איהר זייט אונצופרידען? עס וועט אייך ניט העלפען; מיר האָבען די מאַכט! מיר האָבען מיליטער! מיר האָבען העק, שטריק, ביקסען, קאַנאַנען, הענקער, בלוט-הינט און פּאַפּען, וועלכע וועלען מיט זייערע שוואַרצע קאַפּאַטעס פּערדעקען פון אייך די זון, איהר זאָלט ניט זעהן אייערע קייטען, אייערע וואונדער, די טרערען און שאַנד פון אייערע פרויען און קינדער. מיר וועלען אייך שלעפען אין די קערקערס. מיר וועלען אייך פייניגען. מיר וועלען אייך ווערנען און דערשיסען ווי די הינד. וואָס קענט איהר אונז טהאָן? מיר האָבען די מאַכט, איהר האָט נאָר טרערען. אייערע פּראָפעמען שרייען, אז דער טאָג פון אויפּשאַנד, דער טאָג פון אַברעכנונג איז נאָהענט; מיר קרייצגיגען אייערע פּראָפעמען און ביז דער טאָג וועט קומען, וועלען מיר אין דער פינסטערניש זיך באַדען אין אייערע טרערען און בלוט."

דאָ האָט זיך געאַרג אַכגעשטעלט און האָט אויפגעהויבען זיינע אויגען צו זיין פריינד.

ראַפּאַעל האָט זיך פּערטראַכט און האָט געשוויגען.

— שרעקליך! שרעקליך! — האָט ער געמורמעלט. — איז עס מעגליך, דאָס דיזעלכע מענשען, וואָס מיר זעהען איצט, האָבען ניט מעהר ווי הונדערט יאָהר צוריק אזוי באַרבאַריש געשטיקט און גע- דריקט זייערע מיטמענשען?

— איך האָב דאָך דיר פריהער געזאָגט, — האָט זיך אַכגערוּפּען געאַרג, — אז איך בעטראַכט דאָס ניט אַלס היסטאָרישע פּאַסטען, נאָר אַלס פּאַבעל. גלויבען, אז מענשען זיינען געווען אזוי אונז-

מענשליך, איז פאר מיר אונגעגליך. דאך ווארט, איך וועל דיר פארלעזען נאך א פאך אינטערעסאנטע שטעלען.

„איז דערזעלבער צייט האָט זיך די מענשהייט געטהיילט אויף פערשידענע נאציאָנען, די ערד־קוגעל אויף פארשידענע לענדער. יעדע גרויסע נאציאָן האָט געהאט איהר אייגען לאַנד, וואָס איז געווען אָבערטיילט פון דעם צווייטען מיט א וואַנד. איין שריט פון דער וואַנד, האָט שוין געהייסען „פרעמדעס לאַנד“.

יעדע נאציאָן האָט געשטרעבט צו פערגרעסערען איהר לאַנד. זי פלעגט בעוואַפּענען איהרע יונגע לייט מיט מאָרד־אינסטרומענטען און שיקען זיי אָנפאלען אויפ'ן שכן און אוועקנעהמען פון איהם שטערט, אדער זיין נאנצעס לאַנד.

„איבער א שטיקעל ערד פלעגען זיך גיסען טייכען בלוט. פעלדער און קאָרן פלעגען בעדעקט ווערען מיט טויטע קערפער. הונגער און פעסט פלעגען פערניכטען און פערגיפטען טויזענדער מענשען. „נ א צ י אָ נ א ל - ה א ס האָט געהייסען דער האָס צו די מיטמענשען, וועלכע שטאַמען ניט פון דעם זעלבען שטיקעל לאַנד, אדער ריידען ניט דיזעלבע שפראַך.

„די אידען, אלס די פעהיגסטע דורכליינער פון א בעקוועמען לעבענס־וועג, אלס א פאָלק אָהן מיליטער, אָהן אן אייגען לאַנד, האָבען געלימען שרעקליך פון די באַרבאַרישע נאציאָנען. מען פלעגט זיי בעהאַנדלען ערגער ווי די הינט; מען פלעגט זיי שמידען אין קייטען, זייער פערמעגען בערויבען, זייערע טעכטער פערנוואַלטיגען, זייערע טעמפלען פערברענען — זיי זיינען געווען פערפאָלגט און געפייניגט פון אלע זייטען.

זאָנרערבאר איז דער פאקט, דאָס די, וואָס זיינען געשטאַנען אויף דער שפיצע פון דער מענשליכער ענטוויקלונג, — די וויסענ־שאַפטס־מענער פון דער וועלט — האָבען צוגעקוקט גלייכניגליטיג דיזע בלוטיגע דראַמען, גאַנץ רוהיג צוגעזעהן, ווי די וועלט פער־וואַנדעלט זיך אליץ מעהר און מעהר אין א דול־הויז, אין א נעסט פון פראַסטימוציאָן און פערברעכען.

„ווער עס האָט ווירקליך רעבעלירט געגען דיווען מערדערישען צושטאַנד, דאָס איז געווען דאָס אַרעמע, פֿון ליכט בערויבמע פֿאַלק. געדריקט פֿון רויבערס, פֿערבלענדעט פֿון פֿאַפֿענטהום, האָבען זיי דאָך בעמערקט די שטראַהלען פֿון דער שיינענדער זונן און האָבען זי בעגריסט מיט דעם דינערענדען רוף: „עס לעבע דאָס ליכט! עס לעבע די זונן! גידער מיט פֿינסטערניש!“

געאָרג האָט זיך אָנגעשטעלמ.

— נו, וואָס זאָגסט דו עפעס?

— זעהר ווידערשפרעכענר, — האָט געזאָגט ראַפֿאַעל. — די

מענער פֿון דער וויסענשאַפֿט און פֿון דער קולטור זאָלען מיט-שטימען מיט די רויבער און די אַרעמע אונגוויסענדע זאָלען דער-בליקען אַ פֿרייע מענשליכע צוקונפֿט און שטרעבען זי צו פֿערווירק-ליבען? עס קלינגט ווירקליך עפעס, ווי אַ בבא מעשה, ווי אַ פֿאַבעל.

— וואַרט, אָט איז נאָך דאָ אַ זעהר קוריאָזער, לעכערליכער פונקט, — האָט אויסגערופֿען געאָרג מיט אַ שמייכל אויף זיינע בלוז-רוימע ליפען. — איך וועל דאָס דיר פֿאַרלעזען.

„עס האָבען אין דערזעלבער צייט עקזיסטירט צוויי פֿאַרטייען, וועלכע האָבען פֿערשמאַנען קלאָהר די נידערטרעכטיגקייט פֿון שקלאַפֿעריי און האָבען געשטרעבט זיך צו בעפֿרייען פֿון דער רויבער-באַנדע. ביידע פֿאַרטייען האָבען געמיינט ערנסט מיט דער זאך; ביידע האָבען געהאַט אין זייער מיטע מענשען, וואָס האָבען פֿיעל אויפֿגעאַפֿפֿערט פֿאַר דער זאך פֿון פֿרייהייט. אָבער דער אונטערשיעד אין דעם אידעאַל פֿון דער צוקונפֿט האָט אַריינ-געמאַגען אַ ביטערען האַס צווישען די ביידע קעמפֿער פֿאַר דער מענשליכער בעפֿרייאַונג. דער אונטערשיעד איז בעשטאַנען אין

דעם, דאָס איין פאַרטיי האָט געוואָגט, אַז מיר מווען אין גאַנצען פּמור ווערען פֿון קיימען און הערשער; די צווייטע האָט געוואָגט, אַז מיר דאַרפֿען די גרויסע קיימען פֿערביימען אויף קיימעלאַך, די גרויסע בלוט-צאַפּערס אויף קליינע בלוט-צאַפּערלאַך, ביז מיר וועלען ענדליך אין גאַנצען ווערען פֿריי. איין פאַרטיי האָט אין איהר קאַמפּף געגען טיראַנען אויך אויפֿגעהויבען דאָס שווערד געגען פּפֿאַפֿענטהום, וועלכער איז געשטאַנען אין וועג צו פֿרייהייט; די צווייטע האָט אָבגעלייקענט דיזען פֿאַקט, אָדער ניט געקענט איהם בעגרייפֿען און איז געבליבען גלייכנולטיג צו דיזען פֿאַקט. „די ערשמע האָט איינגעזעהן דעם שווינדעל פֿון דער בור- ושוואַזיע אין יעדער הינזיכט און האָט איהר גאָר ניט געטרויט; די צווייטע האָט נאָך געגלויבט אין'ס שטאַט און געדיינקט דורך איהם דורכצופֿיהרען רעפֿאָרמען, וועלכע זאָלען פֿערבעסערען די לאַגע פֿון פֿאַלק.

„ביידע האָבען געהאַט איין ענד-ציעל: דאָס גליק און פֿריי- הייט פֿון דעם פֿאַלק. די ערשמע פאַרטיי אָבער האָט איבערגע- וואַקסען די צווייטע אין איהר אידעאַל. איינע האָט געפֿאָדערט די פֿולע אונבעשרענקטע פֿרייהייט, די צווייטע, — וועלכע עס איז פֿרייהייט. „דער האָס צווישען ביידע פאַרטייען איז געווען ביטער און לעכערליך. זיי האָבען פֿערלווימדעט איינע די אַנדערע, געהעצט דאָס פֿאַלק איינע אויף די אַנדערע. אָפֿטמאַל, ווען די צייט האָט געפֿאָדערט, זיי זאָרען קעמפֿען מיט דעם ווירקליכען פֿיינד, וועלכער האָט געוואַרען און געטראָטען דאָס מאַכטלאַזע פֿאַלק, האָבען זיך דיזען ביידע מענשען-פֿריינד שענדליך אַרומגעשלאָגען, געשפיגען איינער דעם אַנדערען אין געזיכט און דעם אייגענעם „איך“ גע- שמעלט העכער פֿאַר דער פֿרייהייט און גליק פֿון טויזענדע שמאַכטענדע מענשען-קינדער. און דער גרויזאַמער פֿיינד פֿלעגט

מיט אַ פֿרעהליכען שמייכעל אָנקוקען דעם קינדערשען געפֿעכט פֿון די קעמפֿער פֿאַר פֿרייהייט און פֿלעגט זיך האַלטען פֿאַר די זיימען פֿון געלעכטער.

געאָרַג האָט געענדיגט לעזען און האָט פֿערמאַכט דאָס בוך. זיי האָבען ביידע אַ וויילע געשוויגען.

— איך ווינש, אַז דאָס זאָל זיין נור אַ פֿאַכעל, — האָט ענדליך געזאָגט ראַפֿאַעל. — אויב דאָס איז ווירקליך אַ היסטאָ-רישער פֿאַקט, שעהס איך מיך צו קוקען אויף די גאַלדענע זונן. — ווער ווייס? — האָט פֿערטראַכטערהייט געענטפֿערט

געאָרַג. — פֿילייכט איז דאָס די אייזערנע מאַכט פֿון דער צייט, וועלכע פֿערוואַנדעלט פֿאַר אונז פֿאַקטען אין פֿאַכעלען, ווירקליכ-קיימען אין טרוימען. איך קען נור זאָגען, אַז מיר דאַרפֿען זיין מעהר אָדער ווייניגער צופֿרידען, וואָס מיר לעבען אין אַ צייט, אין וועלכער עס איז נימאַ קיין אונטערדריקער און אונטערדריקטע. מיר אַלע זיינען ברידער און שוועסטער, אַלע פֿריי און גליקליך.

— פֿערהעלטניסמעסיג צו די פֿערגאַנגענע ציימען, פֿילייכט יאָ, — האָט זיך אָבגערופֿען ראַפֿאַעל. — איך מוז דיר אָבער זאָגען, אַז איך בין נאָך ווייט אין גאַנצען ניט צופֿרידען און דיינק ניט, אַז מענשען וועלען זיין ווען עס איז צופֿרידען...

— דו זאָנסט, מיר זיינען פֿריי... — האָט ער ווייטער גע-זאָגט. — אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלעס. איך בין אונצופֿרידען, דאָס די זונן געהט שוין אונטער; איך וואָלט געוואָלט, זי זאָל שיינען אָהן אַן ענדע איבער מיר. איך וואָלט געוואָלט, אַז די בלוימען זאָלען אימער בליהען. נעכטען איז אונטערגעגאַנגען אין שמורס אַ שיף און מענשען זיינען דערטרונקען געוואָרען. דאָס מאַכט מיך אונצופֿרידען, איך וויל, דאָס אויך אַ נאַטירליכער שמורס זאָל קיין מענשען מעהר ניט אומבריינגען.

— דו האסט רעכט, מיין פריינד! — האט געזאגט געאָרג.
— מיר האָבען אויך איצט אַ קאמפף, אָבער דיזער קאמפף איז
ניט מעהר געגען אונזערע מיטמענשען. עס איז דער קאמפף פֿון
דער מענשהייט געגען די אונבעקוועמליכקייטען פֿון דער נאטור,
וועלכע לאָזען איהר ניט געניסען איהר פֿולען לעבען און פֿולען
גליק.

אמא

דער מאהלער.

יין א קליינעם צימער אויף'ן פֿינפֿטען שטאָק פֿון אַ טענער-
מענט-הויז האָט געוואוינט אַ יונגער איטאַליענישער מאַה-
לער, לעאָנאַרדאָ פענאַראָ.

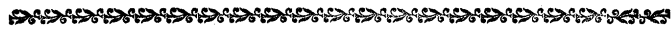
אַלס קינד איז ער געקומען מיט זיינעם אָן אָנקעל נאָך אמעריקאַ.
דער אָנקעל איז געווען אַ גוטער מאַהלער און לעאָנאַרדאָ האָט
ביסלעכווייז זיך אויסגעלערענט פֿון איהם מאַהלעריי און האָט
אַרויסגעוויזען גוטע פֿעהיגקייטען. לעאָנאַרדאָ איז געווען 18 יאָהר
אַלט, ווען זיין אָנקעל איז געשטאַרבען און האָט איהם איבערנע-
לאזען בירושה עטליכע פינולען און עטליכע פֿלעשלעך מיט פֿער-
שידענע פֿאַרבען. לעאָנאַרדאָ איז געבליבען אויף דער וועלט עלענר,
אַליין, אָהן אַ גראַשען געלד. ער האָט אָנגעפֿאַנגען מראַכמען,
וואָס צו טהאָן. ווען דער אָנקסט האָט געלעבט, פֿלעגט ער איהם
אימער פֿערזאָרגען מיט אַרבייט און לעאָנאַרדאָ האָט גור געוואוסט
צו זיצען ביי זיין אַרבייט און פֿאַרטיג מאַכען פֿערשיעדענע בילדער
און פֿאַרטרעמען. איצט אָבער האָט לעאָנאַרדאָ געדאַרפֿט אַליין
געהן אין שטאַדט זוכען אַרבייט. ער האָט אָנגעפֿרעגט אין עטליכע
פֿלעצער, אָבער מען האָט איהם ענטזאָגט. זיין נאָמען איז געווען
אונבעקאַנט. יעדער איינער האָט מיט אַ שמייכל אָנגעקוקט דעם
יונגען קינסטלער און געפֿרעגט: פֿון וואָנען ער קומט? וואָס ער
האָט געאַרבייט? און מען פֿלעגט איהם הייסען געהן ווייטער.
לעאָנאַרדאָ'ס לאַגע איז מיט יעדען טאָג ערגער געוואָרען. זיינע
לעצטע פענים האָט ער אויסגעגעבען אויף ברויט און אויף אַ

נייעם פינזעל, וועלכען ער האָט זעהר נויטיג בעדאַרפֿט צו זיין אַרבייט.

„וואָס זאָל איך טהאָן? וואָס זאָל איך טהאָן?“ האָט ער זיך געפֿרעגט, ויצענדיג אין זיין קליינעם קעמערל, אַראָבגעלאָזען זיין שעהנעם שוואַרץ-לאַקיגען קאַפּ אויף זיין יונגער ברוסט. „איך בין שרעקליך הונגעריג. איך מוז ערגעץ קריגען עטליכע סענט אויף ברויט.“ ער האָט בעטראַכט אַ וויילע זיין קלענליכעם אייגענטום: בערשמלאַך, פֿלעשלאַך פֿאַרב, עטליכע סמענדערס, וואָס האַלטען דעם לייזענט ביים פֿאַרבען, אייניגע גיפּס-פֿיגורען. ער האָט גע-
טהאָן אַ שוואַכען זיפּן.

„ניין! ניין! פֿאַר דעם אַלעם וועט קיינער קיין סענט ניט געבען.“ אין פֿערצווייפֿלונג האָט ער אָנגעפֿאַנגען אַרומשפּאַנען אין זיין קליינער שטייג. פֿלוצלינג האָט ער זיך אָבגעשמעלט לעבען אַ קליינעם בילד, וואָס איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל. דאָס איז געווען דער פֿאַרטרעט פֿון זיין אָנקעל. לעאָנאַרדאָ האָט דיזען פֿאַרטרעט געשיינקט דעם גומען גרייז צו זיין געבורטס-
טאָג.

„זאָל איך עס וואַגען?“ האָט ער זיך שטילערהייט געפֿרעגט „זאָל איך דיזעס ערעלע, גומע געזיכט טראָגען אויף'ן מאַרק, אום צו שטילען מיין הונגער?“ טרערען האָבען געבליצט אין זיינע שוואַרצע אויגען. — „אָנקעל! אָנקעל! וואָרום האָסטו מיך פֿריהער ניט בעקאַנט געמאַכט מיט די שטורמען פֿון לעבען, אום איך זאָל ניט בלייבען אויף דער וועלט ווי אַ מאַכטלאָזעס קינד אויף אַ זינקענדיגן שיף!“ עס זיינען פֿערבייגעגאַנגען עטליכע מינוטען. עטליכע מאָל איז ער צוגעגאַנגען צום פֿאַרטרעט און איז ווידער אוועק פֿון איהם. זיינע הענד האָבען געציטערט. דער הונגער האָט, ווי גיפּט, געברענט זיין קערפּער. ענדליך האָט ער אַראָבגענומען

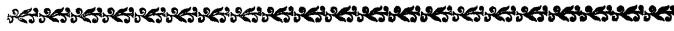
דאָס בילד, האָט עס צוגעדריקט צו זיין ברוסט און איז אַרויס-
געלאָפֿען פֿון זיין צימער.

עס איז געווען אַ קאַלמער רענענדיגער מאָג. מיט זיין בילד
אונטערן אָרעם האָט זיך לעאָנאַרדאָ מרויעריג געשלעפט דורך די
רוישענדע גאַסען פֿון נויאַרק. ער איז געגאַנגען פֿון איין מאַגאַזין
צום צווייטען, אָבער קיינער האָט נישט געוואָלט קויפֿען דאָס בילד.
— „מיר האָבען גענוג בילדער!“ איז געווען דער ענטפֿער. אַנדערע
האָבען זיך געמאַכט לוסטיג איבער איהם: „ווער איז דאָס? אַ
באַנאַנען-הענדלער פֿון מאָט סמריט?“ האָבען איהם געפֿרעגט די
פֿרעכע הענדלער, צייגענדיג אויף זיין טהייערן אָנקעל.

מערען האָבען זיך געגאַסען פֿון לעאָנאַרדאָ'ס אויגען. —
„אונגענישען! ווילדע חיות!“ האָט ער געמורמעלט און איז געלאָפֿען
אַלץ ווייטער און ווייטער. עס איז שוין געוואָרען שפעט אין דער
נאַכט, ווען לעאָנאַרדאָ איז הונגעריג און דורכגעניצט פֿון רעגען,
געקומען צוריק אין זיין וואוינונג. ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם
אַלמען פֿאַרטרעט אויף זיין מישעלע און האָט אָנגעצונדען זיין
קליינעם אַרבייטער-לעמפעל.

דער ערשמער שטראַהל פֿון ליכט האָט איהם געבראַכט אין
ערשטויגען. איז דאָס נישט קיין מרוים? אויף זיין מישעל איז געלעגען
אַ ברויט, אַ שטיק קעז, אַ גלאַז מילך און עטליכע פֿרישע פֿרוכט-
מען. — ווי אַזוי קומט עס אַהער? האָט ער זיך געוואונדערט,
אָנקוקענדיג מיט די הונגעריגע אויגען די צויבער-שפייז.

אָבער זעה, וואָס פֿאַר אַ נאַר איך בין? ווי קען איך, אַ
הונגעריגער מענש, זיך ערקלעהרען דיווען וואונדער? עס איז פֿילייכט
בעסער, איך וואָל מאַקע עמואַס געניסען און נאַכהער פֿילאַזאַפֿירען.
ער האָט זיך אַוועקגעזעצט צום מיט און ווי אַ הונגעריגער וואָלף
פֿערצעהרט די שפייז. פֿלוצלינג האָט ער דערהערט דעם זיסען

קלאנג פֿון אן אימאליענישער האַרפֿע. אַ ווייבע, צאַרמע, אימאָ-
ליענישע מעלאָדיע האָט זיך שמיל געגאַסען ניט ווייט פֿון זיין
צימער. ער האָט זיך אויפֿגעהויבען פֿון זיין טיש און האָט זיך
איינגעהערט. — אַ צויבער-נאַכט! האָט ער ביי זיך געטראַכט.
דיווע שפּייז... און איצט דיווע הערליכע מוזיק! אַ זיסע פֿרויען-
שטימע האָט געוונגען אין אימאליעניש:

עס פֿינקלען די שמערען, עס רוישען די וועלען
פֿון דעם וילבערנעם וואַסער-פֿאַל;
עס לאַכען די רויזען, עס קלינגען די טרעלען
פֿון דער פֿערליעכטער נאַכטיגאַל.

זאָג ניט געליעכטער, וויש אָב דינע טרערען,
רוה אויס דיין עלענדען קאַפּ אויף מיין ברוסט,
שלאָף רוהיג, שלאָף! איך וועל דיך ניט שמערען,
איך האָב, ווי דו, פֿיעל ליידען געוואוסט.

לעאָנאַרדאַ אוי געשמאַנען, ווי בעצויבערמ.
„ווער זאָל עס זיין? אַן ענגעל? אַה, וואָס פֿאַר אַ שענהע,
זיסע שטימע!“

ענדליך איז די מעלאָדיע פֿערשמאַרבען אין דער לופֿט: עס
האַבען דורכגעקלונגען נאָך עטליכע אַקאָרדען און לעאָנאַרדאַ האָט
געהערט, ווי אַ פֿענסטער האָט זיך צוגעמאַכט, דאַן איז אַלעס
ווידער שמיל געוואָרען.

אויסגעמאַטערט פֿון זאָרגען און איבערראַשענדע ערשיינונגען
האַט ער זיך אוועקגעלייגט אויף זיין בעמעל און האָט אָנגעפֿאַנגען
צו ררעמלען. אָבער קוים האָט ער נור צוגעמאַכט זיינע אויגען,
האַט אָנגעפֿאַנגען צו שוועבען פֿאַר איהם דאָס שמוציגע, רוישענדע
נויאָרק, דורך וועלכען ער האָט געבלאָנדושעט דעם גאַנצען טאָג,
זוכענדיג עטליכע סענט אויף ברויט. ער האָט זיך עראינערט אַ

סצענע, ער איז דורכגעגאנגען פֿערביי אַ רייכע קירכע, לעבען די מאַרמאָרנע טרעפּ איז געשטאַנען אַ בעטלער, זיין געזיכט איז גע- ווען ווי אַ שטיק פֿערטריקענט לעדער, קאַלט און אָהן אַ ברעקעל לעבען, זיינע הענד זיינען געווען, ווי די הענד פֿון אַ סקעלעט, מען האָט געקענט איבערזעהלען יעדעס ביינדעל, אויף זיין שמוציגען האַלז האָבען זיך געזעהן שוואַרצע וואונדערן, זיינע שמאַמעס זיינען געווען דורכגענעצט פֿון רעגען, זיין גאַנצער קערפּער האָט געזי- מערט, פֿון קירכע איז אַרויס אַ רייך-געקליידעמער מאַן מיט שוואַרץ גרויע לאַנגע האָר אין אַ זיידענעם צילינדער, דער בעטלער האָט אויסגעשמרעקט זיין צימערנדע סקעלעטען-האַנד, דער פֿיינער דושענטעלמאַן האָט זיך אָבגעשמעלט, האָט לאַנגזאַם אַריינגעלייגט זיין האַנד אין מאַש און אַרויסגעשלעפט אַ דיקען מייסער, ער האָט פֿאַרויכטיג אַרויסגעשלעפט אַ פּאַק מיט פּאַפּירענע געלד, האָט זיי איבערגעזעהלט, צוזאַמענגעלייגט און האָט זיי צוריק אַריינגעלייגט אין קעשענע, נאַכהער האָט ער אַריינגעלייגט זיינע הענד אין זיין וועסט-קעשענע, האָט אַרויסגעשלעפט עטליכע גאַל- דענע מטבעות, גיט זיך צוגעקוקט צו זיי און ווידער לאַנגזאַם צוריק אַריינגעלייגט אין זיין וועסט, ער האָט אָבגעצויגען זיין זיי- דענעם האַלזטוך, אַ קוק געגעבען אויף זיין גאַלדענעם זייגער און אויסברומענדיג: „איך האָב גיט קיין קליין-געלד!“ האָט ער זיך אָבגעקעהרט פֿון איהם, דער בעטלער איז געבליבען שמעהן מיט זיין אויסגעשמרעקטער האַנד, ווי בעטויבט, דער רייכער דושענ- מעלמאַן איז שוין לאַנג פֿערשוואונדערן, דער רעגען האָט גענאָסען און געשמיסען אין געזיכט, דער בעטלער איז נאָך אַלץ געשמאַנען, זיין סקעלעטען-האַנד אויסגעצויגען, זיינע בלוטלאָזע ליפען האָבען געפֿליסמערט אַ ביטערען פֿלוך און זיין גאַנצער קערפּער האָט געצימערט פֿון ווינד און רעגען.

פֿאַר די אויגען פֿון לעאַנאַרדאַ איז איצט געשטאַנען דאָס
 שרעקליכע געשמאַלט פֿון דעם בעטלער. „איך בין די נויטה! די
 ביטערע, שרעקליכע נויטה!“ האָט ער גערעדט צו לעאַנאַרדאַ'ן
 מיט אַ ציטערנדער, הייזעריגער שטימע. „איך בין דאָס שרעקענס-
 בילד פֿון 19-מען יאָהרהונדערט. אין מיר זיינען פֿערקערפּערט די
 פֿערברעכען, ליידען, די ברענענדיגע שמערצען פֿון טויזענדער
 בערויבטע, ערנידעריגטע, צומאַטענע מענשען-לעבענס. קוק זיך
 גוט צו צו מיר. איך בין שמוציג, העסליך, בעדעקט מיט שמאַמעס.
 איך לעב ווי אַ הונד, איך לעק די שטיוועל פֿון יעדען איינעם,
 וואָס וואַרפֿט מיר צו אַ שטיקעל ברויט, אָן אָבגעגרויזט ביינדעל.
 איך בין פֿערקריפעלט, פֿערפעסטעט; איך בין אַ בעטלער, אָן
 אויסוואַרף. אָבער ווער האָט גערויבט מיין מענשען-ווערדע? ס'איז
 נישט קיין פֿערברעכער, וועלכער איז אַמאָל גוט געווען אָן אונ-
 שולדיג קינד. האָסטו געזעהן דעם רייכען קירכען-מאַן, פֿאַר
 וועלכען איך בין געשטאַנען מיט אָן אויסגעשמערקטער האַנד? ווי
 ער האָט זיך דאָס גלייכנילטיג אָבגעקעהרט פֿון מיר, נאָכדעם ווי
 ער האָט פֿאַרויכטיג איבערגעצעהלט זיין געלד! ער איז אַוועק
 טרינקען וויין און האָט אָהן אַ שוידער איבערגעלאָזט זיינע מיט-
 מענשען שמאַכטען אין הונגער און קעלם. דאָס איז דער פֿאַר-
 שמעהער פֿון יענע מענשען-מערדער, וועלכע פּראָדוצירען אַוועלכע
 פֿערקריפעלטע בעטלער, ווי איך. לעאַנאַרדאַ, דו מוזט מיין גע-
 שטאַלט צונאַנגלען צו דיין מאַהלער-לייווענט. מיט דיין האַרצען-
 בלוט מוזטו מאַהלען מיין בילד פֿון מענשליכער אָריטקייט און
 ערנידערונג. ווען דו וועסט איבערטראַגען מיין געשמאַלט אויף
 דיין לייווענט; ווען פֿון אונטער דיין צויבער-פינועל וועט ענטשמעהן
 דאָס פֿערצווייפֿעלטע, הימער-שרייענדע געשפענסט פֿון דער בע-
 רויבטער, פֿערגוואַלטיגטער מענשהייט — דאָן קלאַפּ אָן אין די

פאלאסטען פֿון די רייכע און זאמע, שמעל אַוועק פֿאַר זיי מיין בילד! צייג זיי די וועלט פֿון די בלוטענדע און ליידענדע! פֿאַר-הילך זייער לוסטיגע מוזיק מיט די פֿערצווייפֿעלטע געשרייען, מיט דעם בימערן פֿלוך פֿון מיין צובראָכענעם האַרצען! פֿערגיפֿט זייער וויין מיט'ן בלוט פֿון מיינע וואונדען! זייערע בלוטען-קראַנצען דעק צו מיט מיינע שמוציגע בעטלער-שמאַטעס! פֿערפֿאַלג זיי מיט'ן שרעקען-בילד פֿון זייערע געפֿאַלענע אָפֿפֿער!"

לעגאַנאַרדאָ איז אויפֿגעשפרונגען פֿון זיין געלענער. זיינע שוואַרצע אויגען האָבען געבליצט מיט אַ וואונדערבאַרען פֿייער. די שוואַרצע לאַקען זיינען געווען צוואַוואַרפֿען אויף זיין בלאַסען שמערען, זיין יונגע ברוסט האָט זיך הויך געהויבען, ווי דער ים אין שטורם. — פינזעל! פֿאַרב! — האָט ער געמורמעלט, ווי אין אַ פֿיבער. מיט ציטערנדע הענד האָט ער זיך גענומען פֿאַר זיין פינזעל, און איז געפֿאַלען אויף די קניע פֿאַר דאָס אָנגעצויגענע לייווענט.

— ענדליך האָב איך דיך געפֿינען, מיין אידעאל, מיין לעבען! איצט וועסטו נישט אַוועק פֿון מיר.

„יאָ, דאָס בילד פֿון מענשליכע ליידען מוז זיין דאָס ווערק פֿון מיין לעבען. איהם אַליין וועל איך אָבגעבען מיין בלוט, מיין האַרץ, מיין שמאַלצע יונגענד!"

אין קליינעם צימער האָט געהערשט אַ פֿאַלקאָמענע שמילקייט דאָס קליינע לעמפעל האָט בעלייכמעט דעם יונגען מאַהלער. וועלכער איז געשטאַנען שעהן, בעגייסטערט, פֿול מיט לעבען און פֿייער פֿאַר זיין הייליגער אַרבייט. פֿלוצלינג האָבען זיך אין צימער ווידער אַריינגעגאַסען די זאַנפֿטע מעלאָדיען פֿון דער איטאַליענישער האַרפֿע, עס האָט שמיל אין דער נאַכט געקלונגען אַ זיסע פֿרויען-שמייצע:

עם פֿינקלען די שמערען, עם רוישען די וועלען
פֿון דעם זילבערנעם וואַסערפֿאַל;
עם לאַכען די בלומען, עם קלינגען די טרעלען
פֿון דער פֿערליעבטער נאַכטיגאַל.

אַבער לעאַנאַרדאַ האָט נור ווי אין אַ טרוים געהערט דאָס
נעזאַנג. ער איז אין גאַנצען געווען אָבגעגעבען זיין אַרבייט. דער
סקעלעטען-בעמלער איז געשמאַנען פֿאַר איהם מיט זיין אויסגע-
שמרעקטער האַנד.

עס איז שוין געווען פֿינף אָהר פֿאַרטאָג, ווען לעאַנאַרדאַ
האָט זיך אָנגעריסען פֿון זיין בילד און האָט זיך אַ וואָרף געשהאָן
אויף זיין בעמעל. אין אַ שמונדע אַרום האָט ער זיך אויפֿגעכאַפֿט
מיט אַ ווייטאָג אין קאַפּ. זיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט
אין פֿיבער. ער האָט געפרוּאוּט זיך אויפֿהויבען, אָבער ער איז
אונגעמיג געפֿאַלען צוריק. דער הונגער, די קעלם, דער רענגען,
די שלאַפֿלאָזע נאַכט האָבען צובראַכען זיין געזונד. קראַנק, עלענד
איז ער געלעגען אַליין אין זיין פֿינסטערען פֿערשטיקטען צימער.
— אָה, ווען איך זאָל נור האָבען גענוג קראַפֿט צו ענדי-
גען דאָס בילד, דאַן וואָלם איך רוהיג געשמאַרבען! — האָט
לעאַנאַרדאַ געמראַכט דריקענדיג זיין האַנד צו זיין ברענענדען
שמערען.

די שמונדען האָבען זיך לאַנגזאַם געצויגען. לעאַנאַרדאַ האָט
געפֿיהלט, ווי ער ווערט אַליץ שוואַכער און שוואַכער.
— וואַסער! וואַסער! — האָט ער געמורמעלט פֿיהלענדיג,
ווי זיין ברוסט ווערט פֿערברענט פֿון אַ שרעקליכער היץ, אָבער
קיינער איז ניט געקומען שמילען זיין מוראַדיגען דורשט. דער
מאַג איז פֿערשוואַנדען און די נאַכט האָט געבראַכט דעם אַונט-
גליקליכען נאָך שווערערע ליידען. ער האָט זיך אַונרוהיג אַרום-

געוואָרפֿען אויף זיין געלעגער. די בלאַסע לבנה האָט קאַלט אַרײַן-
געקוקט אין דעם קראַנקען'ס צימער.
פֿלוצלינג האָט זיך דעם קראַנקען אויסגעוויזען, אַז פֿאַר איהם
שמעיה מיט אַן אויסגעשמרעקטער סקעלעמען-האַנד זיין בעקאַנטער
בעמלער.

— שמעה אויף און ענדיג דיין ווערק! — האָט ער שמיל
געשעפטשמעט, לעאַנאַרדאַ האָט אויפֿגעצימערט מיט זיין גאַנצען
קרעפֿער און האָט זיך מיט גרויס מיה אַוועקגעועצט אויף זיין
בעמעל.

די בעמלער-געשמאַלט איז פֿערשוואַונדען, אָבער זיין אויפֿפֿאַ-
דערונג האָט נאָך געקלונגען אין לעאַנאַרדאַ'ס אויערען. ער האָט
אַנגעשמרענגט זיינע לעצטע קרעפֿטען און איז צוגעקראַכען צו זיין
בילד, די לבנה האָט אויף איהם געוואָרפֿען איהרע בלאַסע שמראַהלען.
עס איז געווען נור אַן אַנפֿאַנג, אָבער שוין אין דעם ערשטען
שמריך פֿון דעם קינסמלערישען מאַהלער האָט געשוועבט לעבען
און פֿייער. די אויגען פֿון'ם בעמלער האָבען ווי לעבעדיגע אַרויס-
געקוקט פֿון'ם לייווענט, האָס און טרערען האָבען זיך געצייגט ווי
דורך אַ וואַלקען, לעאַנאַרדאַ האָט מיט אַ צימערנדער האַנד אַנגע-
צונדען זיין לעמפֿעל, ווי אין אַ מרוים האָט ער אויפֿגעהויבען זיין
פינועל און האָט זיך גענומען צו זיין בילד, זיין קאַפֿ האָט גע-
ברענט, די הענד האָבען געצימערט און דאָך האָט ער זיך ניט
געקענט אַברייסען פֿון זיין אַרבייט, אַן אונגעווינגבאַרע קראַפֿט האָט
איהם געצויגען צום לייווענט, איהם האָט בעהערשט נור איין
געדאַנק, ער מוז פֿאַרמוזעצען זיין אַרבייט, זיין הייליגע אַרבייט,
און ווי אין דער לעצטער נאַכט האָבען זיך ווידער געהערט זיסע,
זאַנפֿטע אַקאָרדען פֿון אַ האַרפֿע, און ווידער האָט אַ וילבערנע
שוימע געוונגען די שמילע פֿאַעטישע מעלאָדיע פֿון ליעבע און פֿריעדען.

עס זיינען פֿערייגענאנגען א פֿאַר מינומען. פּלוצלינג האָט
לעאָנאַרדאָ דערפֿיהלט, ווי זיינע לעצטע קרעפֿטען פֿערלאָזען איהם.
אין זיינע אויגען איז געוואָרען פֿינסטער און מיט אַ לייכטען געשריי
איז ער מיט זיין פינזעל אין האַנד אַנדערגעפֿאלען; זיין אָנגעד-
פֿאַנגענעם בילד איז געפֿאלען צו זיינע פֿיס און איז געלעגען לעבען
דעם יונגען מאַהלער, ווי זיין מצבה.

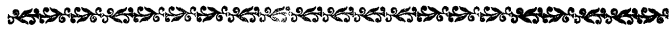
די אַקאָרדען פֿון דער קלינגענדער האַרפֿע האָבען זיך פּלוצלינג
איבערגעריסען, עס האָבען זיך דערהערט האַסטיגע טריט. די מהיר
פֿון קליינעם צימער האָט זיך געעפֿענט. אַ שעחנע יונגע אימאַלי-
ענערין איז בלאַס, דערשראָקען צוגעלאָפֿען צו דעם געפֿאלענעם
לעאָנאַרדאָ. איהרע גרויסע שוואַרצע אויגען האָבען מיט ליעבע און
צערטליכקייט געקוקט אויף דעם בלאַסען מאַהלער.

— לעאָנאַרדאָ! — האָט זי שמיל גערופֿען. דער קראַנקער האָט
געעפֿענט זיינע אויגען און האָט ערשטוינט אָנגעקוקט די יונגע פֿרוי.
— איך בין ראָזאַלינאַ! איך וואוּן אין צווייטען צימער, דאָ
לעבען אייך, איך בין אַ האַרפֿע־זינגערין. זאָגט, וואָס איז אייך?
ווי קען איך אייך העלפֿען?

אַ נוסמוטהיגער שמייכעל האָט זיך בעוויזען אויף לעאָנאַרדאָ'ס
בלאַסע ליפֿען.

— האָ! דאָס זייט איהר דער מלאך, וואָס האָט מיר געד-
בראַכט מיין אָבענד־ברויט! — האָט ער קוים הערבאַר אויסגערעדט.
— ליידער איז עס צו שפעט! דאָך, העלפֿט מיר זיך אויפֿזעצן!
הויבט אויף מיין בילד, גיט מיר מיין פינזעל, איך וויל שטאַבען
מיט מיין געוועהר אין דער האַנד!

טרערען האָבען זיך געקייקעלט פֿון די צאַרטע אויגען פֿון
דער שעחנער ראָזאַלינאַ. זי האָט געהאַלפֿען לעאָנאַרדאָ'ן זיך
אויפֿזעצן און האָט איהם צוגערוקט זיין בילד.

„אך, איך בין שרעקליך שוואך! ראָזאַלינאַ, בריינג דיין האַרפֿע, זינג מיר אַ זיסעס אימאַליענישעס ליעד. עס וועט מיר עראינערען מיין אַלמע אימאַליאַ. עס וועט מיר בענייסטערען פֿאַר מיין אַרבייט. ראָזאַלינאַ, געשווינד דיין האַרפֿע!“ — אַלעס האָט געשוואונדען פֿאַר זיינע אויגען. זיין האַנד האָט שרעקליך געציטערט. ראָזאַלינאַ איז געשטאַנען פֿערלאָרען און האָט ניט געוואוסט וואָס צו טהאָן. ענדליך האָט זי געבראַכט איהר האַרפֿע, האָט זיך אַוועקגעזעצט ביי זיינע פֿיס, שמיל, ריהרענד, ווי דער רויש פֿון פֿליסענדע טרערען, האָט געקלונגען דאָס אַלמע אימאַליענישע ליעד:

זאָג ניט געליעבטער, וויש אָב דיינע טרערען,
רוה מיט דיין עלענדען קאַפּ אויף מיין ברוסט,
שלאָף רוהיג, שלאָף! איך וועל דיך ניט שמערען,
איך האָב, ווי דו, פֿיעל ליידען געוואוסט.

און ווירקליך, דער שוואַרץ-לאַקיגער קאַפּ פֿון יונגען מאַהלער האָט זיך שמיל אַראָבגעלאָזען אויף ראָזאַלינאַ'ס ברוסט. מיט זיין פינעל אין האַנד, ריבטענדיג זיין לעצטען בליק אויף זיין ניט־געענדיגטער אַרבייט, איז לעאָנאַרדאָ אויף אייביג איינגעשלאָפֿען.

יחזקאל

צווישען נויארקער ראדיקאלען.

(ט שטמען בילד פון'ס אגויטאציאָנס-לעבען אין נויארק.)

יך בין ניט קיין סאָציאליסט און ניט קיין אַנאַרכיסט; איך בין, וואָס מען רופֿט ביי אײך, אַ „פאַרעווער לאַקש“. בײַ אײַצט האָב איך געלעבט אין אַ קליין שמעדטעל אָדער, ווי עס הייסט דאָ, אין דער קאָנמרי.

שוין אַ פּאָר יאָהר, אַז איך סימפּאַטיזיר מיט די, וואָס שמרער-בען פֿערבעסערן די לאַגע פֿון די אָרעמע און מאַכען די וועלט בעקוועמער פֿאַר יעדען אָרענטליכען מענשען. איך לײען צײַטונגען און בראַשורען. איך קען אַביסעל ענגליש, אַביסעל דײַטש, און דאָס גיט מיר די מעגליכקײט צו וויסען, וואָס אונזערע גרויסע דײַנקער שרײַבען און זאָגען. איך אַלײן, דאַרפֿט אײהר וויסען, בײַן אײך אַ שטיקעל דײַנקער, און אײך דײַנק, אַז ווען מײנע עלטערן וואָלטען מיר געגעבען אַ גוטע ערצײהונג, וואָלט פֿון מיר געקענט אַרויסקומען אַ לײט, פֿיליכט אַ ספּענסער אָדער גאָר אַ דאַרווײן, ווער ווייט?...

איך געדײַנק, צום בײַשפּיעל. אײדער איך האָב נאָך עפּעס געהערט פֿון דאַרווײנען, אײז מיר אַרײן אין קאַפּ אַ געדאַנק, אַז די מענשען שטאַמען פֿון אַבעוואַנעס. און ווייכט אײהר וואַרום? איך האָב בעמערקט, אַז וואָס אײנער טהוט, טהוען אײהם אַנדערע נאָך. איך געדײַנק, מײן טײערע מוטער, זאָל לעבען 120 יאָהר!

ווי זי פֿלעגט נור דערועהן ביי דער שכנה א ניי קלייד, פֿלעגט זי באַלד לויפֿען צו דער נייטאַרין, זי זאָל איהר מאַכען פֿונקט אזא קלייד ווי שרה דוואַסיע האָט. אָדער ווען זי האָט בעמערקט, אז אונזער גבאי'מע רייסט איהר דיענסט פֿאַר די האָר, האָט זי, מיין מוטער הייסט עס, אויך געכאַפט אונזער אַרעמע חנה פֿאַר די שוואַרצע צעפֿ איהרע, ווייל זי האָט געלאָזט אויסלויפֿען אַביסעל מילך... דאָס איז די מאַמע, זאָל לעבען. היינט דער טאַטע האָט אויך ניט ווידערשפּראַכען דאַרווין'ס טעאַריע. האָט ער למשל געזעהן, אז ר' חיים האַנדעלט מיט זאַמד אָנשטאַט מעהל, אַהאַ! מיין פֿאַטער זאָל לעבען שטייגט איהם נאָך אַריבער: ער שיט זאַמד אויף וואָס די וועלט שמעהט... אָדער האָט ער דערשמעקט, אז ר' מודרוס קלייבט זיך מאַכען אַן אָנוועץ, האָט מיין פֿאַטער פֿערכאַפט אַפֿריהער און באַנקראַטירט מיט אַ פֿאַר וואַכען פֿאַר ר' מודרוס'ן.

ווי איהר זעהט, זיינען דאָס גוטע בעאַבאַכטונגען, וועלכע האַבען מיך געמאַכט פֿאַר אַ קליינעם דאַרווין אין מיין קליין וועלטעל. נאָר דאָס איז נאָך ניט אַלעס. מיינע בעאַבאַכטונגען האַבען זיך ניט בעגרענעצט אויף מיין פֿאַמיליען-קרוין; זיי זיינען געגאַנגען אויך ווייטער. זומער פֿלעגט צו אונז אין שמעדטעל אַנקומען אַ סטודענט מיט לאַנגע האָר און אַ סטודענטקע מיט קורצע האָר. און וואָס מיינט איהר איז געווען? האַבען זיך אונזערע דאָרף-אַריסטאָקראַטען פֿערלאָזט לאַנגע קאָלמענעס און אונזערע דאָרף-אַריסטאָקראַטקעס האַבען זיך אונטערגעשנימען די האָר... נאָר ניט דאָס בין איך אויסען. איך האָב אייך נור געוואָלט ווייזען, אז פֿון מיר וואָלט אַרויסקומען אַ גרויסער לייט, ווען מען וואָלט מיר געגעבען אַ גוטע ערציהונג. נאָר אזוי ווי מיינע עלטערענס עלטערן האַבען ניט געלערענט מיינע עלטערן צו זיין גוטע עלטערן,

האָבען אויך מיינע עלטערן ניט געקענט מיך ערציהען גוט, כדי
איד זאָל פֿון מיין ווייט אויך קענען ערציהען מיינע קינדער, ווי עס
פֿאסט זיך פֿאַר גוטע עלטערן.

אַצונד קעהר איך זיך אום צו מיין געשיכטע,
ווי איך האָב אייך שוין פֿריהער געוואָגט, האָב איך געלעבט
אין אַ קליינער קאָנטינענט, עס איז מיר ענדליך דאָרט זעהר לאַנג-
ווייליג געוואָרען, און איך האָב זיך בעשלאַסען פֿאַהרען קיין ניו־יאָרק,
ווי זאָגט דער רוסי: „אי מענשען אָנקוקען אי זיך בעווייזען“. גע-
וואָגט געטהאָן, איך האָב איינגעפֿאַקט מיינע זאַכען, געוואָגט „גוד
ביי“ מיין אייביג בלאַסער מיסס אַרמסטראַנג, ביי וועמען איך בין
געווען אויף קעסט אַ פֿאַר יאָהר צייט, און איך בין אוועק קיין ניו־יאָרק,
שוין אַ פֿאַר וואָכען, זינט איך לעב אין אַט דער גרויסער,
רוישיגער שטאָדט, און איך וועל אייך זאָגען דעם ריינעם אמת,
איך ווייס ניט אויף וואָס פֿאַר אַ וועלט איך בין, עפעס אַלעס
טאַנצט און דרעהט זיך אַרום פֿאַר מיינע אויגען און איך געה
אַרום ווי אַ צומישטער.

ווי איך האָב אייך פֿריהער געוואָגט, האָב איך סימפּאַטיוזירט
מיט די, וואָס שטרעבען צו מענשליכען גליק און פֿראַגנעס. אַז
איך בין אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק, איז מיין ערשטער געדאַנק געווען
צו בעזוכען די סאָציאַליסטישע און אַנאַרכיסטישע פֿערוואַלונגען,
זעהן און הערען וואָס עס טהוט זיך עפעס אין דער סאָציאַלער
וועלט, אַרום 8 אַזוינער אין אָבענד בין איך געקומען אין אַ האַל,
וואו עס האָט געדאַרפֿט זיין אַ מאַסענפֿערוואַמלונג, דער זאַל איז
שוין געווען געפֿאַקט מיט מענער און פֿרויען, מיך האָט זעהר
געפֿרעהט זעהן אזאַ מאַסע מענשען, „דאָס זיינען אלץ מענשען,
וואָס דאגה'נען פֿאַר'ן כלל“, האָב איך זיך געטראַכט און מיט
אונגעדולד ערוואַרט דעם רעדנער.

— ווען פֿאָנגט דער רעדנער אָן זיין פֿאַרטראַג? — האָב
איך אַ פֿרעג געטהאַן אַ יונגען מאַן, וואָס איז געשמאַנען לעבען מיר.
— איהר מיינט, ווען ער הויבט אָן שוואַצען? — האָט ער
מיך איבערגעפֿרעגט מיט אַן איראַנישען שמייכל, וואָס איז מיר
באַלד שמאַרק ניט געפֿעלען.

דאָס וואָרט „שוואַצען“ האָב איך צום ערשטען מאָל אין מיין
לעבען געהערט. אין דער ליטעראַטור האָב איך עס אויך ניט
בעגענעט.

— וואָס מיינט איהר מיט „שוואַצען“? איך וויל איינפֿאַך
וויסען, ווען פֿאָנגט דער רעדנער אָן זיין רעדע? — האָב איך איהם
ערקלעהרט.

— אַך, ווי מען זעהט, זייט איהר אַ גרינהאַרן, אַז איהר
וועט אָבווין אַ שטיקעל צייט אין נויאַרק, וועט איהר שוין וויסען,
וואָס עס הייסט שוואַצען, — האָט צו מיר געזאָגט דער נויאַרקער
און האָט זיך אָבגעקעהרט פֿון מיר.

אין עמליכע מינוט אַרום איז געקומען דער רעדנער. דאָס
איז געווען אַ יונגער מאַן מיט אַן ערענסטען געזיכט, און ער איז
מיר געפֿעלען גלייך פֿון ערשטען בליק. ער האָט גערעדט איבער
דעם אַרבייטער'ס ליידען, וועגען דעם גרויסען קאַמפֿף, צו וועלכען
ער מוז זיך צוגריימען. זיין רעדע האָט אויף מיר געמאַכט אַ טיע-
פֿען איינדרוק. מרערען זיינען מיר געשמאַנען אין די אויגען.

„שוין אָבגעשוואַצט!“ האָב איך פֿלוצלינג דעהערט אַ שפּאַ-
סענדיגע שטימע הינטער מיר. איך האָב זיך ווי מיט שרעק
אומגעקוקט. לעבען מיר איז געשמאַנען דער רעדנער, וועלכער
האָט נאָר וואָס געענדיגט זיין רעדע און איז געווען בלאַס און
נאָס פֿון שווייס. מיט דער פֿראַגע: „שוין אָבגעשוואַצט?“ האָט זיך
צו איהם געווענדעט אַ יונגער מאַן מיט אַ צינישען געזיכטעל.

דער רעדנער האָט איהם גאַרנישט געענטפֿערט און איז פֿער-
שוואונדען אין צווייטען צימער.

די פֿערזאַמלונג האָט זיך געענדיגט. איך האָב זיך געלאָזט
געהו אַהיים. פֿלוצלינג האָט מיך אַ יונגער מאַן אָבגעשמעלט און
געפֿרעגט אויף מיין פֿאַמיליען-נאָמען. מיר האָבען זיך באלד
דערקענט. ער איז געווען מיינער אָן אַלטער חבר, וועלכער איז
שוויי זייט צעהן יאָהר געווען אין ניו־יאָרק.

— זאָג מיר, איך בעט דיך, — האָב איך איהם א פֿרעג
געטהאָן — וואָס הייסט דאָס ביי אייך אין ניו־יאָרק שוואַצען?

מיין פֿריינד האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ שמייכעל.

— דו ווייסט ניט וואָס שוואַצען הייסט? — האָט ער גע-

זאָגט — שוואַצען איז איינפֿאַך פֿלוידערן, ריידען וואָס איז ניט
געשטויגען, ניט געפֿלויגען.

— אָבער היינט האָט, דוכט זיך, דער רעדנער גערעדט

גאַנץ פֿערניבלטיג און ערנסט. אויף מיר ווייניגסטענס האָט ער
געמאַכט אַ מיעפֿען איינדרוק. פֿאַרוואָס רופֿט איהר דאָס שוואַצען?

— אַך, מיין פֿריינד, מיר ניו־יאָרקער רופֿען אַלעס אַ שוואַץ;

אַלע שוואַצען!

— אַלע שוואַצען! — האָב איך אויסגעשריען אין פֿערצווייפֿ-

לונג — אָבער האָט דען ניט דער רעדנער מיט האַרץ און נשמה

געוועקט און אויפֿגעמונטערט די מאַסע? האָט ער דען ניט אויפֿ-

מערקזאַם געמאַכט דעם אַרבייטער אויף זיין אויפֿגאַבע אין דער

יעצטיגער צייט?

— אַה, דו ביסט אַ קינד! — האָט זיך מיין פֿריינד אָב-

גערופֿען מיט אַ קאַלטער מינע. — זיי אַביסעל אין ניו־יאָרק, געה

אַפֿט אויף די פֿערזאַמלונגען, וועסט דו זאָגען דאָסעלבע וואָס מיר

ניו־יאָרקער, אַ שוואַץ און מעהר גאַרנישט!

איך האָב אַראָבגעלאָזט דעם קאַפּ און געשוויגען, מיר איז
געוואָרען זייער אויפ'ן האַרצען, עפעס אזוי ווי איך וואָלט אויסגע-
טרונקען אַ גאַנצע קוואַרט זייער-מילך...

— וואוהין געהסט דו איצט? — האָט מיך געפֿרעגט מיין
קאָמפּאַניאָן.

— שלאָפֿען, — האָב איך געענטפֿערט, קוקענדיג אויף מיין
זייגער, וועלכער איז געווען אַ פֿערטעל נאָך צוועלף.

— איצט שלאָפֿען! משוגע ביסט דו? אין נויאַרק איז אַ שאַנדע
זיך לייגען פֿאַר צוויי, און אַלטע נויאַרקער געהען אימער שלאָפֿען
נאָך דריי.

— נאָך דריי! — האָב איך זיך געוואונדערט — וואָס טהומ
מען אזוי שפעט?

— מען שוואַצט... — האָט ער געענטפֿערט קורץ און שאַרף.
— גאָ, אָבער איך וויל ניט שוואַצען און קען ניט שוואַצען.
— עס מאַכט ניט אויס, וועסט זיין אין נויאַרק, וועסט דו
זיך שנעל אויסלערנען...

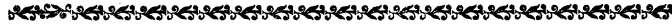
— אָבער וואוהין וועלען מיר דען געהן אַצינד?

— וואוהין? נאַטירליך אין קאַפֿע-סאַלון.

איך האָב זיך ענטשלאָסען בעקאַנט צו ווערן מיט דער נוי-
יאַרקער וועלט און איך בין שוויגענדיג נאָכגעגאַנגען מיין נויאַרקער
חבר.

דורכגעהענדיג אַ פֿאַר שמוציגע געסלאַך, וואָס זיינען פֿון ביידע
זיימען געווען בעשמעלט מיט... איהר מיינט אפשר גרינע בוימער?
ניין! איך מוין מיט שמוציגע מיסט-קעסמלאַך, האָבען מיר ענדליך
דערגרייכט דעם קאַפֿע-סאַלון.

דער פֿלאַץ איז געווען אָנגעפּאַקט מיט מענער. געלע, בלויע,
שוואַרצע, בלאַסע, דומע געוויכטער (דומע איז אויך אַ מין פֿאַרב...)

האָבען געשמיכעלט, געקרימט זיך אָדער גלאַט אזוי הס'עוואַמע געקוקט אין דער וועלט אַרײַן. מען האָט געטרונקען, געגעסען, גערױכערט סיגאַרעטלאַך, געלייענט צײַטונגען, קריטיקירט, געשריען, געליאַרעמט אָדער, ווי אַ נױאַרקער וואַלט זאָגען, געשוואַצט אויף וואָס די וועלט שמעהט.

— ווי געפֿעלט עס דיר? — האָט מיר אַ פֿרעג געטהאָן מיין פֿרײַנד, פֿערציהענדיג זײַן סיגאַרעטעל.

— עס קוקט מיר אויס ווי אַ דול-הויז, — האָב איך געענט.

פֿערט. — און דאָ פֿערברײַנגט איהר דאָס גאַנצע נעכט!

— זעהסט דאָרטען אַ יונגען מאַן, וואָס שפּיעלט אזוי הייס

אין פינגאָקעל? דאָס איז אַ רעדאַקטאָר פֿון אַן אַרבייטער-צײַטונג, — האָט געזאָגט מיין קאַמעראַד מיט אַ שמײַכעל.

איך האָב פֿערוואונדערט פֿונאַנדערגעפֿענט מייע אויגען און

געשוויגען.

— דאָ, — האָט מיין פֿרײַנד ווייטער גערעדט, — דאָ

פֿערברײַנגען מיר די צײַט נאָך אונזער אַרבייט, נאָך די פֿערזאַמ-

לונגען; און ווען מיר אַרבייטען נישט, זיצען מיר נאַטירליך מיט אַ

פֿאַר שטונדען מעהר.

— און ווען לײענט איהר עפעס? ווען לערענט איהר, ווען שרייבט

איהר עפעס? ווען רוהט איהר זיך אָב פֿון אַט דעס טומעל און ליאַרס?

— דו ביסט אַ נאַר! ווער לײענט עפעס אין נױאַרק, אַחוץ

אַ צײַטונג אין אַ קאַפֿע-סאַלון? ווער לערענט, אַחוץ דעם, וואָס

דײַנקט קריגען אַ דיפּלאָם און מאַכען בײַזנעס? ווער רוהט אין

נױאַרק, אַחוץ אַ קראַנקען, וועלכער האָט קײן קראַפֿט נישט זיך

אױפֿצוהױבען פֿון בעט? לעזען, לערנען, רוהען! דאָס זײַנען אַלץ

פֿראַזען, וועלכע קענען אין נױאַרק געהערט ווערן כלױז פֿון קלײַנ-

שמעטעלדיגע טרוימער...

— געוואלד, וואָס רעדסט דו? — האָב איך זיך צוגקאַכט. —
ווי קען אַ מענש לעבען אָהן עפעס צו לעזען, אָהן עטוואָס נאָכ-
צוויינקען איבער אַ ביכעל, אָהן אַ מינוט, אין וועלכער ער זאָל
זיך קענען פֿריי אויסרוהען און גוט בעקלעהרען וואָס ער מהומט,
וואוּהין ער געהט, וואָס איז זיין צוועק אין לעבען, און פֿאַרוואָס
ער טראָגט דעם נאָמען סאַציאַליסט אָדער אַנאַרכיסט? ...

— דאָס איז אלעס שוואַץ, מיין פֿריינד. מיר נויאַרקער האָבען
קיין צייט ניט פֿאַר אַזעלכע זאַכען ווי לערנען און נאָכדיינקען.
ביי אונז איז שטענדיג פֿאַרהאַן אַ פּאַק מיט ביונעס, יעדע נאַכט
אַ געשעפֿט-זיצונג אָדער אַזוי אַ פֿערוואַמלונג, וועלכע געהמט אַוועק
6 אָדער 7 שטונדען אַמאָל. יעדער פֿון אונז מוז זיך גוט אויסריידען
אָדער, טאַקע דעם אמת געזאָגט, אויסשוואַצען... מענסט מיר
גלויבען, עס ווערט טרוקען אין האַלז ריידענדיג, נאָר מען קען זיך
ניט העלפֿען. שמעל זיך פֿאַר, אַז יענער האָט שוין טאַקע געזאָגט
דאָסזעלבע וואָס איך דיינק, אָבער איך מוז דאָך אַלץ געהמען דאָס
וואָרט; ווען איך זאָל שווייגען, הייסט דאָך, אַז איך געהם קיין
אַנטהייל ניט אין די ביונעס און בין אַן אונטעהעטיגער מיטגליעד...
און אַז מען געהמט אַ וואָרט, ווילט זיך דאָך בעווייזען, אַז איך
בין אויך ניט קיין קאַליקע און קען אַביסעל ריידען, אַלזאָ געהמט
עס נאַטירליך צו צייט. אָדער איינער מאַכט אַ פֿאַרשלאַג. דער
פֿאַרשלאַג מעג זיך זיין אַ פֿערניגפֿטיגער, אָבער דער וואָס האָט
איהם געמאַכט וויל אימער צייגען, אַז ער האָט מעהר שכל פֿון
אונז אַלעמען. נו, ווי מיינסט דו? וועלען מיר איהם לאָזען דורכ-
פֿיהרען זיינס? אַ געכטיגער טאַג! מיר וועלען שרייען פֿינף שטונד-
דען, מיר וועלען הייזעריג ווערן שרייענדיג, נאָר ער וועט זיינס
ניט אויספֿיהרען...

— אָבער, פֿריינד, — האָב איך זיך געווענדעט צו מיין

בעקאנטען, — דו מוזט דאך מיר מודה זיין, אז פֿינף יאָהר פֿון אזא לעבען, פֿון אַ לעבען אויף געשעפֿט־זיצונגען און אין קאפֿע-סאלונען קען פֿערווילדערן אַ מענשען און אָנשטאַט אויסצואַרבייטען פֿון איהם אַ זעלבסטבעוואוסמען סאָציאַליסט אָדער אַנאַרכיסט, אַן אינטעליגענטען דיינקער, וועלכער זאָל קענען בריינגען נוצען פֿאַר אונזער זאך און האָבען אַ גוטען איינפֿלוס אויף'ן פֿאָלק, וועט אזא לעבען נור אויסאַרבייטען אַ פֿראַקטישען שוואַצער, ווי איהר רופֿט עס, אַ ווילדע בריאה, וואָס לעזט גאַרנישט, דיינקט גאַרנישט און איז אימער נור פֿערנומען מיט געשעפֿטען, מיט טרוקענע געלד־זאַכען, כאָטש אמת ניט פֿאַר זיך אַליין, אַ מענטש מוז שעפען פֿון וואַנען עס איז גייסטיגע נאַהרונג, אַניט מוז זיין גייסט אָבשטאַרבען אין איהם. און פֿון וואַנען קען אַ נויאַרקער גענאָסע שעפען אַמ די גייסטיגע נאַהרונג? פֿון די געשעפֿט־זיצונגען אָדער אַנימאַציאָנס־פֿערוואַמלונגען, וועלכע זיינען ביי איהם אַ שוואַץ און מעהר גאַרנישט! — מיר קענען זיך ניט העלפֿען! — האָט מײַן פֿריינד רוהיג געזאָגט.

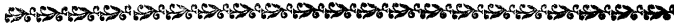
— האָט איהר שוין געפרוואוּט דיינקען וועגען דעם, אז מען זאָל העלפֿען? — האָב איך געפֿרעגט.

— כ'האָב דאך דיר שוין געזאָגט, אז מיר נויאַרקער האָבען קיין צייט ניט פֿיעל צו דיינקען, און אויך פֿון אַמ דער געשיכטע האָבען מיר ווייניג וואָס געדיינקט.

איך האָב זיך אַ וויילע פֿערטראַכט, אַ נייער געדאַנק איז מיר אַרײַן אין מוח.

— ווייסט גאָר, וואָס איך וועל דיר זאָגען? — האָב איך זיך אָבגערופֿען. — איך ווער אַ מיטגליעד פֿון אייערע סאָציאַל־דע־מאָקראַטישע און אַנאַרכיסטישע פֿעראייניגען. איך וועל אָנהויבען מײַן עטוואָס אין דער הינזיכט.

— נא, קענסט פרואווען אז דו ווילסט, — האָט מיר סקעפ-
 מיש געענטפֿערט מיין נויאָרקער קאָמעראַד.
 נו, וואָס זאָל איך אייך זאָגען, לייעבע לעוער? איך האָב
 געפרוּאוּט! איך בין געוואָרען אַ מיטגליעד פֿון די סאַציאַל-דעמאָ-
 קראַטישע און אַנאַרכיסטישע פֿעראייניגען, און... איצט בין איך אַלס
 אַן אינפֿראַקטישער גרינדהאַרן אַרויסגעוואָרפֿען געוואָרען פֿון די
 פֿראַקטישע פֿעראייניגען... איך פֿאַק איין מיין ריזע־קאָסמען און
 פֿאַהר צוריק אין מיין קליין שטעדטעל, און — דוכט זיך, אז איך
 וועל אזוי גיך ניט קומען צוריק קיין נויאָרק.
 גוד ביי! כ'האָב מורא, איך וועל פֿערשפעטיגען דעם טריין...

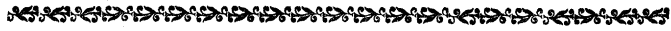

די ביאגראפיע פון דער לבנה.

(אן אָריגינעלע פֿאַנטאַזיע.)

יבער דעם בלויען הימלישען געוועלב איז שמיל געשוואומען די בלאַסע לבנה. די פֿונקעלענדע שטערען האָבען זי אַרומ- גערינגעלט און ווי מיט מיטלייד געקוקט אויף זייער בלייבער געמין.

— לבנה, שטאַלצע, שעהנע לבנה! פֿאַרוואָס ביסט דו אַזוי בראַם, פֿאַרוואָס אַזוי טרויעריג? — האָט געפֿרעגט אַ יונגער טרוימער, וועלכער האָט עלענד אַרומגעבלאָנדזשעט אין דער נאַכט און מיט זיינע גרויסע, טרוימערישע אויגען האָט ער שמיל בע- טראַכט די זילבער-ווייסע לבנה. — פֿאַרוואָס ביסט דו אַזוי בלאַם? אָה, זאָג מיר ניט, אַז דאָס איז אַ איבער-ערדישע פֿאַנטאַסמישע בלאַסקייט! ניין, איך ווייס, אַז דאָס איז די טויטע בלאַסקייט פֿון אַ ליידענדען, אונשולדיג בעליידיגטען וועזען. איך האָב געקענט אַ פֿרוי, וועלכע האָט אויף איהר געזוכט געטראָגען דיזעלבע מאַטאָוע בלאַסקייט און זי איז געווען — אַ ליידענדע. זי האָט געליטען אָהן אַ שיעור. מיעפֿע וואונדען האָט זי געטראָגען אין איהר ברוסט. אָט דיזעלבע בלאַסקייט זעה איך אויך ביי דיר, דו הימלישע נאַכט-וואַנדלערין! און איך פֿיהל, אַז אויך דו ביסט אַ ליידענדעס, בעליידיגטעס, ערנידעריגטעס און איידעלעס וועזען. אָה, פֿערטרוי זיך פֿאַר מיר! איך ליעב די ליידענדע, די פֿערשמויסענע, די

היימלאזע, די פֿערשאַלטענע, איך ליעב ווי! איך פֿיהל זייערע שמערצען, זייערע הייסע טרערען בעהאַלט איך ווי אַ מייערן אוצר אין מיין ליידענדער זעלע. שמאַלצע געטין פֿון דער נאַכט! פֿאַר דיר שמעהט איצט אַ מרוימער, אין וועמען עס ברענט דער היי-ליגער וואונש צו אומאַרמען די גאַנצע ליידענדע וועלט און צו-דריקען צו זיין ברוסט אַלעס, וואָס ליידעט, וויינט און בלוטעט! צאַרטע געטין! איך בויג אָן פֿאַר דיר מיינע קניע, מיינע שמאַלצע קניע, וועלכע האָבען זיך נאָך קיינמאַל ניט געבויגען פֿאַר קיינע אָבגעטער פֿון דער וועלט. זאָג מיר אַרויס דייע געהיימע שמער-צען! רעד אַרויס דייע שמומע ליידען! איך אַליין וועל פֿערשמעהן די טיעפֿעניש פֿון דייע וואונדען, דיין יעדע טרעהר, דיין יעדען זיפֿץ וועל איך בעדעקען מיט הייסע קושען, ווי די בלומען פֿון אַ נייעם פֿריהלינג.

בלאַס ווי די לבנה אַליין איז געשמאַנען דער מרוימער אונ-טער דעם שמערענדיגען שלייער פֿון דער שמילער זומער-נאַכט, דער וואַרעמער ווינד האָט זיך געשפּיעלט מיט זיינע לאַקען, דער אַראַמאַט פֿון דוֹפֿטענדע בלומען האָט זיך פֿריי געגאַסען אין זיין ברוסט. ער האָט געקוקט אויף זיין בלאַסער געליעבטע, אויף דער ליליען-ווייסער לבנה. ער האָט געוואַרט אויף אַן ענטפֿער, אויף אַ הימלישען ענטפֿער.

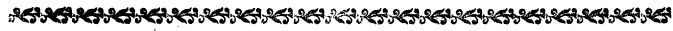
עס זיינען פֿערבייגעגאַנגען עטליכע מינוטען פֿון נאַכטיגער שמילקייט, ערנעץ ווייט, ווייט, אָט אָבשמאַרבענדיג, אָט ווידער טרעלענדיג, האָט זיך געקייקעלט די זיסע מעלאָדיע פֿון אַ פֿרייה-לינג-נאַכטיגאַל. דער ווינד האָט שמיל גערוישט דורך די בוימער, און זייערע גרינע קרוינען האָבען זיך מרוימערש בעוועגט אונטער די זילבערנע שטראַהלען פֿון דער לבנה, לאַנגזאַם האָבען זיך די שמערען אויסגעלאָשען, די לבנה איז

געוואָרען אַלץ בלאַסער און בלאַסער. ענדליך איז אויך דער לעצ-
טער שמערן פֿערלאַשען געוואָרען אויפֿן האַריוואָנט; די לכּנה איז
געבליבען איינע אַליין.

שמאַלץ און עלענד, ווייס ווי אַן עדעלע ליליע איז זי גע-
שטאַנען אויפֿן בלויען געוועלב און האָט מיט צערטליכער ליעבע,
מיט מרויער אַראָבגעקוקט אויף דעם יונגען מרוימער. ער איז
געשטאַנען מיט אַן איינגעהאַלטענעם אַטהעם. ער האָט געפֿיהלט,
אַז עס געהענמערט זיך אַ צויבערהאַפֿטער מאָמענט, אין וועלכען
אַן אונגעקאַנטע וועלט פֿון גרויסע הימלישע לידען וועט זיך ענט-
דעקען פֿאַר איהם. און ווי אויף גאַלדענע פֿליגלען פֿון אַ שטילען
מלאַך זיינען אַרונטערגעפֿלויגען צו איהם עדעלע, זיסע ווערטער,
ווערטער ווייך ווי צושמאַלצענער וואַקס, ווערטער זיס ווי דער
אַראָמאַט פֿון אַ ניי-געבוירענער רויז. ער האָט שוין ערגעץ געהערט
אַט די צויבערהאַפֿטע מלאכים-שטימע, נאָר דאָס איז געווען לאַנג,
לאַנג צוריק, נאָך אין זיינע קינדערשע יאָהרען, ווען ער איז אַמאַל
געשמאַק איינגעשלאָפֿען אויף זיין מומער'ס ברוסט און איהם האָט
זיך גע'חלום'ט, אַז גאַלד-לאַקיגע נימפֿען פֿלעכטען איין פֿרישע
מאַי בלומען אין זיינע האַר און זינגען איהם ליעדער. יאָ, דעמאַלט
האַט ער אויך געהערט אַט די טיעף-ריהרענדע, אַט די לייכטע,
וואונדערליכע שטימע:

— דיין האַרץ איז אַ טיעף, אַ ליעבענד האַרץ. דו ליעבסט
און דו ליידסט. דערום וועל איך דיר אַרויסוואַגען מיין שמערץ,
אויפֿדעקען פֿאַר דיר מייע געהיימע לידען. מיין געשיכטע איז די
געשיכטע פֿון דער מענשהייט, מייע וואונדען זיינען מענשליכע
וואונדען. מיליאָנען יאָהרהונדערטע זיינען אַוועק, זינט איך האָב
פֿערלאָרען מיין טראַהן, פֿערלאָרען דעם טראַהן פֿון דער געטין
פֿון ליכט, פֿון דער זונן פֿון אַלע זונען! יאָ, איך בין ניט איסער

געווען א בלאסע, טרויעריגע הימעל-וואַנדערין. ס'איז געווען א צייט, ווען איך בין געווען אזוי גרויס, אזוי אלמעכטיג, אז דאָס, וואָס איהר רופֿט איצט זונן, פֿלעגט פֿערשווינדען אין מיינע פֿור-פֿור-רוימע שטראַהלען! יאָ, די זונן, אָט די שטאַלצע, עהרגייענע קאָקעטקע, וועלכע אַנטלויפֿט איצט פֿון מיר אין איהר זעלבסט-צופֿריעדענער גרויסקייט, איז געווען ניט מעהר ווי מיין געהאַרכ-זאַמע שקלאַפֿין, וועלכע פֿלעגט בעוואַכען מיין טראַהן.

איך בין געווען די מעכטיגסטע בעלייכטערין פֿון דער וועלט! קיין שום קראַפֿט האָט ניט געקענט זיך שמעלען געגען מיר! דורך פֿעלזען און בערג, דורך אייזען און גראַניט פֿלעגען דורכ-דרינגען מיינע פֿורפֿורנע שטראַהלען, מיין גאַלדענעס טאַג ליכט! קיין שום הינדערניס פֿון די שטערבליכע איז ניט געווען אימ-שמאַנד אָבצוהאַלמען מיין ליכט, עס בערויבען פֿון לעבעדיגע אויגען. די שרעקליכע, טויטע פֿינסטערניש, וועלכע איהר רופֿט איצט נאַכט, צייט פֿון רוה, איז דאמאָלס געווען אונבעקאַנט פֿאַר דער וועלט. ליכט, ליכט, אונגענדליכעס ליכט האָט איבעראַל פֿער-שפּרייט זיינע גאַלדענע פֿלינגלען, און די צייט פֿון רוה איז ניט געווען אונטער די שוואַרצע וואַלקען פֿון אַ מרה-שחורה'דיגער נאַכט; ס'איז געווען אונטער דעם שטילען ליכטיגען הימעל, צווי-שען די דופֿטענדע פֿאַלמען און בלומען...

יאָ, איך בין דעמאָלט געווען די שטאַלצע קעניגין פֿון ליכט! איך בין געווען דאָס זונען-גליק פֿון דער מענשהייט! יעדע בלום, יעדע פֿלאַנצע, יעדע זיה, יעדעס לעבעדיגע וועזען האָט מיר גע-זונגען לויב-ליעדער און מיך געבענשט ביי זיך אין האַרצען. איך בין געווען גליקליך! כ'האַב גענאָסען דעם לוקסוס פֿון ליעבע און אונבעשריינקע פֿרייהייט!

אָבער איך ביי געטער איז דאָס גליק ניט אייביג!

איינמאָל, אויף איינעם פֿון די גלענצענדע הימלישע בעלער, אין וועלכע עס נעהמען אָנטהייל אלע געטער און געמינען, אלע מלאכים און נימפֿען, האָב איך לעבען א זילבערנעם פֿאַנטאַן, אונטער אַ רייכער פֿאַלמע, בעמערקט אַ מלאך. ער איז געווען שטיל און טרויעריג, ער האָט ויך נור וואָס אומגעקעהרט פֿון אַ לאַנגער ריזע אין דעם קעניגרייך פֿון די שטערבליכע, וואוהין די אַלמעכטיגע געטער האָבען איהם געשיקט, ער זאָל בעטראַכטען דאָס לעבען פֿון די ערדישע בעשעפֿענישען. איך האָב געגעבען אַ בעפֿעהל, מען זאָל אָט דעם מלאך בריינגען צו מיר.

„פֿאַרוואָס ביסט דו אַזוי טרויעריג?“ האָב איך איהם געפֿרעגט. „פֿאַרוואָס נעהמסט דו ניט קיין אָנטהייל אין די פֿערשיעדענע שפיעלען און מענץ פֿון די מלאכים און נימפֿען? פֿילייכט קענסט דו מיר דערצעהלען די אורזאַכען פֿון דיין טרויער?“

דער מלאך האָט אויפֿגעהויבען צו מיר זיינע גומע, בלויזע אויגען, אין וועלכע עס האָט געבליצט אַ פערל-טרעהר, און מיט אַ צימערענדער שטימע האָט ער געזאָגט:

„קעניגין פֿון ליכט! בעלייכטערין פֿון דער וועלט! דו פֿרעגסט מיך די אורזאַכע פֿון מיין טרויער, איך וועל עס דיר זאָגען. איך קום פֿון דער ערד, פֿון'ס קעניגרייך פֿון די שטערבליכע, און דאָס וואָס איך האָב דאָרט געזעהן, דאָס וואָס איך האָב דאָרט געהערט, צורייסט מיין האַרץ אין שטיקער. עס פֿילט אָן מיין ברוסט מיט צאָרן און גיפֿט, און אָט דער פֿראַכטפֿולער הימלישער גן-עדן מיט זיין גלאַנץ, מיט זיין לוקסוס, איז מיר ניט ליעב. מיר קומט פֿאַר, עפעס אַזוי ווי דער הימעל אונזערער וואָלט געווען פֿערשפּרייט מיט מויטע מענשליכע קערפּערס, אַזוי ווי די גן-עדן-בלומען וואָל-מען געשמעקט מיט מענשליכען בלוט!“

„אַה, קעניגין פֿון ליכט, וואַרף נור אַ בליק אויף די מענש-

ליבע וועלט! זעה, וואָס עס טהוט זיך דאָרט! אין טרערען און בלוט זיינען פֿערשוואומען טויזענדע מענשען-קינדער. דער שטאַר-קער דריקט דעם שוואַכען, דער זאַמער גלויבט ניט דעם הונגע-ריגען. ליגען און נידערטרעכטיגקייט טריאומפֿירען, וואָהרהייט און ליבע שמאַכטען אין קיימען! וויפֿיעל אונשולדיגע פֿרויען ווערן דורך נויטה געטריבען צו אַ לעבען פֿון שמאָך און שאַנד! וויפֿיעל יונגע מענער זיינען געצוואונגען צו ווערן פֿערברעכער, רויבער, מערדער, ווייל אונזיסענהייט, האַרצלאָזיקקייט, אַרימקייט האָט זיי אַרומגערינגעלט פֿון קינדווייז אָן! די מענשהייט רעבעלירט געגען ערדישע און הימלישע געמער, ווייל די ערשמע און די לעצטע זיינען ניט מעהר ווי מיראַנען, ניט מעהר ווי קאַלמבלוזיגע פֿיי-ניגער פֿון די ערדישע קינדער! זיי געניסען אַ וועלט פֿון לוקסוס און צופֿרדענהייט, זיי שלאָפֿען אויף דופֿטענדע בלוזמען, זיי מרינקען דערקוויקענדען וויין, אין דער צייט וואָס דאָס אַרעמע פֿאַלק אַר-בייט פֿאַר זיי, שמאַכט פֿאַר זיי און ווערט נאָך דערפֿאַר געטראַמען מיט די פֿיס! נור אייזלען גלויבען נאָך אויף דער ערד אין דער גערעכטיגקייט פֿון הימעל. זיי גלויבען, ווייל די נאַטור האָט פֿון זיי אַוועקגערויבט די פֿעהיגקייט צו דיינקען און פֿערשמעהן. אָבער אַלעס, וואָס איז געוונד אין פֿערשמאַנד, אַלעס, וואָס האָט אַ מענשליך האַרץ, שיקט אַ דרייפֿאַכען פֿלוך דער קראַפֿט, וואָס האָט געמאַכט די מענשהייט אזוי אונגליקליך, אזוי עלענד, אזוי בלוט-דורשטיג און באַרבאַריש!

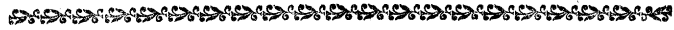
„הייליגע געמיין פֿון ליכט! ביי דיר אין די הענד איז דער סצעפּטער פֿון מענשליכען פֿריעדען און גליק, איין ריהר מיט דיין זונגען-האַנד און די שקלאַפֿען-קיימען פֿאַלען, די באַרבאַרישע טראָהגען פֿערוואַנדלען זיך אין חורבות, און די מיראַנען וועלען זיך בוקען צו דיין ליכט! איין מאַך מיט דיין זונגען-שווערד און

אלעם, וואָס איז געמיין און ברוטאַל, ווערט פֿערשוואונדען פֿון דער ערד; די וועלט ווערט אַ ציבערהאַפֿטער גן עדן פֿון פֿריי-היים, פֿריעדען און גליק!"

אזוי האָט צו מיר גערעדט דער גוטער מלאך. און דאָס פֿייער פֿון זיינע הייליגע ווערטער האָט דורכגענומען מיין נשמה. אלע שמערצען און טרעהרען פֿון די ערדישע מענשען-קינדער האָבען געברענט אין מיין ברוסט. מיר האָט זיך געדוכט, אַז איך הער די האַרצרייסענדע געשרייען, די זיפֿצען און קרעכצען פֿון די אונגליקליכע אונטערדריקטע שקלאַפֿען פֿון דער ערד. פֿאַר מיר האָבען געשוועבט זייערע בלאַסע, פֿערוויינטע געזיכטער. זייערע פֿערטרערטע אייגען האָבען געקוקט אויף מיר, ווי רופֿענדיג נאָך הילף, נאָך מיטלייד מיט זייערע שרעקליכע ליידען.

מיין האַנד איז שוין געווען גרייט אויפֿצוהויבען דעם סצעפֿטער מיינעם געגען אלע מיראַנען פֿון דער מענשליכער וועלט, צושמע- מערן די טורמעס און די קייטען פֿון שקלאַפֿעריי, נאָר... פֿלוצלינג איז צו מיר אין מיין הימלישען שלאָס אַריינגעפֿאַלען מיט אימפעט דער גאָט פֿון אלע געטער, דער טיראַן פֿון אונזער הימלישער מלוכה. דינער און בליז זיינען נאָכגעגאַנגען נאָך זיין יעדען טריט. ער האָט מיט ווילדען צאָרן געקוקט אויף מיר און אויף דעם איי-דעלען מלאך.

„ווער איז דאָס דער, וואָס וואַגט צו צווייפֿלען אין דער גע- רעכטיגקייט פֿון די הימלישע געטער?“ האָט ער אויסגערופֿען מיט זיין דינערענדער שטימע, און אלעס אַרום אונז האָט זיך אַרום- געוואַרפֿען, ווי אין אַ געוואַלדיגען שטורם. אלעס איז פֿלוצלינג שטיל געוואָרען. נימפֿען און געטער האָבען אונז שווייגזאַם אַרום- גערינגעלט און זיינען מיט אַרונטערגעלאָזענע קעפֿ געשטאַנען פֿאַר זייער הימלישען הערר.

„דאָס בין איך דאָס דער, וועלכער צווייפֿעלט אין דער גע-
רעכטיגקייט פֿון די הימלישע געטער און וועלכער אָנערקענט
זייערע האַנדלונגען געגען די שטערבליכע, געגען די מענשען פֿאַר
ברוטאַל, פֿאַר שרעקליך אונגערעכט!“ האָט דער מלאך, דער
הימלישער רעוואָלוציאָנער אויסגערופֿען מיט זיין מעכטיגען קול.
„די מענשליכע וועלט איז אונגליקליך, טיראַניזירט איז זי, בערויבט
פֿון פֿרייהייט און פֿריעדען. אין נאָמען פֿון הימעל ווערן פֿער-
שקלאַפֿט מיליאָנען מענשען, אין נאָמען פֿון הימעל ערלויבען זיך
טיראַנען צו געוועלטיגען איבער גאַנצע נאַציאָנען, שמידען זיי אין
די קייטען פֿון זייער הערשאַפֿט, רויבען, שענדען און מאַרדען
אונשולדיגע מענער און פֿרויען, — אַלעס אין נאָמען פֿון הימעל,
פֿון הימלישער גערעכטיגקייט! ווער זיינען איצט אויף דער ערד די
פֿריסטער פֿון הימלישער גערעכטיגקייט? ווער זיינען זיי? שמו-
ציגע היפּאָקריטען, ליגען-פֿערשפּרייטער, פֿערטהידיגער פֿון טי-
ראַניי און פֿאַלקס-פֿערדומינג, — דאָס זיינען די פֿריסטער פֿון
הימלישער גערעכטיגקייט. אַרומער מיט אַזעלכע געטער, וואָס
האַבען ניט קיין מאַכט און קיין פֿערנונפֿט צו מאַכען פֿון דער
וועלט אַ גן עדן פֿאַר די לעבעדיגע!“

די פֿלאַמענדע ווערטער פֿון דעם גוטען מלאך האָבען געמאַכט
אַ מוראַדיגען איינדרוק אויף די הימלישע פּאַראַזיטען. זיי האָבען
געציטערט פֿאַר שרעק און האָבען אַלע געקוקט אויף זייער אַל-
מעכטיגען מאַנאַרך, וועלכער איז יעצט געווען אויסער זיך פֿון
ווילדען צאָרן.

„פֿערדאַמטער גערעכטיגער!“ האָט מיט שוים אין זיין געט-
ליכען מויל אויסגעשריען דער הימלישער הערשער. „איז דען דער
הימעל ווען עס איז געווען אונגערעכט געגען דער ערד?“
„יאָ!“ האָט אויסגערופֿען דער מלאך.

„יא!“ האָב איך איהם אונטערשטיצט. „די הימלישע געמער זיינען ניט מעהר ווי פאַראַזיטען, וועלכע העלפֿען די טיראַנען אונטערדריקען די מענשהייט, און איך פֿאָדער די בעפֿרייאַונג פֿון דער מענשליכער ראַסע פֿון אַלע איהרע הימלישע און ערדישע געמער!“

דער נומער מלאך האָט מיט ליעבע און צערמליכקייט גע-
וואָרפֿען אַ בליק אויף מיר.

„איך פֿאָדער דאָסוועלבע!“ האָט ער זיך געווענדעט צו די הימלישע געמער און נימפֿען. „ווער פֿון אייך אָנוועזענדע שטימט איין מיט אונז?“

די שעהנע נימפֿען, די גאַלד-לאַקיגע מלאכים זיינען געשטאַנען שטויב און האָבען מיט שרעק געקוקט אויף זייער הימלישען מיי-
סמער.

„הא, וואָס קומט דאָ פֿאַר? אַ רעוואָלוציאָן!“ האָט געדונערט דער הימלישער מאָנאַרך. „גיי, דאָס וועט קיינמאַל ניט זיין! נידער מיט די רעבעלען! שלעפּט זיי אין תּפּיסה, און לאָזט זיי ניט פֿריי ביז איך וועל אייך געבען מיין בעפֿעהל!“

מען האָט ביי מיר אָבגענומען מיין זונען-שווער, אַרונטער-
געריסען פֿון קאַפּ מיין זונען-קרוין און מיך אַריינגעוואָרפֿען אין קערקער אַלם אַ רעבעל געגען הימלישער הערשאַפֿט. דעם גומען מלאך האָט מען אָבגעהאַקט זיינע גאַלדענע פֿלינגלען און אַריינגעזעצט ווי מיך אין תּפּיסה...

די בלאַסע לבנה איז אַ וויילע געבליבען שטיל. דער יונגער טרוימער האָט טרויעריג געקוקט אויף זיין הימלישע געליעבטע און געוואַרט אויפֿן סוף פֿון איהר לעבענס-געשיכטע.

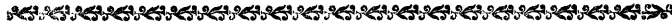
— וואָס עס האָט פֿאַסירט ווייטער, — האָט פֿאַרמגעזעצט די בלאַסע לבנה — איז זעהר טרויעריג. מען האָט מיך פֿער-

ריבען פֿון מיין גן עדן, מען האָט מיך פֿעראורטהיילט צו זיין אָן
ייביגע נאַכט-וואַנדלערין, איך קען זיך נור דאַן ווייזען פֿאַר דער
וועלט, ווען פֿינסטערניש בעדעקט די ערד-קוגעל. דער ערשמער
שמראַהל פֿון פֿריה-מאַרגען פֿעריאַגט מיך צוריק אין מיין הימעל-
תפיסה. אָבער דערפֿאַר בין איך נאָהענט צו דער ליידענדער
מענשהייט און מיט מיינע בלאַסע שמראַהלען בעלייכט איך אַלס
זייער וועג אין דער פֿינסטערניש... איך בין די פֿריינדן פֿון אַלע
פֿערליעבטע און ליידענדע, די דיכטער בעזונגען מיך, ווייל זיי
פֿיהלען, אַז איך בין אויך אַ ליידענדע, אַ ליעבענדע וועלע ווי
זייערע, און וואו איז דער גוטער מלאך? פֿרעגסט דו, איך וועל
עס דיר זאָגען: די אויפֿגערייזטע געטער האָבען איהם פֿערוואַנ-
דעלט אין אַ שטורמישען ים.

„דו ליעבסט די מענשען?“ האָט צו איהם געזאָגט דער הימ-
לישער טיראַן, „גוט, איך וועל דיך שיקען צו זיי, נאָר נישט אַלס
מלאך; איך וועל דיך פֿערוואַנדלען אין אַ ים, דו וועסט אימער
יידען און רוישען, דיין ברוסט וועל איך אָנפֿילען מיט פֿערשיע-
דענע שלאַנגען און אַלערליי ברואים, אויף דינע אַקסלען וועסט
דו טראָגען שיפֿען מיט דינע ליעבלינגע, מיט די, וועלכע דו
האָסט אַזוי גוט פֿערטהייריגט אין הימעל. אָבער פֿלוצלינג וועסט
דו זיך דערמאָנען אָן מיין נקמה, דיין ברוסט וועט זיך אָנפֿילען
מיט ווילדען צאָרן, זיי וועט זיך הויבען ווי זודיגע וואולקאנען און
דו וועסט אומבריינגען אין די קאַלטע כוואליעס די, וועמען דו
האָסט אַזוי ליעב!... איך וועל דיך אַרומרינגלען מיט אַ פֿעלזען-
טהורם, אָן וועלכען דו וועסט זיך אומזיסט אָנשלאָגען מיט דיין
אויפֿגערעגטער ברוסט, דו וועסט נישט צוברעכען די פֿעלזען און
וועסט אימער זיין מיין שקלאַף!“

דאָס איז געווען דער שרעקליכער אורטהייל פֿון דעם הימ-

לישען היינקער. אָבער דער גומער מלאך האָט נאָך איצט אויך
ניט פֿערלאָרען זיינע האָפֿנונגען אויף דער צייט, ווען די מענשליכע
וועלט וועט זיך בעפֿרייען פֿון אלע הימלישע און ערדישע געמער.
איך זעה זיך מיט איהם אָפֿט; ווען איך מאַך מיין נאכט-רייזע
שמעל איך זיך אָב לעבען דעם רוישיגען ים, אין וועלכען עס
שלאָגט נאָך דאָס נאָבעלע האַרץ פֿון מיין עהרליכען פֿריינד. מיט
מיניע בלאַסע שטראַהלען בעריהר איך זיין ציטערענדע ברוסט.
ער דערפֿרעהט זיך מיט זיין אלטער פֿריינדין און איך הער ווידער
זיין שטאַלצע העלדען-שטימע:

שעהנע, ליידענדע הימעל-וואַנדערין! איך בין ווי אימער נאָך
פֿול מיט שטאַלץ, קראַפֿט און ליעבע. די צייט איז נאָהענט, ווען
אלע הימלישע און ערדישע טיראַנען וועלען פֿאַלען, פֿינסטערניש
וועט פֿערשווינדען, און די שקלאַפֿען-פֿעלזען וועלען אומגעוואַרפֿען
ווערן דורך די שטורם-כוואַליעס פֿון דער אויפֿגעוואַכטער פֿרייהייט.
דאָן וועלען מיר ווידער זיין צוזאַמען; איך, מלאך פֿון מענשען-
גליק, און דו, שעהנע געמיין פֿון זונען-ליכט! אומאַרעמט וועלען
מיר בעגעגענען די ליידענדע מענשהייט און עפֿענען פֿאַר איהר
דעם גן עדן פֿון אַ פֿרייען, דערקוויקענדען לעבען פֿון ליעבע,
פֿריעדען און גליקעליגקייט. ליכט און וואַהרהייט מוזען זיענען!
און די, וועלכע זיינען בעוואַפֿענט אין זייער נאָמען; די, וואָס
שמעלען ליכט און וואַהרהייט אַלס ענד-ציעל פֿון דער מענשהייט,
— זיי דאַרפֿען אימער זיין שטאַלץ און מונטער, ווייל די שעהנע-
סמע פֿערל-קריון פֿון דער מענשליכער וועלט בעדעקט זייער קאָפּ!

מוזיק.

(א געדיכט אין פראַזאַ.)

איך האָב געהערט מוזיק, הייליגע בעצויבערענדע מוזיק; מוזיק, וואָס מאַכט פֿייכט דאָס אויג און וואַרעם דאָס האַרץ; מוזיק, וואָס צוגיסט זיך איבער אַלע גלידער, ווי אַן ערקוויקענדער באַלזאַם; מוזיק, וואָס טראַגט אייך אַוועק אויף איהרע זילבערנע פֿליגעל אין אַ וואונדערבאַרע וועלט פֿון זונענשיין, בלומען און ליעבע.

אַה! ווי זיס זיינען די בעגייסטערענדע מעלאָדיען! די מוזיק-פּאָעמאַ פֿון אַ ווערדי, די נאָבעלע, הערליכע האַרמאָניע פֿון אונשמערבליכע קינסטלער, ווי מאַיערבער, גונאַ, ראָסיני... ווי גליקליך פֿיהלט מען זיך צווישען די זיס-רוישענדע וועלען פֿון אַ מוזיקאַלישען ים!

ער וויגט אונז איין אין אַ גאָלדענער וויעג פֿון זיסע טרוימען, ער טראַגט אונז אַוועק ווייט און ווייטער פֿון אַלע ערדישע שטרע-בונגען און ליידענשאַפֿטען!

די גאָלדענע שטערען פֿון ליעבע, דער בלויער געוועלב פֿון הייליגסטע אידעאַלען, די שטילע, בלאַסע לבנה פֿון פּאָעמישען טרויער — אַלעס, אַלעס שפּיגעלט זיך אָב אין דעם גאָלדענעם ים פֿון דער מוזיק; אַלעס געפֿינט אַן אָבקלאַנג אין איהר בעצוי-בערענדער האַרמאָניע!

וועמען זיינען ניט בעקאנט די נעמען פֿון די קינסטלער און
געטער פֿון דער מוזיק? ווער פֿון אונז האָט ניט געהערט פֿון אַ
בעמהאַווען, מאַצארט, וואַגנער, מאַיערבעער, גונאַ, ווערדי, ראָסיני,
ליסט, שאַפּען און רובינשטיין? די וועלט קרוינט זיי מיט לאַרבער-
קראַנצען פֿון רוהם און אונשמערבליכקייט, זייערע גריבער זיינען
בעדעקט מיט אונפֿערוועקטע בלומען.

עס איז אָבער דאָ אַ געניאַלער, בעגייסטערטער דיכטער פֿון
דער מוזיק, וועמעס נאָמען איז בעקאנט נאָר ווייניגע, וועמעס קאָפּ
איז ניט בעדעקט מיט לאַרבער-קראַנצען פֿון דער וועלט און דאָך
האָט דיווער קינסטלער געגעבען דער מענשהייט אַן אונשמערבליכעס
מייסערווערק, וואָס וועט אימער לעבען אין האַרץ פֿון פֿאָלק און
פֿיהרען איהם צו די נאָבעלסטע העלדען-טהאַטען.

זיין נאָמען איז רוזשע דע-ליסעל, זיין מייסערווערק — די
מאַרסעליעזע. ער האָט פֿערפֿאַסט דיווען וואונדערבאַרען שטורם-
געזאַנג, דיווען געזאַנג פֿון פֿרייהייט און שטאַלצער אונאַבהיינגיקייט
אין 1792 טען יאָהר, אין דער צייט פֿון רעוואָלוציאַנערען שטורם.
דאַרום קלינגט אויך זיין מוזיק מיט אונבעוויגבאַרען מוט, מיט
הייליגער בעגייסטערונג פֿאַר אַלעס, וואָס איז נאָבעל און ערהאַבען.
הערט זיך צו צו דער מאַרסעליעזע, — פֿיהל איהר ווי אין
אייער האַרצען דערהויבט זיך אַ שטורם? פֿיהל איהר, ווי אַן
אונבעוויגבאַרע, שטאַלצע קראַפֿט רייסט אייך אַוועק פֿון אייערע
אַלטענליכע רעכענונגען, פֿון אייערע וואַכעדיגע געדאַנקען און עס
ציהט אייך פֿאַרווערטס, פֿאַרווערטס אין פֿרייהייטס-קאַמפּף:
פֿאַרווערטס אויף דעם ברייטען שלאַכט-פֿעלד, וואו עס פֿלאַטערען
די רויטע פֿאַהנען, וואו עס הילכען די קאַנאָנען, וואו אינווערע
קאַמעראַדען פֿעכטען אַזוי בראַוו געגען שונא און קעמפֿען ווי
לייבען פֿאַר דער אַלגעמיינער בעפֿרייאַונג! וואָלען מיר קאַלטבלומיג

בלויבען שמעהן פֿון דער וויימען? זאָלען מיר אָבגעבען אונזער לעבען, אונזער שמאָלצע יוגענד דער שמוציגער, בורזשואַזער וועלט פֿון שקלאַפֿען, פֿייגלינגע און פּאַראַזיטען? די וואונדערבאַרע מע-לאָדיע גרייפֿט אַלץ מיעפֿער און מיעפֿער אין אונזער האַרצען מיט איהר הערליכער שטימע: ניין! דו וועסט נישט איינבוֹיגען דיין שמאָלצען קאָפּ פֿאַר די פֿערשימעלטע געטער פֿון לוקסוס, אונ-מענשליכקייט און צולאַזענהייט! ניין, דו וועסט צוברעכען די קיימ, וועלכע שמירט דיך צו צו דיזען קליינגייסטיגען לעבען, און טראָץ אַלע הינדערניסע, טראָץ האַס און פֿערדאַמונג פֿון דיין פֿרעכען פֿיינד און דעם געלעכטער פֿון זאַמע נאַרען, וועסטו טראָגען פֿאַר-ווערטס דאָס עוואַנגעליום פֿון דער מענשען-ליעבע, דעם פּאַקעל פֿון פֿרייהייט און גערעכטיגקייט!

איך געדיינק אַ טרויעריגען אָבענד. איך בין געזעסען אַליין אין מיין צימער. שוואַרצע געדאַנקען פֿון ווילדער פֿערצווייפֿלונג האַבען, ווי געדיכטע שטורם-וואַלקען, פֿערדעקט מיין לעבענס-וועג; מיינע הייליגסטע האַפֿנונגען, מיינע שטאַרקסטע איבערצייגונגען, צובראָכען פֿון ביטערען שטורם, זיינען ווי פּוסטע חורבות געלעגען שטוב און לעבענסלאָז.

איך האָב געוויינט... געוויינט איבער מיינע געשמאַרבענע האַפֿנונגען; געוויינט איבער מיין פֿערוואַנדעטע יוגענד, געוויינט איבער די טהייערע הייליגע אירעאַלען, וועלכע די וועלט האָט אַזוי ציניש, אַזוי ברוטאַל געטראָמען מיט איהרע פֿיס! וועלט! וואָרום ביסטו אַזוי אונגענשליך? וואָרום אַזוי אונבאַ-רעמהאַרציג צו אַלעס, וואָס איז נאָבעל און פֿריי?
פלוצלינג האָב איך דערהערט אַ געזאַנג, אַ וואונדערבאַר זיסען געזאַנג. איך בין געזעסען ווי בעצויבערט.

איז דאָס מעגליך, אָז דיזע נאָבעלע, הייליגע מענער, פֿול מיט
טרייסט און אויפֿמונטערונג, זאָלען קומען פֿון דער מענשען-וועלט,
פֿון דער קאלטער פֿערפֿראָרענער וועלט? די טרערען האָבען זיך
אַבגעשטעלט אין מיינע אויגען, איך האָב געפֿיהלט ווי מין האַרץ
צוגעהט פֿון דער צערטליכקייט פֿון דער מוזיק.

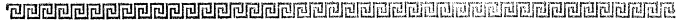
איז דאָס אַ טרוים? פֿאַר מיינע אויגען שוועבט אַן עדעלעס,
ליעבענסווירדיגעס געזיכט: וואונדער-שעהנע אויגען פֿול מיט ליעבע
און מיטלייד בליקען פֿריינדליך אַרײַן אין מיינע פֿערוויינטע אויגען.
איך הער, ווי אין אַ טרוים, אַ זיס קלינגענדע שטימע: לידענדער,
היימלאָזער! זאָרג ניט, טרויער ניט, דו ביזט ניט אַליין אויף דער
וועלט. איך בין מיט דיר, איך, די שטאַלצע ליעבהאַבערין פֿון
יעדען פֿרייען גייסט; הויב אויף דיין שטאַלצען קאַפּ! צינד אָן אויף
דאָס ניי דיין רויטען פֿאַקעל! קלינג אין די גלאַקען פֿון אויפֿשטאַנד!
וועק דינע ברידער!

איך האָב מעהר ניט געוויינט. שטאַלין האָב איך אויפֿגעהויבען
מיין קאַפּ. אין מיין קראַנקער ברוסט, ווי אונטער די וואַרעמע
שטראַהלען פֿון אַ פֿריהלינגס-זונן, האָבען ווידער אַבגעלעבט און
אויפֿגעבליהט פֿרישע בלומען פֿון נייעם לעבען, מוסה און בע-
גייסטערונג.

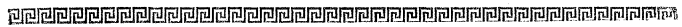
אונטער מיין פֿענסטער איז געשטאַנען אַן אַרימער, בלינדער
מוזיקאַנט און האָט געשפּיעלט די מאַרסעליעזע. דאָס איז געווען אַ
היימלאָזער וואַנדערער, אַן אונגליקליכעס קינד פֿון דער קונסט.
זיינע קלידער זיינען געווען זעהר אַרעם. זיין געזיכט — צוקנייטשט
און אַלט; אָבער איצט האָט אויף דיזען געזיכט געשפּיעלט אַ
וואונדערבאַרער שטראַהל פֿון ענטהוויאַמוס, פֿון בליצענדער בע-
גייסטערונג. האָט ער אין דיזע מינוטען געטרוימט פֿון זיין
געליעבטער היימאַט פֿראַנקרײך? האָט אין זיין ברוסט געשטורמט

דער פרייער גייסט פֿון 1793? אָדער פֿילייכט האָט ער זיך
 עראינערט אָן די פֿערנאנגענע מעג פֿון זיין יוגענד, ווען פֿול מיט
 האָפֿנונג און מומה האָט ער אין די אָרעמס פֿון זיין געליעבטער
 געטרוימט פֿון אַ גאָלדענער צוקונפֿט? איך ווייס ניט. פֿול מיט
 פֿלאַקערענדען ענטהוויאָמוס, פֿול מיט נאָכעלע געפֿיהלען, וועלכע
 געפֿינען זייער שפראַך נור אין האַרצען פֿון מוזיק, האָבען זיך די
 מענער מיט געניאלער קראַפֿט אַרויסגעריסען פֿון אונטער זיינע
 פֿינגער.

די מאַרסעליעזע איז ענדליך פֿערשטאַרבען אין דער לופֿט.
 איך בין אַלץ געשמאַנען ביי מיין פֿענסטער. דער בלויער הימעל
 האָט געפֿונקעלט מיט מיריאַדען פֿון שמערען, די בלאַסע לבנה
 האָט לעכהאַפֿט אַראָבגעקוקט אויף דער ערד און... אַ וואַונדער-
 באַרער געדאַנק! מיר האָט זיך געדוכט, אַז איך הער, ווי די
 פֿונקעלענדע שמערען, ווי די שמאַלצע לבנה און מיט זיי די גאַנצע
 נאַטור זינגט די מאַרסעליעזע... די בלאַסע ליליע, די בלוט-רויטע
 ראָזע, די ערוואַכטע נאַכטיגאַל — אַלע און אַלעס זינגט דאָס
 הייליגע ליעד פֿון פֿרייהייט, — די אונשמערבליכע מאַרסעליעזע.

ארטיקלען

פרינציפענלאזיגקייט פון דער זשארנאנישער ליטעראטור אין אמעריקא.

וועלכער דיינקענדער מענש בעוואונדערט ניט די הייליגע פרייהייטס-ליעבע, דעם גייסטיגען לוקסוס, דעם אונבעוועג-בארען מוטא פֿון דער רוסישער יוגענד אויפ'ן סאָציאלען שלאַכט-פֿעלד? און ווילט איהר וויסען די קוועלע פֿון וועלכער די רוסישע העלדען האָבען געשעפט זייער מוטא און בעגייסטערונג? ווילט איהר וויסען, וועלכע זיינען די וואַרצלען, וואָס פֿון זיי האָבען אַרויסגעשפּראַצט די גייסטרייכע בלומען, וועלכע בילדען יעצט אַ פּראַכטפֿאַלען רויזען-קראַנץ צווישען די דערנער פֿון דער רוסישער געשיכטע? — קוקט דורך די רוסישע ליטעראַטור פֿאַר די לעצטע 30 אָדער 40 יאָהר; וואַרפֿט אַ בליק אויף די אונשטערבליכע שריפֿטען פֿון איסקאַנדער, משערנישעווסקי, בעלינסקי, דאָבראַ-ליובאַוו, פּיסאַרעוו, שמשעדרין, טורגעניעוו, נעקראַסאָוו און פֿיעלע אנדערע גלענצענדע פֿערטהייריגער פֿון גלייכהייט און גערעכטיג-קייט, הייליגע אַפּאָסטאָלען פֿון פֿרייהייט און מענשען-ליעבע! הערט זיך צו צו זייער מעכטיגער שטימע, וועלכע קלינגט ווי אַ צורוף-גלאַק און וועקט יעדעס יונגע האַרץ צו אַ הייליגער טהע-טיגקייט, צו אַן ענערגישען ווידערשטאַנד געגען דעם רוסישען בלוט-דורשטיגען דעספּאָטיזמוס! הערט זיך צו צו דער רעוואָלוציאָנערער שטימע פֿון דער ראַדיקאַלער רוסישער ליטעראַטור — און איהר וועט בעגרייפֿען די מעגליכקייט פֿון אַוועלכע וואונדערבאַרע

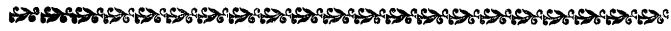

ערשיינונגען, ווי די אונשמערבליכע פרייהייטס-קעמפפער און קעמפפערונגען אויף דעם רוסישען סאציאלען שלאכט-פעלד, וועלכע געפינען נור זייער גלייכען אין די קלאסישע בילדער פון דער גריכישער און רוסישער געשיכטע!

די אלע גלענצענדע דיינקער און פערטהיידיקער פון דעם אונטערדרוקטען רוסישען פאלק זיינען ערצויגען געווארען אויף דעם גייסט פון דער רוסישער ליטעראטור. די פרייע רוסישע שריפט-שמעלער, דיכטער און קריטיקער האבען אריינגעאטהעמט אין זייער הייליגע ארבייט די ערהאבענסמע אידעאלען פון דער דיינקענדער מענשהייט. די עקאנאמישע און מאראלישע וואהרהייטען פון 19טען יארהונדערט, דער עסענץ פון אלעס וואס איז עדל, טעפזויניג און גייסטייך האט זיך קריסטאליזירט אין דער רוסישער ליטעראטור און האט געשאפען א פרישע, געזונדע גייסטיגע נאהרונג פאר דער בליהענדער רוסישער יוגענד. דער פרייער גייסט האט פערשפרייט זיינע הייליגע פליגעל, האט דורכגעשנימען די טויטליכע פיינסטערניש און מיט זיין זונגען-שווערד געצייגט דעם יונגען רוסישען פאלק דעם ליכטיגען וועג צו אלגעמיינער פרייהייט.

עס איז וואהר, אזוי בלויז די ליטעראטור, נאר אויך אנדערע היסטארישע אומשמענדען האבען געהאלפען אויסארביימען דיעזען גייסטיגען עלעמענט אין דער רוסישער רעוואלוציאנערער בעוועגונג; דאך שמעהט עס פֿעסט, אז די רוסישע ליטעראטור איז געווען דער וויכטיגסטער פֿאקטאָר אין דער מאראלישער און רעוואלוציאנערער ענטוויקלונג פון דעם רוסישען יונגען דור.

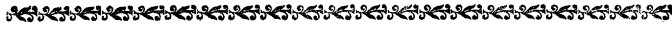
יעצט לאמיר איבערגעהן אויף דעם אמעריקאנישען באַדען. וואו מויווענדע רוסיש-אידישע יונגע לייט, אָבגעריסען פון זייער היימלאַנד, שפראַך און ליטעראטור, האָבען געמאכט די וואַהרע געשיכטע ליטעראטור פֿאַר זייער איינציגע קוועלע, פון וועלכער זיי שעפען

יעצמ זייערע בעגייסמערונגען, זייערע מאַראַלישע און אינטעלעקט-
מועלע אַנשוואונגען.

יעדער דיינקענדער מענש, וואָס איז בעקאַנט מיט דער
זשאַרגאַנישער ליטעראַטור אין אמעריקא, מוז קומען צו דער
איבערזייגונג, אַז זוכען אין דער אידישער זשורנאַליסטיק עפעס אַ
פּרינציפּ, אַן עהרליכע נאַכפּאַרשונג נאָך וואַהרהייט איז איינפאַך
לעכערליך. די זשאַרגאַנישע ליטעראַטור אין אמעריקא האָט אַרויס-
געהאַנגען אַ גרויסע רויטע פּאַהן — אָבער ניט אַלס צייכען פֿון
פּרייהייט אָדער רעוואָלוציאָן, אָה ניין! די רויטע פּאַהן בעדייטעט
נור אַן אַקשיען, אַן אויספֿערקויף. די פּאַהן צייגט אָן, אַז אויף דעם
מאַרק פֿון דער אידישער זשאַרגאַן-שרייבאַכץ פֿערקויפֿען זיך אויס
פֿאַר ביליגע פּרייווען פֿון אונטערן האַמער פֿערשיעדענע חפּצים:
מענשליכער געוויסען, געשוואַרענע מרייהייט צום פּאַלק, הייליגע
אידעאַלען, עהרע, גייסט, מענשליכקייט, ברודער-ליעבע, רעספּעקט
פֿאַר זיך זעלבסט, מיט איין וואָרט — אַלעס, מיט וואָס די ענט-
וויקעלמע מענשהייט פֿון היינטיגער צייט שטאַלצירט! אויף דיווען
ליטעראַטור-אַקשיען קריגט איהר אַלעס, וואָס פֿערדאַרבען איז, און
וואָס עס בעצאַהלט זיך בעסער, דאָס ווערט אַם מייסטען דאַרמען
אַנגעשלעפט.

דאָך, אינטערעסאַנטער פֿאַר אַלעס זיינען די מערקווירדיגע
קינצען-מאַכער, וועלכע איהר בעגעגענט אויף דיווען מאַרק. אין
איייערע אויגען פֿערוואַנדלען זיך מענשען אין עולען. און זיי קלאַפּען
מיט די גרויסע אויערען און הירושען אויף אייך טאַקע ווי עולען.
פּלוצלינג ווערט פֿון דעם עוועל אַ בילענדיגער הונד, וואָס שפּרינגט
אייך אין פנים אַריין און רייסט אייך פֿאַר די פּאַלעס — אַלעס
אַזוי געשווינד און מערקווירדיג, אַז איהר מוזט ניט ווילענדיג
אַנהויבען קליאַמשען בראַוואַ דעם אַרעמען קינצלער! און וואָס

מיינט איהר, קריגט ער פֿאַר דער גאַנצער אַרבייט? אַ גראַשען אָדער צוויי, אַ גלעט איבערן העקעל פֿון „גרויסען אַקשיעניער“ און אַ צוואַג פֿילייכט אויף נאָך אַ דושאַב!...

איהר בעגעגענט אויף דייען ליטעראַטור-מאַרק די בעקאַנטע „כאַמעלעאַנס“, די פֿיעל בעריהמטע חייה'לעך, וואָס ביימען אַלע מינוט זייער פֿאַרב און געשמאַלט, ווי עס פּאַסט זיי בעסער צו די אומשמענדען. זייער פֿעדער פֿערוואַנדלען זיי אין אַ נעץ צו פֿאַנגען גראַשענס; פֿון די פֿרייהייטס-שלאַכט-באַריקאַדען מאַכען זיי מאַרקעט-סמענדס, וואו זיי פֿערקויפֿען דעם פֿאַלק זייערע ווערע, צוויי פֿאַר אַ פעני"און דאָך ועלמען ווער עס ווערט ערשטוינט, זעהענדיג ווי

דאָס, וואָס היינט ווערט געלויבט און פֿערגעסערט,
ווערט מאַרגען מיט בלאַטע בעדעקט,
און איבערמאַרגען שוין ווידער פֿערצוקערט,
געשמייבעלט, גע'חנפֿעט, געלעקט...

און ווען איהר בעטראַכט אַט די אַלע טרויעריגע און לעכער-ליכע בילדער פֿון דער זשאַרגאַנישער ליטעראַטור און הויבט אויף אַ דונערענדען פּראָטעסט געגען דער פּרינציפּענלאָזיקייט, געגען דעם ציניזמוס, פּראָסטימוציאָן פֿון אַ פֿערדאָרבּענער, קאַרוּמפּירטער פּרעסע, דאַן הערט איהר אַ קאַלמבלומיגען געלעכטער פֿון די „פּראַקטישע“ מענשעלאַך: „קינר, וואָס מאַכסטו אַזאַ ליאַרס? אַ מענש דאַרף אַ לעבען מאַכען; וואָל זיך דיר דוכמען, אַז ער איז אַ שוסטער, וואָס קריגט בעצאָהלט פֿאַר זיינע שיד!" — „אַבער, איהר פּראַקטישע אונמענשען“, שרייט דער אידעאָליסט, „מיר ריידען יעצט ניט וועגען שוסטעריי; מיר ריידען וועגען ליטעראַטור, פּרינציפּען, לעהרען!" — וואָס געהט דאָס איהם דעראָן? פֿון זיינעוועגען רופֿט דאָס ניט ליטעראַטור נאָר שוסטעריי, אַבי ער וואָל דערביי אַ לעבען מאַכען...

מיר קענען ניט זיין אזעלכע קאלטע „פראקטיקאמען“ צוצו-
זעהען רוהיג, ווי מען האָדעוועט דאָס אַרעמע פּאָלק מיט פֿערטוכ-
לעמע, פֿערגיפֿטעמע קרייטיכער; מיר ווינען ניט אזוי פֿיעל
„פראקטיש“ צו געבען אַ מאַך מיט דער האַנד אויף אַלעס אַחוץ
אונזער מאַגען; מיר ווינען ניט אזוי פֿיעל קאלטבלוטטיג צו בלייבען
רוהיג, זעהענדיג ווי מען פֿערגיפֿטעט די גייסטיגע נאַהרונג פֿון
דער אידישער יוגענד. מיר גלויבען אין דער מענשליכער ערציהונג
דורך שריפֿט און וואָרט און מיר שמרעבען צו זעהען אין דער
זשאַרגאַנישער ליטעראַטור אזעלכע פֿערווייטע קערנער, פֿון וועלכע
עס מוזען אַרויסשפּראַצען די הייליגע בלומען פֿון פֿרייהייט, ליכע
און גערעכטיגקייט!

דער געזונדער עלעמענט, וועלכער לעבט נאָך אין פּאָלק מוז
ערוועקט ווערן צו הייליגער טהעמיגקייט! דער אונערבאַרמליכער
בייטש פֿון שניידענדער קריטיק, פֿון פֿלאַמענדער סאַטירע מוז
צושמעטערן די בלעכענע געמשקעס, צו וועלכע עס בוקט זיך
יעצט די אונגעטוויקעלטע מאַסע! דער באַדען פֿון דער זשאַרגאַני-
שער ליטעראַטור מוז גערייניגט ווערן, די גיפֿטיגע גראַזען מוזען
אויסגעריסען ווערן מיט'ן וואָרצל און מאַכען פּלאַץ פֿאַר איידעלע,
הייליגע בלומען און פּלאַנצונגען, וועלכע זאָלען ערוועקען און
ערהויבען דעם גייסט פֿון'ס יונגען אידישען דור!—

פּאַס

זשארנאנישע דיכטער.

ענגלישע, דייטשע, רוסישע דיכטער, דיכטער פֿון יעדער שפראך האָבען וייערע קריטיקער, וועלכע צייגען אָן דעם דיכטער'ס גוטע און שלעכטע זייטען, צוגלידערן זיינע ווערקע, ווייזען איהם אָן זיין פֿלאַץ אין דער ליטעראַטור און לערנען אויך דעם פּובליקום צו אורטהיילען ריכטיג, אויף וויפֿיעל דער אָדער יענער דיכטער פֿערשטעהט דעם גייסט פֿון זיין צייט און אויף וויפֿיעל ריכטיג עס שפיגלען זיך אָב אין זיינע ווערקע די מענשליכע נאַטור, שעהנ-הייט און הומאַניטעט, וואַהרהייט און פֿרייהייט, ליעבע און האַס, בעגייסטערונג פֿאַר די ערהאַבענסטע אידעאַלען פֿון דער מענשהייט און פֿאַר אַלעס, וואָס איז הערליך און פֿריי, איידעל און מענשענ-ווירדיג.

די וואַהרע קריטיק האַט פֿאַר זיך אַ צווייפֿאַכע אַרבייט. ערשטענס, אָנצואווייזען דעם קינסטלער זיינע פֿעהלער, זיינע שוואַכקייטען, און אויב די קריטיק איז נור פֿערנינפֿטיג און אונ-פֿאַרטייאיש שטרעכט זי דעם קינסטלער אויסצובעסערען. צווייטענס, אויסצואַרבייטען דעם געשמאַק פֿון די לעזער. די קריטיק צייגט זיי אָן דעם אונטערשייד צווישען מאַלאַנט און פֿאַטשקעריי, צווישען אַ ווערק, וואָס איז דאָס גייסטיגע קינד פֿון'ם שרייבער, פֿון זיין פֿיהלען און דיינקען און צאַפעלט זיך אין זיין האַרץ ביז עס רייסט זיך אַרויס אויף דער פֿרייער וועלט צו שעפען ליפֿט און פֿרייהייט, און צווישען אַ שטיקעל געאַרדערטע, בעצאָהלטע אַרבייט, מיט גלעקלאַך און וויצלאַך, אין וועלכער איהר זעהט ניט קיין שפור פֿון

א דיכטער, נאָר דערפֿאַר שפּרינגט אייך אין צורה אַ פּאַיאָן, אַ קאָמעדיאַנט, אַ „שומ-גאַראַכאָוואַי“ וועלכער בעשימפֿלמ די קונסט און חנפֿ'עם די נידעריגסטע אינסמינקמען פֿון דעם האַלב-ענטווי-קעלמען לעזער.—

די צייטונגס-קאָמעדיאַנטמען האָבען, צו אונזער בעדויערען, אַ גרויסען ערפֿאָלג ביי דעם אידישען פּובליקום. די אורזאָכע פֿון דיווען שריוועריגען ערפֿאָלג איז פֿון איין זייט די אונוויסענהייט פֿון דעם זשאַרגאַנישען לעזער און פֿון דער צווייטער זייט די אָבווע-זענהייט פֿון אַ וואַהרער פֿערנינפֿמיגער קריטיק, וועלכע זאָל זיין געשמאַק אין אַן אמת'ן וועג אויסבילדען.

דאָס פֿערשווייגען פֿון אַלעס, וואָס איז וויכטיג, גייסטרייך און ערנסט ווערט אַזוי ווייט געטריבען אין אונזער זשאַרגאַנישער ליטעראַטור, דאָס דער אידישער לעזער קעהרט זיך אָב פֿון אייך ווי פֿון אַ משוגענעם, אויב איהר גיט איהם עטוואָס אַזעלכעס צו לעזען, וואו ער דאַרף צולייגען אַביסעל זיין פֿערשטאַנד, אָנשמריינגען אַביסעל זיין פֿערנונפֿמ. דאָס, זאָגט ער, איז עפעס ניט פֿאַר מיר. דערפֿאַר אָבער וואַרפֿט ער זיך אַרויף ווי אַ הונגעריגער וואָלף אויף אַלעס, וואָס איז וויציג, לייכטזיניג, פּוסט און צוויידייטיג, אָפֿטמאָל אייך ציניש, גראָב און נאַריש. שוין ניט ריידענדיג פֿון דעם, וואָס אַזאַ מין ליטעראַטור לאָזט ניט איבער אין זיין קאָפּ קיין איינציגען הערליכען געדאַנק, פֿערדאַרבת זי נאָך מעהר זיין געשמאַק, ער-וועקט אין איהם אַן אַפעטיט צו אַלעס, וואָס איז פּראָסט, כאַראַק-טערלאָז און לייכטזיניג.

אונזערע זשאַרגאַנישע שרייבער, אָנשמאַט אויסצובילדען דעם אידישען לעזער און איהם פֿיהרען פֿאַרווערטס, מאַכען זיך אונטער אונטער'ן נידריגען מאָן פֿון דער אונוויסענער מאַסע, קרימען זיך און ברעכען זיך פֿאַר איהר און זיינען שטאַלץ מיט זייער ערפֿאָלג,

שמאלן מיט דער בלאַמע, אין וועלכער זיי זינקען אלץ מעהר און מעהר, ביז זיי פֿערוינקען אין איהר אויף אייביג. דעם אידישען דיכטער, אויב ער איז ווירקליך אַ דיכטער און ניט קיין כדחן, קומט אויס זעהר שלעכט צווישען דעם באַרג מיסט, וואָס „ער-שיינט“ פֿאַר דעם אידישען פּובליקום אַלס קונסט און ליטעראַטור. וואָס מױג דעם אידישען זשאַרגאַנישען לעזער, וועלכער איז ערציגען אויף וויציגער ליטעראַטור, וואָס מױג איהם, פֿרעג איך אייך, אַן ערנסטער דיכטער, וועלכער, בלייבענדיג טריי דער קונסט, דער וואַהרהייט, דעם גייסט פֿון זיין צייט, קען זיך ניט קרימען און קוליען פֿאַר דעם אידישען פּובליקום? וואָס מױג דעם אידישען לעזער דער קראַנקער דיכטער פֿון אונזער יאָהרהונדערט מיט זיין קלאַנגענדיגער האַרפֿע, אין וועלכער עס קלינגען אָב די האַרציי-סענדרע געשרייען פֿון זיינע מיליאָנען בערויבטע, פֿערשקלאַפֿטע, פֿערהונגערטע ברידער! וואָס געהען איהם אָן דיזע טרויעריגע מעלאָדיען, אין וועלכע עס הערען זיך די זיפֿצען, דער פֿלויך פֿון מױזענדיגער פֿרויען, ערנידעריגטע, געשענדעטע פֿון די פֿאַרשמעהער פֿון אונזער „בעסטער“ געזעלשאַפֿט! וואָס דאַרף זיך דער אידישער זשאַרגאַנישער לעזער צוהערען צום טרויעריגען מױמען-מאַרש, וואָס רייסט זיך אַרויס ווי אַ שטורם פֿון דיכטער'ס האַרץ, אַ מאַרש פֿול מיט טרויער אָהן אַ סוף נאָך מױזענדיג יונגע בליהענדיג בלימעלאַך פֿול מיט לעבען און הימלישער שעהנהייט, וועלכע ווערן צוטראַמען פֿון די שמוציגע פֿיס פֿון אונזערע „ציוויליזירטע“ הער-שער, פֿון אונזערע „אַנשמענדיגע“ בירגער...

וואָס געהט דאָס אַלעס אָן דעם אידישען לעזער! זינג איהם וויציגע ליעדעלעך, מאַנג פֿאַר איהם אַ קאָזאַטשקע, קוליע זיך פֿאַר איהם, ברעך זיך פֿאַר איהם ווי אַ גאַסען-קאָמעדיאַנט, און ער וועט דיר אַפֿלאַדירען, ער וועט דיר פֿאַלען אויף'ן האַלז און שרייען: בראַוואַ!

אַרעמער אידישער דיכטער! פֿאַר וועמען שפּיעלמ דיין האַרפֿע?
פֿאַר וועמען פֿאַלען דייע טרערען? וועמען לאָסמ אַרײַן אין די
הייליגסטע ווינקעלאַך פֿון דיין ליעבענדער, ליידענדער וועלע!
די טרויעריגע ראַלע פֿון יעדען וואַהרען אידישען דיכטער האָט
גוט פֿערשטאַנען און געשילדערט דער געניאַלער רוסישער און
אידישער פּאָעט ש. פֿרוג, לעזט דורך זיינע עטליכע סמראָפֿען
און איהר וועט זעהן דעם אונטערשיעד פֿון אַ וואַהרען דיכטער
ביז אַ גראַמען־שרייבער. איהר וועט הערען די מעלאָדיע פֿון אַ
פּאָעטישער האַרפֿע, אין וועלכער עס צאַפֿעלט זיך אַ האַרץ, אַ
גרויס מענשליך האַרץ, וואָס קלאַפֿט פֿאַר די ליידענדע, פֿאַר די
אונטערדריקטע, וואָס פֿיהלט טיעף די אונגענדליכע ליידען פֿון דער
מענשהייט און קען ניט שמייכלען, קען זיך ניט אָבגעבען מיט
וויצען און ווערטלאַך, קען ניט מאַנצען אַ קאַזאַטשקע, ווען ביי
איהרע פֿיס זיפֿצט און בלוטעט די פֿערשקלאַפֿטע מענשהייט.
אַט דאָס זיינען פֿרוג'ס הייליגע ווערטער:

די גאַנצע נאַטור איז מיין רבי געווען:
זי האָט מיך געלערענט אי זינגען, אי שפּיעלען,
זי האָט מיך געלערענט אי דיינקען, אי פֿיהלען,
זי האָט מיר געצייגט וואָס איז מיאוס און וואָס שעדן,
דאָס האַרץ זאָל זיין פֿריש און דער קאַפּ זאָל זיין נײַטער,
צו אַלץ זאָל איך האָבען אַ וואָג און אַ מאָס...
און איך בין געוואָרען, צו מול, אַ... וואָס?
אַ דיכטער, רבותים, אַ אידישער דיכטער!

איהר ווייסט וואָס דאָס איז? וואָס דאָס האָט פֿאַר אַ ווערט?
פֿון וואַנען דאָס נעהמט זיך? ... אַך, לאָזט מיך צופֿירערען!
פֿערשאַלטען איז דער, וועמען גאָט האָט בעשערט
צו זיין אַ משורר... ביי אירען!

א משורר — א כלי-זמר, א ברחן איז ער :
א גראם און א ווערטעל, א ליעדעל, א נגן,
א דרעה זיך אהין און א קרים זיך אהער—
דער עולם זאל האָבען פֿון איהם פֿערנגיגען.

און וועה איז צו איהם, אויב עס זיצט אין זיין ברוסט
א לעבעדיג האַרץ, פֿול מיט ליעבע און צאַרען,
וואָס לאָזט איהם ניט מאַכען צו שפּאַט און צו לוסט
די האַרפֿע, וואָס איז איהם געגעבען געוואָרען,
ער זאל אויף איהר שפּיעלען דאָס הייליגע ליעד
פֿון האַפֿנונג און ליעבע, ער זאל מיט זיין שפּיעלען
ערוועקען די נוטע און ריינע געפֿיהלען
פֿון טרייהייט און עהרליכקייט, פֿריינדשאַפֿט און פֿריעד.

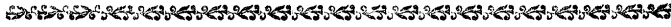
יא, וועה איז צו איהם! — ער וועט זיין ווי דער קול,
וואָס שרייט אין דעם מדבר צו שטיינער און ביינער :
עס וועלען איהם הערען דער באַרג און דער טהאַל,
דער וואַלד און דאָס פֿעלד... אָבער מענשען — ניט איינער!
א איד וועט זיך נעהמען דאָס בערדעל אין האַנד,
וועט שמעהען דעם קאָפּ אויף א זייט אָנגעבויגען,
וועט הערען מיט אויערען, קוקען מיט אויגען
און טאַקע פֿערשמעהען... אזוי ווי די וואַנד!...

אך, זאָגט מיר, ערקלעהרט דאָס מיר ריכטיג און גוט,
וואָס איז דאָס מיט אידען געוואָרען?—
אזוי פֿיעל געליטען אין שרעק און אין צאַרען,
אזוי פֿיעל פֿערגאַסען אי טרערען, אי בלוט ;
א מאַג געהט ניט פֿאַר, וואָס ער זאל ניט צוקראַצען,
צושמעכען א מכה אָט וואו נאָר א גליעד ;
עס שימען זיך צרות ווי באָב — און א איד?—
א איד דאַרף א כלי-זמר מיט פּויקען און מאַצען,

א ברחן מיט גראמען און ווערטלעך; אַט דאָס
פֿערשמעהט ער, אויף דעם איז ער, זעהט איהר, א מכן:
עס וואַקסט אין איהם פשוט דאָס האַרץ ווי אויף הייווען,
ער טרינקט פֿון דעם נחת און פֿרייד אָהן אַ מאָס;
אַ פֿשט'ל, אַ ווערטעל, אַ נגון, אַ ליעדעל,
אַ מעשה, אַ חידה, אַ גראַם און אַ שפּיעל...
פֿאַר וואָס-זשע זינגסט דו אַזוי טרויעריג, שטיל,
מיין פֿיעדעל, מיין אַלמע, צובראָכענע פֿיעדעל?

יבנה

רעוואלוציאנערע מאקטיק.

דיין א רעוואלוציאנער הייסט, ניט נור גלויבען אין דער סאציאלער אומוועלצונג, אין דער סאציאלער רעוואלוציאן, נאר האנדלען רעוואלוציאנער אין אלע הינזיכטען, אין אלע אנגעלעגענהייטען, וואס האבען עטוואס צו טהאן מיט דער בעפרייאונג פון דעם פערשקלאפטען פראלעטאריאט.

א רעוואלוציאנער האט נור איין וועג פאר זיך, דאס איז דער וועג פון פעסטע, אייזערנע רעוואלוציאנערע איבערצייגונגען, וועלכע שטיצען זיך אויף פאקטען פון דער וועלט-געשיכטע, אויף די ריינע, נאקעמע וואהרהייט, אויף דעם געוונדען מענשען-פערשטאנר. דיוע איבערצייגונגען ערלויבען ניט קיין קאמפראמיסען (פשוט) אונטער קיינע אומשמענדען.

ווי שווער, ווי אונאנגענעהם דער רעוואלוציאנערער וועג איז; וואס פאר שמעכענדיגע, גיפטיגע דערנער עס זאלען ניט זיין דארט; וואס פאר הויכע בערג און שרעקליכע פעלזען עס זאלען זיך איהם ניט פארשמעלען אויף זיין געפעהרליכען וועג, — טאר דער רעד-וואלוציאנער ניט אבטרעטען ניט אויף א האלבען שריט פון דער ליניע, וועלכע ליגט פאר איהם רויט אָנגעצייכענט מיט טרעהרען און מיט בלוט פון די ערמאָרדעטע שקלאפען; ער טאר ניט אָב-טרעמען פון דער רעוואלוציאנערער ליניע, וועלכע פיהרט צו דער פרייהייט, צו דער פאלקאָמענער בעפרייאונג פון דער הערשענרער מיראניי

יעדער רעוואלוציאנערער שריט פאָדערט אָפּפער. ער מוז

געמאכט ווערען מיט געוואלט, מיט העלדענמוטה און מיט איי-
זערנער ענערגיע. יעדער נייער שריט בעשאַפֿט דעם רעוואָלוציאָנער
נייע פֿיינד צווישען די אונטערדריקער און נייע פֿריינד צווישען די
אונטערדריקטע.

דער רעוואָלוציאָנער האַסט די דיפּלאַמאטיע, ער קען ניט
ליידען די הינטער-פֿיסלעך, ער קאָקעטירט ניט מיט די אַרבייטער,
ער מאַכט ניט קיין חן'רלעך דער אונוויסענדער מאַסע, אום צו
געווינען איהר פֿערטרויען, מיט אַ פֿעסטער האַנד רייסט ער אַראָב
דעם פֿאָרהאַנג פֿון אַלע שרעקליכע פֿערברעכען און נידערטרעכ-
טיגקייטען פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט; מיט דעם אייווערנעם
האַמער פֿון זיינע פֿעסטע, אונבעשטרייטבאַרע איבערצייגונגען צו-
האַקט ער די גאַלדענע און שטיינערנע געטער, פֿאַר וועלכע די
מאַסע בוקט זיך אין איהר אונוויסענהייט.

ווען די מאַסע געהט אַרויס אין קאַמפּף און געברויכט וואַפֿען,
וועלכע זיינען מעהר שעדליך פֿאַר די קעמפּפֿענדע, איידער פֿאַר
די, וועמען זי וויל בעקעמפֿען; ווען דער רעוואָלוציאָנער פֿער-
שמעהט, אַז אַלע שרעקליכע אָפּפֿער, וועלכע דער קאַמפּף פֿאָדערט,
זיינען נוצלאָז, אַז די אַלע אָפּפֿער קענען קיינמאַל ניט בעפֿרייען
דעם שקלאַף פֿון זיינע קייטען, — דאַמאַלס מוז דער רעוואָלוציאָנער
צייגען זיינע ברידער די וואַרהייט, ווי אונאַנגענעהם זי וואָל ניט זיין.
שרייען צום פֿאָלק, „דו האַסט געזיענט!“ ווען דער זיענ
בעדייטעט וויטערע שקלאַפֿעריי, וויטערע רויב און מאָרד פֿון
דער הערשענדער קלאַסע איבער דעם אונטערדריקטען פֿראַלע-
טאַריאַט; שרייען צום פֿאָלק: „דו האַסט געזיענט!“ דאַן, ווען דער
שקלאַף מוז אַנטהאַן אויף דאָס ניי די פֿערבלומיגטע שקלאַפֿען-
קייטען און צוואַמען מיט זיין פֿרוי און קינד אַנבויענען דעם אויס-
געמאַטערטען רוקען פֿאַר דעם פֿעטען בורזשואַ, פֿאַר דעם מיראַ-

נישען אויסביימער, שרייען — זאָג איך — אין זעלבן בימערע
מינומען צום פּאַלק: „רו האָסט געזעגט!“ קען נור אַ קריכער,
אַבער ניט קיין רעוואָלוציאָנער.

די ריינע, נאַקעמע וואַהרהייט! קיין קאַמפּראַמיסען אונמער
קיינע אומשמענדען! דאַרף זיין דאָס מאַטמאָ פֿון אַ רעוואָלוציאָנער.
מען וועט אונז זאָגען: „ס'מיינט! דאָס איז דאָך אונפּראַקטיש!“
דאָן, זאָג איך, וויל איך בעסער שמעהן פֿאַר אַן אונפּראַקטישער
וואַהרהייט איידער פֿאַר אַ פּראַקטישען ליגען! און וואָרום איז די
וואַהרהייט אונפּראַקטיש? לאָמיר אומיסמען זעהן, וואָס האָבען
אויפֿגעמאָהן די פּראַקטישע מיט זייער פּראַקטיק? וואָס איז געד-
וואָרען פֿון די מיליאָנען סאָציאַליסטישע שמימען אין דיימלאַנד?
וואָס איז געוואָרען פֿון די גרויסע פּאַראַדען, פֿון די גרויסאַרטיגע
מאַרשען, פֿון דעם זיעג איבער ביסמאַרק און פֿון די אַנדערע
פּראַקטישע זעגען?

דער קיזערליכער סאָציאַליסט איז איצט בעשעפֿטיגט מיט
„פּראַקטישע“ רעפּאַרמען, ווי בעסער צו דערשטיקען די סאָציאַלע
בעזעגונג אין דיימלאַנד: „אוי וויל איך! אוי בעפֿעהל איך!“
איז איצט זיין מאַטמאָ. אין זיין רעדע צו די סאָלדאַטען האָט ער
זיך זעהר דייטליך אויסגעשפּראַכען, אַז דער איצטיגער פֿיינד פֿון
דיימלאַנד איז ניט רוסלאַנד, ניט פֿראַנקרייך, ניין! דיעזער פֿיינד
איז דער דייטשער סאָציאַליזמוס און מיט איהם דאַרף מען זיך
איצט ראַנגלען! מיט אַנדערע ווערטער, די מאַרד־קאַנגאָנען פֿון
דער דייטשער אַרמעע דאַרפֿען איצט געריכטעט זיין געגען די
פֿערטהיידיגער פֿון דעם פּראָלעטאַריאַט! די לעצטע רעפּאַרמע פֿון
דזען קיזערליכען סאָציאַליסט, ווי די צייטונגען מעלדען, איז דער
פֿערבאַט, אַז די בערלינער סאָלדאַטען זאָלען ניט בעזוכען די 79
ווירטהשאַפטען, וועלכע געהערען צו די סאָציאַל־דעמאָקראַטען.

אלוא, דאָס זיינען די פֿרוכמען פֿון דעם פראַקמישען וואהל-
 קאמפף! דאָס זיינען די פֿאלגען פֿון די גלענצענדע מאַרמשען,
 פֿון די מיליאָנען שטימען, וועלכע זיינען איצט פֿערשטומט גע-
 וואָרען פֿאַר די דעספאָטישע שטימע פֿון אַ געקרוינטען באַנדיט!
 די בעגעבענהייטען פֿון'ם דייטשען געזעצליכען סאָציאַליזמוס
 זיינען פֿאַקטען, שלאָגענדע בעוויווע, דאָס דער רעוואָלוציאָנער
 האָט נור אין וועג: דעם אונגעזעצליכען, דעם ריין רעוואָלוציאָנערען;
 דאָס אַלע געזעצליכע, פֿאַרלאַמענטאַרישע רעפֿאָרמען, וועלכע געהען
 דורך די הענד פֿון בורזשואַנע פֿאַליטיקער, זיינען נור זייַפֿען-
 בלאָזען, וועלכע הויבען זיך אין דער הויך, שפיעלען און גלענצען
 מיט שעהנע פֿאַרבען און — פֿלאַצען באלד, איבערלאָוענדיג
 אביסעל שמוציגע וואסער.

דער רעוואָלוציאָנער מוז פֿאַרמוזענען זיין וועג, ווי שווער, ווי
 אונדאַנקבאַר ער זאָל איצט ניט זיין; ער טאָר זיך ניט יאָגען נאָך
 אַן ערפֿאָלג, ווען דיזער ערפֿאָלג מוז געקויפֿט ווערען אפילו מיט
 דעם קלענסמען קאָמפּראָמיס; ער טאָר ניט פֿערשוויגען, וואָס
 איז וואַהר און לאַגיש. ער מוז דורכברעכען דעם ניט אויסגעטראָ-
 מענעם וועג צו דער אַלגעמיינער פֿרייהייט, ער מוז מיט זעלבסט-
 אויפֿאָפֿערונג, מיט שווייס און בלוט פֿערטהיידגען זיין פֿרייהייטס-
 לעהרע. פֿעראַכטעט, פֿערפֿאָלגט, אפילו אונטער דעם שוואַרצען
 שאַמען פֿון דער תּליה, מוז ער געדיינקען זיין מאָטאָ: די ריינע,
 נאַקעטע וואַהרהייט! קיין קאָמפּראָמיסען אונטער קיינע אומ-
 שמענדען!!

אנארכיזם-קאמוניזם.

 אַכט אַ פֿאַרשלאַג אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט צו בויען נייע טורמען, נייע אַסטראָנען, נייע דול-הייזער; מאַכט אַ פֿאַרשלאַג פֿאַר נייע פינקערמאַנס, פֿאַר נייע מאָרד-אינסטרומענטען, און טוויזנדער וועלען אייער פֿאַרשלאַג אונטערשטיצען און אָנ-ווענדען אַלע קרעפֿטען איהם דורכצופֿיהרען.

פרואווט אָבער איבערצייגען דער געזעלשאַפֿט, אַז די מענש-הייט איז ניט קיין ווילדע חיה און דאַרף ניט קיין אייביגע קייטען און שטייגען; זאָגט איהר, אַז מיר קענען עקזעסטרען אָהן הערשער, אָהן מיראַנען, אָהן פינקערמאַנס, אָהן מאָרד-אינסטרומענטען, אָהן באַרבאַרישע געזעצען, אָהן געזעצמאַכער — און מען וועט אייך אָנקוקען ווי אַ משונענעם, ווי אַ רוהע-שמערער, און ווען איהר וועט טרייבען אייערע איבערצייגונגען צו ווייט, וועט מען אייך אַריינזואַרפֿען אין קערקער אָדער דערשטיקען אויף דער תּליה.

נאָך מעהר, די אונטערדריקטע מאַסע אַליין, אין די אינטע-רעסען פֿון וועלכע איהר טרעט אַרויס גענען שקלאַפֿעריי, און אויך דער פֿאַרמגעשרימענער עלעמענט פֿון דער מאַסע, וועט אויף אייך קוקען מיט פֿורכט און צווייפֿעל און וועט אייך זאָגען אזוי: יאָ, ברודער, דו ביזט טאַקע גערעכט, בערויכט זיינען מיר, אונטערדריקט זיינען מיר, אָבער וועלען מיט אַמאָל נאָר ניט האָ-בען קיין רויבער און נאָר קיין אונטערדריקער, דאָס איז אונטעגליך! מיר קענען די קייטען פֿערבייטען אויף קייטעלאַך, די בלוט-צאַפֿערס אויף בלוט-צאַפֿערלאַך, די גרויסע באַרבאַרישע געזעצען אויף

קליינע בארבארישע געוועזעלאך, אָבער עקוויסירען אָהן אַ שום רעגירונג, אָהן וואָסערע עס איז געשריבענע געוועזען, — דאָס קען נור פֿאָדערן אַ פֿערריקטער!

איצט לאָמיר אַקאָרשט זעהן, אויב צו פֿאָדערן די אָבשאַפֿונג פֿון יעדע רעגירונג, פֿון יעדע באַרבאָרישען געוועזן דאָרף מען זיין פֿערריקט, אָדער פֿילייכט גאָר פֿערקעהרט, דאָס הייסט רעגירונגען און געשריבענע געוועזען האָבען נור אַ מאַכט איצט דערפֿאַר, ווייל די מאַיאָרימעט פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט שטעלט מיט זיך פֿאַר אַ גוטען קאָנדיראַט פֿאַר אַ דול-הויז...

די יעניגע, וואָס פֿאָדערן די אָבשאַפֿונג פֿון רעגירונגען, אין וואָס פֿאַר אַ פֿאַרמע זיי זאָלען ניט זיין, די אָבשאַפֿונג פֿון גע-שריבענע געוועזען, וואָס פֿאַר אַן אינהאַלט זיי זאָלען ניט האָבען, — דויע מענשען הייסען אַ נ א ר כ י ס ט ע ן, דאָס וואָרט אַנאַר-כיומוס בעדייטעט הערשאַפֿטסלאָזיגקייט, דאָס הייסט, די אַנאַר-כיסמען שטרעבען צו אַזא צושטאַנד, וואו איין מענש וועט ניט הערשען איבער דעם צווייטען, וואו אַלע וועלען זיין גלייך אין זייערע מענשען-רעכטע.

וואָס קען זיין, דוכט זיך, איינפֿאַכער און נאַטירליכער, ווי צו פֿאָדערן, אַז דער צווייטער זאָל ניט קאָמאָדעווען איבער מיר, און וואָס קען זיין עהרליכער און נאָבעלער, ווי צו שטרעבען צו אַזא צושטאַנד, וואו איך זאָל ניט האָבען די מעגליכקייט צו קאָ-מאָדעווען איבער'ן צווייטען? דאָרף מען דען נאָך בריינגען וויסענ-שאַפֿליכע פֿאַקטען, אום צו דערווייזען, אַז בעהערשען דעם צווייטען, אָדער זיין אַליין אונטער'ן צווייטענס הערשאַפֿט, איז אַ געוואָלדיגער פֿערברעכען געגען מענשליכע פֿרייהייט און גליק?
נאָך ווילדער קליינגען אונז די אַרגומענטען געגען אַבסאָלומע הערשאַפֿטסלאָזיגקייט, ווען מיר פֿאַרשען נאָך די ענטשמעהונג

און ענטוויקלונג פֿון רעגירונגען, און פֿון דעם שמאָאָם איבער-
הויפט.

ווילדהייט, אונטערנעהייט, און פֿינסטערניש דאָס איז די מוטער
פֿון רעגירונגען. ברומאליטעט, העסליכע שקלאַפֿעריי און מאַסען-
מאָרד זיינען זייערע קינדער. ווען די מענשהייט איז געווען נאָך
אין איהר קינדערהייט, אויף די ערשטע שטופֿען פֿון איהר ענטוויק-
לונג און האָט געלעבט אין זאָגענאָנטע „טרייבס“, שבטים, ווי
איצט די ווילדע אינדיאַנער, דאָמאָלס זיינען ענטשפּראַנגען די
ערשטע מיפֿען פֿון רעגירער און רעגירונגען. דאָס זיינען געווען די
יעניגע פֿון די ווילדע, וועלכע האָבען געהאַט אַ שטאַרקערע פֿי-
זישע קראַפֿט און האָבען זיך אויסגעצייכענט אין דער שלאַכט מיט
ווילדע טהיערען און אין בלוטיגע מלחמות מיט אַנדערע ווילדע:
אַמאָל פֿאַר אַ פֿרוי, אַמאָל פֿאַר אַ פֿעל פֿון אַ דערשלאָגענער חיה;
אַדער זיי פֿלעגען בעווייזען זייערע מאַיעסטעמישע אייגענשאַפֿטען
מיט דעם, וואָס זיי פֿלעגען מוזיקן יעדען איינעם, וואָס איז זיי
געשמאַנען אין וועג. אָט פֿון דיזע ברומאַלע וואַלד-גולנים זיינען
ענטשמאַנען אונזערע רעגירער און אונזערע רעגירונגען. אָט דאָס
איז דאָס איינע, פֿון וועלכען יאָהרהונדערטע האָבען געשמירט
קייטען פֿאַר דער ליידענדער מענשהייט און האָבען געשטיקט אויף
יעדען שריט און טריט דעם פֿרייען מענשליכען גייסט.

עס וואָלט גענומען פֿיעל צייט דורכצוקוקען אַלע שטופֿען
וועלכע די רעגירונגען זיינע דורכגעגאַנגען, ביז זיי זיינען געקומען
צו דעם איצטיגען צושטאַנד פֿון ציוויליזירטע הערשער. איך וועל
נור זאָגען, וויפֿיעל פֿאַרמען און וואָס פֿאַר פֿאַרמען די רעגיר-
רונגען האָבען אָנגענומען אין זייער עקזיסטענץ, וואָס פֿאַר נעמען
זיי האָבען זיך געגעבען און וואָס פֿאַר מאַסקעס זיי האָבען גע-
טראָגען, — איין זאָך שמעהט פֿעסט, די וויכטיגע אייגענשאַפֿט

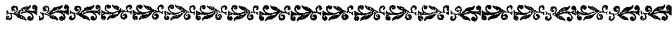
פֿון הערשער: אונזיסענהיים, מיראַניי און ברוטאַלימעט, זיינען געבליבען, ווי אימער, דער פֿונדאַמענט פֿון רעגירונגען. אונטער דעם פֿראַק פֿון אַ רעפּובליקאַנישען שטאַאַטס-מאַן שטעהט פֿאַר אונז דער ווילדער וואַלד-גולן, וואָס איז בערייט צו דערווערנען יעדען איינעם, וואָס פּראָטעסטירט געגען זיין פֿאַליטיק-שווינדעל אָדער דעספּאָטיזמוס. דער אונטערשיעד איז נור, וואָס די ווילדע פֿלעגען זיך בענוגענען מיט דעם פֿלייש פֿון אַ חיה און היינטיגע הערשער דורשטען נאָך מענשליך בלוט און פּערצעהרען דאָס פֿלייש פֿון זייערע אייגענע שוועסטער און ברידער. מיר קענען זאָגען, אַז נאָך קיינמאַל האָבען רעגירונגען ניט עררייכט אַזאַ ברוד-טאַלע קראַפֿט, אַזאַ געוואַלדיגע מיראַנען-מאַכט ווי איצט. צוזאַמען מיט די רעליגיאָנס-פֿערפֿינסטערער, צוזאַמען מיט די רויבער פֿון דעם אָרעמען אַרבייטער-פֿאַלק, שטעהן די רעגירונגען ווי אייזערנע פֿעלזען אויף דער ברוסט פֿון'ס פּראָלעטאַריאַט. וועלכער מענש מיט אַ געזונדען פֿערשמאַנד, וועלכער מענש מיט אַ פֿונק פֿון עהרליכקייט און פֿון מענשליכע געפֿיהלען וועט ניט פֿאָדערן מיט יעדען טראָפען פֿון זיין בלוט די אַבסאָלומע פֿערניכטונג פֿון יעדען סאָרט רעגירער און רעגירונג אין דער מענשליכער געזעלשאַפֿט! דער באַדען, אויף וועלכע רעגירונגען זיינען געשמאַנען און שטעהן נאָך איצט, איז בענאָסען מיט אונשולדיגען בלוט פֿון זייערע הימעל-שרייענדע נידערטרעכטיגקייטען. טויענד-יאָהריגע קאַרופּציאָן און די שענדליכסטע פּראָסטימוציאָן האָבען דאָרטען געבויט זייערע נעסטען. אויף אַזאַ באַדען איז נימאַ קיין פּלאַץ פֿאַר עטוואָס מענשליכעס. עס קען ניט ווערן רעפֿאָרמירט, עס קען ניט ווערן געהיילט, אַזאַ פעסט פֿאָדערט פֿערניכטונג, אַכסאַ-לומע צושטערונג. דאָס וואָרט רעגירונג האָט קיין פּלאַץ אין דעם ווערטער-בוך פֿון פֿרייע מענשען.

וואס פֿאַר אַ נאָמען איהר וועט ניט געבען דער הערשאַפֿט, דער רעגירונגס-מאַכט, — אונטערדריקונג וועט זיין איהר אויפֿ-גאַבע, נייע קיימען צו שמידען פֿאַר דעם פֿרייען מענשליכען גייסט וועט זיין איהר אַרבייט. זי וועט דיזע קיימען אָנרופֿען געזעצען, און פֿילייכט אויך ליבעראַלע, פֿערנינפֿטיגע געזעצען, אָבער אין דער ווירקליכקייט וועט דאָס נור זיין אַ מיטעל, ווי אַס בעסטען צו עקספּלאַטירען און צו מאַנאַפּאָליזירען דעם שוואַכען, דעם שוואַלֶאָזען, דעם אינערפֿאַהרענעם מענשען.

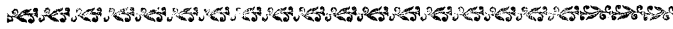
פֿון דעם אַלעם, וואָס איך האָב ביו איצט געזאָגט, איז קלאָר, אַז יעדער רעכט-דענקענדער מענש איז מאַראַליש פֿערפֿליכטעט צו קעמפֿען געגען יעדען סאַרט רעגירונג, געגען דער מאַכט פֿון יעדען מין געשריבענע געזעצען, וועלכע זיינען ניט מעהר ווי אַ מיראַנען-געוועהר, געריכטעט געגען די אָרעמע און אינערפֿאַהרענע מענשען.

אָבער (און דאָס איז אַ גרויסער אָבער) פּאָליטישע פֿרייהייט איז נאָך ניט קיין פֿרייהייט. מיר מוזען זיין אויך עקאָנאָמיש פֿריי, אום צו קענען געניסען די פֿולע מענשליכע פֿרייהייט. און דאַרום זיינען מיר ניט נור אַנאַרכיסמען, נאָר — אויך קאָמוניסטען. מיר ווייסען די געשיכטע פֿון דער היינטיגער קאָפיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט און מיר זיינען איבערצייגט, אַז פֿרוואַט-אייגענטהום איז ניט מעהר ווי אַ מויווענד יעהריגע רויבעריי פֿון דעם שטאַרקען ביי דעם שוואַכען; אַז דער היינטיגער זאָגענאַנטער שטאַט איז אַ גיגאַנטישע ברוטאַלע רויבער-באַנדע, צוזאַמענגעשטעלט פֿון איינ-פֿאַכע גנבים, פּאַראַזיטען, פֿוילענצער און פּאָליטישע שווינדלער. מיט דער הילף פֿון רעליגיאָנס-פֿערפֿינסטערער און געשיצט פֿון בעזאַהלמע ברוט-הונד, פֿון ביקסען און קאַנאַנען, רויבען זיי אויף וואָס די וועלט שמעהט אַלעס, וואָס די אַרבייטער-קלאַסע פּראָ-

דוצירט מיט איהר שווייס און בלוט, דיוע רויבער-באנדע האָמ
פֿערבאָפּט אין איהרע לאַפעס אלע מיטלען פֿון זעלבסטשמענדיגע
פּראָדוקצאַן: מאַשינען, ווערקצייג, לאַנד, — אַלעס, וואָס איז אויף
דער ערד און אין דער ערד בעלאַנגט צו איהר; דאָס איז איהר
הייליגעס אייגענטהום. לאַנגע יאָהרען פֿון רויב און מאָרד האָבען
איהר געגעבען דאָס געזעצליכע רעכט אויפֿצוהיינגען אַ שלאָס אויף
די רייכטהיימער פֿון דער נאַטור, אויף די פֿרוכטען פֿון פֿרעמדער
אַרבייט — און איצט, אום צו האָבען ברויט, אום צו האָבען
מיטלען פֿאַר אייער עקזיסטענץ, מוזט איהר פֿערקויפֿען אייער
אַרבייטס-קראַפֿט צו דיוע באַנדימען אָדער אַליין ווערען אַ באַנדיט,
ווען איהר האָט דערצו פֿעהיגקייטען און געלעגענהייט. דער אַר-
ביימער ליגט איצט אונטער דעם אייזערנעם פֿוס פֿון קאַפיטאַליזמוס.
ער האָט ניט קיין זעלבסטשמענדיגע היים; ער איז קינמאַל ניט
פֿערויבערט, אַז ער וועט מאָרנען האָבען זיין שטיקעל ברויט; ער
איז אַ שקלאַף, און פֿילייכט דער אונגליקליכסטער שקלאַף פֿון
אַלע שקלאַפֿען פֿון דער פֿערגאַנגענהייט.

איך דיינק ניט, אַז עס איז נייטיג צו דערצעהלען אייך אַלע
גרויזאַמע בלוטיגע לעבענס-דראַמען, וואָס אַזאַ באַרבאַרישע שקלאַ-
פֿעריי פֿעראורזאַכט צווישען די אַרעמע קלאַסען. וועמען פֿון אייך
זיינען ניט בעקאַנט דיוע טרויעריגע האַרצרייסענדע בילדער פֿון'ם
פּראָלעטאַריע'ס לעבען? וועמעס האַרץ קען בלייבען רוהיג, זע-
הענדיג, ווי אונשולדיגע יונגע מענער, פֿרויען און קינדער אין דער
בליהונג פֿון זייער לעבען מוזען אומקומען אין די פֿינסטערע
קערקערס פֿון לויזן-שקלאַפֿעריי? ווער שוידערט ניט ביי דעם גע-
דאַנק, אַז אויך זיין ברודער קען דורך נויט געטריבען ווערן צו די
גרויזאַמסטע פֿערברעכען, אַז אויך זיין שוועסטער — צו דעם
שענדליכסטען האַנדעל מיט זיך, אום צו קענען שטילען איהר

הונגער! וועמעס הארץ בלומעט ניט ביי די צייטונגס-נאכריכטען,
אז דא אָדער דאָרט ווינען אין קאפיטאליסטישע מינען לעבעדי-
גערדייט בעגראָבען געוואָרען הונדערטע עהרליכע אַרבייטער,
איבערלאָוענדיג פֿרויען און קינדער, וועלכע וועלען פֿילייכט דאָרפֿען
געהן בעטלען, אָדער וועלען זיין דורך גויסה געטריבען צו פֿראַ-
סמיטיזיאָן אָדער זעלבסט מאָרד! ווער איז פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר
די אונזעהליגע אָפֿפֿער פֿון דער קאפיטאליסטישער מיראַניי? פֿאַר
די צומראָמענע לעבענס, פֿאַר די קערפּער פֿון די ערמאַרדעטע
מיינערס? אַלעס רופֿט נאָך ראַכע! נאָך ראַכע פֿאַר אונשולדיג
בלוזט, פֿאַר מענשליכע בלוט, וואָס ווערט פֿערגאַסען טאַג-טעגליך
פֿון די נירריגע, געזונקענע הערשער פֿון דער היינטיגער געזעל-
שאַפֿט! וועלכער מענש, ביי וועמען דער דיינקונגס-אַפֿאַראַט איז
ניט פֿערדאַרבען, די מענשליכע געפֿיהלען ניט אָבגעשטאַרבען,
וועט ניט פֿעראַרטהיילען צום טוירט אַזאַ באַרבאַרישע געזעל-
שאַפֿט! ווער, אַחוץ אַ פֿייגלינג אָדער אַ שוועכלינג, וועט זיך
ענטוואָגען צו שמעלען זיך אין די רייהען פֿון די, וואָס ווילען צושטערען
די פֿערבלומטיגע טראָהנען פֿון באַרבאַרישער הערשאַפֿט?

די קאפיטאליסטישע געזעלשאַפֿט מוז געשמירצט ווערן! און
דאָס קען נור געשעהן דורך אַ געוואַלדיגע סאַציאַלע רעוואָלוציאָן.
עס איז אַן אונזין צו דיינקען, אַז מען קען מיט וואַלד-רויבער
דורכקומען אויף אַ פֿריעדליכען וועג. ווען עס וואַלט ווירקליך
געוועזען אַ מעגליכקייט צו מאַכען אַ סוף צו דעם היינטיגען
שקלאַפֿען-סיסטעם אָהן בלוט-פֿערגיסונג, וואַלטען די אַנאַרכיסטען
פֿילייכט געווען די ערשמע צו פֿערמיידען דאָס שרעקליכע בלוט-
באַד; אָבער נור קינדער קענען גלויבען, אַז די היינטיגע קאַפי-
טאליסטישע געזעלשאַפֿט וועט אָבגעבען איהרע פֿרווילעניען און
איהרע אָנגערויבטע רייכטהיימער אָהן אַ ביסערן בלוטיגען קאַמפֿף.

א געוואלדיגע שלאכט פֿון דעם פֿעראייניגטען פראָלעמאריאט פֿון דער וועלט געגען זיינע אויסבייטער און אונטערדריקער איז דער איינציגער וועג צו דער פֿאַלקס-בעפֿרייאונג, און דער מאָג איז ניט ווייט, ווען דיזע שלאכט וועט ערשימערן אַלע דעספאָטישע מראָהנען און צוברעכען אַלע שקלאַפֿען-קייטען!

די קאָפיטאליסטישע געזעלשאַפֿט מוז מאַכען פלאַץ פֿאַר אַ נייע קאָמוניסטישע געזעלשאַפֿט. אַלע גיטער און רייכטהימער פֿון דער וועלט ווערן געמיינשאַפֿטליך פראָדוצירט פֿון דער אַרבייטער-קלאַסע און דאַרום איז עס ניט מעהר ווי לאַנגזאַם און רעכט, אַז דיזע אַלע רייכטהימער זאָלען אויך ווערן געמיינשאַפֿטליך געברויכט פֿון אַלע די, וואָס האָבען גענומען אַנטהייל אין דער שאַפֿונג פֿון דיזע רייכטהימער.

מיר זיינען ניט איינפֿערשמאַנען מיט די סאָציאַליסטען, וועלכע בעהויפֿמען, אַז אויך אין דער צוקינפֿטיגער געזעלשאַפֿט וועט דער שטאַרקערער האָבען אַ פֿאַרצוג געגען דעם שוואַכען. „יעדער איינער — זאָגען זיי — וועט בעצאָהלט ווערן אַזוי פֿיעל, וויפֿיעל ער איז אימשטאַנד צו פראָדוצירען, און דער, וואָס האָט אַ פֿאַר פֿונט מעהר פֿלייש און איז פֿיוויש שטאַרקער פֿון מיר, זאָל אויך קענען פֿערדינען מעהר ווי איך.“ דיזער בעגריף פֿון שטאַרקערע און שוואַכערע איז די אייגענשאַפֿט פֿון אַ קאָפיטאליסטישער געזעלשאַפֿט. אין אַ פֿרייער קאָמוניסטישער געזעלשאַפֿט וועט יעדער אַרבייטען נאָך זיינע קרעפֿטען און געברויכען נאָך זיינע בע-דירפֿניסע.

אין דער מענשליכער פֿאַמיליע קען הערשען די הייליגסטע האַרמאָניע פֿון אַ גליקליכען ברידערליכען לעבען. די נאַטור האָט גענוג רייכטהימער פֿאַר איהרע אַלע קינדער, גענוג קאָרן און זונגעשיין פֿאַר דער גאַנצער מענשהייט. די בעהויפֿמונג, אַז די

מעגליכע געזעלשאַפֿט איז ניט פֿעהיג פֿאַר אַ פֿרייען קאַמוני-
סמישען צוזאַמענלעבען, איז גרונדלאָז און פֿאַלש.
יעדער איינער איז פֿעהיג צו פֿערביימען אַ קערקער אויף אַ
פֿאַלאַץ, טרוקען ברויט אויף אַ זיסען קובען, דעם ביימש פֿון אַ
שקלאַפֿען-הענדלער אויף אַ פֿריי פֿאַמיליען-לעבען, נאַטירליך, ווען
ער האָט דערצו די מעגליכקייט.

דער מענש איז איצט ברומאַליוורט דורך דעם אונגענדליכען
קאַמפֿ פֿאַר זיין עקזיסטענץ, דורך די ביטערע ערנידערונגען,
וואָס ער שמעהט אויס מאַג-מעגליך פֿון זיינע אויסביימער. וואַרפֿט
פֿון איהם אַראָב דעם יאָך פֿון שקלאַפֿעריי, רינגעלט איהם אַרום
מיט אומשמענדען פֿון אַ פֿרייען מעגליכען לעבען, גיט איהם די
מעגליכקייט צו אַרביימען דריי, פֿיער שטונדען אַ מאַג, (און מעהר
דאָרף אַ מענש ניט אַרביימען פֿאַר זיין עקזיסטענץ אין אַ פֿרייער
געזעלשאַפֿט), אַרביימען ניט אונטערן ביימש פֿון אַ פֿאַרמאָן, נאָר
צווישען פֿרייע ברידער און האָבען אַלעס וואָס קען בעפֿריעדיגען
די בעדירפֿניסע פֿון אַ פֿרייען מענשען, און דאַן וועט נור אַ
פֿערריקטער זיין פֿעהיג צו בעגעהן עטוואָס אַן אונרעכט אָדער אַ
פֿערברעכען געגען זיינע מיט-מענשען.

99 פֿראַצענט פֿון היינטיגע פֿערברעכען ווערן פֿעראוראכט
דורך די שלעכטע עקאָנאָמישע פֿעהעלמניסען, אין וועלכע די
איצטיגע געזעלשאַפֿט ווערט מעהר און מעהר פֿערדאָרבען און
געטריבען צו רויב און מאָרד, צו פֿראַסטיטוציאָן און זעלבסט-
מאָרד. אין אַ פֿרייער קאַמוניסטישער געזעלשאַפֿט, וואו יעדער
וועט האָבען די מעגליכקייט צו ערווערבען אַ פֿרייען גליקליכען
לעבען דורך לייכטע אַרבייט און זיין אַ פֿרייער בירגער פֿון אַ
פֿרייער געזעלשאַפֿט, וועלען אַלע דיזע קראַנקהייטען פֿון דער
היינטיגער קאַפיטאַליסטישער אָרדנונג זיין פֿאַלקאָס געהיילט, און

די געפענגניסע, דולהיווער און גאלגענס וועלען פֿערשווינדען צוזאמען מיט דער באַרבאַרישער געזעלשאַפֿט, אין וועלכער מיר לעבען איצט.

איך דיינק, אז דאָס וואָס איך האָב דאָ געזאָגט איז גענוג צו איבערצייגען אַ מענשען אָהן פֿאַראַרטהיילען, אז דער אַנאַר-כיומוס-קאָמוניזמוס איז ניט קיין פֿאַנטאַזיע, נאָר אַ וויסענשאַפֿט-ליכעס געזעלשאַפֿטס-סיסטעם, די ענטוויקלונג פֿון קאַפיטאַליסטישער פּראָדוקצאַן פֿון איין זייט, און פֿון דער צווייטער זייט די אָב-שטאַרבונג פֿון הערשאַפֿטס- און רעליגיאָנס-אַבערגלויבען וועלען אויב העלפֿען פֿערווירקליכען דעם אַנאַרכיומוס-קאָמוניזמוס אין דער צוקונפֿטיגער געזעלשאַפֿט. נור אזא געזעלשאַפֿט, וואָס ווערט געבויט אויף פֿרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט, קען ער-רייכען די העכסטע שמופֿע פֿון איהר פֿוישער און גייסטיגער ענטוויקלונג.

פֿאַליטישע פֿרייהייט אָהן עקאָנאָמישע איז קיין פֿרייהייט ניט; עקאָנאָמישע פֿרייהייט אָהן גלייכהייט, איז ווידער ניט קיין פֿרייהייט. אַנאַרכיומוס-קאָמוניזמוס פֿעראייניגט אין זיך פֿאַליטישע און עקאָ-נאָמישע פֿרייהייט און אויך גלייכהייט. דאַרום איז ער דער ער-האַבענסטער אידעאַל פֿון פֿרייהייטס-ליעבענדע מענשען! אַ אידעאַל, פֿאַר וועלכען עס איז ווערטה צו אָפֿפֿערן אַלעס, אַ אידעאַל, וואָס וועט מיט זיך מאַכען אונשמערבליך די, וועלכע וועלען אַרבייטען און קעמפֿען פֿאַר איהם...

ע נ ד ע .

